

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja • Alueelliset kehitysnäkymät • 2025:34

Alueelliset kehitysnäkymät syksyllä 2025

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Alueelliset kehitysnäkymät syksyllä 2025

Satu Tolonen, Timo Bergman ja Mia Pylkkönen (toim.)

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö

This publication is copyrighted. You may download, display and print it for Your own personal use.
Commercial use is prohibited.

ISBN pdf: 978-952-327-531-7

ISSN pdf: 1797-3562

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2025

Alueelliset kehitysnäkymät syksyllä 2025

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2025:34		Teema	Alueelliset kehitysnäkymät
Julkaisija	Työ- ja elinkeinoministeriö		
Toimittaja/t Kieli	Satu Tolonen, Timo Bergman, Mia Pylkkönen suomi	Sivumäärä	246
Tiivistelmä	Alueelliset kehitysnäkymät 2/2025 on ELY-keskusten yhdessä muiden aluekehittäjien kanssa muodostama näkemys alueiden nykytilasta ja lähiajan näkymistä. Arviot tehtiin kuluvan vuoden syyskuussa ja katsaus viimeisteltiin lokakuussa. Puhtaan siirtymän investoinnit, erityisesti tuuli- ja aurinkovoima, kiertotalous, akku- ja vetyteollisuus sekä datakeskushankkeet, ja puolustusteollisuus tuovat kasvua eri puolille maata. Samanaikaisesti väestökato ja yksipuolinen elinkeinorakenne heikentävät monien alueiden kehitystä. Investointeja ja kulutuskysyntää tukevat korkojen madaltuminen ja inflaation tasaantuminen, mutta kuluttajien luottamus talouteen on vielä heikolla tasolla. Myös Venäjän edelleen jatkuva hyökkäyssota heikentää elinkeinoelämän tilannetta ja näkymiä. Työttömyys on kasvanut lähes kaikilla alueilla, ja erityisesti nuorisotyöttömyys sekä pitkäaikaistyöttömyys huolestuttavat. Syyskuuisissa arvioissa ainoastaan seitsemällä seudulla odotetaan työttömyyden laskevan seuraavan puolen vuoden aikana. Työvoiman saatavuus on helpottanut monilla alueilla kysynnän vähennyttä, mutta kohtaanto-ongelmat haastavat työllisyyden kehitystä. Kansainvälinen rekrytointi nähdään erityisesti sote-, teknologia- ja palvelualoilla useissa maakunnissa osana ratkaisua työvoiman saatavuuden haasteisiin. Hyvinvointialueiden heikko taloustilanne ja lisääntyvät yt-neuvottelut vähentävät sote-ammattilaisten kysyntää. Myös kuntien taloustilanne on haastava, mikä voi vaikeuttaa työllisyysalueiden toimintaa.		
Asiasanat	alueelliset kehitysnäkymät, alueet, aluekehitys, elinkeinoelämä, ennakointi, työllisyys, talous		
ISBN PDF	978-952-327-531-7	ISSN PDF	1797-3562
Julkaisun osoite	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-531-7		

Regionala utvecklingsutsikter hösten 2025

Arbets- och näringsministeriets publikationer 2025:34		Tema	Regionala utvecklingsutsikter
Utgivare	Arbets- och näringsministeriet		
Redigerare	Satu Tolonen, Timo Bergman, Mia Pylkkönen		
Språk	finska	Sidantal	246
Referat			
Regionala utvecklingsutsikter 2/2025 är närings-, trafik- och miljöcentralernas och de andra regionutvecklarnas gemensamma bild av nuläget och utsikterna för den närmaste framtiden. Bedömningarna gjordes i september i år och översikten blev klar i oktober. Investeringar i den rena omställningen inom olika industribranscher, särskilt vind- och solenergi, cirkulär ekonomi och batteri- och väteindustri, datacentersatsningar och försvarsindustrin skapar tillväxt runt om i landet. Samtidigt försämrar avfolkningen och den ensidiga näringsstrukturen utvecklingen i många regioner. Lägre räntor och stabilare inflation bidrar till investeringar och konsumtionsefterfrågan, men konsumenternas förtroende för ekonomin är fortfarande lågt. Också Rysslands fortsatta anfallskrig försämrar läget och utsikterna inom näringslivet. Arbetslösheten har ökat i nästan alla regioner, och särskilt ungdomsarbetslösheten och långtidsarbetslösheten är oroväckande. Enligt bedömningarna i september förväntas arbetslösheten minska endast i sju regioner under det följande halvåret. När efterfrågan har minskat, har det i många regioner varit lättare att få ny arbetskraft, men matchningsproblemen skapar utmaningar för utveckling av sysselsättningen. Internationell rekrytering ses särskilt inom social- och hälsovårds-, teknologi- och servicebranscherna i flera landskap som en del av lösningen på de utmaningar som tillgången på arbetskraft innebär. Det svaga ekonomiska läget i välfärdsområdena och de ökade samarbetsförhandlingarna minskar efterfrågan på yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården. Kommunernas ekonomiska läge är också utmanande, vilket kan försvåra verksamheten i sysselsättningsområdena.			
Nyckelord	regionala utvecklingsutsikter, region, regionutveckling, näringsliv, prognostisering, sysselsättning, ekonomi		
ISBN PDF	978-952-327-531-7	ISSN PDF	1797-3562
URN-adress	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-531-7		

Regional Development Prospects in Autumn 2025

**Publications of the Ministry of
Economic Affairs and Employment 2025:34**

Subject

Regional
Economic
Prospects

Publisher

Ministry of Economic Affairs and Employment of Finland

Editor(s)

Satu Tolonen, Timo Bergman, Mia Pylkkönen

Language

Finnish

Pages

246

Abstract

Regional Development Prospects 2/2025 is a review of the current situation and short-term prospects in the regions produced by the Centres for Economic Development, Transport and the Environment (ELY Centres) and other regional developers. The estimates were made in September this year and the review was finalised in October.

Investments in the clean transition across various industries, especially wind and solar power, circular economy, battery and hydrogen industries data center projects, and the growth of the defense industry are driving growth across different parts of the country. At the same time, depopulation and a non-diverse industrial structure undermine development in many regions. Investments and consumer demand are supported by interest rates falling and inflation levelling off, but consumer confidence in the economy is still weak. The situation and outlook of business and industry are also weakened by Russia's continued war of aggression.

Unemployment has grown in almost all regions, and youth unemployment and long-term unemployment cause particular concern. The September estimates project a fall in unemployment over the next six months for only seven regions. Availability of labour has improved in many regions following a decline in demand, but labour market mismatch issues present a challenge concerning the employment trend. International recruitment is seen as part of the solution to labour availability challenges particularly in the healthcare and social welfare, technology and service sectors in many regions.

The weak financial situation of wellbeing services counties and increasing negotiations under the cooperation procedure reduce demand for healthcare and social welfare professionals. The financial situation of municipalities is also challenging, which may have adverse effects on the operations of employment areas.

Keywords

regional development prospects, regions, regional development, business and industry, foresight, employment, economy

ISBN PDF

978-952-327-531-7

ISSN PDF

1797-3562

URN address

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-531-7>

Sisältö

1	Taustaa	9
2	Yhteenveto	10
3	Uusimaa	15
3.1	Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä	16
3.2	Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät	17
3.3	Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät	21
3.4	Kehityssuuntia koskevat arviot	24
4	Varsinais-Suomi	26
4.1	Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä	27
4.2	Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät	28
4.3	Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät	34
4.4	Kehityssuuntia koskevat arviot	36
5	Satakunta	38
5.1	Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä	39
5.2	Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät	40
5.3	Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät	45
5.4	Kehityssuuntia koskevat arviot	48
6	Kanta-Häme	50
6.1	Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä	51
6.2	Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät	54
6.3	Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät	57
6.4	Kehityssuuntia koskevat arviot	59
7	Pirkanmaa	61
7.1	Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä	62
7.2	Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät	62
7.3	Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät	71
7.4	Kehityssuuntia koskevat arviot	77

8	Päijät-Häme	79
8.1	Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä	80
8.2	Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät	83
8.3	Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät	86
8.4	Kehityssuuntia koskevat arviot	88
9	Kymenlaakso	89
9.1	Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä	90
9.2	Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät	91
9.3	Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät	95
9.4	Kehityssuuntia koskevat arviot	99
10	Etelä-Karjala	100
10.1	Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä	101
10.2	Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät	102
10.3	Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät	107
10.4	Kehityssuuntia koskevat arviot	110
11	Etelä-Savo	111
11.1	Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä	112
11.2	Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät	113
11.3	Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät	118
11.4	Kehityssuuntia koskevat arviot	120
12	Pohjois-Savo	122
12.1	Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä	123
12.2	Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät	124
12.3	Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät	129
12.4	Kehityssuuntia koskevat arviot	132
13	Pohjois-Karjala	134
13.1	Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä	135
13.2	Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät	136
13.3	Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät	140
13.4	Kehityssuuntia koskevat arviot	142
14	Keski-Suomi	144
14.1	Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä	145
14.2	Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät	146
14.3	Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät	152
14.4	Kehityssuuntia koskevat arviot	154

15 Etelä-Pohjanmaa	157
15.1 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä	158
15.2 Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät	161
15.3 Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät	164
15.4 Kehityssuuntia koskevat arviot	166
16 Keski-Pohjanmaa	168
16.1 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä	169
16.2 Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät	170
16.3 Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät	175
16.4 Kehityssuuntia koskevat arviot	178
17 Pohjanmaa	179
17.1 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä	180
17.2 Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät	181
17.3 Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät	186
17.4 Kehityssuuntia koskevat arviot	189
18 Pohjois-Pohjanmaa	191
18.1 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä	192
18.2 Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät	193
18.3 Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät	198
18.4 Kehityssuuntia koskevat arviot	201
19 Kainuu	204
19.1 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä	205
19.2 Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät	206
19.3 Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät	208
19.4 Kehityssuuntia koskevat arviot	214
20 Lappi	215
20.1 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä	216
20.2 Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät	218
20.3 Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät	221
20.4 Kehityssuuntia koskevat arviot	225
21 Kartat	228
21.1 Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	229
21.2 Työttömyyden määrä	235
21.3 Työvoiman saatavuus	241

1 Taustaa

Alueelliset kehitysnäkymät 2/2025 on ELY-keskusten yhdessä muiden aluekehittäjien kanssa muodostama näkemys alueiden nykytilasta ja lähiajan näkymistä. Katsauksen arviot on tuotettu kuluvan vuoden syyskuun aikana ja katsauksen viimeistely tehtiin lokakuun alussa.

Katsausta on laadittu vuodesta 2006 alkaen ja se on keskeinen osa lyhyen aikavälin alue-ennakointia. Kyseessä on laadullinen arvio, jossa keskeisessä roolissa ovat aluekehittäjien ja yritysten kehittämisen parissa toimivien henkilöiden näkemykset. Laadullista arviota tukevat tilastotiedot sekä alueelliset kyselyt ja barometrit, esim. Pk-yritysbarometri ja EK:n suhdannebarometri. Syksyn katsauksen valmistelun tausta-aineistona oli myös työ- ja elinkeinoministeriön valtakunnallisen työttömyysennusteen pohjalta laadittu täydentävä alueellinen ennuste työttömien työnhakijoiden määrän kehityksestä ELY-keskusalueittain. Alueellisten katsausten laatimisessa on monilla alueilla tärkeässä roolissa alueilla toteutetut keskustelupaneelit, joissa osallistujat muodostavat yhteisen näkemyksen alueen nykytilasta ja tulevaisuudesta. Kehityssuuntia koskevat arviot kertovat maakuntien ja seutukuntien kehityksestä suhteessa kyseisen alueen tilanteeseen.

Katsauksessa nimeltä mainittujen yritysten tiedot perustuvat pääosin mediaseurantaan.

2 Yhteenveto

Taulukko 1. Koko maan avainluvut (tilastojen lähteet: Tilastokeskus ja KEHA-keskuksen Työnvälitystilasto)

Muuttuja	Tuoreimman tiedon ajankohta	Tuorein tieto	Vuosi aikaisemmin	Muutos vuodessa	Muutos vuodessa
Väkiluku	31.12.2024	5 635 971	5 603 851	32 120	0,6 %
Työttömät työnhakijat laskentapäivänä	elokuu 2025	311 127	279 592	31 535	11,3 %
Alle 25-v. työttömät työnhakijat	elokuu 2025	36 793	31 547	5 246	16,6 %
Pitkäaikaistyöttömät	elokuu 2025	129 209	96 920	32 289	33,3 %
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta	elokuu 2025	11,5	10,4	-	1,1 %-yks.
Uudet avoimet työpaikat kuukauden aikana	elokuu 2025	33 652	30 588	3 064	10,0 %

Suomen ja maailman talouskehitys vuonna 2025 näyttäytyy alueiden näkökulmasta kaksijakoisena. Puhtaan siirtymän investoinnit, erityisesti tuuli- ja aurinkovoima, kiertotalous ja akku- ja vetyteollisuus sekä datakeskushankkeet, tuovat kasvua eri puolille Suomea. NATO-jäsenyys ja Euroopan heikentynyt turvallisuustilanne ovat lisänneet kysyntää, investointeja ja vientimahdollisuuksia puolustusteollisuudessa. Toisaalta monilla alueilla väestökato ja yksipuolinen elinkeinorakenne heikentävät kehitystä.

Kansainvälisessä taloudessa Yhdysvaltain ja Kiinan kasvu on lähiaikoina suurempaa kuin euroalueella. Maailmantalouden eriytyvä kehitys vaikuttaa myös Suomeen, erityisesti vientivetoisiin alueisiin. Protektionismin ja rahapolitiikan eriytymisen seuraukset näkyvät investointien epävarmuutena. Investointeja ja kulutuskysyntää tukevat korkojen madaltuminen ja inflaation tasaantuminen, mutta kuluttajien luottamus talouteen on vielä heikolla tasolla. Venäjän pitkittyneen hyökkäyssodan vaikutukset näkyvät mm. matkailualalla, venäläisten matkailuun perinteisesti tukeutuneessa kaupassa ja palveluissa sekä metsäyhtiöiden kannattavuudessa.

Heikko suhdannetilanne ja epävarmuus vähentävät yritysten rekrytointihalukkuutta. Vaikka työvoimapula on helpottanut monilla aloilla työvoiman kysynnän vähennyttä, haasteet osaavan työvoiman saatavuudessa ja kohtaanto-ongelmat hidastavat työllisyyden kehitystä edelleen useilla alueilla. Kansainvälinen rekrytointi nähdään erityisesti sote-, teknologia- ja palvelualoilla useissa maakunnissa osaratkaisuna osaavan työvoiman saatavuuden haasteisiin. Kansainvälisen rekrytoinnin onnistuminen kuitenkin edellyttää panostuksia kotouttamispalveluihin, kielikoulutukseen sekä alueelliseen veto- ja pitovoimaan. Myös koulutuksen rooli kohtaannon edistämisessä korostuu; joustavat koulutusratkaisut, muuntokoulutus ja koulutustarjonnan kehittäminen alueiden työvoimatarpeita vastaavaksi nähdään tärkeäksi. Lapissa työvoiman saatavuutta haastaa lisäksi asuntopula.

Työllisyysaste vaihtelee alueittain, ja työttömyys on kasvanut edellisvuodesta lähes kaikilla alueilla. Useimmilla seuduilla työttömyys ei alueiden syyskuisten arvioiden mukaan vielä lähikuukausina käänny laskuun; tilanteen odotetaan kohenevan seuraavan puolen vuoden aikana Manner-Suomen 66 seutukunnasta ainoastaan seitsemässä. Erityisesti nuorisotyöttömyys ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvu ovat kasvavia huolenaiheita. Alueelliset erot työttömyydessä ovat suuria.

Tietyillä aloilla, kuten teknologia- ja soteala, on monin paikoin työvoimapulaa. Hyvinvointialueiden heikko taloustilanne ja lisääntyvät yt-neuvottelut tosin vähentävät sote-ammattilaisten kysyntää. Hyvinvointialueiden vähentyneet ulkoiset palveluhankinnat vaikuttavat edelleen myös alan yksityisten toimijoiden

liiketoimintaan ja yritysraenteeseen. Kiristynvä julkinen talous saattaa myös vaikeuttaa vuoden alussa käynnistyneiden työllisyysalueiden toimintaa, esimerkiksi niiden mahdollisuuksia järjestää kohtaantoa parantavia työllistymistä edistäviä palveluita.

Alueiden elinvoima lähitulevaisuudessa riippuu kyvystä hyödyntää investointeja, uudistaa elinkeinorakennetta ja vastata työmarkkinoiden muutoksiin. Elinvoimaisimmat alueet näyttävät olevan niitä, jotka pystyvät yhdistämään osaavan työvoiman, investointihalukkuuden ja monipuolisen elinkeinopohjan. Esimerkkinä uusista avauksista on kvanttiteknologia, jonka vaikutuksia ELY-keskuksia pyydetiin arvioimaan. Kvanttiteknologia nousee esille erityisesti Pohjois-Pohjanmaan, Keski-Suomen ja Uudenmaan kehitysnäkymissä osana alueellista TKI-toimintaa ja korkean teknologian osaamista. Oulun ja Jyväskylän yliopistojen yhteistyössä kehitetään kvanttiosaamista, joka liittyy muun muassa kaksikäyttöteknologioihin – eli sovelluksiin, joita voidaan hyödyntää sekä siviili- että puolustussektorilla. Jyväskylässä kvanttiteknologia on osa laajempaa innovaatiokenttää, jossa TKI-toiminta on vahvistunut erityisesti yliopiston ja ammattikorkeakoulun panostusten myötä. Kvanttiteknologiaa näyttäytyy joidenkin alueiden strategisena osaamisalueena, joka voi tulevaisuudessa vahvistaa alueiden kansainvälistä kilpailukykyä ja houkuttaa investointeja korkean teknologian aloille.

Lisätietoja

Uudenmaan ELY-keskus

tutkija Linnea Alho

p. 0295 021 000 (vaihe)

etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Varsinais-Suomen ELY-keskus

työelämäkoordinaattori Timo Vahtonen

p. 0295 020 035

etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Satakunnan ELY-keskus

strategiapäällikkö Anne Jortikka

p. 0295 022 046

etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

työmarkkina-asiantuntija Hannu Ahvenjärvi

p. 0295 022 114

etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Pirkanmaan ELY-keskus

ennakointiasiantuntija Juha Salminen

p. 0295 036 208

etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Hämeen ELY-keskus

yritysasiantuntija Marja Leppänen

p. 0295 037 692

etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Kaakkois-Suomen ELY-keskus

erikoistutkija Tarja Paananen

p. 0295 029 076

etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Etelä-Savon ELY-keskus

yritysasiantuntija Kristiina Laatikainen

p. 0295 024 261

etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Pohjois-Savon ELY-keskus

tutkija Jaakko Honkalampi

p. 0295 026 237

etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Pohjois-Karjalan ELY-keskus

koordinaattori, jatkuva oppiminen, Tuukka Arosara

p. +358 295 026 040

etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Keski-Suomen ELY-keskus

johtava asiantuntija Päivi Hamarus

p. 0295 024 657

etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus

strategiapäällikkö Timo Takala

p. 0295 027 708

etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Pohjanmaan ELY-keskus

suunnittelija Meeri Koski

p. 0295 028 686

etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

asiantuntija Jarkko Pietilä

p. 0295 038 116

etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Kainuun ELY-keskus

työvoima-asiantuntija Atte Laitinen

p. 029 5023 886

etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

johtava asiantuntija Taina Leinonen

puh. 029 502 3065

etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Lapin ELY-keskus

strategiapäällikkö Heino Vasara

p. 0295 039 689

etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

tutkija Tuula Uusipaavalniemi

p. 0295 037 142

etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

KEHA-keskus

johtava asiantuntija Timo Bergman

p. 029 502 5070

etunimi.sukunimi@keha-keskus.fi

tutkija Mia Pylkkönen

029 503 8057

etunimi.sukunimi@keha-keskus.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö

erityisasiantuntija Satu Tolonen

puh. 029 5047 354

etunimi.sukunimi@gov.fi

3 Uusimaa

Taulukko 2. Uudenmaan avainluvut (tilastojen lähteet: Tilastokeskus ja KEHA-keskuksen Työnvälitystilasto)

Muuttuja	Tuoreimman tiedon ajankohta	Tuorein tieto	Vuosi aikaisemmin	Muutos vuodessa	Muutos vuodessa
Väkiluku	31.12.2024	1 782 300	1 759 537	22 763	1,3 %
Työttömät työnhakijat laskentapäivänä	elokuu 2025	112 267	98 059	14 208	14,5 %
Alle 25-v. työttömät työnhakijat	elokuu 2025	10 976	9 010	1 966	21,8 %
Pitkäaikaistyöttömät	elokuu 2025	50 774	37 199	13 575	36,5 %
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta	elokuu 2025	12,1	10,8	-	1,3 %-yks.
Uudet avoimet työpaikat kuukauden aikana	elokuu 2025	5 744	8 341	-2 597	-31,1 %

3.1 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Uudenmaan alue koostuu 26:sta väkiluvultaan ja elinkeinorakenteeltaan hyvin erilaisesta kunnasta. Uudellamaalla asuu noin 1,8 miljoonaa ihmistä, joista 684 000 asuu Helsingissä, 320 000 Espoossa ja 251 000 Vantaalla. Uudenmaan väestöluvultaan pienimmät kunnat ovat Lapinjärvi (2 400 asukasta), Pukkila (1 700 asukasta) ja Myrskylä (1 700 asukasta). Lähes joka viides uusmaalainen on ulkomaalaistaustainen.

Uudellamaalla on monipuolinen elinkeinorakenne, innovatiivisia ja korkeaan osaamiseen keskittyviä yrityksiä, kasvava ja korkeasti koulutettu väestö sekä hyvät yhteydet maailmanmarkkinoille. Alue edustaa lähes kolmannesta Suomen väestöstä ja työpaikoista sekä 39 prosenttia bruttokansantuotteesta. Uudenmaan bruttokansantuote per asukas ylittää reilulla neljänneksellä koko maan keskiarvon, mikä kuvastaa sen taloudellista merkitystä Suomen kannalta.

Uudenmaan erityispiirre on palveluvaltaisuus: 80 % BKT:stä tulee palvelusektorilta. Kuluttajapalvelujen lisäksi maakunnassa on laaja rahoitus- ja ICT-palveluiden sektori. Työllisten määrällä katsottuna kaupan ala sekä hallinto- ja tukipalveluiden osuudet ovat suurimmat toimialat. Teollisuudessa työskentelee yli 70 000 henkilöä ja osuus työllisistä on kolmanneksi suurin. Seuraavaksi suurimmat työllistäjät ovat informaatio- ja viestintäala sekä ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta, kummankin toimialan osuus työllisistä on noin 10 %.

Uusimaa on Suomen merkittävin yhtenäinen työssäkäyntialue. Uudenmaan työpaikoista yli 80 prosenttia sijaitsee pääkaupunkiseudulla. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus väestöstä on 41 prosenttia, mikä on Suomen suurin.

Uudenmaan väestöennuste vuodelle 2045 on 2 180 000 asukasta. Aiemmin Tilastokeskus ennusti maakunnan väestönkasvun keskittyvän kokonaisuudessaan Helsingin seutukuntaan, mutta tuoreimmassa ennusteessa myös Itä-Uudellemaalle olisi tulossa 6 % kasvua vuoteen 2045 mennessä ja Länsi-Uudenmaan väkimäärä pysyisi ennallaan. Maahanmuutto on pääasiallinen kasvun lähde, ja ilman sitä Uudenmaan väkiluku kääntyisi laskuun vuonna 2027.

Uudenmaan liikenneyhteydet ovat kansallisesti tarkasteltuna korkealla tasolla, mutta samalla on huomioitava alueelliset erot maakunnan sisällä. Pääkaupunkiseudulla yhteyksien kehitykseen panostetaan laajentamalla ja monipuolistamalla raideliikennettä. Vantaan 19 kilometrin mittainen yhteys Itä-Helsingistä

Helsinki-Vantaan lentoasemalle on merkittävä panostus poikittaisliikenteeseen Helsingin ja Vantaan välillä. Espoon kaupunkiratahanke parantaa joukkoliikennettä pääkaupunkiseudulla.

Uudellamaalla on alueita, joissa julkisen liikenteen puute vaikuttaa niin työllisyyden hoitoon kuin yleiseen taloudelliseen toimeliaisuuteen. Esimerkiksi Itä-Uudenmaan alueasiantuntijat ovat nostaneet esiin heikentyneet bussiyhteydet, jotka pienemmissä kunnissa vaikeuttavat merkittävästi nuorten kulkemista oppilaitoksiin ja liikkumista työn perässä. Länsi-Uudellamaalla taas on paljon infrahankkeita sekä teollisuuden rakennushankkeita, ja alueen asiantuntijat arvioivat, että valtion tie- ja infrainvestointien on vaikea pysyä Länsi-Uudenmaan kehitysvauhdin perässä.

Maakunnan viisi satamaa palvelevat sekä matkustaja- että tavaraliikennettä. Erityisesti Helsingin satama on selkeästi Suomen suurin ja eurooppalaisessa mittakaavassa merkittävä matkustajasatama, ja samalla suurin yleissatama. Ulkomaisessa tavaraliikenteessä tuonti laski alkuvuonna edellisvuoteen nähden, mutta viennissä kasvu on ollut reipasta Inkoon ja Hangon satamissa ja pientä piristymistä oli myös Helsingin satamassa. Helsinki-Vantaan lentoasemaa on kehitetty palvelemaan entistä paremmin kansainvälisiä lentoyhteyksiä niin henkilö- kuin tavaraliikenteen osalta, mutta Venäjän ylilentokielto on heikentänyt kentän asemaa liikenteen solmukohtana (hub-asema).

3.2 Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Uudellamaalla elinkeinoelämän tilanne on ollut jo jonkin aikaa kaksijakoinen. Vientiin suuntautuvilla yrityksillä on mennyt pääsääntöisesti hyvin. Lisäksi vihreän siirtymän ja puolustusteollisuuden investoinnit ovat hyödyttäneet alueen teollisuutta ja siihen kytkeytyneitä aloja ja alihankintaketjuja. Toisaalta palvelualoilla yritykset kärsivät kuluttajien heikosta ostovoimasta ja ICT-alalla näkyy myös julkishallinnon asiakkaiden tilanne. Asuntorakentaminen on myös edelleen seisahdaneessa tilassa.

Monia hyviä merkkejä on kuitenkin ilmassa. Alueasiantuntijoiden arvion mukaan elinkeinoelämän tilanne on hiukan parempi jo kuin vuosi sitten. Jonkin aikaa tästä hetkestä eteenpäin mennään vielä hidasta kasvua, mutta vuoden aikana tilanne paranee jo selvästi. Pk-yritysten suhdanneodotukset ovat parantuneet selvästi vuoden takaisesta (saldoluku + 9). Pääkaupunkiseudun suhdanneodotukset ovat vieläkin paremmat, Espoossa ja Vantaalla saldoluku +12 ja Helsingissä +13. Itä-Uudellamaalla odotukset taas olivat Uudenmaan heikoimmat (saldoluku –8).

Ohjelmistoala on kuulunut perinteisesti alueen ja koko Suomen kovimpiin kasvualoihin, jolla takavuosina työpaikkojen määrä on kasvanut vuosittain usealla tuhannella. Viime aikoina kasvu on pysähtynyt, ja yritykset ovat kasvun sijaan keskittyneet kannattavuuden parantamiseen. Nyt alan tuoreimmat kyselyt näyttävät, että yritysten painopiste on keikahtanut kasvun puolelle, ja valtaosa odottaa liikevaihdon kasvua ja noin puolet yrityksistä myös henkilöstömäärän kasvua seuraavan puolen vuoden aikana.

EK:n suhdannebarometrin mukaan palvelualalla suhdanneodotukset ovat negatiivisia (–3) Uudellamaalla vuoden toisella neljänneksellä, joskin odotukset olivat parantuneet alkuvuodesta. Tilanteet kuitenkin vaihtelevat toimialan sisällä. Rahoitus- ja vakuutuspalveluissa työllisten määrä on kasvanut vuoden aikana. Myös matkailualalla on takana hyvä kausi. Sen sijaan ravintola-ala kärsii heikosta osto-voimasta, ja paljon on puhututtanut organisaatioiden etätyökäytäntöjen vaikutus alalle ja lounasruokailijoiden katoaminen.

Helsingissä tehtiin heinäkuussa tilastohistorian ennätyksiä majoitusliikkeiden yöpymisissä. Yöpymisten määrä kasvoi 4,6 % vuoden takaiseen verrattuna. Kotimaiset yöpymiset vähenivät hieman ja ulkomaiset kasvoivat 13,1 %. Eniten ulkomaisia yöpymisiä kertyi Yhdysvalloista, Saksasta, Ruotsista, Britannista ja Japanista. Koko alkuvuoden tammi–heinäkuun jaksolla yöpymiset kasvoivat vuoden takaiseen verrattuna. Kasvu johtui ulkomaisten yöpymisten merkittävästä noususta (+19 %). Kotimaan markkina oli viime vuoden tasoa. Elokuussa majoitusliikkeiden liikevaihtoa siivittivät monet tapahtumat ja muun muassa Katri Helenan ja Ultra Bran konsertit.

Länsi-Uudellamaalla matkailuala on ollut voimakkaassa kasvussa. Karkkilassa Aki Kaurismäen vetovoima tuo edelleen matkailijoita, Raaseporissa matkailijamäärä on kasvanut korona-ajoista reippaasti, ja silloinkin matkailu veti hyvin kotimaan matkaaajien ansiosta. Hangossa oli myös erinomainen matkailukausi, ja kokeiluluo-ntoinen suora junayhteys Riihimäeltä Hankoon oli loppuunmyyty joka junavuorolla. Länsi-Uudellamaalla majoituskapasiteetti alkaa tulla äärirajoille, ja helpotusta tähän toivotaan yksityisiltä majoittajilta.

Kaupan myynti on laskenut Helsingin seutukunnassa yhtäjaksoisesti kahden vuoden ajan. Vuoden toisella neljänneksellä laskua oli 1,1 % edellisvuoteen verrattuna. Kuluttajien luottamus heikentynyt entisestään kesäkuussa. Myös kaupan alan työllisten määrä on vähentynyt ja kaupanalan työntekijät arvioivat Palvelu-alojan ammattiliitto PAMin kyselyssä, etteivät välttämättä tule työllistymään, jos nyt jäisivät työttömiksi. Kuitenkin alueasiantuntijat kertoivat kaupan alan yrityksien uusista avauksista etenkin Keski-Uudellamaalla ja Länsi-Uudellamaalla.

Rakennusalan ja teollisuuden yhteenlasketut suhdanneodotukset Uudellamaalla olivat lievästi negatiiviset heinäkuussa (–3). Vuosi sitten odotukset olivat hieman plussalla (+6), mutta voi olla, että Trumpin tullipolitiikka sekä rakennusalan jatkunut ahdinko painoi odotuksia alaspäin. Pääkaupunkiseudulla asuntorakentaminen on lähes seisahtuneessa tilassa. Esimerkiksi heinäkuussa 2025 oli tilanne, jossa Suomen neljänneksi suurimmassa kaupungissa eli Vantaalla ei myönnetty yhtäkään rakennuslupaa. Sekä Keski-Uudellamaalla että Länsi-Uudellamaalla asuntorakentaminen on myös vähäistä. Itä-Uudellamaalla Porvoossa on nousemassa yli 500 uutta asuntoa.

Rakentamisen vauhdittuminen vaatisi asuntokaupan vilkastumista ensin. Asuntojen hintojen lasku on tasaantunut, ja KUUMA-kunnissa vanhojen kerrostalojen hintaindeksi on noussut verrattain reippaasti. Hintojen tasaantuminen viittaa siihen, että pahin epävarmuus on takana. Heinäkuun mittauksessa pääkaupunkiseudulla asuntojen ostoaiheet olivat nousussa.

Alueasiantuntijat toivat esiin ilmiön, että rakennusalan yritysten tuotantokapasiteetti alkaa olla niin heikko, ettei kyetä vastaamaan tarjouspyyntöihin, sillä yritys on joutunut luopumaan työntekijöistään. Infrarakentaminen sen sijaan on edelleen vilkasta koko Uudenmaan alueella. Hyvinkäälle on valmistumassa uusi oppilaitoskokonaisuus, jossa kaikki koulutusasteet varhaiskasvatuksesta lukioon sekä Laurean kampus. Lisäksi Hyvinkää-areena on valmistumassa. Länsi-Uudellamaalla on myös paljon infra- ja julkisia hankkeita, kuten Kirkkonummen keskustan uudistaminen.

Teollisuuden puolella vihreä siirtymä siivittää yhä kasvua ja kehitystyötä. Metron varrelle Espooseen rakentuu vihreän kemian, kiertotalouden ja puhtaan teknologian osaamiskeskittymä Green Line. Alueella on yrityksille tarjolla yhteisiä laboratoriotiloja, tukea kasvuun ja rahoitukseen sekä alan koulutusta. Länsi-Uudellemaalle on tulossa useita investointeja muun muassa aurinkovoimaan. Keski-Uudellamaalla on useita investointeja, joiden odotetaan näkyvän myös insinööritoimistoissa suunnitteluprojekteina. Muun muassa Syklo tuo 100 uutta työpaikkaa muovinkierrätykseen, ja uusi tuotantolaitos on taloudelliselta merkitykseltään vieläkin isompi, sillä se tuo selkeän vähennyksen Suomen päästömaksuihin. Itä-Uudellamaalla on nousemassa vihreän kemian kampus Careerian sekä Nesteen ja Fortumin yhteishankkeena, ja Länsi-Uudellamaalla on vielä pidemmän tähtäimen hankkeena suunnitteilla vähäpäästöisiin tuotantotapoihin panostava uusi teollisuuspuisto.

Prysmian Group laajentaa Kirkkonummen kaapelitehdasta, ja toteutuessaan Blastrin investointi toisi Inkooseen 1 200 työpaikkaa. Kuuma-kuntiin on tulossa useita logistiikka-alan investointeja, kuten 300 henkeä työllistävä Keskon logistiikkakeskus

Nurmijärvelle. Tuusulassa on alkanut Focus-yritysalueen kaavoitus. Alueen arvioidaan tuovan 7 000–10 000 työpaikkaa alueelle. Keravalle tulossa datakeskus, joka tuo 1 200 rakennusaikaista ja 250 pitempiaikaista työpaikkaa. Datakeskuksia tulossa lisää myös Länsi-Uudellemaalle Siuntioon, Vihtiin ja Karjaalle. Alueasiantuntijoiden keskusteluissa pohdittiin sähkön riittävyyttä. Sähkökapasiteetille on suuri tarve alueella muunkin teollisuuden sähköistyessä. Kunnat joutuvat miettimään, millaisia toimijoita pystyvät ottamaan.

Lähitulevaisuudessa investoinnit puolustusteollisuuteen kasvattavat työvoiman tarvetta jo olemassa olevissa yrityksessä sekä luovat mahdollisuuksia uudelle yritystoiminnalle. Raaseporin seutukunnassa tiivistynyt yhteistyö läntisten liittolaisten kanssa näkyy monin tavoin. Merijalkaväen harjoittelu alueella heijastuu muun muassa palvelualan yritysten kysyntään. Isot toimijat kuten Sisu ja Forcit ovat pyörivät täydellä teholla ja tarvitsevat lisää työvoimaa. Myös Keski-Uudellamaalla yrityksillä on yhteistyötä puolustusvoimien kanssa ja Riihimäen Define heijastelee myös Uudenmaan puolelle. Hyvinkäällä on suuria konepajoja, joilla on laaja alihankintaverkosto. Itä-Uudellamaalla puolustusalan toimijoita on jonkin verran, mutta konepajateollisuuden toimijoita mahtuisi alueasiantuntijoiden mukaan alueelle enemmänkin.

Iceye ja ReOrbit edustavat pääkaupunkiseudulle muodostuvaa satelliittiosaamisen keskittymää, jolla on niin siviili- kuin sotilaspuolen ulottuvuuksia. Yhtiöt ovat kasvuhakuisia ja Euroopan puolustusteollisuuden lisäpanostukset lisäävät kysyntää yritysten tuotteille. Esimerkiksi Puolan puolustusministeriö kertoi toukokuussa ostavansa Iceyeltä 230 miljoonalla eurolla satelliitteja. Reorbit on kerännyt syksyllä 45 miljoonaa euroa lisärahoitusta toimintansa kasvattamiseen, mikä on pienelle startup-yhtiölle merkittävä summa.

Kvanttitietokoneiden kehittäjä IQM on kerännyt merkittävän rahoituksen, jonka tarkoituksena on laajentaa toimintaa Yhdysvaltojen markkinoilla. 275 miljoonan euron rahoitus on kaikkien aikojen neljänneksi suurin kasvuyrityksen pääomasijoittajilta keräämä rahoitus Suomessa. Kuten satelliittiteknologiaan, myös kvanttitietokoneisiin liittyy eurooppalainen ulottuvuus, jossa kasvatetaan Euroopan teknologista kyvykkyyttä. Pääkaupunkiseudulle onkin muodostunut kvanttiosaamisen keskittymä. Korkean osaamisen keskittymää tukevat Vantaalla toimivat puolijohdealan yritykset. Kehittyneet puolijohteet ovat edellytys uusiutuvan energian, sähköisen liikumisen ja energiatehokkuuden lisäämiselle. Puolijohteet ovat tärkeitä myös osana satelliittiteknologiaa.

Negatiivisena rakennemuutoksena Uudellamaalla on mainittava Vantaan lento-asema, jossa matkustajamäärien vähentyminen Venäjän ylilentokiellon vuoksi on johtanut jopa 6 000 työpaikan katoamiseen. Lisäksi Lohjalla SAPPI-paperitehdas sulkee yhden paperikoneista, mikä tarkoittaa mahdollisesti sadan työntekijän irtisanomista ja Metsä Group ilmoitti lokakuun alussa muutosneuvotteluista, joissa Espoon pääkonttorista vähenisi 140 työpaikkaa. Tekoälymurros näkyy jo nyt maakunnassa, jossa on paljon korkeakouluja. Alueasiantuntijoiden keskusteluissa on käynyt ilmeiseksi, että usealla alalla, kuten esimerkiksi juridiikassa ja ict-alalla, korkeakouluharjoittelijoiden ja vastavalmistuneiden perinteisesti tekemiä tehtäviä on siirretty tekoälylle. Tämä teknologinen rakennemuutos todennäköisesti vaatii lähitulevaisuudessa toimia niin yrityksiltä, oppilaitoksilta kuin yhteiskunnaltakin.

3.3 Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät

Uudellamaalla työttömyys on noussut koko maan lukemia enemmän, ja työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on korkeampi kuin koko maassa. Tällä hetkellä Uudellamaalla noin 45 % työttömistä työnhakijoista on pitkäaikaistyöttömiä. Nuorempien ikäluokkien kohdalla pitkäaikaistyöttömyys kasvoi erityisen nopeasti. Alle 30-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömyys kasvoi elokuussa 63,2 % edellisvuoteen nähden, kun kaikkien ikäryhmien yhteenlaskettu vuosimuutos oli 36,5 %.

Työttömyyden pitkittyminen kertoo siitä, että talouden suhdanne ei ole kääntynyt kunnolla nousuun. Yritykset ovat varovaisia rekrytoinneissa ja avoimia paikkoja on niukasti. Vastavalmistuneilla on erityisen vaikeaa löytää työtä tällaisessa tilanteessa. TE-palveluiden siirto valtiolta kuntien muodostamille työllisyysalueille saattaa myös vaikuttaa, sillä työvoimapolitiisiin palveluihin osallistuminen ei katkaise työttömyyttä samalla tavalla kuin ennen, eli niin sanottu aktivointiaste on laskenut. Tämä taas voi osin johtua siitä, että kunnat tarjoavat esimerkiksi omien oppilaitosten tuottamia palveluja, jotka eivät tilastoidu Työnvälitystilastoon.

TEM:n kevään työmarkkinaennuste Uudellemaalle arvioi työttömien määrän olevan keskimäärin 113 100 tänä vuonna kuukausitasolla. Tämä arvio vaikuttaa raportin kirjoitushetkellä lokakuun alussa pitävän varsin hyvin edelleen paikkansa tälle vuodelle. Vuonna 2026 ennustemalli arvioi työttömyyden vielä kasvavan hiukan, työttömiä keskimäärin kuukausitasolla 114 000 ja vuonna 2027 työttömien määrä laskisi 110 000 keskimäärin kuukausitasolla. Uudenmaan alueasiantuntijoiden kanssa käydyissä keskusteluissa työttömyyden arvioitiin pysyvän korkealla jonkin aikaa ja vuoden kuluttua määrän olevan jo laskusuunnassa. Tässä suhteessa sekä ennuste että asiantuntija-arviot ovat siis samansuuntaisia.

Työllisyysaste on Uudellamaalla ollut perinteisesti hieman koko maan tasoa korkeampi. Tilastokeskuksen kokeellisen tilaston mukainen 20–64-vuotiaiden työllisyysaste kuitenkin näyttää, että touko- ja kesäkuussa Uudenmaan työllisyysaste jäi ensimmäistä kertaa valtakunnan tason alapuolelle. Nähtäväksi jää, miten pysyvä trendi on kyseessä. Työllisyysaste oli maakunnassa kesäkuussa 73,8 ja vuodessa se on tullut alaspäin 1,2 prosenttiyksikköä. Työllisten määrä on laskenut vuodessa kuitenkin maltillisesti: 0,2 % mikä tarkoittaa noin 3 800 henkilöä. Koko maan tasolla työllisten määrä on laskenut 0,7 % kesäkuussa 2025 edellisvuoteen nähden.

Pääkaupunkiseudulla työttömyystilanne on kaikista kriittisin. Työttömyys on kasvanut maakunnan keskiarvoa enemmän, pitkäaikaistyöttömiä on paljon. Vastavalmistuneiden ja korkeakoulutettujen tilanne on vaikea. Harjoittelupaikkoja on työlästä löytää, ja väylä valmistumisen jälkeiseen työpaikkaan on hankaloitunut. Työttömyyden lieveilmiöt näkyvät myös oppilaitoksissa, kun perheiden toimeentulo on vaikeutunut. Usko korkeakoulutuksen hyötyyn horjuu monilla nuorilla. Keski-Uudellamaalla näkyy vieraskielisten työttömyyden kasvu. Ukrainalaisia on alueella paljon, ja vieraskielisiä alkaa olla oppilaitoksissa joka neljäs opiskelijoista. Harjoittelupaikkojen etsimiseksi oppilaitos joutuu tekemään enemmän töitä kuin ennen, ja oppisopimukset ovat vähentyneet merkittävästi.

Länsi-Uudellamaalla tilanne on suhteellisen vakaa, mutta pitkäaikaistyöttömyys huolena sielläkin. Alueasiantuntijat katsoivat, että alueelle on muodostumassa kohtaanto-ongelma, sillä koulutustarjonta ei kaikilta osin vastaa alueen yritysten tarvetta. Yritykset haluaisivat kouluttaa huomattavasti enemmän rakennusalan ja sähkötekniikan insinöörejä. Kouluttautuminen pääkaupunkiseudulla tai Turussa ei ole ratkaisu, sillä monet opiskelijat ovat perheellisiä ja yrityksetkin haluavat toimia juuri Länsi-Uudellamaalla. Itä-Uudellamaalla työttömyystilanne on vaikea, mutta ei olla kriisitunnelmissa. Työttömyys seurailee Päijät-Hämettä reuna-alueilla, mutta on matalammalla tasolla. Pitkäaikaistyöttömyys on silti korkeammalla kuin lännessä. Nuorten tilanne on vaikea, ja jopa palkattomat harjoittelupaikat kiven alla.

Työllisyyspalveluiden yhteydet elinkeinopalvelujen kanssa ovat rakentuneet alueella vähitellen. Yhteistyötä tehdään rekrytoinneissa ja esimerkiksi starttirahojen myöntämisessä. Osassa työllisyysalueita palkkatukea ja starttirahaa myönnettiin vielä syksyllä, ja arvio oli, että määrärahat riittävät loppuvuodellekin. Sen sijaan pääkaupunkiseudulla palkkatukea ei enää voitu myöntää. Kaiken kaikkiaan uudistus on mennyt varsin hyvin, mutta toimijoiden välisen yhteistyön rakentuminen vie aikaa. Eniten keskeneräisenä nähtiin yhteistyö hyvinvointialueiden kanssa.

Kauppakamarin osaajakyselystä ilmenee, että osa yrityksistä kokee kroonistunutta osaajapulaa, joka ei tässäkään tilanteessa ole hellittänyt. Osaavan työvoiman saatavuus on yleisesti ottaen silti hyvällä tasolla. Esimerkiksi EK:n suhdannekyselyssä 7 % vastaajista Uudellamaalla ilmoitti ammattityövoiman saatavuuden olevan tuotantokapeikkona. Kaksi vuotta sitten osuus oli 22 %. Yritysten näkökulmasta kilpailu osaajista todennäköisesti kiristyy melko pian suhdanteen parantuessa. Yleisesti alueasiantuntijat arvioivat, että maakunnassa riittää varsin hyvin osaavaa työvoimaa seuraavan vuoden aikana.

Työperäinen maahanmuutto on vähentynyt selvästi Uudellamaalla. Myönteisiä työntekijöiden oleskelulupapäätöksiä tehtiin tammi–huhtikuussa yhteensä 158, mikä on 80 % vähemmän kuin viime vuoden vastaavana ajankohtana. Erityisasiantuntijoiden määrä on pysynyt tasaisempaan, myönteisiä päätöksiä tehtiin tammi–huhtikuussa yhteensä 230, mikä on 17 % edellisvuotta vähemmän.

Pk-yritysbarometrissa vuoden sisällä liikevaihdon kasvua ennakoivat Uudellamaalla 39 % pk-yrityksistä (saldoluku +19). Henkilöstön määrän kasvua ennakoivia yrityksiä oli jonkin verran enemmän kuin vähennystarvetta ennakoivia (saldoluku +5). Kuuma-seudulla odotukset olivat tässä suhteessa vielä paremmat (saldoluku + 13). Alueasiantuntijat arvioivatkin kaikilla seuduilla, että vuoden päästä yritysten parantunut tilanne näkyy jo työttömien määrän laskuna.

3.4 Kehityssuuntia koskevat arviot

Taulukoiden arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (–) heikompi, (– –) paljon heikompi

Uusimaa	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	0

Helsingin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä	– –	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	0

Helsingin seutukuntaan kuuluvat: Espoo, Helsinki, Hyvinkää, Järvenpää, Karkkila, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi, Lohja, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Sipoo, Siuntio, Tuusula, Vantaa, Vihti

Loviisan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	–

Loviisan seutukuntaan kuuluvat: Lapinjärvi, Loviisa

Porvoon seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	–

Porvoon seutukuntaan kuuluvat: Askola, Myrskylä, Porvoo, Pukkila

Raaseporin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä	–	0	0
Työvoiman saatavuus	0	0	0

Raaseporin seutukuntaan kuuluvat: Hanko, Inkoo, Raasepori

4 Varsinais-Suomi

Taulukko 3. Varsinais-Suomen avainluvut (tilastojen lähteet: Tilastokeskus ja KEHA-keskuksen Työnvälitystilasto)

Muuttuja	Tuoreimman tiedon ajankohta	Tuorein tieto	Vuosi aikaisemmin	Muutos vuodessa	Muutos vuodessa
Väkiluku	31.12.2024	494 819	490 786	4 033	0,8 %
Työttömät työnhakijat laskentapäivänä	elokuu 2025	26 472	23 177	3 295	14,2 %
Alle 25-v. työttömät työnhakijat	elokuu 2025	3 304	2 759	545	19,8 %
Pitkäaikaistyöttömät	elokuu 2025	10 474	7 111	3 363	47,3 %
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta	elokuu 2025	11,1	9,9	-	1,2 %-yks.
Uudet avoimet työpaikat kuukauden aikana	elokuu 2025	1 926	2 332	-406	-17,4 %

4.1 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Varsinais-Suomen vahvuus on elinkeinorakenteen monipuolisuus; lääkkeiden valmistuksen, meri-, auto-, akku- ja teknologiateollisuuden, ohjelmistoalan sekä kaupan ja palveluiden keskittymät. Alueen rooli on merkittävä maatalous- ja puutarhataloudessa. Lähiruoan suosio on aktivoanut alaa edelleen ja luonut pohjaa myös luomutuotannon kasvuille. Logististen palveluiden saatavuus ja monipuolisuus on alueella hyvällä tasolla. Pk-yrityssektori on monilla aloilla hyvin elinvoimainen. Ammatillisen ja korkeakoulutasoisen koulutuksen tarjonta on monipuolinen ja se turvaa alueella osaavan työvoiman saatavuutta. Työvoiman saatavuus erityisesti Turun seudulla hyötynee myös viime vuosina kasvaneesta maahanmuutosta.

Tuore, syyskuussa julkaistu Pk-yritysbareometri osoittaa, että Varsinais-Suomen pk-yritysten odotukset ovat varovaisempia kuin muualla Suomessa. Investointihalukkuus, suhdanne- ja kannattavuusodotukset ovat muuta maata heikompia. Seutuvertailussa Vakka-Suomessa ja Turun seudulla suhdanneodotukset ovat pessimistisimpiä. Palvelualan yrityksissä tilanne on kaikkein pessimistisin ja niitä varsinkin Turun seudulla on runsaasti. Positiivisimmat odotukset vaikuttavat olevan Salon seudulla. Henkilöstömäärän kehitykseen suhtaudutaan varauksellisesti ja pienemmin odotuksin kuin naapurimaakunnissa. Pessimistisyys muuhun maahan verrattuna vaikuttaa hieman mystiseltä, koska maakunnan odotukset ovat yleensä mukailleet valtakunnan näkymiä. Turun Kauppakamarin tekemään Varsinais-Suomen kilpailukykykyselyyn (touko–kesäkuu) vastanneet yritykset näkevät työvoiman tarpeen maltillisena seuraavan kahden vuoden aikana. Suurin este työpaikkojen määrän kasvuille on vaisu kysyntä.

Työ- ja elinkeinoministeriön loppukeväästä ilmestynyt lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste peilaa melko hyvin Varsinais-Suomenkin tilannetta. Siinä nähdään nousun viivästyvän, koska työmarkkinoiden kehitys on ollut odotettua heikompaa. Työttömien työnhakijoiden määrän ennustetaan kääntyvän laskuun ensi vuoden alkupuolella, mutta pitkäaikaistyöttömyyden kasvutrendi nähdään vahvana. Varsinais-Suomessa se onkin kohonnut jo mittaushistorian ennätyslukemiin, jota voi osaltaan selittää työttömien aktivointiasteen lasku uuteen työllisyydenhoitomalliin siirryttäessä. Pitkäaikaistyöttömyyden ennustetaan kasvavan vuoden 2027 loppuun asti, mutta nuorisotyöttömyyden uskotaan kääntyvän laskuun jo ensi vuonna. Kasvun uskotaan lähtevän yksityiseltä puolelta ja lähinnä palvelusektorilta. Myös rakennussektorin työllisyyden odotetaan paranevan loppuvuotta kohti. Ennuste näyttää Varsinais-Suomen kohdalla osin turhan optimistiselta, koska meillä suurimmissa ongelmissa ovat juuri pienet palvelualan yritykset ja rakentamisen nousukin siirtynee ensi vuodelle. Teollisuuden tuotannon kasvu on nähty jo ennustetta tehtäessä. Sen uskotaan vaikuttavan työllisyyteen vasta ensi

vuoden puolella. Varsinais-Suomessa teollisen tuotannon nousu näyttäisi meri- ja lääketieteellisuuden vetämänä hyvinkin mahdolliselta. Teknologiateollisuus ry. väläyttelee kesällä suoritettussa kyselyssään viennin varovaista paranemista loppuvuoden aikana. Vientivetoiselle Varsinais-Suomelle tämä olisi erityisen tärkeää, koska alueen tavaraviennistä puolet tulee teknologiateollisuudesta.

Muutosturvaprosessien vuosi 2025 näyttää lohduttomalta, ja prosessien (irtisanomiset, lomautukset ym.) määrissä mennään jo kolmatta vuotta peräkkäin historian korkeimpien vuosittaisten määrien joukossa (pl. koronavuosi 2020). Irtisanomisia käytetään nyt muutosneuvotteluissa työkaluina aikaisempaa useammin, eivätkä pelkät lomautukset välttämättä enää riitä sopeutustoimien toteuttamiseen. Tilanne koskettaa työnantajien toimialaluokitusten mukaisesti erityisesti teollisuutta, hallinto- ja tukipalvelutoimintoja (esim. henkilöstövuokraus) sekä SOTE-alaa. Nopeaa käännettä ei ole vielä näköpiirissä.

Yhdysvaltojen Euroopalle asettamat kiinteät 15 prosentin tullit voidaan Varsinais-Suomessa nähdä lähes voittona. Tullien vaikutus talouteen on aina negatiivinen, mutta pahimmat skenaariot pystyttiin välttämään. Se oli vientivetoiselle Varsinais-Suomelle todella tärkeää. Lisäksi tullisopimus käsitti myös maakunnalle tärkeät lääke- sekä autoviennin, joiden yllä leijui paljon korkeampien tullien uhka. Turussa lääkkeitä valmistaville Bayerille ja Orionille sekä diagnostiikka-alalla toimivalle Wallacille Yhdysvallat on tärkeä vientimarkkina. Myös Valmet Automotiven valmistamia Mercedeksiä on viety Saksan kautta Yhdysvaltoihin. Maakunnan viennissä tärkeimpien tuotteiden, loistoristeilijöiden, vientiinkin tullisopimuksella on merkityksensä, sillä yhdysvaltalainen Royal Caribbeanin on ostanut viimeisimmät laivansa optioineen Turusta.

4.2 Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Maakunnan teknologiateollisuusyrityksissä tilanne on ollut keväästä saakka varovaisen toiveikas. Suhdannesykli on hitaasti paranemassa ja orastavaa kasvua on jo näköpiirissä, mutta sen pitäisi vielä konkretisoitua tilauksiksi. Ehkä kesällä saavutettu tullisopimus EU:n ja Yhdysvaltojen välillä saa yrityksissä toimeliaisuutta aikaan ja pitkän epävarmuuden jälkeen uskalletaan taas investoida. Alkuvuonna toimialan yritysten liikevaihto oli 9 prosentin kasvussa verrattuna vuodentakaiseen, kun se koko maassa oli vain 5 prosenttia. Varsinais-Suomen teknologiateollisuuden painoarvo alueen tavaraviennistä on karkeasti puolet eli ala on maakunnassa erityisen tärkeässä roolissa.

Maakunnan isoista yrityksistä Valmet Automotive ilmoitti syyskuussa muutosneuvottelujen alkamisesta, jotka koskevat koko 1 300 henkilön henkilökuntaa. Arvioitu sopeutustarve on enintään lähes 1100 henkilötyövuotta ja sen toteuttamiseen aiotaan käyttää mm. lomautuksia, irtisanomisia sekä tehtävänkuvien muutoksia. Sopeutustarve johtunee Mercedesen tuotantosopimusten päättymisestä. Syksyllä tapahtui merkittävä muutos globaalin autoteollisuuden lamasta kärsivän Valmet Automotiven omistusportaassa, kun valtiosta tuli sen uusi pääomistaja (79 %). Sijoitusyhtiö Pontos tuli myös mukaan uudeksi pienomistajaksi (21 %). Samalla Valmetin tytäryhtiö, ajoneuvojen akkuja valmistava loncor siirtyi omistujajärjestelyin valtion omistukseen. Syitä valtion mukaantulolle lienee muutama. Valmet Automotivella on vankahkoa osaamista sarjatuotannosta, joka ei rajoitu pelkästään ajoneuvoihin. Tämä avanee uusia mahdollisuuksia ja yhteyksiä puolustusteollisuuteen. Toinen merkittävä syy lienee pyrkimys säilyttää autonvalmistuksen osaamista Suomessa. Valtio ja Pontos sijoittivat myös uutta pääomaa autotehtaaseen 35 miljoonaa euroa koko prosessin viedessä yhteensä 120 miljoonaa euroa valtion rahaa. loncorin akkuteollisuus on puolestaan tärkeässä roolissa vihreässä siirtymässä. loncor ilmoitti aiemmin keskittyvänsä autonakkujen valmistuksen ohella mm. kuorma-autojen, bussien, rekkojen sekä maansiirto- ja maatalouskoneiden akkuihin, joiden sähköistäminen on vasta aluillaan.

Meriteollisuus voi Varsinais-Suomessa todella hyvin. Meyer Turku ilmoitti syyskuussa solmineensa uuden loistoristeilijän valmistussopimuksen yhdysvaltalaisen Royal Caribbeanin kanssa. Tilaus on uusi lisäys Icon-luokan alusten sarjaan, joita on tilattu Meyeriltä jo neljä. Uusi tilaus kattaa optiot risteilijöistä Icon 6 ja Icon 7, joista on siis tehty jo esisopimukset ehtoineen yhdysvaltalaisyhtyrityksen kanssa. Optiot saattavat varmistua vielä talven aikana. Lisäksi yritykset solmivat pitkän aikavälin yhteistyösopimuksen vuoteen 2036 asti, joka mahdollistaa telakan pitkän aikavälin kehittämisen ja aluksiin uusia innovatiivisia ratkaisuja. Sopimus mahdollistaa noin 150 miljoonan euron investoinnit telakkaan viiden vuoden aikana, esim. panostusta logistiikkaan, automatiikkaan, nostureihin, varastoihin, toimistotiloihin, infraan ja henkilöstöön. Jokaisen Icon-luokan aluksen valmistus vaatii noin 13 000 henkilötyövuotta ja aluksen myyntihinta on noin 1,5 miljardia euroa. Karibialla risteilymatkustus on kovassa huudossa, mikä heijastuu maakuntaan ja koko Suomeenkin tärkeällä hetkellä.

Jäänmurtajatilauksia on odotettavissa lähivuosina eri telakoille. Länsimaissa on niistä selkeää vajaakapasiteettia. Ruotsin ja Suomen jäänmurtajista on valtaosa vanhenemassa, ja isoista maista Yhdysvallat sekä Kanada ovat ilmaisseet tarpeensa uusille aluksille (esim. Suomen ja Yhdysvaltain välinen aiesopimus). Varsinais-Suomeen tämä on jo konkretisoitunut alihankinnan ja suunnittelutyön toimeksiantoina, joista hyvänä esimerkkinä ovat turkulaisen Elomaticin Saksan

valtiolta saama tutkimusjäänmurtajan suunnittelu- ja kehittämistilaus alkuvuodesta sekä turkulaisen Almaco Groupin kanadalaisen tytäryhtiön loppukesästä saama tilaus. Sopimus on reilut 60 miljoonaa euroa ja kattaa kansirakennuksen suunnittelun, rakentamisen ja varustamisen. Jäänmurtaja rakennetaan Helsingin sekä Porin Mäntyluodon telakalla. Tilaus poikii runsaasti töitä Turun seudulle ja vaatii lisärekrutointia. Myös Yhdysvaltojen kanssa tehty jäänmurtajiin liittyvä sopimus takaa paljon töitä Varsinais-Suomen meriteollisuuden alihankintayrityksille, vaikka aluksia ei maakunnan telakoilla rakennetakaan.

Merialan osaamista on maakunnassa onnistuttu siirtämään myös puolustus- ja turvallisuusteknologian innovaatioihin ja aluksiin. Uudenkaupungin Työveneen sekä salolaisen Marine Alutechin tilauskirjat ovat paksut. Marine Alutech solmi syksyllä Ruotsin puolustusmateriaalivaraston kanssa sopimuksen 20 aluksen toimitamisesta noin 12 miljoonan euron kauppahintaan sekä sai merkittävän tilauksen myös Hollannista. Yhtiön kasvuvauhti on myös henkilöstömäärässä mitattuna erittäin kova. Nato-jäsenyyden avaamista mahdollisuuksista kertoo sekin, että viranomaisveneitä toimittavalla Marine Alutechilla on tilauskantaa noin 200 miljoonan euron edestä ja myyntineuvotteluja ja tarjouskilpailuja käynnissä vajaan kymmenen eri Nato-maan kanssa. Puolustusteollisuudessa ja nk. kaksoiskäytössä on varsinais-suomalaisissa yrityksissä hyvä syke. Esimerkiksi uuden puolustus konsernin Summa Defencen investointien painopiste on Länsi-Suomessa.

Teknologiakonserni Sandvik sai keväällä historiansa suuriman akkukäyttöisten kaivoskoneiden tilauksen Yhdysvalloista. Tilauksen arvo on noin 70 miljoonaa euroa ja tilauksen laitteista puolet toimitetaan Turusta. Turun tehtaalle on investoitu viime vuosina voimakkaasti ja siellä on panostettu sähköisten kaivoskoneiden tuotantoon. Nostokoukuistaan tunnettu Hiab laajentaa tuotanto- ja toimistotilojaan noin 20 miljoonan investoinnilla Raisiossa. Multilift-vaihtolavalaitteita Raisiossa tuottava tehdas valmistaa niitä sekä kaupalliseen että puolustuskäyttöön.

Muun teollisuuden puolella YARA:n Uudenkaupungin tehtaille aletaan rakentaa tänä syksynä uusia reaktoreita. Kyseessä on reilun 20 miljoonan euron investointi, jolla vahvistetaan YARA:n asemaa kasvavilla lannoitemarkkinoilla. Reaktoriasennus on valmis 2027 ja mahdollistaa vuosituotannon kasvattamisen 10 prosentilla nykyisestä. YARAlla on Suomessa neljä tuotantolaitosta. Lannoitteiden kysyntää on tällä hetkellä enemmän kuin tuotantoa, ja siksi vaaditaan lisäinvestointeja. Toinen uusi-kaupunkilainen yritys Nordic Soya on siirtymässä vahvemmin rypsin ja rapsin jalostukseen soijan sijasta. Yritys on ottanut käyttöön uuden puristustuotantolinjan toukokuussa 2025 vahvistaen asemaansa markkinoilla. Sen liikevaihdon uskotaan nousevan yli 30 miljoonalla tuotannon painopisteen siirron takia. Kaarinalainen muovialan sopimusvalmistaja Okartek panosti uuteen 20 miljoonaan euroa maksa-neeseen tehtaaseen.

Rakennusteollisuuden pitkäaikainen alakulo ei osoita elpymisen merkkejä vielä tänä vuonna. Myönnettyjen rakennuslupien määrä on pudonnut valtakunnallisesti edelleen jonkun verran, ja käännettä parempaan odoteltaneen ensi vuoteen. Turun seudulla tilanne ei ole ihan yhtä synkkä kuin maassa keskimäärin. Varsinais-Suomessa on julkisia hankkeita ollut käynnissä koko ajan ja se on osaltaan pehmentänyt laskusuhdannetta. Isoimpina kohteina ovat olleet Paraisten sillat, Musiikkitalo Fuuga ja ratapihan kaksoisraide. Kouluja ja päiväkoteja on rakennettu/remontoitu melko aktiivisesti kuten myös hyvinvointialue Varhan kohteita. Uusimpina projekteina ovat sataman matkustajaterminaali ja Kupittaaan Kärki -kokoaisuuksien (aloitus vuonna 2026) rakentaminen. Yksityisellä rahoituksella aletaan syksyllä rakentaa Turun rautatieasemaa korvaavaa Logohubia. Isoista hankkeista päätöksiä odottavat vielä raitiovaunuliikenne, Länsirata ja Ratapihan elämyskeskus. Konkursseja on rakennuspuolella nähty kuitenkin enemmän kuin edellisinä vuosina. Turun seutukunta on vahvaa muuttovoittoaluetta, joten rakentamisen määrä tulee pidemmällä aikavälillä väkisin kasvamaan.

Lääkealalla menee kohtuullisen hyvin ja osalla alan isoista toimijoista jopa vahvasti. Kansallisen lääkekehityskeskuksen lisäksi Turkuun on perustettu myös suomalaisen lääkekehityksen, diagnostiikan ja tutkimuksen verkosto, jonka tavoitteena on edistää naisten terveyttä maailmanlaajuisesti. Mukana verkostossa ovat mm. Orion ja Bayer. Orionilla menee muutenkin vahvasti; sen kaikki liiketoimintayksiköt kasvoivat alkuvuonna ja erityisesti yhteistyö Bayerin kanssa on paisuttanut yrityksen voittoja, koska eturauhassyöpälääke Nubeqan myynti on globaalisti todella vahvaa. Vahvasti aurinkovoimaankin energialähteenä panostava Bayer vihki viime vuoden puolella käyttöönsä 250 miljoonaa maksaneen modernin lääke-tehtaan Turkuun. Bayerin ehkäisykierukka Mirenan myynti vuonna 2024 ylitti 1,2 miljardia. Koronan aikana vahvaa kautta elänyt diagnostiikkateollisuus joutui välillä vähentämään työntekijöitään, mutta kysynnässä ja työllisyydessä on näkynyt paranemisen merkkejä. Esimerkiksi terveysteknologiaan ja diagnostiikkaan panostava turkulainen Wallac hakee noin 10 prosentin vuotuista kasvua. Biologisten lääkkeiden valmistaja 3P-Biovian on jo ottanut käyttöönsä reilut 50 miljoonaa maksaneen uuden lääke-tehtaan Turussa, mutta on joutunut myös käymään yt-neuvotteluja kevään aikana.

Sosiaali- ja terveysalalla avoimien työpaikkojen määrä on pudonnut reippaasti jopa huonosta viime vuodesta. Varsinais-Suomen hyvinvointialueen, Varhan, käymät yhteistoimintaneuvottelut ovat vaikuttaneet tilanteeseen eniten. Varhan aluehallitus ilmoitti koko vuoden 2025 kestävästä yhteistoimintaneuvotteluista, joiden piirissä on koko henkilöstö, yli 23 500 työntekijää. Neuvottelujen tavoitteena on pysäyttää menojen kasvu ja muokata organisaatio tarkoituksenmukaisemmaksi. Rakennusinvestointeihin Varha käyttää tänä vuonna lähes 200 miljoonaa euroa. Työn alla tai valmistelussa ovat uusi sote-keskus Turun keskusta, psykiatrian

sairaalan toinen osa, TYKS:in T-sairaalan uudistaminen ja Salon sairaalan loppuvaiheet. Yksityiselle puolelle Varhan tilanne heijastuu ostopalvelujen käytön vähenemisenä. Terveystalolla on rakenteilla uusi sairaala Turun Kupittaaalla, jonne sen toiminta tullaan keskittämään.

Kaupanala nojautuu pitkälti kuluttajien luottamuksen tasoon, joka ei tässä maailmantilanteesta ole riittävän hyvä, ja säästöjä pantataan pahan päivän varalle. Isoista kauppaketjuista Turun Osuuskauppa aikoo avata seuraavan viiden vuoden aikana 12 uutta ruokakauppaa maakuntaan. Investointien arvon ollessa 220 miljoonaa euroa. Naantaliin on valmistumassa Prisma, joka tulee työllistämään reilut sata kaupanalan ammattilaista, ja lisäksi Turun keskustaan on avautumassa toinen Prisma. Parin viime vuoden ajan tiuhaan uusia ruokakauppoja avannut Kesko rauhoittaa tahtiaan maakunnassa ja keskittyy olemassa olevien kauppojen kehittäminen. Alkuvuoden kaupanala on junnannut melko paikallaan, eikä välitöntä piristymistä näy vielä tälle vuodelle. Kaupan liiton loppukesän ennusteen mukaan ala kasvaa ensi vuonna. Vaikka geopolitiikka ja heikkenevä työllisyystilanne onkin lisännyt kuluttajien varovaisuutta, koheneva ostovoima alkanee pikkuhiljaa näkyä myös vähittäiskaupan myynnissä. Alan työllisyys kuitenkin laskee edelleen. Lasku tulee näkymään ennen kaikkea suorittavan tason tehtävissä sekä tukitoiminnoissa, joita datan paremman hyödyntämisen, digitalisaation ja tekoälyn kehityksen vuoksi tarvitaan aiempaa vähemmän.

Taloudellinen matalasuhdanne haastoi matkailualaa Turunmaan saaristossa ja muuallakin maakunnassa, mikä näkyi viime kesän matkailussa. Rahankäyttö oli matkailijoiden keskuudessa hieman viime vuotta varovaisempaa ja kylmähkö kesäkuu haastoi muutenkin matkailualan toimijoita. Alan suurimmilla veturiyrityksillä oli saaristossa kokonaisuutena ihan tyydyttävä kesä, mutta pienemmät toimijat kokivat enemmän haasteita. Turun seudulla välitön matkailutulo laski hieman viime vuodesta, mutta ulkomaalaisten turistien määrä nousi jonkin verran. Rekisteröimättömät majoitukset, kuten Airbnb, ovat kasvattaneet suosiotaan nopeasti. Turun seutukunnan isoimmat musiikkifestivaalit ml. Ruisrock ja Rockfest jäivät hieman kävijätavoitteistaan. Hotelliprojektien moninainen määrä etenkin Turun seutukunnassa kiellii siitä, että alueen vetovoimaan uskotaan ja siihen ollaan valmiita panostamaan kunnolla.

Maakunnan rakennusalan työllisyyttä tukevat ensi vuonna alkavat Turun kehätien E18 remontti ja nk. Paraisten väylä, jossa uusi maantie toteutetaan Kaarinaa Kurkelan ja Kuusiston välille. Suurimmat kohteet E18-remontissa ovat Raision keskustan alittava tunneli ja Valtatie 8:n eritasoliittymän uusiminen. Hankkeen kustannusarvio on vajaat 240 miljoonaa. Hanke mahdollistaa Raision keskustan suuren mittakaavan kehittämisen ja Raision kaupungin arvioiden mukaan jopa

600 miljoonan investoinnit. Paraistenväylän kustannusarvio on reilut 110 miljoonaa. Vuonna 2026 on käytössä korjausvelan vähentämiseen osoitettua lisärahoitusta hieman kuluvaan vuoteen vähemmän, joten päällystysmäärät vähenevät. Maakunnan merkittävimmät siltojen uusimiset, Paraisten ja mantereen väliset sillat, valmis-tuvat Kirjalansalmen sillan myötä loppuvuodesta. Lisäksi korjataan/uusitaan useita pienempiä siltoja. Siltojen heikkenemisen pysäyttäminen vaatisi kuitenkin rahoitus-tason nostoa.

Maakunnan vihreän siirtymän hankkeet ovat edistyneet rauhallisesti, mutta nyt sähkönsiirtoverkkojen sijainti ja määrä rajoittavat etenemistä. Naantaliin 600 miljoonan vety- ja ammoniakkilaitosta suunnitteleva Green North Energy tekee yhteistyötä ranskalaisen kumppanin kanssa, joka on erikoistunut vaativiin kehitys-hankkeisiin. Green North Energyn laitoksen viereen suunnitellaan myös toista vetyä hyödyntävää laitosta. Laitoksesta julkaistiin vuoden alussa aiesopimus, jossa Liquid Wind ja Turun Seudun Energiantuotanto Oy suunnittelevat 500 miljoonaa maksavan laitoksen toteutusta. Laitos tuottaisi metanolia vetyä hyväksi käyttäen. Uusiutuvaa metanolia voidaan käyttää laiva- ja lentoliikenteessä fossiilisten poltto-aineiden korvaajana. Molemmat laitokset tarvitsevat onnistuakseen valtavasti vihreää energiaa sekä kantaverkkoyhtiö Fingridin vetämän uuden voimalinjan. Gasgridin suunnittelema kaasunsiirtoverkko tulisi menemään Loimaan seutu-kunnan läpi ja loisi toteutuessaan isoja mahdollisuuksia alueelle mm. vihreän vedyn investoinneille.

Raisioon tehtiin varaus datakeskuksen rakentamiseksi. NCC Suomi Oy:n ja Virtanen Yhtiöiden sekä nimetyn hankeyhtiön tarkoituksena on suunnitella ja rakentaa vihreää energiaa hyödyntävä datakeskus sekä sitä tukevaa teollista toimintaa. Hankkeen toteutus nojaa osaltaan Fingridin voimalinjahankkeeseen. Vihreää hankkeessa olisi vihreän energian käyttö datakeskuksen energialähteenä. Regant Oy:llä on suunnitteilla datakeskus Salon keskustan lähelle. Neuvottelut keskuksen kansain-välisestä operaattorista ovat käynnissä. Tekninen infrastruktuuri sijaitsisi keskuksen vieressä eli kytkeytyminen sähkö- ja kaukolämpöverkkoon olisi kustannustehokasta. Esimerkiksi datakeskuksen hukkalämpö olisi helppo syöttää kaukolämpöverkkoon. Wega Groupin alun perin Pöytyälle suunnittelema mittava biokaasulaitos löysi uuden kodin Oripäästä. Laitos ammentaisi raaka-aineita maakunnan maataloilta ja elintarviketeollisuudesta. Luontoselvitys laitoksesta käynnistettiin kesällä, inves-tointipäätös voisi syntyä aikaisintaan vuonna 2027 ja toiminta alkaa loppuvuodesta 2028.

Aurinkopuistohankkeita on maakunnassa runsaasti, joista suurinta (206 MW) toteu-tetaan Uudenkaupungin Kalantiin. Puiston pitäisi olla toimintakunnossa syksyn aikana. Voimalan viereen on rakentumassa akkuvarasto tasaamaan sähkönn hinnan

heilahteluja. Maakunnan muut teollisen mittakaavan aurinkovoimalat ovat vielä suunnittelussa. Yli kolmen miljoonan euron aurinkovoimalahankkeita on vireillä reilut parikymmentä.

Vuoden 2025 sadosta on tulossa hyvä, mutta mm. viljojen lakoontuminen on aiheuttanut haasteita sekä sadonkorjuuseen että -laatuun. Sokerijuurikassadon ennustetaan olevan poikkeuksellisen runsas. Useiden maataloustuotteiden markkinoiden tarjontavoittoisuus on jatkunut koko vuoden ja esimerkiksi viljakasvien hinnat ovat huomattavan alhaiset. Laadukkaan ihmisravinnoksi soveltuvan kevätvehnän, kauran sekä öljy- ja valkuaiskasvien kysyntä on jatkunut vakaampana kuin esim. rehuviljojen. Suomessa monet maataloustuotteet ovat EU-alueen edullisimpia ja esim. naudanlihan alhainen tuottajahinta on johtanut lihan saatavuusongelmiin vähittäiskaupassa. Maataloustoimiala vaikuttaa esimerkiksi investointihalukkuuden perusteella keskittyvän yhä enemmän Länsi-Suomeen. Maatalouden rahoituksen haasteena on pankkien kiristynyt lainapolitiikka. Vastuullisuuden merkitys kasvaa ruuantuotannossa jatkuvasti. Lisäksi kestävyysraportointidirektiivin (CSRD) vaikutukset tulevat näkymään ruokaketjussa, koska myös toimitusketjun pieniltä yrityksiltä vaaditaan selvitykset.

Metsäteollisuuden eri lopputuotteiden markkinat ovat olleet vaihtelevia. Puun hintakehitys kääntyi laskuun keskikesällä. EU-säädöksistä maa- ja metsätaloussektoreilla puhuttavat metsäkato- ja ennallistamisasetuksen vaatimukset ja tuleva toimeenpano.

4.3 Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät

Maakuntien vertailussa Varsinais-Suomen työttömyyden kasvuvauhti on ollut kovimpien joukossa. Työnhakijaryhmistä eniten on kasvanut pitkäaikaistyöttömien määrä, lähes 50 prosenttia viime vuodesta. Pitkäaikaistyöttömyys on noussut maakunnassa mittaushistorian kovimpiin lukemiin (mitattu vuodesta 2006 asti). Vuoden aikana alavireessä ovat olleet myös naisten, nuorten ja korkeakoulutettujen työnhakijaryhmät. Varsinkaan nuorten työttömyyden (n. +20 %) kasvuprosentti ei anna oikeaa kuvaa, koska vuodentakaiset vertailuluvut olivat jo heikkoja. Oppilaitoksista valmistuville opiskelijoille työmarkkinoiden pitkään jatkunut matalasuhdanne on haitallista, koska ensimmäisen työpaikan saanti vaikeutuu. Noususuhdanteen käynnistyessä pitkäaikaistyöttömien ennätyksellinen määrä aiheuttaa jarrun kehitykselle.

Kesän lopussa työttömien määrä oli kasvanut vauhdikkaasti johtajien ammattiryhmässä sekä erityisaisiantuntijoiden joukossa. Kehityskulku indikoi korkeakoulutettujen reipasta työttömyyden lisääntymistä. Toimialoittain tarkasteltuna työttömyys on noussut vuoden aikana eniten palvelun, kaupan, tekniikan sekä SOTE:n aloilla. Useamman vuoden ajan kurimuksessa olleen rakennusteollisuuden paikkamäärät ovat pudonneet suhteellisen maltillisesti viimeisen vuoden aikana. Alkutuotannossa rekrytointimäärät ovat olleet hieman suurempia kuin vuosi sitten. Suurin syy työttömyyden lisääntymiselle on jo toista vuotta jatkunut työvoiman kysynnän romahtaminen koronan jälkeisestä erittäin vahvasta jaksosta.

Maantieteellisesti työttömyys on kasvanut erityisesti Turun seutukunnassa ja Turun kaupungissa. Normaalisti Turun seutukunnan työttömyys on ollut koko maata vähäisempää, mutta nyt prosenttiosuus on ohittanut koko maan keskimääräisen työttömyysasteen. Lomautettujen määrä on pysynyt maakunnassa aika normaalilla tasolla.

Työllisyysalueiden ensimetreillä työmarkkinatilanne on ollut vaikea, avoimien työpaikkojen määrän pudotessa ja työttömyyden noustessa. Maakunnan kahden työllisyysalueen toiminnasta onkin nyt vaikea vetää johtopäätöksiä. Määrärahojen riittävyys haastaa työllisyysalueiden toimintaa, ja palveluiden tarjonta on laskenut ”vahdinvaihdon” jälkeen. Se heijastuu esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien määrään. Lisäksi molempien työllisyysalueiden kuntien työttömistään maksamien työmarkkinatukien määrät ovat nousseet viime vuodesta hurjalla tahdilla.

Työvoiman saatavuus on maakunnassa hyvällä tasolla ja lähinnä vain kokeneista erikoisosaajista on pulaa. Tämän kertoo mm. Turun Kauppakamarin jäsenyrityksilleen kesällä teettämä kysely, jossa 70 prosenttia yrityksistä ilmoitti löytävänsä työvoimaa ilman vaikeuksia. Vain runsaalla 20 prosentilla varsinaissuomalaisista yrityksistä oli ollut vaikeuksia rekrytoinnissa. Tällöin haussa olivat kokeneet erityisosaajat, ilmenee avoimista vastauksista. Vastauksissa kaivataan kokeneita täsmäosaajia: kielitaitoisia, ammattitaitoisia ja asiantuntevia. Mikään ala ei nouse vastauksissa selkeästi esiin. Työvoiman tiekartan perusteella Varsinais-Suomessa pulaa oli vain sairaanhoitajista sekä ICT-alan osaajista.

Työllisyysasteen trendikehitys oli vuoden toisella neljänneksellä Varsinais-Suomessa 71,7, joka on hieman parempi kuin koko maan keskimääräinen työllisyysaste. Työllisyysaste putosi maakunnassa kuitenkin yhden prosenttiyksikön vuoden aikana.

4.4 Kehityssuuntia koskevat arviot

Taulukoiden arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (–) heikompi, (–) paljon heikompi

Varsinais-Suomi	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	–	–	0
Työttömyyden määrä	– –	–	0
Työvoiman saatavuus	++	+	0

Turun seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	–	–	0
Työttömyyden määrä	– –	0	+
Työvoiman saatavuus	++	0	–

Turun seutukuntaan kuuluvat: Kaarina, Lieto, Masku, Mynämäki, Naantali, Nousiainen, Paimio, Raisio, Rusko, Sauvo, Turku

Salon seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä	– –	0	+
Työvoiman saatavuus	++	0	–

Salon seutukuntaan kuuluvat: Salo, Somero

Loimaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	–	–	0
Työttömyyden määrä	–	–	–
Työvoiman saatavuus	+	+	0

Loimaan seutukuntaan kuuluvat: Aura, Koski Tl, Loimaa, Marttila, Oripää, Pöytyä

Turunmaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä	–	–	–
Työvoiman saatavuus	0	+	0

Turunmaan seutukuntaan kuuluvat: Kemiönsaari, Parainen

Vakka-Suomen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	– –	0	+
Työttömyyden määrä	–	– –	– –
Työvoiman saatavuus	+	++	++

Vakka-Suomen seutukuntaan kuuluvat: Kustavi, Laitila, Pyhärinta, Taivassalo, Uusikaupunki, Vehmaa

5 Satakunta

Taulukko 4. Satakunnan avainluvut (tilastojen lähteet: Tilastokeskus ja KEHA-keskuksen Työnvälitystilasto)

Muuttuja	Tuoreimman tiedon ajankohta	Tuorein tieto	Vuosi aikaisemmin	Muutos vuodessa	Muutos vuodessa
Väkiluku	31.12.2024	211 261	211 740	–479	–0,2 %
Työttömät työnhakijat laskentapäivänä	elokuu 2025	10 152	9 337	815	8,7 %
Alle 25-v. työttömät työnhakijat	elokuu 2025	1 291	1 091	200	18,3 %
Pitkäaikaistyöttömät	elokuu 2025	3 677	2 941	736	25,0 %
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta	elokuu 2025	10,6	9,7	-	0,9 %-yks.
Uudet avoimet työpaikat kuukauden aikana	elokuu 2025	827	789	38	4,8 %

5.1 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Satakunnassa työllistävimmät toimialat ovat sosiaali- ja terveyspalvelut, teollisuus, tukku- ja vähittäiskauppa sekä rakentaminen. Satakunta on teollisuuden palveluksessa olevalla henkilöstöllä ja vientiosuudella mitaten Suomen teollisuusvaltaisimpia maakuntia. Satakunnan vahvoja teollisuuden aloja ovat mm. teknologiateollisuus, elintarviketeollisuus ja metsäteollisuus. Meriteollisuudessa on ollut viime vuodet voimakasta kasvua erityisesti Rauman seudulla. Porin ja Ulvilan seuduille keskittyneen automaatio-, robotiikka- ja ohjelmointialojen klusterin kasvu on pitkään ollut voimakasta. Energiantuotanto on Satakunnan vahvuus, sillä Olkiluoto 3:n valmistuttua Satakunta tuottaa parhaimmillaan noin 40 prosenttia Suomen sähköstä. Muita kehittyviä aloja ovat mm. liike-elämän palvelut, hyvinvointiala sekä elämys-, kulttuuri- ja tapahtumapalvelut ja matkailu. Monipuolisen elinkeinorakenteen ansiosta maakunnan ja seutujen muutosjoustavuus on koko maahan verrattuna hyvää tasoa.

Satakunta tunnetaan myös kulttuuritapahtumistaan ja matkailussa nähdään paljon kasvupotentiaalia. Tapahtumat piristävät majoitus-, ravitsemis- ja matkailusektoria ja kauppaa etenkin kesäaikaan. Pori Jazzin, Suomiareenan, Porispere- ja RMJ-festivaalien sekä Rauman Pitsiviikon kaltaisten tapahtumien työllistävä vaikutus Satakuntaan on merkittävä. Porissa matkailun kehittämisen kärkikohteita ovat Yyteri ja Kirjurinluoto. Rauman merkittävimpiä vetovoimakohteita on mm. Unescon maailmanperintökohteisiin kuuluva Vanha-Rauma. Rauman Pitsikaupungin joulua kehitetään tavoitteena lisätä ympärivuotista vetovoimaa ja houkuttelevuutta. Pohjois-Satakunnassa luontomatkailun kehittäminen jatkuu kansainvälisen, Unescon alaisen Geopark-brändin mukaisena ja alueen yhdeksän kunnan muodostaman yhteenliittymän Lauhanvuori-Hämeen kangas Geopark ry:n johdolla.

Satakunnan talouskehitys jatkui yhä pääosin laskusuuntaisena vuonna 2024, mutta tämän vuoden alkupuolella talouden toipuminen näyttäisi käynnistyneen. Tammi-maaliskuussa 2025 liikevaihto kohosi jonkin verran teollisuudessa, kaupassa ja muissa palveluissa, mutta supistui hieman rakentamisessa. Teollisuuden viennin arvo kohosi reippaasti. Henkilöstömäärä laski kuitenkin edelleen kaikilla päätoimialoilla vuoden 2025 alussa. Teollisuudessa lasku oli loivin, rakentamisessa syvin. Valtakunnallisesti kehitys oli samansuuntaista.

Vuonna 2024 Satakunnan väkiluku väheni 479 hengellä. Väestötappio oli pienin yli kymmeneen vuoteen. Luonnollinen väestömuutos oli yli 1 400 henkeä miinusella ja myös kuntien välinen nettomuutto reilut 700 henkeä tappiollinen. Kuitenkin maahanmuutossa muuttovoitto oli yli 1 600 henkeä. Satakunnan kunnista seitsemän sai kokonaisnettomuuttoa vuonna 2024. Ilmiön taustalla ovat työ- ja

koulutusperusteisen maahanmuuton jatkuminen ja ukrainalaisten kotikuntamerkintöjen hakeminen. Porissa, Raumalla ja Kankaanpäässä myös koko väkiluku kasvoi vuonna 2024. Alkuvuonna 2025 (tammi–elokuu) väkiluku on kasvanut Huittisissa ja Kankaanpäässä.

Satakunnan kaltaiselle vientimaakunnalle hyvien liikenne- ja kuljetusyhteyksien turvaaminen on yksi alueen kilpailukyvyyn avainkysymyksistä. Raideliikenteen kehittämistä edistetään yhteistyössä Väyläviraston kanssa. Tampere–Pori-radalla on käynnissä tasoristeysten poistohanke. Pori–Mäntyluoto–Tahkoluoto-rataosuudella tasoristeys poistetaan perusväylänpidon ja osittain myös Porin kaupungin yhteisrahoituksella, minkä lisäksi uusitaan Kappelinsalmen ratasilta. Pori–Parkano–Haapamäki-radon tarveselvitys on käynnistynyt keväällä 2024 ja valmistunee vuoden 2025 loppupuolella. Aaltoradan (Länsirannikon rantaradan) tarveselvitys on alkamassa syyskuussa 2025. Selvityksessä tutkitaan Uusikaupunki–Rauma–Pori–Vaasa–Pietarsaari-raideyhteyden taustaa, tarvetta ja linjausvaihtoehtoja sekä uuden ratayhteyden ympäristö- ja yhteiskuntataloudellisia vaikutuksia. Rauma–Kokemäki-henkilöjunaliikenteen käynnistämisestä on tehty periaatepäätökset Raumalla. Kaupunki rahoittaa valtion hankkimaa Rauma–Tampere-henkilöjunaliikennettä rahoitusosuuden jäädessä kohtuulliseksi ja riittävien yhteyksien toteutuessa. Henkilöjunaliikenteen aloitusta tavoitellaan toukokuuhun 2027. Valtakunnallisen Digirata-hankkeen kaupallisen pilotoinnin rakentamistyöt alkoivat Satakunnan radoilla syyskuussa 2024. Työt valmistuvat vuoden 2027 alkupuolella. Raideliikenteen kehittämisen ohella maakunnassa on priorisoitu VT 2:n kehittäminen ja VT 8:n perusparannus sekä Porin ja Rauman satamien kehittäminen. Merkittävimmistä tiehankkeista VT 8 Rauma–Eurajoki-tieosuudella yleissuunnitelma on valmistunut. Tarkoitus on muuttaa Rauma–Eurajoki-väli nelikaistaiseksi. Valtatielle 2 laaditaan Porin keskustan kohdan YVA:a ja tiesuunnitelmaa, joka tähtää tieosuuden nelikaistaistamiseen ja turvallisuuden parantumiseen. Tiesuunnitelma etenee hallinnolliseen käsittelyyn vuosina 2025–2026 ja toteutuksen voisi rahoituksen varmistuttua aloittaa vuonna 2027. Satamat ovat saaneet kehittämistoimiinsa EU:n CEF-rahoitusta. Lentoliikenneyhteydet Porista Helsinkiin jatkuvat toistaiseksi valtion ja Porin kaupungin tukemina.

5.2 Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

EK:n suhdannebarometrin mukaan Lounais-Suomen (Varsinais-Suomi ja Satakunta) suhdannetilanne oli heinäkuussa edelleen selvästi tavanomaista heikompi. Suhdannetilanteen arvioidaan pysyvän ennallaan lähikuukausina. Sen sijaan Pk-yritysbarometrissa Satakunnan yritysten suhdanneodotukset nousivat jo keväällä positiivisiksi ja syksyn barometrissa odotuksia kuvaava saldoluku oli 7,

mikä on korkeampi kuin koko maassa keskimäärin. Yritysten liikevaihto-odotukset seuraavalle vuodelle ovat edelleen hyvällä tasolla ja myös työllisyysodotukset ovat positiiviset. Kasvuhakuisten yritysten määrä on myös kasvanut. Yritysten kannattavuuden arvioidaan kuitenkin edelleen heikkenevän ja myös investointiodotukset ovat heikot. Pk-yritysten rahoituksen saatavuuden haasteet ovat lisääntyneet erityisesti mikroyrityksillä. Syksyn Pk-yritysbarometrissa Satakunnan seutukuntien saldoluvut olivat nyt kaikissa positiivisen puolella.

ELY-keskuksen myöntämän EAKR- ja JTF-rahoituksen kysyntä pk-yritysten investoinneissa ja kehittämishankkeissa on laskenut edellisvuoteen verrattuna. Tukipäätösten määrä on pysynyt lähes samana, mutta rahoitettavien hankkeiden koko on pienempi. Maaseuturahaston yritystukien hakeminen on pysynyt tasaisen maltillisella tasolla, mutta valtakunnallisessa vertailussa kuitenkin hyvällä tasolla. Leader-rahoituksella tuettavien pienien kehittämistukien kysyntä on jatkunut vilkkaana. Finnveran pk-yritysrahoitus kasvoi alkuvuonna 2025 edelleen vuoden 2024 alkupuolen hyvästä tasosta. Satakuntaan myönnettiin edellisvuoden tapaan enemmän rahoitusta kuin lähimaakuntaamme Varsinais-Suomeen. Satakunnassa rahoitus kohdistui jälleen erityisesti teollisuusyritysten tilausten vaatimaan käyttöpääomaan sekä toimitusvakuuksiin. Investointien ja yrityskauppojen rahoitus jäi vähäiseksi.

Satakunnassa koko teollisuuden liikevaihto laski vuoden 2024 heinä–joulukuussa 1,8 % edellisvuoden vastaavasta ajankohdasta. Teollisuuden vientiliikevaihdon pudotus oli heinä–joulukuussa 4,7 %. On kuitenkin huomattava, että teollisuuden liikevaihdon ja viennin laskusta osa on metallien hintojen laskua metallien jalostuksen suuren painoarvon vuoksi, ei suoraan tuotannon määrän laskua. Vuoden 2025 tammi–maaliskuussa kasvoi teollisuuden liikevaihto 2,4 % ja vientiliikevaihto peräti 12,3 % vuotta aiemmasta. Teollisuudessa keskimäärin henkilöstömäärä pysyi ennallaan vuoden 2024 heinä–joulukuussa ja laski vain vähän (–0,3 %) tammi–maaliskuussa 2025. Tämäkin viittaa suotuisampaan kehitykseen kuin mitä osin hintojen laskuun pohjautuva liikevaihdon ja viennin arvon pudotus vuonna 2024 antaa ymmärtää.

Teknologiateollisuudessa keskimäärin liikevaihto kääntyi nousuun aivan loppuvuodesta 2024 ja henkilöstömääräkin kohosi hieman. Viennin arvo laski kuitenkin edelleen. Liikevaihto nousi meriteollisuudessa ja metallituotteiden sekä elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistuksessa, mikä voi viitata myös tuotannon kasvuun. Meri-Porin teollisuusalueella liikevaihto kasvoi loppuvuonna kohisten. Teknologiateollisuudessa liikevaihto laski selvästi automaatiassa ja robotiikassa, metallien jalostuksessa sekä hieman konepajoilla. Automaatiassa ja metallien

jalostuksessa henkilöstöä lisättiin silti edelleen, joten tuotannon taso ei liene pudonnut merkittävästi. Automaatiossa tilausten laskutusaikataulujen osuminen vertailuajankohtaan saattaa ainakin osin selittää kehitystä.

Elintarvikkeiden valmistuksen liikevaihto, vienti ja henkilöstö kasvoivat loppuvuonna 2024. Metsä- ja kemianteollisuuden liikevaihto ja ensin mainitussa myös henkilöstö laski yhä. Ainakin metsäteollisuuden vienti putosi.

Rakentamisessa on jo pitkään vallinnut hiipuva suhdannekuva. Satakunnassa rakentamisen liikevaihto kääntyi kuitenkin vuoden 2024 viimeisellä neljänneksellä nousuun, mutta vuoden 2024 heinä–joulukuussa kirjattiin laskua yhteensä 0,3 % heikon syyskesän vuoksi. Henkilöstömäärä laski selvästi samalla ajanjaksolla (–4,2 %). Vuoden 2025 tammi–maaliskuussa liikevaihto aleni jälleen hieman (–1,3 %). Henkilöstöäkin vähennettiin yhä (–3,1 %). Koko maassa keskimäärin rakennusalan kehitys oli vuoden 2024 lopussa ja vuoden 2025 ensimmäisellä neljänneksellä hieman heikompaa kuin Satakunnassa. Pk-yritysbarometrissa rakentamisen suhdanneodotukset koko maassa olivat plussalla.

Merikarvialle kohdistuu paikallinen äkillinen rakennemuutos Metsä Fibren Merikarvian sahan toiminta lakkautuksen myötä viime kesänä. Saha oli Merikarvian kunnan suurin työllistäjä ja toiminnan päättyminen koski välittömästi noin 80 työntekijää. Osa irtisanotuista työllistyi Metsä Fibren muihin yksiköihin ja lähialueiden yrityksiin. Työtä vaille arvioitiin jääneen noin 10–20 henkilöä. Toiminnan lakkautamisella on merkittäviä vaikutuksia myös sahan käyttämiin ulkoistettuihin palveluihin sekä kunnan talouteen. Kunta on ostanut sahan alueen ja kehittämistoimet uuden yritystoiminnan saamiseksi alueelle ovat käynnistyneet. Merikarvia on saanut työ- ja elinkeinoministeriöltä koordinaatorahoitusta paikallisen äkillisen rakennemuutoksen hoitamiseen.

Kingspan-konserni on päättänyt lakkauttaa Kankaanpäässä sijaitsevan eriste-tehtaansa. Koko henkilökunta, 23 henkilöä, irtisanottiin ja tuotanto lopetetaan lokakuun lopussa. Kingspan sulki jo keväällä 2024 Kankaanpään paneelitehtaansa.

Maatalouden kannattavuus on yleisesti ottaen parantunut nautakarjatiloilta, kun taas sika- ja viljatiloilta kannattavuus edelleen heikkenee. Kannattavuuserot tilojen välillä ovat merkittäviä ja tuotantovolyymit keskittyvät yhä harvemmille tiloille. Investointitukien haku on alkuvuodesta ollut vilkasta eikä kaikille tukikelpoisille investointihakemuksille tule näillä näkymin riittämään määrärahoja. Investoinnit ovat painottuneet nykyisen tuotannon kehittämiseen. Pankkien kiristyneet rahoituskriteerit aiheuttavat lisääntyvästi haasteita rahoituksen myöntämiseen maatilayrityksille. Syksyn sadonkorjuu on pääsääntöisesti edennyt hyvin

vaihtelevista oloista huolimatta. Pitkittyvät sateet haastavat vielä sadonkorjuuta. Iso osa sadosta on ollut laadukasta ja mm. rehua on saatu runsaasti ja sokerijuurikkaassa on erittäin lupaavat satonäkymät. Viljojen negatiivinen hintakehitys haastaa entisestään viljatilojen kannattavuutta.

Satakunnan palvelualojen kehitys jatkui vuoden 2024 heinä–joulukuussa edelleen vaihtelevana. Liikevaihdon nousu jatkui liike-elämän palveluissa, mutta myös luovien alojen liikevaihto alkoi kasvaa. Kaupan ja majoitus- ja ravitsemistoiminnan liikevaihto aleni. Palvelualojen yhteenlaskettu henkilöstömäärä laski jonkin verran heinä–joulukuussa 2024. Kehitys oli toimialojen keskiarvoa hieman heikompaa. Laskua kirjattiin jokaisella alalla. Myös yksityisten sosiaali- ja terveyspalvelujen henkilöstömäärä aleni poikkeuksellisesti. Vuoden 2025 tammi–maaliskuussa kaupan ja muiden palveluiden liikevaihto kasvoi jonkin verran, mutta henkilöstömäärä aleni edelleen.

Sosiaali- ja terveydenhuoltoalan tilanne on ollut pitkään haastava. Satakunnassa sote-alalla työskenteli vuonna 2023 noin 16 500 työntekijää, joista yksityisen sektorin piirissä oli 3 600. Satakunnan hyvinvointialueella jatketaan talouden säästöponnisteluja aiempina vuosina kertyneiden alijäämien kattamiseksi. Hyvinvointialueen mittavat säästötavoitteet kohdistuvat myös hyvinvointialueelle palveluja tuottaviin yksityisen sektorin toimijoihin mm. ostopalvelujen vähentymisenä.

EK:n ylläpitämän dataikkunan mukaan Satakunnassa on suunnitteilla ja osin jo toteutumassa yritysten vihreän siirtymän investointeja eniten Suomen maakunnista investointien kokonaisarvon ollessa tällä hetkellä 39 miljardia euroa. Summaan eivät sisälly maatuulivoimainvestoinnit ja energiaverkkoinvestoinnit, joten kokonaissumma on vielä suurempi. Pääosa investointiaikamuksista liittyy merituulivoimaan. Muita vihreän siirtymän investointeja on vireillä noin viiden miljardin euron arvosta liittyen mm. aurinkovoimaan, vetyteknologiaan, kiertotalouteen, biotuotteisiin ja akkuteknologiaan. Investointien toteutumisen aikajänne on pitkä johtuen mm. ympäristövaikutusten arviointi- ja lupamenettelyistä sekä rahoituksen järjestymisestä. Investointien työllistävä vaikutus Satakuntaan arvioidaan hyvin huomattavaksi, parhaimmillaan puhutaan useammasta tuhannesta työpaikasta.

Suuria tuulivoimahankkeita on suunnitteilla eri puolilla maakuntaa. Porin Tahko-luotoon suunniteltu merituulipuiston laajennus käsittää kokonaisuudessaan neljäkymmentä yli 15 megawatin voimalaa. Laajennushankkeesta on tarkoitus tehdä investointipäätös vuoden 2026 lopulla. Esiselvitysvaiheessa on lisäksi useita mittavia hankkeita.

Myös aurinkovoimaloita on tulossa Satakuntaan paljon. Alight Energyn Eurajoen aurinkopuiston rakentaminen on alkamassa. Neoen Renewables Finland Oy suunnittelee Raumalle teollisen mittaluokan sähkövaraston rakentamista. Yhtiöllä on vireillä myös Kankaanpäässä ja Nakkilassa merkittäviä aurinkovoimalainvestointeja, jotka ovat etenemisvalmiudessa odottaen investoijien lopullista rakentamisen käynnistämispäätöstä. TVO on varannut Rauman Lakarista noin 1,2 hehtaarin alueen sähkövaraston rakentamista varten. SAJM:n Ulvilan Harjunpään aurinkovoimalahanke on kaavoitusvaiheessa.

Porin kaupunki on solminut Fortumin kanssa kehityssopimuksen Tahkoluodon alueen kehittämiseksi erityisesti vihreän siirtymän teollisuuden käyttöön. Green North Energy on julkistanut Porin kaupungin kanssa tekemänsä aiesopimuksen vety- ja ammoniakitehtaan perustamisesta Porin Tahkoluotoon. Investointi olisi toteutuessaan suuruudeltaan yli puolen miljardin euron suuruinen. Nordic Ren-Gas suunnittelee Porin Kirrinsantaan e-metaanihanketta, jonka investoinnin kokonaiskustannukset olisivat yli miljardi euroa. BioEnergo Oy:n bioetanolia ja nesteytettyä biokaasua tuottava laitos on ollut pitkään suunnitteilla Meri-Poriin samoin kuin australialaistaisen Novana Oy:n vanadiinin talteenottolaitos. Kummastakaan ei toistaiseksi ole tehty investointipäätöstä. Ecogrid.energy suunnittelee Porin Mikkolaan datakeskusta ja voimalaitosta ja Polarnode Porin Honkaluotoon datakeskusta. Volare aikoo rakentaa hyönteisproteiinia ja -öljyä valmistavan laitoksen Porin Mikkolaan.

Forcit suunnittelee Porin Noormarkkuun uutta TNT:n tuotantolaitosta, joka tulisi käyttöön vuoteen 2028 mennessä. Investoinnin arvo on yli 200 miljoonaa euroa. Tehdas työllistää käynnistyttyään noin 70 työntekijää. Hankkeen kesän alussa saamasta sijoittamisluvasta tehdyt valitukset ovat tällä hetkellä käsiteltävinä Turun hallinto-oikeudessa.

Lokakuussa julkistettiin Yhdysvaltain rannikkovartioston jäänmurtajatilaukset. RMC:n telakalla Raumalla tehdään kaksi ensimmäistä jäänmurtajaa. Kaksi muuta Suomessa tehtävää alusta valmistetaan Helsingin telakalla, mutta osa näistä töistä tehdään Porin Mäntyluodon telakalla. Enersense on myynyt Enerse Offshore Oy:n kanadalaiselle laivanrakennuskonserni Davielle. Porin Mäntyluodon telakka jatkaa nimellä Sata Shipbuilding Oy.

P2X Solutions -yhtiön Harjavallan vetylaitos on aloittanut toimintansa ja se on Suomen ensimmäinen teollisen mittakaavan vihreän vedyn ja synteettisen metaanin tuotantolaitos. STEP Oy puolestaan suunnittelee Harjavaltaan kierto-talousvoimalaitoksen rakentamista. BASF:n akkumateriaaleja valmistavan tehtaan käynnistymistä Harjavallassa viivästyttänyt ympäristölupaan liittyvä valitusprosessi

on ohi, mutta tehtaan toiminta ei ole vielä alkanut. Nornickel Harjavalta vastaa sähköautojen akkumetallien kasvavaan kysyntään yli kaksinkertaistamalla tuotantonsa lähivuosina. Bitzero Blockchain aikoo rakentaa datakeskuksen Kokemäelle. Fortumin suunnitelmissa on investoida Harjavallan akkukierrätyslaitokseen ja nostaa sen kierrätyskapasiteettia.

Metsä Group suunnittelee Raumalle pakkaustehdasta. Pakkaustehtaan yhteyteen suunnitellaan myös hiilidioksidin talteenottolaitoksen rakentamista. Norsk e-Fuel yhtiön valmistelut synteettistä lentopolttoainetta valmistavasta tehtaasta Rauman sataman alueelle ovat hyvässä vauhdissa. Fortum suunnittelee datakeskustoimintaa Raumalle Lakarin alueelle.

Kankaanpäässä Knauf Oy jatkaa investointeja vähäpäästöisempään kipsilevytuotantoon. Kankaanpäässä Honkajoen Kirkkokallion teollisuusalueella Honkajoki Oy investoi 30 miljoonaa euroa uuteen ympäristöystävälliseen tuotantolaitokseen. Uuden tuotantolaitoksen suunniteltu käyttöönotto tapahtuu vuoden 2025 lopussa. Vatajankoski myös investoi Kirkkokallion ekoteollisuuspuiston energiatuotantoon.

Myös muutamia suuria julkisen sektorin rakennushankkeita on meneillään. Porin ruotsinkielinen kulttuurikampus valmistuu ensi vuoden alussa. Rauman Uotilan puukoulun ja -päiväkodin rakentaminen alkoi keväällä 2024 ja rakennus otetaan käyttöön vuoden 2025 lopulla. Rauman Nanunkallion koulun, päiväkodin ja valmistuskeittiön rakentaminen aloitettu vuoden 2025 alkupuolella.

Vuoden 2025 ensimmäisellä vuosineljänneksellä Satakunnassa perustettiin 272 uutta yritystä. Yritysten perustamisaktiivisuus laski 15 % viime vuoden vastaava ajankohdasta. Starttirahalla tai työttömyysetuudella yritystoiminnan aloittaneita on tammi–elokuussa ollut 101, mikä on kolmanneksen vähemmän kuin viime vuonna vastaavaan aikaan. Lopettaneita yrityksiä oli ensimmäisellä vuosineljänneksellä 668, mikä on lähes 60 % enemmän kuin vuonna 2024 vastaavaan aikaan. Konkurssiin haettuja yrityksiä on Satakunnassa ollut tammi–elokuussa 78, mikä on muutama enemmän kuin viime vuonna vastaavaan aikaan. Yhteenlaskettu henkilöstömäärä konkurssiin haetuissa yrityksissä on selvästi kasvanut.

5.3 Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työllisyysaste (15–64-vuotiaat) vuonna 2024 oli Satakunnassa 73,7 %, kun koko maassa se oli 72,1 %. Työllisiä (15–74-v.) oli Satakunnassa viime vuonna keskimäärin 93 000 henkeä. Työllisten määrä on pysynyt likimain tällä tasolla jo reilun kymmenen vuoden ajan, vaikka

työikäisen väestön määrä on koko ajan laskenut. Tämän vuoden kahden ensimmäisen vuosineljänneksen aikana työllisten määrä on Satakunnassa kasvanut viime vuoden vastaavasta ajankohdasta.

Työvoiman kysyntä on Satakunnassa heikentynyt selvästi parina edellisenä vuonna. Myös vielä tämän vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla avoimet työpaikat vähenivät vuotta aiemmasta kaikissa suuremmissa pääammattiryhmissä. Heinä–elokuussa uusien avoimien työpaikkojen määrä kuitenkin jo hieman kasvoi.

Satakunnassa oli elokuun lopussa 10 150 työtöntä työnhakijaa. Vuoden takaiseen verrattuna työttömien määrä on noussut 8,7 %. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli elokuussa 10,6 %, mikä oli 0,9 prosenttiyksikköä alempi kuin koko maassa keskimäärin. Työttömyys on edelleen noussut lähes kaikissa ryhmissä, mutta selvästi eniten nousua on ollut yli vuoden työttömänä olleiden pitkäaikaisyöttömien määrässä. Työvoiman kysynnän heikkeneminen näkyy työttömien työnhakijoiden määrän kasvuna useimmissa pääammattiryhmissä. Eniten työttömien määrä on kasvanut naisvaltaisissa palvelu- ja myyntityön ammateissa.

Tammi–toukokuun 2025 aikana irtisanomisista ja lomautuksista koskevia muutosneuvotteluja alkoi Satakunnassa hieman enemmän kuin viime vuonna vastaavaan aikaan. Toteutuneita irtisanomisista on ollut viime vuotta enemmän. Lomautukset ovat työnvälitystilaston mukaan tammi–elokuun aikana hieman vähentyneet viime vuodesta.

Tilastokeskuksen työ- ja elinkeinoministeriölle tuottamien työnantajahaastattelujen mukaan vuonna 2024 oli 35 % työvoimaa hakeneista toimipaikoista Satakunnassa kokenut vaikeuksia työpaikkojen täyttämiseksi. Rekrytointivaikeudet vähenivät selvästi jo toisena vuonna peräkkäin. Viimeisimpien neljännesvuositietojen perusteella työvoiman saatavuus ei kuitenkaan enää ole helpottunut. Satakunnassa on työvoimabarometrin mukaan tällä hetkellä (elokuu 2025) vakavaa työvoiman ylitarjontaa, kun tarkastellaan kaikkia toimialoja yhteensä. Muutamilla aloilla, kuten majoitus-, ravitsemis- ja matkailupalveluissa, on kuitenkin kohtaanto-ongelmaa eli alan ammateissa on samanaikaisesti sekä paljon avoimia työpaikkoja että korkea työttömyys. Vain joissain yksittäisissä ammateissa eri aloilla on ollut pulaa työntekijöistä, kun tarkastellaan tilastollisesti työvoiman kysyntää ja tarjontaa Työmarkkinatorilta (tyomarkkinatori.fi) löytyvän Työvoiman saatavuus ja kohtaanto-sovelluksen avulla.

Työttömyys on Satakunnassa viime kuukausina noussut vähemmän kuin työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennusteen alueellisessa ennusteessa keväällä ennustettiin. Lisäksi alueella arvioidaan työttömyyden jo seuraavan

puolen vuoden sisällä hieman vähenevän. Arviota tukevat alueen yritysten varovaisen positiiviset työllisyysodotukset. Työvoiman saatavuus pysyy lyhyellä aikavälillä ennallaan, mutta kun talous kääntyy vahvemmin nousuun ja työvoiman kysyntä kasvaa, tulee osaavasta työvoimasta jälleen enemmän pulaa useilla aloilla.

Syyskuun puoliväliin 2025 mennessä Satakuntaan on myönnetty 81 ensimmäistä oleskelulupaa ja EU-oleskeluoikeuksia on haettu 15. Työperäistä maahanmuuttoa on tullut etenkin Filippiineiltä, Turkista, Romaniasta ja Intiasta. Yleisimmät ammattialat ovat hitsaajat, ravintola- ja suurtaloustyöntekijät sekä koneenasettajat ja koneistajat. Sote-aloille ei ole tullut työperäisen maahanmuuton kautta työntekijöitä vuonna 2025.

Keväällä 2024 valmistuneen Satakunnan kansainvälisen osaamisen ja maahanmuuton strategisen ohjelman jalkauttaminen on käynnistynyt. Maahanmuuttajia ja kansainvälistä työvoimaa tarvitsevia työnantajia palvelevat International House -palvelupisteet toimivat Raumalla, Porissa ja Kankaanpäässä. WinNovassa on käynnissä useampia kansainvälisiä tilauskoulutuksia alueen ennakoitujen työvoimatarpeiden mukaan. Uutena ohjelmana on käynnistymässä tieto- ja viestintätekniikan perustutkinto-ohjelma loppuvuodesta. Sataedussa on tällä hetkellä 730 maahanmuuttajataustaista opiskelijaa, joista 330 on sosiaali- ja terveydenhuoltoalan opiskelijoita. Myös Satakunnan ammattikorkeakoulu on panostanut englanninkielisiin tutkinto-ohjelmiin. SAMKissa opiskelee vuosittain yli 1 000 kansainvälistä tutkinto- ja vaihto-opiskelijaa.

Satakuntaan on saatu viime vuosina useita merkittäviä koulutuspanostuksia kohdistuen erityisesti maakunnassa tärkeään automaatio- ja robotiikkaklusteriin ja vihreään siirtymään. Uusimpia koulutusohjelmia ovat mm. Satakunnan ammattikorkeakoulussa alkanut prosessi- ja materiaalitekniikan AMK-insinöörikoulutus sekä yhteistyössä Vaasan yliopiston kanssa toteutettava energia-alan robotiikkasovelluksiin liittyvä professuuri sekä DI-maisteriohjelma. Professuuri vahvistaa Pohjanmaan ja Satakunnan yhteistyötä vihreän siirtymän ja robotiikan tutkimuksessa sekä akkuklusterin kehittämisessä. Tampereen yliopiston Porin yksikössä voi opiskella johtamisen ja tietotekniikan diplomi-insinööriksi. Helsingin yliopisto on rakentamassa uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käytön teknologiat -maisteriohjelmaa. Uuden ohjelman yhteistyökumppanina toimivat Rauman kaupunki ja Satakunnan alue.

Työllisyyspalvelujen siirto Satakunnan ja Etelä-Satakunnan työllisyysalueille on sujunut pääsääntöisesti hyvin ja työllisyysalueet ovat käynnistämässä palvelujen kehittämistä. Työllisyysalueiden haastava määrärahatilanne vaikeuttaa asiakkaiden pääsyä palveluiden, kuten palkkatuen ja kotoutumiskoulutuksen, piiriin.

Tämä voi lisätä erityisesti haastavassa työmarkkinatilanteessa olevien asiakkaiden pitkäaikaistyöttömyyttä. Kunnat osallistuvat Kelan ja työttömyyskassojen maksamien työttömyysetuuksien rahoittamiseen. Tämä kuntien maksuosuus on lähes tuplaantunut viime vuodesta lainsäädännöstä johtuen. Satakunnan molemmilla työllisyysalueilla tilanne on kuitenkin valtakunnallista keskiarvoa parempi.

5.4 Kehityssuuntia koskevat arviot

Taulukoiden arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (–) heikompi, (– –) paljon heikompi

Satakunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	++
Työttömyyden määrä	–	+	+
Työvoiman saatavuus	+	0	–

Porin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	++
Työttömyyden määrä	–	+	+
Työvoiman saatavuus	+	0	–

Porin seutukuntaan kuuluvat: Harjavalta, Huittinen, Kokemäki, Merikarvia, Nakkila, Pomarkku, Pori, Ulvila

Rauman seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yrittömyys	0	+	++
Työttömyyden määrä	–	+	+
Työvoiman saatavuus	+	0	–

Rauman seutukuntaan kuuluvat: Eura, Eurajoki, Rauma, Säkylä

Pohjois-Satakunnan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yrittömyys	0	+	+
Työttömyyden määrä	–	+	+
Työvoiman saatavuus	–	–	–

Pohjois-Satakunnan seutukuntaan kuuluvat: Jämijärvi, Kankaanpää, Karvia, Siikainen

6 Kanta-Häme

Taulukko 5. Kanta-Hämeen avainluvut (tilastojen lähteet: Tilastokeskus ja KEHA-keskuksen Työnvälitystilasto)

Muuttuja	Tuoreimman tiedon ajankohta	Tuorein tieto	Vuosi aikaisemmin	Muutos vuodessa	Muutos vuodessa
Väkiluku	31.12.2024	169 455	169 547	−92	−0,1 %
Työttömät työnhakijat laskentapäivänä	elokuu 2025	8 307	7 311	996	13,6 %
Alle 25-v. työttömät työnhakijat	elokuu 2025	990	837	153	18,3 %
Pitkäaikaistyöttömät	elokuu 2025	3 143	2 408	735	30,5 %
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta	elokuu 2025	10,6	9,3	-	1,3 %-yks.
Uudet avoimet työpaikat kuukauden aikana	elokuu 2025	608	579	29	5,0 %

6.1 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Kanta-Häme on noin 170 000 asukkaan maakunta Etelä-Suomessa. Maakunta tunnetaan hyvästä saavutettavuudestaan ja monipuolisesta elinkeinorakenteestaan. Kanta-Häme sijaitsee keskeisellä paikalla pääradan ja tärkeimpien valtateiden risteyskohdassa, mikä tukee niin liikkumista kuin yritystoimintaakin. Alueen sijainti Helsingin, Tampereen ja Lahden muodostaman kasvukolmion sisällä tekee siitä logistisesti erinomaisen paikan sekä asumisen että yritystoiminnan kannalta. Kanta-Häme muodostuu kolmesta seutukunnasta: Hämeenlinnan, Riihimäen ja Forssan seuduista. Seutukunnat täydentävät toisiaan ja tarjoavat erilaisia vahvuuksia niin elinkeinoelämän kuin elinympäristön näkökulmasta. Hämeenlinna toimii maakunnan keskuksena, ja se on hallinnollinen, koulutuksellinen ja kulttuurinen ydin. Riihimäen seutu on teknologiapainotteinen, ja sen vahvuuksia ovat muun muassa logistiikka ja puolustusteollisuus. Forssan seutu puolestaan tunnetaan teollisuuden ja erityisesti elintarvike- ja konepajateollisuuden perinteistä. Vaikka perinteisemmän teollisuuden, kuten konepajateollisuuden, alan työpaikat ovat vuosien saatossa vähentyneet, metalliteollisuuden ja elintarvikkeiden valmistuksen työpaikkojen määrä on pysynyt ennallaan. Alueelta pendelöidään paljon sekä Tampereen seudulle että pääkaupunkiseudulle.

Kanta-Hämeen väestö vähenee. Kuntien välinen muuttoliike suuntautuu yhä jonkin verran pääkaupunkiseudulle ja Tampereelle. Erityisesti luonnollinen väestönkehitys on hiipuvaa, vaikka maahanmuutto on sitä jossain määrin paikannutkin. Nyt maahanmuuttokin on vähenemässä. Maahanmuuttovirasto sulkee Forssan ja Riihimäen vastaanottokeskukset syyskuussa ja Hämeenlinnan keskuksen ensi vuoden helmikuussa. Vieraskielisiä maakunnassa asuu noin kahdeksantuhatta. Eniten lisäystä viime vuosina on tapahtunut muualta Euroopasta ja Aasiasta tulleiden lukumäärässä. Esimerkiksi ukrainalaisia alueella asuu nyt yli tuhat neljäsataa henkilöä. Afrikasta kotoisin olevia on hieman alle seitsemäsataa. Positiivinen yksityiskohta alueen väestöstä lienee se, että vaikka maksuhäiriömerkintöjen määrä jatkaa kasvuaan muualla Suomessa, Kanta-Hämeessä maksuhäiriöisten osuus ei ole viime kuukausina noussut. Väestön ikäjakauma on monelle maakunnalle hyvin tyypillinen: alueen asukkaista alle 15-vuotiaita on neljätolista prosenttia ja yli 65-vuotiaita 27 prosenttia. Väestöllinen huoltosuhde, eli sataa työikäistä kohden olevien ei-työikäisen määrä, on noin 70. Vuonna 2045 sen arvioidaan olevan noin 75. 15-vuotta täyttäneistä perusasteen jälkeisistä tutkinnoista vähintään ylemmän korkeakoulututkinnon on suorittanut seitsemän prosenttia väestöstä.

Elinkeinorakenne Kanta-Hämeessä on monipuolinen. Tällä hetkellä puolustusteollisuus kasvaa Suomessa kovaa vauhtia. Yleinen asevoimien varustelu on nostanut puolustusteollisuuden liikevaihdon muutamassa vuodessa kahdentoista prosentin

kasvuun. Liikevaihto on nyt lähes kolme miljardia. Kanta-Hämeessä tehdään jo tällä hetkellä yli viisikymmentä prosenttia Suomen puolustusteollisuuteen liittyvästä tuotannosta. Tämä näkyy esimerkiksi Forssassa. Yksi paikkakunnan kasvavista yrityksistä on muun muassa suojaliivejä valmistava C.P.E. Production. Yhtiö laajeni keväällä yrityskaupalla, ja parhaillaan se laajentaa tuotantotilojaan. Yrityksen liikevaihto on kolmessa vuodessa nelinkertaistunut ja henkilöstön määrä kasvanut 150 työntekijään. Suhteellisesti suurin työllisyyden kasvu Suomessa on viime vuosina kuitenkin nähty avaruusteknologiassa. Avaruusosaaminen on puolustusteknologian nopeimmin kasvava osa-alue ja avaruutta hyödynnetään muun muassa tiedustelutiedon hankkimiseen ja viestintään. Toistasataa ihmistä työllistävä forssalainen DA-Group suunnittelee ja valmistaa muun muassa avaruuteen lähetettävää tutkateknologiaa. Muutamassa vuodessa sen liikevaihto on moninkertaistunut yli sataan miljoonaan euroon. Puolustusteollisuudella ja kaksikäyttötuotteilla on merkittävä rooli myös Hämeenlinnassa ja Riihimäellä, missä toimivat muun muassa Patria ja Sako. Kaksikäyttötuotteilla tarkoitetaan tuotteita, joita voidaan käyttää sekä siviili- että sotilastarkoituksiin. Patria on tiedottanut keväällä investoivansa Hämeenlinnan tehtaaseensa 40 miljoonaa euroa. Tarkoituksena on laajentaa ja modernisoida tilat niin, että panssaroitujen ajoneuvojen tuotanto lähes kaksinkertaistuu nykyisestä vuoteen 2027 mennessä. Myös ensi vuoden vastuullisen liiketoiminnan Frush-tapahtuma keskittyy kokonaisturvallisuuteen ja huoltovarmuuteen.

Puolustusteollisuuden lisäksi maakunnan muita kasvavia aloja ovat robotiikka, kierto- ja biotalous sekä vihreä siirtymä. Myös datakeskusten sijoittumista Kanta-Hämeeseen on selvitetty. Alueella toimii useita yrityksiä, jotka kehittävät innovatiivisia ratkaisuja esimerkiksi uusiutuvan energian, materiaali- ja kierrätyksen ja ympäristötekniikan saralla. Hämeenlinnan seutukunnan More-yritysalueen kiertotalouskeskus on herättänyt kiinnostusta ja houkutellut toimijoita eri puolilta Suomea. Myös Forssan seudulla biohajoavien sivuvirtojen käsittelyyn ja kierrätykseen liittyvät investoinnit tukevat alueen asemaa kiertotalouden edelläkävijänä.

Suurin osa alueen yrityksissä työskentelevistä on teollisuuden palveluksessa, yli kymmenen tuhatta työntekijää, tämän jälkeen tukku- ja vähittäiskaupassa, melkein seitsemäntuhatta työntekijää. Alueen suurin työllistäjä on terveys- ja sosiaalipalvelut hieman vajaalla 13 000 työntekijällä. Työllisten osuus on sekä sosiaali-, terveys- ja hyvinvointialalla että rakentamisessa hieman valtakunnan keskiarvoa suurempi. Sen sijaan koulutuksen, kulttuurin ja viestinnän työllisiä alueella on hieman muuta maata vähemmän.

Hämäläisyritysten tunnelmat ovat vaihtelevia, mutta kääntyneet syksyä kohden positiivisemmaksi. Tuoreen Pk-yritysbarometrin mukaan Kanta-Hämeen alueen yleiset suhdannenäkymät ovat positiivisemmat kuin koko maassa keskimäärin. Kanta-Häme onkin barometrin suurin nousija. Seutukunnittain tarkasteltuna Forssan seudun suhdannenäkymät ovat muita seutukuntia selvästi positiivisemmat. Kanta-Hämeen arviot työllisyydestä ja liikevaihdon osalta ovat linjassa koko maan kanssa. Taustalla vaikuttavat odotukset talouden yleisestä elpymisestä. Odotusten paranemiseen ovat vaikuttaneet matalana pysynyt inflaatio ja korkojen lasku. Erityisesti rakennusalan yritysten haastava tilanne on vähitellen helpottamassa. Sen sijaan keväällä toteutetun Kauppakamarin ja Elinkeinoelämän keskusliiton Suhdannebarometrin mukaan hämäläiset yritykset arvioivat tilanteensa tavalista huonommaksi. Myös yritysten henkilökunnan määrä on supistunut. Yritysten kasvua on heikentänyt kysynnän puute. Tässä barometrissa hämäläisyritysten tulokset vastaavat muun maan tuloksia. Kolmannen, Kauppakamarin kevään talouskyselyn mukaan näkymät ovat hieman positiivisempia. Kyselystä selviää, että suhdanteissa on näkyvissä suunta parempaan, kun Hämeessä yritysten liikevaihto ja tilauskanta ovat kasvussa verrattuna edelliseen vuoteen. Kolmannes vastanneista yrityksistä kertoo liikevaihdon kasvaneen kuluvan vuoden aikana. Tilaukskannan kasvusta edelliseen vuoteen verrattuna kertoo viidennes yrityksistä. Seuraavien kuuden kuukauden aikana liikevaihdon kasvua ennakoivat kolmannes yrityksistä ja tilaukskannan kasvua lähes viidennes vastanneista. Niin ikään yritysten kannattavuus on kehittymässä parempaan suuntaan.

Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennusteen mukaan kevään työmarkkinakehitys on ollut odotettua heikompaa. Työllisten lukumäärän odotetaan kääntyvän kasvuun vasta loppuvuodesta. Sen sijaan työttömien työnhakijoiden määrän odotetaan kääntyvän laskuun vasta ensi vuoden alkupuoliskolla. Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä kasvaa, kasvu on ollut huomattavasti aiempaa ennustetta nopeampaa, ja sitä on ollut kaikissa ikä- ja koulutusryhmissä. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvun taustalla voi olla myös työttömien aktivointiasteen lasku vuodenvaihteessa. Työllisyyden käänne parempaan näyttää siis siirtyvän edelleen kauemmas tulevaisuuteen. Vaikka taloudessa on jo näkyvissä orastavaa kasvua, talousnäkymän merkittävät epävarmuudet kuten tullit heikentävät luottamusta työmarkkinoilla. Tämä kaikki näkyy myös Kanta-Hämeessä: esimerkiksi pitkäaikaisyöttömyys on lisääntynyt vuodessa melkein kolmanneksen ja myös työttömien työnhakijoiden osuus on yli kymmenen prosenttia viime vuoden vastaavaa aikaa korkeammalla. Erityisesti Riihimäen seudun työttömyysaste on noussut vuodessa noin seitsemäntoista prosenttia.

6.2 Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Kanta-Hämeen liikevaihdoltaan suurimmat yritykset ovat Hämeenlinnassa sijaitsevat SSAB Europe Oy ja Kamux Suomi Oy, Riihimäellä Würth Oy, Tervakoski Oy Janakkalassa ja Osuuskunta Tuottajan Maito Riihimäellä. Alueen suuria julkisia työllistäjiä ovat Kanta-Hämeen hyvinvointialue, alueen suuret kaupungit, Puolustusvoimat ja yritystyöllistäjiä SSAB, Würth, Osuuskauppa Hämeenmaa ja Valio. Patria merkitys erityisesti alueen suurtyöllistäjän on nousussa. Osuuskauppa Hämeenmaa kasvatti myyntiään vuoden 2025 ensimmäisellä puoliskolla lähes neljä prosenttia edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Myynti kasvoi eniten auto-kaupassa, lähes 20 prosenttia. Osuuskauppa Hämeenmaa omistaa merkittävän osan Nelipyörä Oy:stä, joka toimii jo kahdeksalla paikkakunnalla. Alkuvuoden suurista investoinneista johtuen Hämeenmaan tulos sen sijaan heikkeni hieman vuoden takaisesta. Hämeenlinnan hotelli Vaakuna remontoitiin täysin.

Erityisrahoittaja Finnveran mukaan sen osittain rahoittamat investoinnit kääntyivät Kanta-Hämeessä kasvuun vuoden ensimmäisellä puoliskolla. Finnvera oli osarahoittamassa maakuntaan tehtyjä investointeja runsaan kuuden miljoonan euron verran, mikä oli yli kaksinkertainen summa vuodentakaiseen verrattuna. Erityisesti teollisuuden investointimäärissä oli kasvua. Myös ELYltä merkittävää tukea sai esimerkiksi suurteholaserleikkaussolun hankinta ja hyödyntäminen. ESR+-hankkeissa paneudutaan muun muassa osatyökykyisten työllistymisen haasteisiin.

Hämeenlinnassa sijaitseva, Suomen ensimmäinen puurakenteinen teollisuuskeskittymä eli MORE-yritysalue sijaitsee keskeisellä paikalla valtateiden kymmenen ja kolme varrella. Alueella on noin sata yritystä ja 1400 työpaikkaa useilta eri aloilta. Vuoteen 2030 mennessä MOREn tavoitteena on kasvaa yli kolmen tuhannen työpaikan alueeksi. Uuden moottoriteliittymän MORE saa vuoden 2026 loppupuolella. Työt liittymän rakentamiseksi alkoivat toukokuussa. Alueelle suunnitellaan toteutettavaksi myös ainutlaatuista, pääosin omavaraista energiaekosysteemiä, jossa hyödynnetään pelkästään uusiutuvia energialähteitä. Tämä vähentää merkittävästi päästöjä ja tuo tuntuvia säästöjä ylläpitokuluihin. Posti Group on suunnitellut alueelle sijoittumista, mutta sen lopullista sijoittumispäätöstä joudutaan vielä odottelemaan. Posti on hakenut vuoden lisäämää alueella sijaitsevan tontin varaukselleen.

Viime vuonna käynnistynyt Patrian johtama ja Business Finlandin osarahoittama eALLIANCE-veturihanke vahvistaa suomalaisten siviili- ja puolustusteknologia-yritysten välistä yhteistyötä. Hankkeen tavoitteena on luoda murroksellisia digitaalisia ratkaisuja, joilla mahdollistetaan tehokkaampi tiedonvaihto ja kattavan digitaalisen virtuaalimaailman rakentaminen. Patrian kanssa hanketta on

rakentamassa yli 30 kumppaniyritystä ja muita yhteistyökumppaneita. Yritys- ja yhteistyökumppaniverkosto mahdollistaa sekä suurten yritysten että pk-yritysten yhteistyön innovatiivisia puolustus- ja kaksoiskäyttöteknologioita kehittäessä. Myös suomalaiset tutkimusorganisaatiot, yliopistot sekä teollisuusalan muut yhteistyö-organisaatiot ovat tärkeässä roolissa.

Patrian tärkein liiketoiminta-alue ja Suomen puolustusteollisuuden merkittävin vientituote ovat panssaroidut miehistönkuljetusvaunut. Patrian viimeisimmässä osavuosikatsauksessa konserni kertoi, että kiinnostus yhtiön tuotteita ja palveluita kohtaan on kasvanut entisestään. Patria odottaakin tälle vuodelle vahvaa liikevaihdon kasvua. Kasvun taustalla on suurelta osin panssaroitujen ajoneuvojen liiketoiminta. Esimerkiksi Tanska tilaa puolustusteollisuus- ja teknologiayhtiö Patrialta 129 panssaroitua 6x6-ajoneuvoa. Tilaus liittyy Common Armoured Vehicle System eli CAVS-hankkeeseen, jossa Tanska on mukana ja ensimmäiset ajoneuvot toimitetaan Tanskaan jo tänä vuonna. CAVS-hankkeeseen ovat nyt liittyneet Latvian, Ruotsin, Saksan ja Tanskan lisäksi myös Norja ja Iso-Britannia. Patria johtaa panssaroitujen 6x6-ajoneuvojen järjestelmän kehitystä CAVS-hankkeessa, jonka myötä yritykseltä on tilattu lähes tuhat kyseistä ajoneuvoa. Toimitettuja niistä on yli jo 250. Ajoneuvoja valmistetaan sekä Hämeenlinnassa että Latviassa. Myös Saksa suunnittelee mahdollisesti ostavansa puolustustarvikkeita valmistavalta Patrialta noin 3 500 panssariajoneuvoa. Kaupan tarkoituksena on korvata Saksan vanhentuvia Fuchs-panssariajoneuvoja. Noin 90 prosenttia Patrialta ostettavien AMV-panssariajoneuvojen tuotannosta toteutettaisiin Saksassa. Patrian AMV on kahdeksanpyöräinen panssariajoneuvo, jota on valmistettu Suomessa vuodesta 2004 lähtien. Patria on myös julkaissut uuden tela-ajoneuvon. Trackx-niminen ajoneuvo on suunniteltu kuljettamaan kaksitoista sotilasta varusteineen ja kehitetty kulkemaan vaativissa maasto-olosuhteissa. Patria Trackx:n on tarkoitus olla valmis sarjatuotantoon Hämeenlinnassa vuonna 2027.

Millog Oy, joka huoltaa ja ylläpitää puolustusvoimien kalustoa, on käynnistänyt testikeskustoiminnan Riihimäellä Define Innovation Hubin yhteydessä. Testikeskuksessa on tarjolla monipuoliset testausympäristöt, jotka auttavat yrityksiä kehittämään kaksikäyttöteknologioita ja innovaatioita. Keskus on suunnattu erityisesti startup- ja pk-yrityksille, mukaan lukien Nato Diana-kiihdyttämön ja Define-kiihdyttämön yritykset. Tarkoituksena on palvella yrityksiä kaikista Nato-maista. Yritysten käytössä on myös Hämeen ammattikorkeakoulun GPU-palvelin, joka mahdollistaa tekoälylaskennan sekä tukee tekoälysovellusten kehitystä.

Forssalainen suojaliivivalmistaja C.P.E. Production osti armeijakankaita valmistavan Foxan. Foxa on Pohjoismaiden johtava yritys teknisissä kankaissa ja neuloksissa, joten yrityskaupalla C.P.E. vahvistaa omaa tekstiiliosaamistaan. Foxalla on

käytössään tekstiililaboratorio. C.P.E. haluaa myös vauhdittaa Forssassa toimivan Foxan kansainvälistymistä. Puolustustarvikkeita Riihimäellä valmistava Kenno Tech tuottaa siirrettäviä teräslevyjä, joista saa kenttäolosuhteissa nopeasti kasattavia suojia sotilaille. Seinäelementin kokoisia teräslevyjä voi käyttää suojina sellaisinaan tai liittää toisiinsa. Elementit voidaan helposti purkaa, kuljettaa seuraavaan paikkaan ja kasata uudelleen. Levyissä on kennorakenne, jonka voi täyttää hiekalla.

Energiainfrayhtiö Nevel jatkaa vihreitä investointejaan Forssan voimalaitoksella. Muutama vuosi sitten Nevel investoi Forssassa kymmenen miljoonaa euroa kierrätyspolttoaineen hyödyntämiseen kaukolämmön ja sähkön tuotannossa. Nyt laitokselle on valmistunut seitsemäntoista megawatin sähkökattila, jota voidaan hyödyntää perinteisten polttoainekattiloiden rinnalla. Sähkökattila toimii kuin suuri vedenkeitin ja sillä voidaan tuottaa lämpöä ja höyryä kustannustehokkaasti ja hiilineutraalisti silloin, kun sähkö on edullista. Käytännössä sitä käytetään lähinnä kesäkuukausina, jolloin se korvaa esimerkiksi öljyn käyttöä. Nevelin Forssan voimalaitos tuottaa kaukolämpöä Forssaan ja Jokioisille sekä sähköä valtakunnan verkkoon.

Riihimäellä tehtiin viime syksynä maailmanluokan läpimurto, kun jätteenpolton savukaasuista onnistuttiin valmistamaan biohajoavaa muovia. Inga-muovi on biohajoavaa PHA-muovia, jota syntyy NG Nordicin Riihimäen tuotantolaitoksen pihamaalla kahdessa vihreässä merikontissa. Inga-muovi soveltuu sähkötuotteiden lisäksi esimerkiksi elintarvike- ja kosmetiikkapakkauksiin sekä leluihin. NG Nordicin Riihimäen kiertotalouslaitos tunnettiin aiemmin Fortum Recycling & Waste -nimellä.

Forssaan suunnitellut kaksi tuulivoimalaa jäävät rakentamatta. Muutos koskee kahta tuulivoimalalle aiemmin osoitettua aluetta Ratastien eteläpuolella sekä läntiselle tuulivoimalalle osoitettua aluetta. Kaavamuutoksen taustalla vaikuttaa vireillä oleva uusi alueidenkäyttölaki, jonka mukaan tuulivoimalan ja asutuksen välisen etäisyyden tulisi olla vähintään kahdeksan kertaa tuulivoimalan korkeus.

Maakunnan elinvoimaa ja uudistumiskykyä tukee sen koulutusjärjestelmä. Korkeakoulutuksen veturina toimii Hämeen ammattikorkeakoulu HAMK, jolla on kampuksia Hämeenlinnassa, Riihimäellä ja Forssassa sekä muualla Etelä-Suomessa. Uusi, Riihimäen keskustaan rakennettava kampus voisi olla käytössä jo 2027. Hamk:ssa aloittaa myös lokakuun alussa toimintansa uusi innovaatioyksikkö. Innovaatioyksikön tehtävänä on vahvistaa tutkimus- ja kehittämistoiminnan vaikutavuutta, nopeuttaa tutkimustulosten kaupallistamista sekä tukea opiskelijoiden startup- ja innovaatiotoimintaa sekä yrittäjyyttä. Uusi yksikkö vahvistanee alueen t&k-toimintaa, sillä Kanta-Hämeessä on melko vähän tutkimus- ja kehitystoimintaan investoivia toimialoja. Maakunnan tutkimus- ja kehitysinvestoinnit ovatkin

valtakunnallisesti tarkastellen suhteellisen vähäisiä. Alueen tutkimus- ja kehitys-investoinneissa on kuitenkin yksi poikkeuksellinen piirre. Muista alueista poiketen julkisen sektorin osuus t&k-investoinneissa on noin kolmannes.

Viime vuonna Kanta-Hämeessä lopetti toimintansa yli 1 300 yritystä, joka on melkein puolet edellisvuotta enemmän. Lopettaneiden yritysten määrä selittyy heikolla taloustilanteella. Taustalla vaikuttanee myös EU:n pienyritysdirektiivi, jonka seurauksena arvonlisäveron alarajahuojennus poistui vuoden alusta alle 30 000 euron liikevaihdon yrityksiltä. Aloittaneiden yritysten määrä pysyi miltei ennallaan, noin 900 yrityksessä.

6.3 Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät

Hämeen ammattikorkeakoulu kasvaa ja laajenee. HAMK:ssa on aloittanut keväällä uusi korkeakoulupedagogiikan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Lisäksi HAMK:n Riihimäen kampuksella on avattu uusi lisäävän valmistuksen kokeiluympäristö, jossa otetaan käyttöön sideainesuihkutulostin. Vastaavia tulostimia on Suomessa vain kaksi. Kanta-Hämeen tavoitteena on alueen nostaminen Suomen johtavaksi maakunnaksi sienimateriaalien biovalmistuksessa. Alueen ensimmäinen sienibiovalimo rakentuu HAMKin SmartBio- koulutus- ja tutkimusympäristöön. Biovalimo toimii osaamiskeskuksena, jossa kehitetään ja testataan uusia sienirihmastoa sisältäviä komposiittimateriaaleja, joita voidaan hyödyntää pakkaus- ja rakennusmateriaaleina sekä tekstiiliteollisuudessa esimerkiksi nahan korvaajana. SmartBion tavoite on luonnon kantokykyä parantavien innovaatioiden luominen. Laboratorioissa kehitetään mm. korvikkeita uhanalaisille raaka-aineille ja elintarvikkeille, kuten suklaalle.

Kanta-Hämeessä toimii kaksi työllisyysaluetta. Työvoiman määrä Etelä-Hämeessä on yli 28 000, TyöHämeessä yli 50 000. Ensimmäisen puolen vuoden jälkeen työttömien osuus työvoimasta on Etelä-Hämeessä selvästi alle maan keskitason, mutta työttömien työnhakijoiden määrä on noussut huomattavasti. Pitkäaikaistyöttömien osuus ja työttömyysjaksojen kesto alittavat koko maan keskitason. Myös TyöHämeessä työttömien osuus työvoimasta on alle maan keskitason. Työttömien ja pitkäaikaisyöttömien määrän kasvu on yhtäläillä alle maan keskitason. Sen sijaan uusien työpaikkojen ja työnantajakontaktien määrä on vähentynyt merkittävästi. Työttömyysaste vaihtelee seutukunnittain: korkein se oli Riihimäen seudulla ja matalin Hämeenlinnan seudulla. Nuorten, alle 25-vuotiaiden työttömyys Kanta-Hämeessä on samalla tasolla kuin muualla maassa ja matalampi kuin Päijät-Hämeessä. Yleisesti ottaen työttömyyden kehitys näyttävät pääpiirteissään vastaavan TEM:n alueellista työttömyysennustetta. Lomautettujen määrä on Hämeen ELY-alueella

vuodentakaista pienempi. Tässäkin tosin on vaihtelua: Kanta-Hämeessä on lomautettuja merkittävästi vuodentakaista vähemmän, mutta Päijät-Hämeessä lomautettujen määrän väheneminen on ollut hitaampaa. Kanta-Hämeen alueellisten kehitysnäkymien arviointipaneeli arvioi työttömyyden kehitystä pääosin TEM:n ennusteen mukaisesti: nyt heikko työttömyystilanne kohenee noin vuoden päästä.

Etelä-Hämeessä ulkomaalaisten työllisyys on kehittynyt myönteisemmin kuin muualla maassa. Etelä-Hämeen työllisyysalue yhdisti maahanmuuttajien kotoutumis- ja työnhakupalvelut samaan paikkaan. Toukokuussa 2025 ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden määrä oli kasvanut Suomessa miltei kuusitoista prosenttia vuoden takaiseen verrattuna. EHTA-kunnissa kasvu oli vain kuusi prosenttia. Riihimäellä ulkomaalaisten työttömien määrä on jopa vähentynyt kahdella prosentilla. Maahanmuuttajia ovat työllistäneet erityisesti alueen isot työnantajat kuten Valio, Osuuskauppa Hämeenmaa, Würth ja Reka Kaapeli.

Hämeen kauppakamarin osaajakyselyn mukaan suurin osa hämäläisyrittäjistä arvioi ammattiosaajien saatavuuden haastavan yrityksensä kilpailukykyä seuraavien viiden vuoden aikana. Lähes 90 prosenttia Hämeen yrityksistä arvioi, että ammattiosaajien saatavuus koettelee yritysten kilpailukykyä, kun vastaava osuus koko Suomessa on yli 81 prosenttia. Myös työelämään tulevien nuorten osamistaso ja valmiudet haastavat valtaosaa hämäläisyrittäjistä. Työvoimapulaa oli erityisesti kodinhoitajista ja muista prosessINVALVONNAN ammattilaisista, ylitarjontaa rakennusmaalareista. Kohtaanto-ongelma-ammatti paikantui muihin puhdistustyöntekijöihin. Alueella käytiin muutosneuvotteluja ensimmäisen puolen vuoden aikana hieman viime vuoden vastaavaa ajankohtaa enemmän, hieman vajaa seitsemänkymmentä neuvottelua. Ammattitaito tarkasteltuna suurimpia työttömien ryhmiä ovat palvelu- ja myyntityöntekijät sekä rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijät. Määrällisesti eniten työttömyys lisääntyi vuoden takaisesta palvelu- ja myyntityöntekijöillä.

Konkurssien määrä vuoden ensimmäisellä vuosipuolikkaalla on kasvanut: tänä vuonna tehtiin hieman vajaa 70 konkurssia, kun viime vuonna vastaavaan aikaan konkurssreja oli reilut 50. Toimialoista erottuivat erityisesti muut palvelut sekä rakennustoiminta. Myös avoimien työpaikkojen määrä on laskenut vuodentakaisesta.

6.4 Kehityssuuntia koskevat arviot

Taulukoiden arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (–) heikompi, (– –) paljon heikompi

Kanta-Häme	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	0

Forssan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	–

Forssan seutukuntaan kuuluvat: Forssa, Humppila, Jokioinen, Tammela ja Ypäjä

Hämeenlinnan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	0

Hämeenlinnan seutukuntaan kuuluvat: Hattula, Hämeenlinna ja Janakkala

Riihimäen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yrittäjätoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	0
Työvoiman saatavuus	0	0	+

Riihimäen seutukuntaan kuuluvat: Hausjärvi, Loppi ja Riihimäki

7 Pirkanmaa

Taulukko 6. Pirkanmaan avainluvut (tilastojen lähteet: Tilastokeskus ja KEHA-keskuksen Työnvälitystilasto)

Muuttuja	Tuoreimman tiedon ajankohta	Tuorein tieto	Vuosi aikaisemmin	Muutos vuodessa	Muutos vuodessa
Väkiluku	31.12.2024	545 406	539 309	6 097	1,1 %
Työttömät työnhakijat laskentapäivänä	elokuu 2025	29 910	27 328	2 582	9,4 %
Alle 25-v. työttömät työnhakijat	elokuu 2025	3 820	3 536	284	8,0 %
Pitkäaikaistyöttömät	elokuu 2025	11 631	8 920	2 711	30,4 %
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta	elokuu 2025	11,3	10,6	-	0,7 %-yks.
Uudet avoimet työpaikat kuukauden aikana	elokuu 2025	2 606	2 707	-101	-3,7 %

7.1 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Maakunta muodostuu viidestä seutukunnasta sekä 23 kunnasta. Pirkanmaan väestö oli 30.6.2025 noin 547 000 henkilöä ja huoltosuhde säilynyt 58 prosentissa. Työvoiman määrä oli lähes 266 000 henkilöä ja työllisyysaste vuoden 2024 lopulla oli 71,2 %. Pirkanmaalla oli vuoden 2024 lopulla 44 100 yritystä ja 54 000 toimitilapaikkaa, joissa työskenteli yli 147 000 henkilöä. Määrä jakautui merkittävimmin teollisuuteen, tukku- ja vähittäiskauppaan, rakentamiseen, informaatio- ja viestintätekniikkaan sekä ammatilliseen, tieteelliseen ja tekniseen toimintaan. Aloittaneita yrityksiä samaisena aikana oli noin 1 000. Konkurssien määrä vuoden 2025 ensimmäisten kahden vuosineljänneksen aikana oli hieman korkeampi kuin vuotta aiemmin. Konkurssiin ajautuneista yrityksistä henkilöstöä irtisanottiin kuitenkin vähemmän. Työttömien ja lomautettujen määrät nousivat vuositasolla vertailtaessa. Myös signaalit osaavan työvoiman saatavuuden ongelmista ovat edelleen vähentyneet. Avoimien työpaikkojen keskimääräinen kertymä oli vuoden 2025 tammi–kesäkuun aikana 4 235 kun vuotta aiemmin samana ajankohtana määrä oli 5 300.

7.2 Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Business Finland myönsi Pirkanmaalle vuoden 2024 tammi–joulukuun aikana yhteensä 70,7 miljoonaa euroa erilaisiin hankkeisiin. Kolmannes tästä oli suoraan tutkimukseen ja hieman alle puolet avustuksena. Osuudet yrityskoon mukaan olivat: mikroyritykset 28 %, pienet yritykset 22 %, keskikokoiset yritykset 11 % ja suuret yritykset 39 %. Teollisuuden toimialan osuus näistä oli 26,1 miljoonaa euroa, koulutuksen toimialan 15,2 miljoonaa euroa sekä informaation ja viestinnän toimialan 10,2 miljoonaa euroa. Vuonna 2024 Finnvera myönsi Pirkanmaan yrityksille rahoitusta yhteensä 100 miljoonaa euroa (vuonna 2023 yht. 89 milj.€). Pirkanmaalla investoinneissa oli huomattava pudotus. Sen sijaan käyttöpääoman osuus rahoituksessa korostui. Pirkanmaalla Finnvera oli yhdessä pankkien ja muiden rahoittajien kanssa rahoittamassa yhteensä 211 miljoonan euron kokonaisrahoitushankkeita (vuonna 2023 223 milj. €). Hieman vajaa puolet kokonaisrahoituksista kohdistui yritysten käyttöpääomatarpeisiin. Investointeihin kohdistunut osuus kokonaisrahoituksesta laski 21 prosenttiin (vuonna 2023 35 %). Lasku edellisvuodesta oli huomattava. Pk-yritysten sekä kotimaan että viennin toimituksiin liittyvissä takauksissa puolestaan nähtiin kasvua edellisvuodesta. Pirkanmaalla Finnveran osuus kokonaisrahoituksista nousi 47 prosenttiin (vuonna 2023 40 %), mikä tarkoittaa, että haastavassa taloustilanteessa pankit halusivat aiempaa enemmän jakaa rahoituksen riskiä Finnveran kanssa.

Käyttöpääomatarpeet ja viennin rahoituksen kasvu kertovat siitä, että yritykset tekivät kauppaa ja toiminta oli aktiivista. Investointien rahoituksessa edellisvuonna nähty kasvu kuitenkin taittui vuonna 2024. Korkotason lasku vuoden 2025 aikana ei vielä näytä laajamittaisesti heijastuneen yritysten suunnitelmiin, ja monet odottelevat Pirkanmaallakin vielä lisää positiivisia signaaleja suhdanteen kääntymisestä. Toisaalta myöskään maamme ulkoiset häiriötekijät eivät näytä vaikuttaneen suunnitelmiin, vaan turvallisuusteknologian ja puolustusteollisuuden aloilla nähdään kasvun mahdollisuuksia. Toimialoista teollisuuden rahoitus kasvoi Pirkanmaalla edellisvuodesta, mutta selvimmin kasvoi liike-elämän palveluiden rahoitus. Muutaman vilkkaamman vuoden jälkeen rahoitettujen omistajanvaihdosten lukumäärä jälleen laski. Finnvera oli viime vuonna Pirkanmaalla rahoittamassa 56 yrityksen omistajanvaihdosta (vuonna 2023 71 yritystä), ja myönsi niihin rahoitusta yhteensä 11 miljoonaa euroa (vuonna 2023 13 milj.€). Yrityskauppojen määrän odotetaan kasvavan, kun ostajien tulevaisuudennäkymät ja luottamus talouden kasvuun paranevat.

Pirkanmaan talouden näkymät heikkenivät suurimmalla osalla toimialoista vuoden 2025 aikana. Taloudessa merkittäviä muuttujia olivat työttömyysasteen nousu sekä yritysten liikevaihdon ja tuloksen laskeva kehityssuunta. Muutokset johtuvat osittain investointituotteiden kysynnän vähenemisestä, korkeasta korkotasosta, matalalla olevasta investointi- ja tuotekehitystasosta sekä eläköitymisen ja henkilöstöresurssien muutoksista. Velka-aste säilyi kuitenkin lähes entisellään ja osa yrityksistä onkin pienentänyt merkittävästi lainamääriään. Ulkomaiset investoinnit painottuivat alueellisesti Tampereen seutukunnan keskusalueelle. Pirkanmaalla yritysten lukumäärä kasvoi vuositasolla 1 %. Viennin arvo oli vastaavasti vuoden 2024 aikana laskeva eli Pirkanmaan vientiyritysten tilanne muuttui heikompaan suuntaan. Muutosta viennin elpymiseen odotetaan vuoden 2025 viimeisellä neljänneksellä. Pirkanmaalla ulkomaankauppaan suuntautuneita yrityksiä on noin 1 350. Viennin arvo on noin 6,6 miljardia euroa, josta teollisuuden osuus on 81 %, kaupan alan 3 % ja muiden toimialojen 16 %.

Odotukset viennin osalta kohdistuvat EU:n sisämarkkinoihin sekä Kiinan ja Yhdysvaltain markkinoihin. Talouden kasvu tarvitsee tuekseen osaavaa työvoimaa, mutta kansainvälinen kauppa on kuitenkin ratkaisevin asia kasvun kannalta. Haaste Pirkanmaalla on yleisesti yritysten heikko investointihalukkuus. Suuret konepaja-alan toimijat ovat edelleen kiinnostuneita suomalaisista pienehköistä konepajayrityksistä ja niiden ostoista. Hankintaa Suomesta on lisätty maailmanpoliittisen tilanteen vuoksi. Tämä tulee näkymään konepajojen tilauskannoissa myös Pirkanmaalla. Yrityskentän tilanteesta yleisesti: Investointien suhteen koko vuoden 2025 tilanteesta näyttäisi tulevan samankaltainen kuin vuosi 2024. Investoinnit ovat kuitenkin kokonaisuutena melko matalalla tasolla Pirkanmaalla.

Investoinnit on suunnattu pääsääntöisesti ohjelmistoihin, koneisiin ja kalusteisiin sekä uusiin toimipaikkoihin. Monen yrityksen toiminta oli kuitenkin säilynyt vakaana, varsinkin informaatio- ja viestintäalan sekä rahoitus- ja vakuutustoiminnassa olevien yritysten osalta.

Pirkanmaan ELY-keskus rahoitti elinkeinoja ja työllisyyttä vuonna 2024 yhteensä 81 miljoonalla eurolla. Rahoituksesta yli 37 miljoonaa euroa kohdistui työllisyyden edistämiseen ja lähes 32 miljoonaa euroa maaseudun ja maatalouden kehittämiseen EU:n maaseuturahoituksesta. Lisäksi noin 12 miljoonaa euroa myönnettiin yritysten ja yhteisöjen kehittämiseen EU:n rakennerahastoista. Työllisyyden hoitoon käytettävissä ollut rahoitus väheni vuodesta 2023 noin 10 miljoonalla eurolla. Taustalla oli muun muassa valmistautuminen työllisyyspalvelujen siirtoon valtiolta kunnille. Vuoden 2025 alusta tätä toimintaa ja rahoitusta on hallinnoitu työllisyysalueilla. EU:n maaseutu- ja maatalousrahoituksen saralla vuosi 2024 oli monipuolinen, aktiivinen ja kehittämismyönteinen ympäri maakunnan. Edellä mainitun maaseudun yritysrahoituksen lisäksi maaseutualueiden elinvoimaa lisättiin maaseudun hankerahoituksen avulla noin kuudella miljoonalla eurolla. Rahoitusta myönnettiin Pirkanmaan ELY-keskuksen ja Leader-ryhmien kautta lähes 100 hankkeelle.

Hankkeilla parannetaan esimerkiksi huoltovarmuutta ja turvallisuutta, lisätään maaseudun ympäristö- ja ilmastotekoja sekä kehitetään elinkeinoja ja asukkaiden hyvinvointia. Yritysten toimintaedellytyksiä parantavilla hankkeilla on suuri merkitys maaseutualueiden elinvoimalle. Niiden kautta yritysten keskinäinen vuorovaikutus ja uudenlainen yhteistyö lisääntyvät. Yrityshankkeille myönnettiin rahoitusta yli 16 miljoonaa euroa. Yritysrahoituksen kysyntä on jatkunut suhdanteista huolimatta hyvällä tasolla. Yrityksen kehittämisavustusta myönnettiin kasvuhakuisten pk-yritysten kehittämishankkeisiin yhteensä 4,8 miljoonaa euroa, joka jakaantui 75 eri hankkeelle vuonna 2024. Rahoitusta on rajattu hankekohtaisesti niin, että avustusta voidaan myöntää hankkeelle enintään 50 000 euroa, jotta mahdollisimman moni yritys hyötyisi kehittämistuesta. Yrityksen kehittämisavustus on EU-osarahoitteista. ELY-keskuksen myöntämän yritysrahoituksen kysyntä jatkui vahvana suhdanteista huolimatta.

Pirkanmaan ELY-keskus teki vaikuttavaa työtä ympäristön hyväksi vuonna 2024. Rakennusperinnön hoitoon ELY-keskus myönsi avustuksia 36 kohteelle yhteensä 177 000 euroa. Vesistöjen käyttöä ja tilaa parantaviin hankkeisiin myönnettiin avustuksia yhteensä 293 000 euroa. ELY-keskus perusti uusia luonnonsuojelualueita ja osti alueita luonnonsuojelutarkoituksiin yhteensä 653 hehtaaria. Ympäristönsuojeluun liittyviä lausuntoja annettiin 451 kappaletta, minkä lisäksi ympäristön asiakaspalvelukeskus hoiti yhteensä

18 475 yhteydenottoa. Ympäristöasioiden asiakaspalvelun asiakaskokemuksen keskiarvo (puhelin/chat) oli 9,2/9,5. Öljy- ja maakaasulämmityksestä luopumiseen Pirkanmaan ELY-keskus myönsi avustusta koko maassa yli 4 000 hakijalle yhteensä vajaa 17 miljoonaa euroa. Maaperä kuntoon -ohjelmassa selvitettiin maaperän tilaa 20 kohteessa ja lisäksi kaikkiaan viiden kohteen puhdistus valmistui. KAJAK-hankkeessa valmistui viiden kohteen selvitys- tai seurantavaihe. Maaperän tilan selvittämiseen ja puhdistamiseen myönnettiin avustusta 25 hankkeelle yhteensä 530 000 euroa. Pirkanmaan ELY-keskus vei yhteensä 80 raakkua Konneveden tutkimusasemalle lisääntymään valvottuihin olosuhteisiin.

Pirkanmaan ELY-keskuksen valvonnassa olevia ympäristölupavelvollisia laitoksia oli yhteensä 268 ja tarkastuskäyntejä niihin tehtiin yhteensä 138. Yksi merkittävimmistä valvontatapauksista oli Remeo Refining Oy:n jätteenkäsittelylaitoksella syttynyt tulipalo, joka kesti useita päiviä ja vaati tiivistä viranomaisyhteistyötä. Tulipalo tapahtui marraskuussa 2024 Ruskon alueella Tampereella. Pirkanmaalla on käynnissä useita vihreän siirtymän hankkeita, joista 20 oli Pirkanmaan ELY-keskuksella käsittelyssä viime vuonna. Näistä 11 hanketta oli YVA-menettelyssä (ympäristövaikutusten arviointi). Kaikki hankkeet on koottu yhteen erilliselle verkkosivulle. ELY-keskus ohjaa ja valvoo valtakunnallisesti jätehuollon tuottajavastuuta. Tuottajavastuurekisterissä olevia, eli tuottajavastuunsa hoitaneita tuottajia, oli reilu 13 400 yritystä vuoden 2024 lopussa. Vuonna 2024 ulkomaisen etämyynnin määrä kasvoi räjähdysmäisesti suurten kiinalaisten verkkoalustojen laajentuessa. Tähän kasvuun vastattiin monipuolisella ja monikanavaisella viestinnällä sekä kohdennetulla viestintäkampanjalla, sillä tuottajavastuu jää usein näiltä toimijoilta hoitamatta.

Pirkanmaa tekee merkittävää ilmastotyötä sekä siihen liittyvää kiertotalouden osaamisen kehittämistä niin julkisen kuin yksityisen sektorin osalta. Tämä osaltaan luo mahdollisuuksia olla kärkimaakunta uusien innovaatioiden syntymiseen. Osaamista tulisi kehittää ja taloudellisia resursseja olisi lisättävä tähän teemaan liittyen. Pk-yritysbarometrin mukaan ilmastotavoitteet eivät ole yrityksille suurin huolenaihe, mikä on aivan ymmärrettävää. Myöskään ilmastomuutosta ei nähdä merkittävänä liiketoimintamahdollisuutena ainakaan vielä, koska markkinoiden todellisuus on epäselvä sekä osaajakenttä on rajallinen. Kierrätystä vastaavasti on kehitetty lähes puolella vastanneista yrityksistä.

Pirkanmaalla oli viime vuonna vilkas päällystysvuosi teiden korjausvelkaan osoitetun lisärahoituksen vuoksi. Kaikkiaan yhteensä 295 km Pirkanmaan ELY-keskuksen hallinnoimaa tietä sai uutta päällystettä pintaan. Pääteiden osuus oli 144 km ja muiden teiden osuus 135 km. Jalankulku- ja pyöräilyväyliä päällystettiin 16 km. Suurten päällystemäärien takia töitä tehtiin poikkeuksellisesti myös päiväsaikaan, mikä aiheutti jonkin verran haittaa Pirkanmaan liikenteelle. Isojen rumpujen

korjauksia tehtiin kahdeksan ja pienten (halkaisija < 2 m) päätierumpujen korjauksia 157. Sivuojen ja niiden rumpujen perkauksia/korjauksia tehtiin 71,4 km ja lisäksi reunapalteen poistoa 116 km. Led-valaisimia asennettiin yhteensä 2 001. Kaiteiden korjauksia tehtiin yhteensä 6 382 m ja sorateiden runkokelirikkokorjauksia yhteensä 6,9 km. Korjattuja ja uusittuja siltoja oli yhteensä 13. Liikenteen valtakunnalliseen asiakaspalveluun tuli yhteydenottoja yhteensä 63 000. Asiakaspalvelun NPS-luku (Net Promoter Score) oli 74 ja keskiarvo 9,0. Liikenteen rahoitukseen käytettiin vuonna 2024 yhteensä noin 60 miljoonaa euroa. Pirkanmaan ELY-keskuksella on työn alla neljä isoa tiesuunnitelmaa, joiden suunnittelua jatkettiin viime vuonna. Valtatie 9 Alasjärvi–Käpykangas-, valtatie 9 Käpykangas–Orivesi-, valtatie 12 Alasjärvi–Huutijärvi- sekä valtatie 12–kantatie 65-tiesuunnitelmia yhdistää tarve vähentää ruuhkaisuutta ja parantaa liikenteen sujuvuutta. Valtatien 9 yhteysväli Tampereen Alasjärveltä kohti Orivettä ja Jyväskylää on Suomen maantieverkon liikennöidyin kaksikaistatie. Se palvelee koko Suomen poikittaista liikennettä ja on kriittinen niin elinkeinoelämälle kuin alueen huoltovarmuudelle. Alasjärvi–Käpykangas-välin kehittäminen on saamassa 109 miljoonan euron suuruisen rahoituksen valtion lisätalousarvioesityksestä vuosille 2025–2029. Hankkeen kokonaiskustannus on 134,7 miljoonaa. Kustannuksiin osallistuvat myös Tampereen ja Kangasalan kaupungit. Lisäksi valtatie 12 on Suomen tärkeimpiä poikittaisia yhteyksiä. Viime vuonna valmistui myös yleissuunnitelma valtatie 3 parantamisesta välillä Lempäälä–Pirkkala.

Kokonaisuudessaan Pirkanmaan merkitys tavaraliikenteessä on yli 10 % koko maan tavaraliikenteestä ja liikennemäärät ovat Tampere–Helsinki-välillä maan kolmanneksi suurimmat. Tieverkon monipuolinen kunnossapito on tärkeintä, sillä valtaosa tavaraliikenteestä alueella kulkee rekkaliikenteen muodossa, jonka osuus on noin 60 % koko tavaraliikenteestä. Myös alemman tieverkon kunnossa pitäminen auttaisi maaseutumaista asumista sekä maaseututaajamien elinkelpoisuutta. Pitkällä aikavälillä tiestön kunnossapidon kannalta riittävä rahoitus puuttuu. Tieverkoston toimivuuden merkitys nähdään myös investointihalukkuuden muutoksissa.

Pirkanmaalla on käynnistynyt, käynnissä ja myös valmistumassa merkittäviä raide-liikenteen kehittämishankkeita vuoden 2025 aikana. Suurin yksittäinen hanke on Tampereen henkilöratapihan uudistaminen. Tampereen henkilöratapiha on maan vilkkain raideliikenteen solmukohta, jonka kautta kulkee noin 150 matkustaja- ja tavarajunaa päivässä ja noin kahdeksan miljoonaa matkustajaa vuodessa. Hanke alkoi vuoden 2025 alkupuolella ja sen kokonaisarvo on 222 milj. euroa. Suurimmat rahoittajat ovat Väylävirasto (163 milj. €) sekä Tampereen kaupunki (35,5 milj. €). Rakennustyöt jatkuvat vuoteen 2030 asti. Investointi parantaa koko Suomen rataverkon toimintavarmuutta ja pohjustaa rautatieaseman lähialueiden seuraavia kehityshankkeita. Toinen merkittävä hanke on Nokian henkilöratapihan

uudistaminen. Työt ovat olleet käynnissä vuodesta 2024 alkaen ja valmista on tämän vuoden loppuun mennessä. Hankkeen kustannukset ovat noin 20,5 milj. euroa, jotka jakaantuvat Väyläviraston ja Nokian kaupungin kesken. Myös uusien lähijunaseisakkeiden esisuunnittelu osana Tampereen kaupunkiseudun lähijunalii-kenteen kehittämistä on tarkoitus alkaa tänä syksynä. Lisäksi Tampereen raitiotien laajeneminen etenee ja parhaillaan on käynnissä välien Sorin aukio–Partola- sekä TAYS–Ruotula-rakentamistyöt. Hanke valmistuu vuonna 2028. Hankkeen kokonaiskustannukset ovat noin 209,3 milj. euroa, joista valtionosuus on noin 50,5 milj. euroa. Vuodelle 2025 on budjetoitu kahdeksan miljoonaa euroa, valtuus enintään 55,5 miljoonaa euroa, kuitenkin enintään 30 % suunnittelu- ja rakentamiskustannusten yhteismäärästä.

Vuoden 2025 investoinneista uusia esimerkkejä: MetsäTissuella Mänttä-Vilppulaan pehmopaperituotantoon sekä sahatoimintaan yhteensä 120 milj. euron panostus, ESP Tekniikka Oy lisää logistiikkatiloja, Logian rakennuttaa 20 000 m² logistiikka- ja varastointikeskusta, Insecon Oy ja KL-Parts Oy uusiin toimitiloihin, FinLab investoi laitteistoihin, Pirkanmaan osuuskauppa jatkaa maakunnan alueella investointeja lähinnä tilaratkaisuihin, Nokian panimon logistiikkakeskus, Tamturbon konehankinnat, Robit investoi Top Hammer -tuotantokapasiteettiin, Meruspowerin konehankinta, Sandvikin tuotantolinjasto, Nammo Sastamalaan tuotantokapasiteetin kasvuun liittyvä hankinta, UPM-Kymmene nostattaa kapasiteettiaan, Calefan lämpöpumpputoiminnan laajennus, Ollikaisen hirsirakenteen tuotantolinja, Purson uusi sulattamo, Tampereen energian biovoimalaitos, Tampereen yliopiston Hervannan kampusalueelle Suomen uudenaikaisin laboratorio sekä merkittävä määrä puolustusteollisuuden eri hankkeita, Winse Power investoi valosähkömuuntimien tuotantolinjoihin, Dynaset kasvattaa toimitilojen osuutta, Bronto Skylift uusii toimintatilojaan, sekä Riga Wood Finland investoi Sastamalan tehtaalle, mihin rakennetaan uusi koivuviilun sorviliinjasto.

Investointien lista jatkuu: Sukkamestarit investoi henkilöstön koulutukseen sekä uusiin tuotantolinjoihin. Enico Oy vastaa nopeasti kasvavaan kysyntään investoimalla uuteen tehtaaseen, joka kolminkertaistaa yhtiön tuotantokapasiteetin. Linjateräs uusii tuotantoaan, UPM Raflatac päivittää koneistusta, Tavo Oy kasvattaa ajoneuvojen tukkukaupan varastoa ja Saab lisää tuotantokapasiteettia maakunnassa. Hypapin paperikoneinvestointi, Gasgridin suunnittelema vedyn siirtoverkko, Freija As suunnittelee suurta investointia vetyteknologian osalta, Sharp Cell laitteistoinvestointi, Kemira Chemicals perustaa tuotantolaitoksen, GRK:n suuri panostus lisätyövoimalle, Finncont järjestee suurasiakastoimintojaan, Flinkenberg Steel kehittää tuotantomahdollisuuksiaan lisäämällä konekantaansa, Nokia Renkaat laajentaa Nokian logistiikkakeskustaan uudella varastolla sekä Valmetin kudokset-yksikkö investoi uudistuvaan tuotantoon. Uusiutuvaan energiaan liittyviä

investointeja: Tampereen Energia, Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo, Bronto Skyliftin uudet toimitilat, Agco Powerin merkittävä laajennus, Saarioinen, Purso, UPM Raflatac, TT Gaskets, Leppäkosken Lämpö, OomiSolar, Meruspowers, Biopower ja BioAurora. Investoinnit edellä mainitussa yritysryhmässä suuntautuvat kone- ja laitehankintoihin merkittävällä osuudella. Yleisesti ottaen, Pirkanmaalla puolustusteollisuus on noussut kasvavaksi toimialaksi Suomen NATO-jäsenyyden ja Euroopan turvallisuustilanteen vuoksi. Suurin osa puolustusteollisuuden yrityksistä on pieni- ja keskikokoisia. Tampereella on tarkoitus panostaa alueen ajoneuvojen- ja työkonien kehitystyöhön sekä kaksikäyttötuotteisiin. Maakunnan datakunnassa on 2,1 miljardin euron arvosta investointeja. Yli puolet meni vetylaitoksiin – miljardi Nokialle ja 160 miljoonaa Tampereelle. Freijan Nokian suunnitelma on vasta alkuvaiheessa, kun taas Nordic Ren-Gasilta on odotettu investointipäätöstä jo kevästä alkaen Tampereen Tarastenjärvelle. Pirkanmaan luvusta puuttuvat kylläkin tuulivoimalat. Maakunnan kaikkien tuulivoimahankkeiden nimellisteho on Suomen uusiutuvat ry:n mukaan 1 970 megawattia. Karkealla miljoonaa euroa per megawatti-kaavalla niiden hinnaksi tulisi toiset pari miljardia.

Kannattavuus konepaja-alan yritysten osalta on ollut hyvä ja vuodelta 2025 odotetaan pientä kasvua vuositasolla vertailtaessa. Ongelmia syntyy edelleen jonkin verran alihankinnan haasteista. Tämä on osaltaan hidastanut toiminnan ylläpitoa ja tarvittavaa kasvua. Myös liike-elämän palveluiden tilanne näyttää hyvältä. Vähittäiskauppa kuluttajien suuntaan on hieman heikentynyt ja tämä näkyy niin liikevaihdon kuin kannattavuudenkin osalta. Tukku- ja varsinainen teollisuus, näyttää kuitenkin kannattelevan kaupan toimialaa. Yleisesti henkilöstöstä yritetään pitää kiinni toimialasta riippumatta ja mahdollisuuksien mukaan muutosneuvotteluiden tuloksina tilanne hoidetaan lomautuksina sekä muina tehtäväjärjestelyinä irtisanomisten sijaan. Tulevaisuuteen katsominen ja asiakastarpeiden ennakointi on yrityksissä jatkuvan kehittämisen kohde, vaikkakin asia pitäisi olla osana päivittäistä arkityötä. Markkinatilannetta yritetään mahdollisuuksien mukaan korjata ja tuotekehittelyn merkitys oli kasvanut. Asuinrakentamisen kasvua odotetaan vielä. Arviona on, että vuonna 2026 tilanne muuttuu merkittävästi. Omistajavaihdoksia suunnitellaan yleisesti saman verran kuin aiemminkin. Säästöjä pyritään tekemään järkevästi. Vahvoja toimialoja vientisektorilla ovat metsä-, muovi- ja kumiteollisuus sekä kemikaalien valmistus että kone- ja metalliteollisuus.

Uusien osaamisalueiden yritysten, kuten vihreän siirtymän sekä mikrosiru-osaamisen, kaupallistaminen olisivat mahdollisesti maakunnan vientiä vahvistavaa toimintaa. Pirkanmaalaiset yritykset ovat vahvoja erityisesti [bioenergiaa](#), puhtaita prosesseja ja [energiatuhokkuutta](#) koskevilla ratkaisuilla. Kasvua haetaan huoltovarmuuden ja puolustusteollisuuden tuotteiden kautta. Kehitystyötä ja kasvua on odotettavissa älyteknologian osalta. Näiden yritysten tilanne näyttää hyvältä

kokonaisuus huomioiden. Kyseisten yritysten vientimarkkinat ovat kasvaneet ja kotimaan markkinat ovat olleet kiinnostuneita niin investointi- kuin kuluttaja-osaamisenkin suhteen. Useimpien toimijoiden tarve henkilöstön nopeaan palkkaamiseen sekä alihankintaketjun luomiseen on ollut asiakokonaisuutena esillä. Teollisuusvaltaisena alueena yritysten investointien merkitys on erittäin suuri. Ilman investointeja kehittämistoimilla on rajallinen vaikutus talouteen.

Kokonaisuutena suurimmat toimialat, kuten teollisuus, rakentaminen, kaupan eri tasot sekä liike-elämän palvelut, tulevat olemaan talouden ja ennen kaikkea viennin vetureita. Näkymät kuitenkin koettiin haasteellisiksi ja odotukset ovat vain lievästi positiiviset. Konepajojen osaaminen korostuu investointihyödykkeiden tuottamisessa, joiden kysyntä on tällä hetkellä kohtalainen. Liike-elämän palvelut ovat säilyttäneet tasonsa ja näkyvissä on edelleen kasvua, kuten myös finanssisektorilla. Aloitettujen rakennushankkeiden määrä oli vuoden 2025 aikana Tilastokeskuksen lukujen perusteella kasvussa. Pk-sektorin näkymät ovat hieman paremmat kuin aiemmin, yritysten kokoluokasta ja toimialasta riippuen. Henkilöstön määrä sekä liikevaihto kasvavat vuoden 2026 aikana. Kannattavuuden odotetaan olevan merkittävästi parempi kuin vuonna 2025.

Kasvuhakuisuus ja ulkomaan kaupan merkitys sekä siihen panostaminen pysyvät entisellä tasolla. Vienti koetaan tärkeäksi kasvureitiksi kaikissa kokoluokissa, mutta ei välttämättömyydeksi toiminnan kokonaisuuden kannalta. Pk-yritysbarometrin mukaisesti reilu viidennes yrityksistä tekee, tai on suunnitelmassa tehdä, vienti- tai tuontikauppaa. Myös Pk-barometrin mukaan kasvuhakuisia yrityksiä on noin neljännes ja yli puolet arvioivat tilanteen säilyvän ennallaan. Investointien arvioidaan vähenevän edellä mainitun barometrin mukaan. Osaavan työvoiman saatavuusongelmat ovat hieman helpottuneet. Panostuksia ovat muun muassa alihankinnan kasvattaminen ja kehittäminen, nykyisen työvoiman osaamisen vahvistaminen sekä panostus työhyvinvointiin. Jos tilanne muuttuu, lomautukset ja työajan sopeuttaminen sopivat ratkaisuiksi. Yritysten rahoitustarve on vähentynyt merkittävästi jo korkotason nousunkin takia ja niiden oma maksukyky on hyvällä tasolla. Kasvuhakuisuutta Pirkanmaan ELY-keskuksen teettämän kyselyn mukaan löytyy noin neljänneksellä haastatelluista yrityksistä. Investointihalukkuudessa oli nousua, lähinnä tekniikkaan ja henkilöstön osaamiseen liittyen. Haasteita maksupolitiikassa oli 15 % yrityksistä. ICT-sektori kasvaa lähivuosien aikana ja teollisuuden uudistuminen on käynnistynyt. Vaikutukset tulevat ulkoa, kuten teollisuustuotteiden kysynnän kasvun kautta. Molempien tarve rahoituksen ja investointien osalta tulisi kasvamaan.

Pirkanmaan ELY-keskuksen teettämän yrityskyselyn perusteella pysyminen markkinoilla ja asiakaskunnan kehittäminen koetaan haasteelliseksi, mikä estää rekrytointia. Monet yritykset seuraavat tilannetta aktiivisesti ja ovat varautuneet

mahdollisiin muutoksiin, kuten lomautuksiin tai rekrytointeihin. Tulevaisuudessa näkyy halu kasvattaa henkilökuntaa, erityisesti asiantuntijatehtäviin, mikä liittyy kasvustrategioihin. Selvä erottuva teema on pienten yritysten ja itsenäisten yrittäjien mahdolliset rekrytointitarpeet, jotka voivat vaihdella alueittain. Jotkut yritykset suunnittelevat nykyisten työntekijöidensä määräaikaisten sopimusten uusimista keskittyen tuttuihin osaajiin. Organisaatioissa, joissa ei ole kasvutavoitteita, korostuu kyky toimia nykyisellä henkilöstöllä ilman lisäyksiä. Pirkanmaalla kone- ja metallialan koulutuksen kiinnostavuus koko alan jatkon kannalta aiheuttaa myös suuria taloudellisia haasteita. Hyvälaatuisen koulutuksen ja työmarkkinoiden laajuuden sekä monipuolisen yritysverkoston ansiosta vihreä siirtymä ja kiertotalous ovat päivän sanat. Suurin osa toimialoista oli nostanut vuoden 2025 kasvuodotusta niin liikevaihdon, kannattavuuden kuin henkilöstön määrän kasvun osalta. Alueen palvelutarjonta rakentuu voimakkaasti Tampereen seutukunnan ympärille muodostuneen taajamakehän sekä maaseutumaisten keskusten läheisyyteen. Suurin osa kauppakeskuksista tai hyvinvointikeskuksista sijaitsee Tampereen seutukunnan alueella. Näiden lisäksi reuna-alueiden kunta-/kaupunkikeskustojen liepeillä palveluverkko on hyvällä tasolla ja sitä pidetään yllä.

Asuntomarkkinat olivat koko vuoden 2024 selvästi alemmalla tasolla kuin aikaisempina vuosina. Arvioiden mukaan tilanne korjautuu vuoden 2025 loppupuolella. Kysyntää asuntojen osalta tulee kyllä riittämään, koska muuttoliike muualta vaatii jotain asumisen muotoa ja samalla vuokraaminen lisääntyy. Tuotanto- ja varastotilojen kysyntä on pysytellyt kohtalaisena. Vanhojen toimistotilojen tarve on vähentynyt ja suunnitelmissa onkin muuttaa niitä mahdollisuuksien mukaan asuinkäyttöön. Tonttikysyntää ja uudisrakentamista esiintyy parhailla sijainneilla jonkin verran, kun yritykset tarvitsevat ajanmukaisempia tiloja. Tampereen läntisen kehätien varteen sijoittuvat alueet ovat kysyttyjä hyvien liikenneyhteyksien ansiosta. Vireillä on useita mittavia julkisia rakennusinvestointeja, esimerkiksi Tampereen yliopistollisen sairaalan uudistaminen noin 900 miljoonalla eurolla. Hankkeen työliikeysvaikutusten on arvioitu olevan 14 500–18 000 henkilötyövuotta.

Sidosryhmien näkemyksiä heille suunnatun kyselyn perusteella: Teknologiateollisuus on yleensä mukautunut muutokseen. Hidasta kehitystyötä tehdään koko ajan. ICT on murroskohdassa. Julkisen sektorin asiakkuus vähentynyt, mutta tulevat pärjäämään. Startuppien vähyys on heikkous. Sitä pitää mahdollisuuksien mukaan kehittää. Puolustus- ja turvallisuusteollisuus on noussut vahvuudeksi. Edellä mainittujen koko maan liikevaihdon osuus on noin 27 mrd. euroa, josta Pirkanmaan osuus on noin yksi miljardi. Kaksikäyttötutotteiden kysyntä on kasvussa ja Pirkanmaalla on tähän liittyvää järjestelmäosaamista.

Pirkanmaan liitto on solmimassa yhteistyösopimuksen Saksan suurimman osavaltion kanssa. Yhteistyö on aloitettu valitsemalla viisi kärkiteemaa: Bio- ja meditech, turvallisuus, kiertotalous, uudistuva energiantuotanto ja synteettiset polttoaineet sekä startup. Tämä avanee mahdollisuuksia pirkanmaalaisille yrityksille. Puolustus- ja turvallisuustoimialan ollessa vahvassa nosteessa ei pidä unohtaa jo ennestään merkittäviä toimialoja, kuten kiertotalous, joka tarjoaa myös paljon mahdollisuuksia. Koulutukseen tulee panostaa, jotta voidaan vastata tulevaisuuden kehitys- ja innovaatiotarpeisiin. Uudistuminen ja sopeutuminen muutokseen ovat tärkeitä. Ei pidä myöskään unohtaa matkailu- ja elämystalouden tarjoamia mahdollisuuksia. Ammatillisen osaamisen osaamisvaateista tulee pitää kiinni. Oman urapolun selkiyttäminen on myös tärkeää perusopetuksessa. Sen pitää tukea oppilasta ja selkiyttää eri ammatti- ja uravaihtoehtoja. Toisaalta on hyvä muistaa jatkuvan oppimisen mahdollisuudet myöhemmässäkin vaiheessa ja joustavat mahdollisuudet vaihtaa alaa. Huomioitava on, että ikäluokat pienenevät ja sekin synnyttää osaajapulaa, jos kaikkien tavoitteena on korkeakoulututkinto. Ammatillisen koulutuksen rahoitus tulisi olla tasaista, eikä poukkoilevaa kuten nyt.

Meillä on edelleen valtava tarve osaamiselle, joka vaatii ihmistyövoimaa, ja se tulee säilymään tulevaisuudessakin. Ammattiosaajille on kysyntää ja toisaalta aina on mahdollisuus kouluttautua eteenpäin. Kannattaa muistaa, että korkean teknologian yrityksissä on aina tarvetta myös perustekniikan työntekijöille. Opetustyössä ollaan tilanteessa, jossa pitäisi kyetä hahmottamaan millaiselle osaamiselle on tulevaisuudessa kysyntää ja kertoa tätä viestiä opetustyössä. Myös jatkuvan oppimisen rooli tulee kasvamaan tulevaisuudessa.

7.3 Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät

Työttömyys kasvoi Pirkanmaalla merkittävästi vuonna 2025 vertailtaessa vuoteen 2024. Samalla avoimien työpaikkojen määrä väheni, joten tilanne ei todennäköisesti helpotu vuoden 2025 loppuun mennessä. Muutosta parempaan suuntaan odotetaan vuoden 2026 ensimmäisten vuosineljännesten aikana. Työvoiman saatavuusongelmat vähenivät vuoden 2025 kuluessa. Työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmaa pyrittiin helpottamaan myös mm. ELY-alueilla toteutettavan Työvoimabarometrin avulla. Työllisyyden edistämiseen kanavoitiin vuonna 2024 Pirkanmaan ELY-keskuksen kautta työvoimakoulutukseen, valmennuspalveluihin, kotoutumiskoulutukseen ja yhteishankintakoulutukseen sekä muuhun työllisyyttä edistävään toimeen yhteensä 14,9 miljoonaa euroa, joka koski 5 479 henkilöä. Starttirahaa myönnettiin yhteensä 2,9 miljoonaa euroa 798 henkilölle ja palkkatukea yhteensä 19,8 miljoonaa euroa 2 315 henkilölle. Kaiken kaikkiaan työllisyyden edistämiseen kohdennettiin rahoitusta yhteensä 37,8 miljoonaa euroa.

Yritysten viestit vuoden 2025 viimeiselle neljännekselle: Työvoiman saannin osalta tarve helpottuu, mutta eläköityminen ja uudet toimenkuvat vaativat jatkuvia toimenpiteitä henkilöstön osaamisen kehittämiseen sekä uusien henkilöiden rekrytointiin. Tilanteeseen vaikuttaa osaltaan toimiala sekä työnantajan kokoluokka. Tällä hetkellä pienempien yritysten mahdollisuudet rekrytoida ovat aikaisempaa paremmat, koska tarjontaa osaajista on tällä hetkellä enemmän. Koulutustasosta ja toimialasta riippumatta osaajien tarve säilyy tulevaisuudessakin. Tavoitteena ongelmakentän helpottamiseksi on auttaa yrityksiä tehostamalla yhteistyötä työllisyysalueiden, oppilaitosten sekä muiden Pirkanmaan julkissektorin toimijoiden välillä. Keinoja ovat muun muassa yritysten koordinoitu kontaktointi, yhteistyöverkostojen syntyminen edistäminen yritysten ja muiden organisaatioiden välille sekä tietopohjan vastaanottaminen siitä, millaisia palvelutarpeita yrityksillä on ja miten näihin voidaan saada apua.

Tavoitteena on auttaa asian ratkaisemiseksi niillä keinoilla, joita ELY-keskuksella, työllisyysalueilla sekä oppilaitoksilla on antaa yritysten käyttöön. Esimerkiksi Työvoimabarometri on otettu hyvin vastaan ja käyttöön. Perusosaamisen taso, kyvykkyys vihreässä siirtymässä ja murrosteknologioissa sekä osaajien saatavuus huolestuttavat laajalti. Erityisesti ventialoilla korostuu ohjelmisto- ja laite-osaaminen. Sähkö- ja automaatio-osaaminen sekä peruskonetekniikan osaamisen taso huolettua. Kriittisen osaamisen tarpeet eri toimialoilla ovat yritysten tilasta kertovan ELY-keskuksen selvityksen perusteella hyvin monialaisia.

Vahvimmin esiin nousevat tarpeet murrosteknologioihin kuten kvanttiteknologiaan ja tekoälyyn liittyen, vihreässä siirtymässä, kokonaisuuksien hallinnassa ja systemisessä ajattelussa. Tarpeita on myös perusosaamisen tasosta ja työelämätaidoista lähtien. Lisäksi tarpeita nähdään jatkuvan oppimisen vahvistamiselle, lisäkoulutukselle ja joustaville koulutusratkaisuille. Pirkanmaan koulutuspolitiikan haaste on valmistuneiden muuttaminen pois Pirkanmaan talousalueelta lähinnä pääkaupunkiseudulle sekä lähtömaakuntiinsa. Syinä tähän ovat muun muassa: Pirkanmaalla on koulutettujen määrään suhteutettuna vähän korkean teknologian osaamista tarvitsevia yrityksiä ja lisäksi yritysten pääkonttorit sekä valtionhallinnon toiminnot sijaitsevat pääsääntöisesti pääkaupunkiseudulla. Tampereelle päätoimipaikkansa sijoittava Lupa- ja valvontavirasto saattaa hieman helpottaa tilannetta. Kansainvälisten osaajien tarve ei tällä hetkellä ole yritysten näkökulmasta kiireellisin asia. Tarve kasvaa vasta lähivuosien aikana. Kansainvälisten osaajien osalta korostuu korkeakoulutettujen merkitys.

Ammatillisen koulutuksen näkökulmasta tilanne on tietyillä aloilla haasteellinen. Tämän hetken tilanne näkyy siten, että työssäoppimisjaksoja on vaikea toteuttaa. Työvoiman tarve on kuitenkin selkeä eli valmistuvat opiskelijat työllistyvät

suhteellisen hyvin. Korkeakoulutettujen tilanne on todella erilainen viime vuoteen verrattuna. Työpaikkoja ei ole samalla tavalla tarjolla ja korkeakoulutettujen työttömyys on kasvanut. Korkeakoulutus on pitkäkestoista ja pitkäjänteinen osaamisen kehittäminen kannattaa. Muuntokoulutuksille olisi nyt tarvetta. Panostukset erilaisten rahoitusinstrumenttien hyödyntämiseen tulevat myös kysymykseen. Erilaisia toteuttamis- ja kehittämistapoja sekä hyviä rahoituksen toimintamalleja on oltava tarjolla ja niitä pitää jatkossakin kehittää sekä ylläpitää. Rahoituksella tuetaan myös työvoiman osaamisen kehittämistä niin yritysten sisällä, kuin täydentämään työvoimatarpeita. Työllisyys kehittyy suotuisaan suuntaan, mutta vaatii myös panostuksia julkisen vallan osalta sekä kotimaan yritysten halukkuutta lisätä henkilöstöä tai säilyttää nykyisen työvoiman osaaminen.

Pirkanmaan ELY-keskuksen yrityskyselyn vastauksista ilmenee, että työvoiman lisäystarpeet vaihtelevat suuresti eri toimialojen ja yritysten välillä. Monilla ei ole tällä hetkellä tarvetta rekrytoida lisää henkilöstöä, kun taas toiset etsivät erityisiä osaajia tulevaisuuteen. Samansuuntainen arvio saatiin Työvoimabarometrin yhteydessä tehdyistä yrityskyselyistä, joiden painopiste oli liike-elämän palveluissa ja teknologiateollisuudessa. Työvoiman lisäystarpeiden puuttuminen: Monet yritykset raportoivat, että tällä hetkellä ei ole tarvetta lisätä työvoimaa. IT- ja teknologia-asiantuntijat: Useat vastaajat mainitsivat tarpeen IT-alan ammattilaisille, kuten ohjelmistokehittäjille ja UX/UI-suunnittelijoille. Palvelualan tarpeet: Joissakin vastauksissa mainitaan tarve sairaanhoitajille ja muille terveydenhuollon ammattilaisille. Markkinoinnin ja myynnin roolit: Moni mainitsi myynti- ja markkinointihenkilökunnan tarpeen, erityisesti asiakkuuden hallinnassa ja digitaalisessa markkinoinnissa sekä teknisen myynnin osaajien osalta. Tietyillä aloilla, kuten käsityö- ja teknologiateollisuudessa, tunnistettiin pula osaavista työntekijöistä. Useat vastaukset korostavat, että vaikka nyt ei ole tarvetta lisätyöntekijöille, tulevaisuudessa saattaa ilmetä tarpeita. Erityisosaamista ja -alan työntekijöitä kaivataan, kuten automaatioasentajia.

Joillakin aloilla tilanne näyttäytyy toiveikkaana, kun taas toisilla yrityksillä on vaikeuksia löytää uusia asiakkaita. Monet yritykset ovat varovaisia rekrytoinnissaan ja seuraavat tilannetta jatkuvasti, mikä voi viitata epävarmuuteen markkinoilla. Erityisesti IT-alaan liittyvät kysymykset saavat paljon huomiota, mikä on ajankohtaista digitaalisen transformaatioajan keskellä. Ryhmien ja alojen erikoistarpeet eroavat huomattavasti ja tämä tarjoaa erinomaisia mahdollisuuksia kohdenne-
tuille rekrytoinneille. Haasteena on myös vanhojen asiakkaiden asiakastytyväisyys ja liiketoiminnan elpyminen. Pk-yritysbarometrin mukaan tarpeita työllistää lisää henkilöstöä oli noin neljänneksellä yrityksistä. Osaavan työvoiman saatavuuteen liittyvät ongelmat ovat vähentyneet. Uhkakuvia löytyy rakentamisen hidastumisen tuomasta kerrannaisvaikutuksesta, kiinteistöjen arvon alenemisesta,

sukupolvenvaihdoksien vähenemisestä sekä tilakoon kasvun hidastumisesta. Sitä kautta työikäinen väestö muuttaa kasvukeskuksiin. Myös työvoimatarpeet ja osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen korostuvat. Tällä hetkellä olisi edelleen tarjolla kilpaileville yrityksille henkilöstöä, jolla olisi taitoa ja tietoa. Osaamisen parantaminen kaikilla koulutustasoilla koetaan mahdollisuutena. Tämä vaatisi merkittävää rahoituksen määrän kasvua. Myös työnantajien olisi syytä käyttää omalta osaltaan yrityksen sisäisiä resursseja, jotta yritykseen tulisi uutta osaamista, jota voisi kutsua henkiseksi investoinniksi. Työttömien tilanne on muuttunut osittain huolestuttavaan suuntaan, koska jokaisen talouden taantumun jälkeen osa työllisistä jää työttömiksi. Tällä hetkellä työttömien työnhakijoiden lukumäärä on korkeampi kuin vuotta aiemmin. Seutukuntien osalta tilanne on lähes kaikissa samankaltainen.

Muutokset ovat lievästi negatiivisia, sillä työttömien työnhakijoiden sekä pitkäaikaisten ja rakennetyöttömien määrä ja suhteellinen osuus kaikista työttömistä työnhakijoista kasvaa. Suurin kysymys on laaja työttömyys, johon kuuluvat työttömien työnhakijoiden lisäksi erilaisissa palveluissa olevat henkilöt. Heidän työmarkkina-asemaansa kannattaa kiinnittää huomiota. Osaavan työvoiman tilannetta arvioidessa ja eri toimialoja käsiteltäessä on todettava, että osaavan työvoiman ongelmat olivat yleisesti kohtalaiset. Työvoiman liikkuvuus on ollut myös ongelma. Koulutukselle asetetaan jatkossa entistä suurempia paineita. Oppiminen on edelleen tärkeää työmarkkinoille pääsemiseksi. Tärkeää olisi varmistaa kaikille vähintään toisen asteen tutkinto. Yrittäjäkoulutuksen lisääminen opetusohjelmaan, niin ammatillisella puolella kuin korkeakoulusektorilla, olisi tärkeä suunnan muutos. Korkea-asteen tutkintoja arvioidessa, myynnin ja markkinoinnin osaamisen korostaminen niillä koulutuskokonaisuuksilla, jotka kohdistuvat liike-elämään, ovat vajavaiset.

Merkittävä osa-alue on laajempi yhteistyö koulutusorganisaatioiden ja yritysten kanssa, henkilöstön osaamisen kehittäminen sekä koulutustarpeet. Yritysten sisäisen roolituksen ja luottamuksen merkitys kasvaa työvoiman kysyntää ajatellen. Suurimpia ongelmia pk-sektorilla ovat rahoituksen saatavuus sekä vakuuksien puuttuminen, jotta rahoitus järjestyisi. Rahoituksen puute vaikuttaa suoraan kykyyn rekrytoida, vaikka siihen olisi tarvetta. Samalla uskallus palkata lisää henkilöstöä on myös normaalioloissa haaste. Asian helpottaminen ja keventäminen olisi välttämätöntä. Rahoitustarpeet kohdistuvat investointihyödykkeisiin ja kasvun rahoittamiseen sekä toiminnan ylläpitoon että henkilöstön kustannuksiin. Myös rakennetyöttömyyden nähdään olevan tilanne, jonka korjaamiseen vaaditaan lisäpanostuksia. Kasvuyrittäjien odotukset kesän jälkeen ovat huomattavasti positiivisempia kuin alkuvuonna. Jopa 60 % uskoo kasvuun. Toki yrityksen toimiala vaikuttaa odotuksiin. Joillakin toimialoilla (esim. kokonaisturvallisuuden ratkaisut)

on mennyt hyvin koko vuoden. Keskeisenä osana ovat muun muassa osaavan työvoiman saatavuuteen liittyvät kysymykset. Kasvun edellytys on kovassa korkean tason osaamisessa ja innovaatioissa. TKI (tutkimus-, kehitys- ja innovaatio) -rahoitus on mahdollisuus myös yrityksille. Yrityksillä tulisi olla kyvykkyyttä tarttua haasteeseen ja tekemään TKI-työtä. Tampereen yliopisto on luonut ekosysteemiä, jolla yhteistyötä yritysten kanssa rakennetaan esimerkiksi siruteknologiakeskuksen muodossa. Työllisyyden hoidossa on haasteita, koska palvelujen rahoitus muuttuu: Pitää olla entistä kustannustehokkaampi ja nykyisestä ekosysteemistä tulee saada enemmän irti.

Jatkossa tarvitaan tehokkaampaa yhteistyötä oppilaitosten kanssa. Ammatillisen koulutuksen osaajia tullaan tarvitsemaan jatkossakin. Suhdanne kehittyä parempaan suuntaan ja yritysten työllistämiskynnys madaltuu ja osaajille on kysyntää. Huolena ovat ei niin vetovoimaiset alat (esim. catering), joissa osaajia on vähemmän. Tämä vaatisi erilaisia toimenpiteitä yhteistyössä yritysten ja elinkeinoelämän kanssa. uHuoYrittäjäksi ryhtymistä tuetaan monin eri toimenpitein oppilaitoksissa. Substanssiosaajia tarvitaan jatkossakin ja asiakaspalvelu on tärkeää joka alalla. Tärkeää on kyky oppia uutta sekä joustaa työn ja tehtävän mukaan. Kasvun edellytyksiä parannetaan ajattelemalla isosti. Yliopisto kouluttaa osaajia, jotka luovat innovaatioiden kautta hyvinvointia. Pitää varmistaa kansainvälisten osaajien joustava pääsy työharjoitteluun ja muun muassa opinnäytetyön kautta siirtyminen työelämään. TKI-liitännäiset työpaikat ovat viiden vuoden aikana lisääntyneet yli 40 % ja kehityksen olisi syytä jatkaa. Esimerkiksi haasteet etätöhyön liittyen tulee ratkaista, kuten jatkossa etätöhyön sopivuus erilaisiin tehtäväkokonaisuuksiin. Yrityselämä tulisi tuoda lähemmäksi opiskeluvaihetta ja varmistua, että nivelvaiheet jäävät lyhyiksi.

Osaajien ja ideoijien tulee kiinnittyä pk- ja mikroyrityksiin. Tarvitaan laaja-alaista kasvun asennetta sekä joustavaa yhteistyötä oppilaitosten ja yritysten välillä, mikä mahdollistaa myös uusien innovaatioiden syntymisen. Tarvittaisiin palvelukokonaisuus kasvuyritysten tukemiseksi, yrityksille tukea kansainvälisten osaajien houkuttelemiseksi ja rekrytoimiseksi sekä työhyvinvoinnin lisäämiseksi (hyvinvoiva työntekijä on paras työntekijä). Kasvun eväitä: Analyttinen tiedolla johtaminen ja olemassa olevan tiedon hyödyntäminen, kasvun asenne ja siitä keskusteleminen, mahdollisuuksien oivaltaminen ja niiden hyödyntäminen sekä kansainvälistymisen mahdollisuudet. Kansainvälisillä osaajilla tulee olla myös tulevaisuuden näkymät Pirkanmaalla.

Lisäksi kasvun välineitä ovat väylät yrityksiin, kasvun rakentaminen, TKI- ja BF (Business Finland) -rahoitus sekä Tampereen kaupunkiseudun vetovoimaisuuden hyödyntäminen. Alueet, yritykset ja eri toimialat tulisi saada houkuttelevimmiksi

markkinoinnin avulla. Kehittämistä vaativat muun muassa yhteistyön tiivistäminen oppilaitosten, työllisyysalueiden, valtion aluehallinnon ja yrittäjien välillä, osaamisen sanoittaminen (työnantajien tulisi pystyä kertomaan osaajatarpeensa paremmin), kynnysten madaltaminen, joustavuus ja helppous.

Vuoden 2025 elokuussa Työvoimabarometrin sidosryhmille tehdyn kyselyn perusteella seuraavat arviot nousivat esille: Pirkanmaan talous pyörii pitkälti viennin varassa. Kun vedetään jarrut kiinni, niin myös palvelualat kärsivät. Ajattelutavan muutoksella pystyttäisiin vaikuttamaan suhdanteisiin myös itse. Polarisaatiota on nähtävissä. Osalla yrityksistä menee edelleen hyvin ja osalla todella huonosti. Joillekin lama on myös mahdollisuus, sillä esim. rakennusalalla osa ui vastavirtaan, ts. ostavat halpoja tontteja ja kaappaavat hyvää työvoimaa. Pieniä merkkejä käänteestä on näkyvissä, mm. yrityslainojen kysyntä on kasvussa, jos omarahoitusosuus on kunnossa. Viestiä oppilaitosten suuntaan: Tulisi panostaa myös henkiseen ja fyysiseen terveyteen eli ei auta mitään, vaikka on osaamispääomaa, mutta ei jaksa tehdä työtä. Kansainvälisen työvoiman tarve kasvaa koko ajan. Iso huoli tällä hetkellä on nuorisotyöttömyydestä. Perusfundamentit yrityksissä kunnossa: Investointeja on tehty, samoin on satsattu TKI-toimintaan ja usko tulevaan on vahva.

Vaikka mennään kohti kysyntälähtöistä työllisyyden hoitoa, niin on tärkeä kuitenkin huolehtia myös työttömien itsetunnon säilyttämisestä. Teknisen osaamisen lisäksi työelämässä tarvitaan myös metataitoja. Lisätään yritysten tietoa ja tietoisuutta eri palveluista ja mahdollisuuksista, joita mm. julkinen sektori tarjoaa vaikkapa koulutustarvetilanteessa. Työvoiman turvaamiselle on erilaisia vaihtoehtoja. Peruskoulutusputki tulee entistä selkeämmin suunnata aloille, joissa on jatkossa työvoiman kysyntää. Päätökset aloituspaikkojen muutoksista näkyvät viiveellä, joten ennakointia tulee hyödyntää. Nykyistä työllisyysalueiden kysyntälähtöistä työllisyyden hoidon linjaa tulee jatkaa ja antaa tarvittavat resurssit. Suhdannetilanne on kääntymässä ja työvoiman kysyntä tulee kasvamaan, joten mm. työvoimakoulutusta tulee suunnata aloille, joilla tulee olemaan kysyntää. Korkeakoulutusta tulisi myös suunnata tuleville työvoimapula-aloille. TKI-yhteistyö pk-yritysten ja oppilaitosten välillä nähdään tärkeänä lisäämään kokonaiskapasiteettia. Koulutusketjut tulisi laittaa kuntoon ja perusosaamiset pitää olla kunnossa toiselle asteelle tultaessa, jotta voidaan keskittyä ammatilliseen oppimiseen. Toisaalta lahjakkuuksia tulisi tukea, jotta jatkossa synnytetäisiin uusia ideoita ja innovaatioita. Tampereen kaupunkiseudun uudessa elinkeinostrategiassa nousevat esille yhdessä tekeminen, kehittämiskärkien sopiminen, elinkeinoelämän täsmäkoulutusten tarjonnan näkyvämmäksi tekeminen sekä päättäjille ja yrittäjille ammatillisen koulutuksen tietämyksen lisääminen.

7.4 Kehityssuuntia koskevat arviot

Taulukoiden arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (–) heikompi, (– –) paljon heikompi

Pirkanmaa	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	–

Tampereen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	–

Tampereen seutukuntaan kuuluvat: Hämeenkyrö, Kangasala, Kuhmoinen, Lempäälä, Nokia, Orivesi, Pirkkala, Pälkäne, Tampere, Vesilahti, Ylöjärvi

Etelä-Pirkanmaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	0

Etelä-Pirkanmaan seutukuntaan kuuluvat: Akaa, Urjala, Valkeakoski

Lounais-Pirkanmaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yrittömyys	0	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	0

Lounais-Pirkanmaan seutukuntaan kuuluvat: Punkalaidun, Sastamala

Luoteis-Pirkanmaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yrittömyys	0	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	0

Luoteis-Pirkanmaan seutukuntaan kuuluvat: Ikaalinen, Kihniö, Parkano

Ylä-Pirkanmaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yrittömyys	0	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	0

Ylä-Pirkanmaan seutukuntaan kuuluvat: Juupajoki, Mänttä-Vilppula, Ruovesi, Virrat

8 Päijät-Häme

Taulukko 7. Päijät-Hämeen avainluvut (tilastojen lähteet: Tilastokeskus ja KEHA-keskuksen Työnvälitystilasto)

Muuttuja	Tuoreimman tiedon ajankohta	Tuorein tieto	Vuosi aikaisemmin	Muutos vuodessa	Muutos vuodessa
Väkiluku	31.12.2024	204 635	204 479	156	0,1 %
Työttömät työnhakijat laskentapäivänä	elokuu 2025	13 024	11 364	1 660	14,6 %
Alle 25-v. työttömät työnhakijat	elokuu 2025	1 468	1 116	352	31,5 %
Pitkäaikaistyöttömät	elokuu 2025	5 743	4 154	1 589	38,3 %
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta	elokuu 2025	14,0	12,2	-	1,8 %-yks.
Uudet avoimet työpaikat kuukauden aikana	elokuu 2025	584	673	-89	-13,2 %

8.1 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Päijät-Häme on hieman yli 200 000 tuhannen asukkaan maakunta. Yrityksiä alueella on yli 15 000. Väestöllinen huoltosuhde, eli sataa työikäistä kohden olevien ei-työikäisen määrä, on noin 72. Päijät-Häme on perinteisesti ollut vahvasti teollistunut, erityisesti rakennus- ja valmistavien alojen osalta. Lahden seudun rooli alueelle on merkittävä. Alueella toimii useita teollisuusyrityksiä, jotka ovat erikoistuneet muun muassa rakennusmateriaaleihin, koneisiin, metalliteollisuuteen, sähköiseen liikenteeseen ja puunjalostukseen. Rakennusala on työllistänyt valtakunnallista keskiarvoa enemmän alueen väestöä. Metalli- ja konepajateollisuuden lisäksi elintarviketeollisuus, ympäristöteknologia ja kiertotalous sekä muotoilu ovat aluetalouden kannalta keskeisiä toimialoja. Lahden seutu on esimerkiksi palkittu kestävän matkailun edelläkävijänä Sustainable Travel Finland -tunnustuksella. Myös Heinola nousee kärkisijoille Suomen kaupunkien vihreän siirtymän vertailussa. Päijät-Hämeen keskeinen sijainti tuo sille kilpailuetua, samoin kuin LUT-yliopiston vahva kasvu. Viimeisimpiä ilouutisia ovat tiedot syksyllä 2026 käynnistyvästä täysimittaisesta kauppatieteiden tutkinnosta sekä juuri perustetusta uudesta tekoälyyn erikoistuneesta teollisuusprofessuurista. Lisäksi alueelle merkittäviä uusia koulutusohjelmia ovat LUT-yliopiston rakennus- ja ympäristötekniikan koulutusohjelma sekä LAB-ammattikorkeakoulun laboratorioanalyttikon koulutus. Viljaklusteri ja sähköisen liikenteen klusteri kehittyvät edelleen. Viljaklusteri vahvistaa erityisesti kasviperäisten elintarvikkeinnovaatioiden kehitystä.

Suurin osa alueen yrityksissä työskentelevistä on teollisuuden palveluksessa, yli 13 000 työntekijää. Toiseksi eniten työpaikkoja yrityksissä on tukku- ja vähittäiskaupassa, yli 7 000 työntekijää. Alueen suurin työllistäjä on terveys- ja sosiaalipalvelut hieman yli 15 000 työntekijällä. Työllisten osuus on sekä sosiaali-, terveys- ja hyvinvointialalla että rakentamisessa hieman valtakunnan keskiarvoa suurempi. Sen sijaan liiketoiminnan ja hallinnon, teknologiateollisuuden ja -palveluiden sekä koulutuksen, kulttuurin ja viestinnän työllisiä alueella on hieman muuta maata vähemmän. Päijät-Hämeen haasteet liittyvät pitkään jatkuneisiin rakennemuutoksiin ja globaalin talouden heilahteluihin. Erityisesti rakennusalan työttömyys, pitkäaikaistyöttömyys ja nuorten työttömyys ovat korkealla. Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennusteen mukaan kevään työmarkkinakehitys on ollut odotettua heikompa. Tämä näkyy myös Päijät-Hämeessä: esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyys on lisääntynyt yli kolmanneksen vuodentakaiseen verrattuna ja työttömien työnhakijoiden osuus on melkein viistoista prosenttia viime vuoden vastaavaa aikaa korkeammalla. Alueen korkeimmat työttömyysasteet ovat Heinolassa ja Lahdessa.

Korkeampien työttömyyslukujen lisäksi väestökehitys on toinen alueen keskeisistä haasteista. MDI:n ennusteen mukaan Päijät-Häme menettää noin kymmenen prosenttia väestöstään 2050-lukuun mennessä. Väestö ikääntyy, ja nuorempien ikäluokkien väheneminen haastaa työvoiman saatavuutta ja palvelujen kysyntää. Myös väestön liikkuvuus on ollut suhteellisen vähäistä. Poikkeuksen tästä tekee Lahti: Lahden seudulle on siirtynyt ulkopaikkakuntalaisia nuoria ja työikäisiä. Maakunnan korkein vieraskielisten osuus on Lahdessa, jossa heitä on noin kymmenen prosenttia asukkaista. Myös opiskelijoiden määrä kasvaa Lahdessa: kaupungin arvion mukaan vuosikymmenen loppuun mennessä LUT-yliopistossa ja LAB-ammattikorkeakoulussa voi olla jopa 10 000 korkeakouluopiskelijaa. LUTin Lahden kampuksen tutkinnot vetävät hyvin kansainvälisiä opiskelijoita. Tällä hetkellä kampuksen kaikista opiskelijoista noin 60 prosenttia tulee ulkomailta.

Maakuntaan on viime aikoina saatu merkittäviä investointi uutisia. Alkukesästä kerrottiin Heinolan Vierumäelle suunnitteilla olevasta datakeskuksesta. Lisäksi singaporelainen datakeskuskehittäjä ja -operaattori DayOne aloittaa miljardiluokan datakeskuskompleksin rakentamisen Lahdessa Kiveriön kaupunginosassa. Myös Orimattilan Pennalassa etenee Fortumin Power and Heat Oy:n datakeskushanke. Keskusten rakentamisen sekä myöhemmän toiminnan arvioidaan tuovan alueelle merkittäviä positiivisia työllisyys- ja verovaikutuksia. Lahteen saatiin kesällä myös kauan toivottu ilouutinen Fazerin uuden suklaatehtaan perustamisesta Pippokujalan teollisuusalueelle. 400 miljoonan euron investointi on konsernin kaikkien aikojen suurin investointi. Tehdashankkeesta on tulossa suklaan vientiveturi ja uutuustuotteiden ketterä hautomo. Lahteen siirtyy lippulaivatuote Fazerin Sinisen vanavedessä kaikkiaan 60 prosenttia yhtiön suklaan valmistuksesta. Tehtaassa työskentelee sen käynnistyttyä yli sata henkilöä kokoaikaisissa työsuhteissa. Fazerin osuus on tällä hetkellä noin viisitoista prosenttia Suomen elintarvikeviennistä. Yritys haluaa kolminkertaistaa vientinsä vuoteen 2030 mennessä.

Ukrainan sota ja Nato-maiden kasvavat puolustusmäärärahat ovat saaneet puolustustarviketeollisuuden vahvaan nousukiitoon. Lahden seudun kehitys LADEC Oy on käynnistämässä uutta Nato- ja puolustusteollisuuden yhteistyöklusteria Päijät-Hämeessä. Puolustusteollisuuteen tähtäävän yhteenliittymän toiminta alkanee tämän vuoden lopulla. Päijät-Hämeestä löytyy jo viitisenkymmentä yritystä, jotka ovat saaneet niin sanotun Nato-sertifikaatin. Sertifikaatti on edellytyksenä sille, että voi osallistua Naton tarjouskilpailuihin. Lisäksi Suomen saamat, viimeaikaiset merkittävät jäänmurtajatilaukset kasvattanevat myös Lahden seudun meriklusterin tilauskantaa.

Vaikka Päijät-Hämeen kunnat selvisivät viime vuodesta ennakko-odotuksia paremmin, näkymät ovat synkistyneet. Iitin ja Kärkölen tulokset jäivät alkuperäisiä arvioita heikommiksi viime vuonna. Sekä Lahti että Kärkölä ovat ilmoittaneet YT-neuvotteluista. Lahdessa arvioitu vähennystarve on yli sata henkilötyövuotta. Lisäksi Orimattila hakee jälleen valtiolta harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta. Myös hyvinvointialueen säästökuuri jatkuu. Vaikka Päijät-Hämeen hyvinvointialue sai säästettyä viime vuonna toistakymmentä miljoonaa euroa, tulos jäi silti reippaasti miinukselle. Hyvinvointialue tavoittelee säästöä muun muassa henkilöstökuluissa. Tavoitteena on vähentää henkilöstöä ensi vuonna sadalla henkilötyövuodella. Vähennysten on tarkoitus toteutua ilman irtisanomisia. Lisäksi hyvinvointialue hakee tälle vuodelle valtiolta sata miljoonaa euroa lisärahoitusta alijäämien kattamiseen.

Valtion erityisrahastoyhtiön Finnveran rahoitus Päijät-Hämeeseen laski alkuvuoden aikana selvästi viime vuoden vastaavaan aikaan verrattuna. Vaikka kokonaissumma pieneni, Päijät-Hämeeseen myönnetystä rahoituksesta yhä suurempi osa kohdentui investointeihin. Kuluvan vuoden tammi–kesäkuussa Päijät-Hämeeseen myönnetystä Finnveran rahoituksesta noin kolme neljäsosaa kohdistuu teollisuuteen. Kauppakamarin kevään talouskyselyn mukaan hallituksen tekemät veropäätökset lisäävät valtakunnallisesti suomalaisyritysten halua investointeihin kotimaassa. Talouskyselystä selviää, että suhdanteissa on näkyvissä suunta parempaan, kun Hämeessä yritysten liikevaihto ja tilauskanta ovat kasvussa verrattuna edelliseen vuoteen. Kolmannes vastanneista yrityksistä kertoo liikevaihdon kasvaneen kuluvan vuoden aikana. Viidennes yrityksistä kertoo tilauskannan kasvusta edelliseen vuoteen verrattuna. Seuraavien kuuden kuukauden aikana liikevaihdon kasvua ennakoivat kolmannes yrityksistä ja tilauskannan kasvua lähes viidennes vastanneista.

Osuuspankin maakuntien talousnäkyviä koskevan raportin mukaan Päijät-Hämeen laskusuhdanne on Suomen syvimpien joukossa. Päijät-Häme sijoittuu jatkossa hitaasti kasvavien maakuntien joukkoon. Alueen tuleva kasvu perustuu ennen muuta työn tuottavuuden hyvään kasvuun, kun yleisistä tuotannontekijöistä työvoima laskee ja pääoman määrä pysyy ennallaan. Ilmiö näkyy Suomessa niin, että työvoimaansa menettäneissä maakunnissa tuottavuuden kasvu on nopeaa. Monissa maakunnissa muutos ei riitä kumoamaan supistuvaa työvoimaa, mutta Päijät-Hämeessä aikavälin 2020–2030 trendin tarkastelu näyttää siltä, että työllisten määrä maakunnassa kasvaa. Kun työvoiman määrä on laskenut, työn tuottavuus on noussut. Yhden yksittäisen työntekijän työpanoksesta saadaan siis enemmän irti. Raportti on tosin kirjoitettu poikkeuksellisen epävarmassa taloustilanteessa, ja muutokset voivat olla nopeita.

8.2 Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Tuoreen Pk-yritysbarometrin mukaan Päijät-Hämeen alueen näkemys yleisestä suhdannetilanteesta on valtakunnallista tasoa hieman alempi. Kuitenkin yhä useampi yritys arvioi tilanteen paranevan kuin heikkenevän. Näkymät ovat parhaimmat Venäjän hyökkäyssodan alkamisen jälkeen. Suomen Yrittäjien elinvoimabarometrin mukaan Päijät-Hämeessä on Suomen kolmanneksi vahvin elinvoima. Päijät-Hämettä nostaa kärkikolmikkoon erityisesti se, että isot yritykset ja korkeakoulut ottavat pienempiä mukaan hankkeisiin.

Datakeskuspotentiaalia Suomessa selvittäneen raportin mukaan ala tuottaa nyt, suorat ja kerrannaisvaikutukset huomioiden, miljardeja euroja ja merkittävästi verotuloja. Vuoteen 2030 mennessä euromääräisten vaikutusten odotetaan moninkertaistuvan. Kerrannaisvaikutusten kautta syntyviä veroja ovat muun muassa kunnallis-, arvonlisä-, yhteisö-, kiinteistö- sekä tulovero. Datakeskusten rakentamisen työllisyysvaikutukset ovat laajoja. Rakentaminen työllistää suunnittelijoita, insinöörejä, rakentajia ja asentajia, mutta myös kuljetus- ja logistiikka-alan yrityksiä, kone- ja laitevalmistajia sekä paikallisia palveluntarjoajia majoituksesta ja ravinto-loista vähittäiskauppaan. Datakeskuksen ympärille muodostuva pysyvä arvoketju ylläpitää työllisyyttä ja liiketoimintaa vuodesta toiseen. Singaporelaisen DayOnen datakeskushanke Lahteen on suurin Suomeen rakennettava hotellimainen datakeskus ja valmistuttuaan tuo alueelle asiakkaitaan eli ICT-alan toimijoita. Investoinnin kokonaisarvo noin 1,2 miljardia euroa. Hankkeen arvioidaan työllistävän rakennusvaiheessa noin tuhat rakennusalan työntekijää. Valmistuttuaan datakeskus työllistää vaiheittain noin sata työntekijää. DayOnen kanssa tehdyn kasvusopimuksen nojalla yritys sitoutuu varaamaan kaksi ja puoli miljoonaa euroa LUT-yliopiston kanssa tehtävään yhteistyöhön. Varoilla käynnistettävä fysiikan kandidaattiohjelma aloittaa elokuussa 2027.

Päijät-Hämeessä toimivien elintarvikeketjujen aluetaloudellinen vaikutus on merkittävä. Puhtaan pohjaveden merkitys alueen elintarviketeollisuudelle on olennainen. Uutta pohjavettä syntyy Lahden seudulla 100 000 kuutiota vuorokaudessa. Puhtaus syntyy erityisesti veden painuessa soraharjujen läpi. Salpausselän pohjavedelle haetaankin nyt EU:n nimisuoja.

Fazer käynnistää suklaatuotantonsa uudistamisen investoimalla uuden suklaatehtaan rakentamiseen Lahteen. Rakennusvaihe työllistää satoja alojen ammattilaisia. Tehtaan on tarkoitus olla hiilidioksidipäästötön sen oman energiakulutuksen osalta. Päätös tehdasinvestoinnista kesti useita vuosia ja suunnittelu keskeytettiin viime vuonna Suomessa käydyn arvonlisäkeskustelun vuoksi. Hallitus esitti tuoloin nostoa makeisten arvonlisäkantaan. Lahteen avattavan tehtaan tärkeimpiä

tavoitteita on tuoda Fazerin suklaat laajemmin myös muiden maiden vähittäiskauppoihin. Valmistuttuaan tehdas työllistää noin sata työntekijää. Myös Fazer Leipomot kasvattaa tuotantoaan Lahdessa. Yritys investoi uuteen ruisleipälinjastoon yksitoista miljoonaa euroa. Tavoitteena on kasvattaa täysjyväleipien osuutta. Lahden leipomo on maailman suurin ruisleipomo. Edelleen Viipurilainen Kotileipomo on yli kaksinkertaistanut toimitilansa Asikkalassa. Perheyrittäjä on nyt aloittanut vaalean leivän ja sämpylöiden leipomisen tiloissa, jotka se osti kalastusvälineyritys Rapalalta. Kasvun taustalla on yrityksen osallistuminen ja menestyminen S-ryhmän Suomalainen menestysresepti -kilpailussa. Uusi tuorenäkkileipä päätyi vuoden 2025 alkupuolella valtakunnalliseen myyntiin.

Ukrainan sota ja Nato-maiden kasvavat puolustusmäärärahat ovat saaneet puolustustarviketeollisuuden vahvaan nousukiitoon. Lahtelaisyrittäjistä esimerkiksi Halton Marine tuottaa laitteita ja järjestelmiä Nato-maille rakennettaviin sotalaivoihin. Galvatek Oy on erikoistunut erilaisten pintakäsittelylinjastojen kehittämiseen ilmailu-, puolustus- ja energiateollisuuden tarpeisiin. Galvatek on tehnyt noin kymmenen miljoonan kaupan kahteen Nato-maahan. Sopimukset koskevat automatisoituja fosfointilinjastoja tykistön ammuksille. Yhtiö arvioi solmivansa lisää puolustusteollisuuden ja erityisesti tykistön ammusten käsittelylinjastoja koskevia sopimuksia tulevan vuoden aikana.

Päijät-Hämeen liikevaihdoltaan suurimpia yrityksiä ovat Osuuskauppa Hämeenmaa, Kemppe Group Oy, Polttimo Oy, Viking Malt Oy, Halton Oy, Kempower Oy ja Koskisen Oy, joista suurin osa on myös alueella merkittävä työllistäjä. Lahtelaisen sähköautojen pikalatauslaitteita valmistavan Kempowerin tilaukset kasvoivat vahvasti toisella vuosineljänneksellä. Tilaukskertymä kasvoi yli kolmanneksen ja oli sen historian toiseksi korkein. Vaikka Kempower vähensi henkilöstöään viime vuonna Suomessa noin 70 henkilötyövuodella, yhtiö pyrkii palaamaan kasvu-uralle tänä vuonna ja odottaa liikevaihdon kasvavan kymmenestä kolmeenkymmeneen prosenttiin. Osuuskauppa Hämeenmaa kasvatti myyntiään vuoden 2025 ensimmäisellä puoliskolla lähes neljä prosenttia edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Myynti kasvoi eniten autokaupassa, lähes 20 prosenttia. Osuuskauppa Hämeenmaa omistaa merkittävän osan Nelipyörä Oy:stä, joka toimii jo kahdeksalla paikkakunnalla.

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos Etlä ennustaa, että rakennusala kääntyy selvään kasvuun Suomessa tänä vuonna. Tämä näkyy jo Päijät-Hämeessäkin. Koskisen Oy:n kasvu jatkuu ja sen liikevaihto ja kannattavuus paranivat selvästi vuodentakaiseen verrattuna. Koskisen aikoo moninkertaistaa Järvelän sahan tuotannon rakentamalla sahalle uusia kanavakuivaamoja. Koskisen on myös pilotoinut onnistuneesti Keskon kanssa puupakkausten kierrätystä lastulevyjen raaka-aineeksi. Suomessa

ei tähän mennessä ole ollut teollisen mittakaavan kierrätysratkaisua puujätteelle, vaan valtaosa siitä on mennyt polttoon. Edelleen Versowood on ostanut UPM:n Juupajoella sijaitsevan Korkeakosken sahan liiketoiminnan. Kaupan myötä Versowood nousee Suomen suurimmaksi sahaksi ja Euroopan kymmenen suurimman sahaajan joukkoon. Rakennusliikkeitä palvelevista yrityksistä Peikko Group Oy, joka toimittaa kansainvälisesti liitososateknologioita ja matalia välipohjarakenteita, vietti uuden tehtaan virallisia avajaisia Bila Tserkvan teollisuuspuistossa Kiovan lähellä Ukrainassa keväällä. Uusi tehdas keskittyy betonirakentamisen liitososien valmistukseen. Peikko on tukenut Ukrainan jälleenrakennustyötä myös aiemmin, sillä se perusti vuonna 2023 suunnittelu- ja myyntitoimiston Kiovaan. Lisäksi yhtiö kertoi alkusyksystä investoivansa kolme miljoonaa euroa tuotantolaitoksensa laajenukseen Yhdistyneissä arabiemiirikunnissa. Peikon tilauskanta on myös kasvanut kaksinkertaiseksi vuoden takaiseen verrattuna.

Lahtelainen betonirakentamisen teräsosia valmistava Anstar Oy investoi kolme miljoonaa tuotantotilojensa ja toimintansa laajentamiseen Villähteellä. Investoinnilla valmistaudutaan rakentamisen paranevaan suhdanteeseen. Liittopalkkien ja rakenneosien kysyntä on kasvanut voimakkaasti sekä Suomessa että Euroopassa. Investointi tuo kolmekymmentä uutta työpaikkaa Päijät-Hämeeseen. Myös lahtelaisen puuteollisuuden teknologiatoimittaja Raute Oyj:n kannattavuus parani vuoden 2025 ensimmäisellä puolivuotiskaudella.

Muun teollisuuden sivuvirtoina syntyvät pelletit ovat vihreää energiaa. Energian hinnan nousu antaa metsäketjusta eläville yrityksille mahdollisuuden toisen kivilajan vahvistamiseen. Versowood on aiemmin ostettujen kahden pellettitehtaan lisäksi tuplaamassa Vierumäen pellettitehtaan tuotannon. Pelletit syntyvät sahaustoiminnan sivumateriaaleista. Laajennuksen myötä Versowood on maan suurin puupelletin tuottaja. Myös Hartwallin investoinnit ilmastotyöhön kantavat hedelmää: Finnwatchin vertailussa Suomen suurimpien panimoiden ilmastotyöstä Hartwall nousi kärkeen. Yhdessä emoyhtiö Royal Unibrew'n kanssa Hartwallilla on vertailun tiukimmat päästövähennystavoitteet. Yhtiö sai myönteistä palautetta myös selkeistä aikomuksistaan tuote- ja maakohtaisen päästöraportoinnin kehittämiseen.

Orimattilan Niinikoskelle on suunnitteilla teollisen mittaluokan aurinkovoi-mala. Aurinkovoimapuisto sijoittuu noin 115 hehtaarin laajuiselle peltoalueelle Vähä-Sorriilaan Niinikoskentien pohjoispuolelle. Edelleen Padasjoen Tornimäen tuulivoimaloiden suunnittelu voi jatkua. Padasjoen Tornimäelle kaavaillun tuulivoimahankkeen ympäristövaikutukset eivät muodostu Hämeen ELY-keskuksen mukaan kriittisen merkittäviksi. Sen sijaan Orimattilan Pakaalle suunnitellun aurinkovoimahankkeen suunnittelutarveratkaisu on hylätty, sillä aurinkovoimalan

katsotaan vaikeuttavan alueen kaavoittamista. Myös Orimattilan Pennalan–Virenojan alueelle suunnitellun aurinkovoimalan on herättänyt vastustusta. Asukkaiden mukaan voimala sijoittuisi liian lähelle asutusta.

Uudistamis- ja investointisuunnitelmistaan on kertonut myös Luhta. Lahtelainen vaatetusalan konserni avaa uuden muotimyymäläketjun. Your & More -nimellä toimivan ketjun ensimmäinen myymälä avataan elokuun lopulla Helsingin Pasilaan. Luhdan omistama ketju keskittyy myymään yhtiön omia Luhta, Ril's, Your FACE ja Balmuir -brändejä. Luhdan suunnitelmana on avata kaikkiaan 20 uutta myymäläketjun myymälää. Yhtiön mukaan tavoitteena on myös ketjun vieminen kansainvälisille markkinoille. Lisäksi LUHTA-Kiinteistöt hakee uutta sijoittamislupaa 18-kerroksiselle hotelli- ja majoitusrakennukselle Lahden keskustaan. Mahdollinen hotellin rakentaminen sijoittuisi vuosien päähän ja toteutuessaan se olisi kaupungin korkein rakennus.

Viime vuonna Päijät-Hämeessä lopetti toimintansa yli 1 500 yritystä, joka on noin puolet edellisvuotta enemmän. Aloittaneiden yritysten määrä pysyi miltei ennallaan, noin 1 100 yrityksessä. Lahdessa viime vuoden lopussa lopettaneiden yritysten määrä kaksinkertaistui edelliseen vuoteen verrattuna. Lopettaneiden yritysten määrä ei ole ollut yhtä korkea kymmeneen vuoteen. Tilastokeskuksen mukaan yksi selitys lopettaneiden yritysten määrän kasvulle voi olla se, etteivät pienet yritykset ole voineet enää vuoden alusta saada arvonnäisäveron huojennuksia uuden EU-direktiivin vuoksi. Samaan aikaan aloittaneiden yritysten määrä on pienentynyt.

8.3 Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät

Lahteen on saatu täysimittainen kauppakorkeakoulu. LUT aloittaa Lahdessa kauppatieteiden kandidaattien koulutuksen syksyllä 2026 digitaalisen liiketoiminnan koulutusohjelmassa. Kauppatieteiden maisteriohjelma käynnistyy 2029. LUT on saanut myös maineikasta tunnustusta: yliopisto on sijoittunut Luottamus & Maine 2025 -tutkimuksessa Suomen maineikkaimpien yliopistojen kärkeen. LUT jakaa ensimmäisen sijan yhdessä Maanpuolustuskorkeakoulun kanssa.

Päijät-Hämeessä toimii kaksi työllisyysaluetta. Päijät-Hämeen työllisyysalue on kuntien lukumäärässä mitattuna Suomen yhdeksänneksi suurin työllisyysalue. Työvoimaa alueella on yli 35 000 henkilöä. Työllisyysalueen ensimmäisen puolen vuoden jälkeen työttömien osuus työvoimasta on hieman yli koko maan tason. Pitkäaikaistyöttömien osuus ja työttömyysjaksojen kesto ovat lähellä koko maan keskiarvoa. Lahden työllisyysalueen työvoima on yli 55 000 henkilöä. Ensimmäisen puolen vuoden seurantajakson jälkeen työttömien osuus työvoimasta ja

pitkäaikaistyöttömyyden mittarit ovat selvästi yli maan keskitason. Työttömyysaste vaihtelee kunnittain: korkein se oli Lahdessa ja matalin Hollolassa, jossa työttömyys on kasvanut neljänneksen vuoden aikana. Nuorten, alle 25-vuotiaiden työttömyys on huolestuttavalla tasolla erityisesti Lahdessa. Ammateittain tarkasteltuna suurimpia työttömien ryhmiä ovat palvelu- ja myyntityöntekijät sekä rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijät. Viime vuoteen verrattuna määrällisesti eniten työttömyys lisääntyi erityisasiantuntijoilla. Avointen työpaikkojen määrä laski noin neljänneksellä viime vuodesta.

Yleisesti ottaen sekä työttömyyden että pitkäaikaistyöttömyyden kasvu näyttävät pääpiirteissään vastaavan TEM:n alueellista työttömyysennustetta. Lomautettujen määrä on Hämeen ELY-alueella vuodentakaisista pienempi. Tässäkin tosin on vaihtelua: Kanta-Hämeessä on lomautettuja merkittävästi vuodentakaisista vähemmän, mutta Päijät-Hämeessä lomautettujen määrän väheneminen on ollut hitaampaa. Päijät-Hämeen alueellisten kehitysnäkymien arviointipaneeli arvioi työttömyyden kehitystä pääosin TEM:n ennusteen mukaisesti: nyt heikko työttömyystilanne kohenee vuoden päästä.

Hämeen kauppakamarin osaajakyselyn mukaan suurin osa hämäläisyrittäjistä arvioi ammattiosaajien saatavuuden haastavan yrityksensä kilpailukykyä seuraavien viiden vuoden aikana. Lähes 90 prosenttia Hämeen yrityksistä arvioi, että ammattiosaajien saatavuus haastaa yritysten kilpailukykyä, kun vastaava osuus koko Suomessa on noin neljä viidennestä vastaajasta. Myös työelämään tulevien nuorten osaamistaso ja valmiudet haastavat valtaosaa hämäläisyrittäjistä. Työvoimapulaa alueella koettiin erityisesti metsureista ja metsätyöntekijöistä sekä sairaanhoitajista, ylitarjontaa rakennusalan avustavista työntekijöistä ja rakennusmaalareista. Kohtaanto-ongelma-ammatteja olivat maatalouden avustavat työntekijät. Päijät-Hämeessä on käyty myös merkittäviä muutosneuvotteluja. Nobia Finland oy on päättänyt siirtää tuotantonsa Lahden Nastolasta Nobia-konsernin Tanskan tehtaalte Ølgodiin. Tämän johdosta työpaikkoja väheni kymmeniä. Lisäksi Posti on kertonut Orimattilan Pennalan logistiikkakeskuksen muutosneuvotteluista, joissa arvioitu vähennystarve on noin 70 työpaikkaa. Konkurssien määrä Päijät-Hämeessä ensimmäisellä vuosipuolikkaalla oli hieman yli 70, vuosi sitten vajaa 50. Toimialoista erottuivat erityisesti muut palvelut sekä rakennustoiminta.

8.4 Kehityssuuntia koskevat arviot

Taulukoiden arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (–) heikompi, (– –) paljon heikompi

Päijät-Häme, Lahden seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yrittäjätoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	–

Päijät-Häme, Lahden seutukuntaan kuuluvat: Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Iitti, Kärkölä, Lahti, Orimattila, Padasjoki ja Sysmä

9 Kymenlaakso

Taulukko 8. Kymenlaakson avainluvut (tilastojen lähteet: Tilastokeskus ja KEHA-keskuksen Työnvälitystilasto)

Muuttuja	Tuoreimman tiedon ajankohta	Tuorein tieto	Vuosi aikaisemmin	Muutos vuodessa	Muutos vuodessa
Väkiluku	31.12.2024	157 442	158 658	–1 216	–0,8 %
Työttömät työnhakijat laskentapäivänä	elokuu 2025	9 193	8 282	911	11,0 %
Alle 25-v. työttömät työnhakijat	elokuu 2025	1 014	839	175	20,9 %
Pitkäaikaistyöttömät	elokuu 2025	3 655	2 705	950	35,1 %
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta	elokuu 2025	13,0	11,7	-	1,3 %-yks.
Uudet avoimet työpaikat kuukauden aikana	elokuu 2025	660	509	151	29,7 %

9.1 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Kymenlaaksossa keskeisiä työllistäjiä ovat terveys- ja sosiaalipalvelut, teollisuus, logistiikka, julkinen hallinto, maanpuolustus sekä tukku- ja vähittäiskauppa. Perinteinen teollisuus on murroksessa, mutta alueella avautuu uusia mahdollisuuksia vihreän siirtymän, digitalisaation ja logistiikan kehityksen myötä.

Uudistumisen potentiaalia on erityisesti puhtaan energian edistämisessä, elintarviketeollisuudessa, datakeskuksissa, akkuklusterissa ja vetytaloudessa. Myös älykäs logistiikka sekä turvallisuus- ja huoltovarmuusteemat tarjoavat kasvumahdollisuuksia. Käynnissä oleva rakennemuutos on monipuolistanut elinkeinorakennetta, mutta etenkin kasvuhakuisten pk-yritysten määrää ei ole onnistuttu kasvattamaan riittävästi. Elinkeinorakenteen uudistuminen vaatii panostuksia osaamiseen, TKI-toimintaan ja alueen vetovoiman vahvistamiseen. Itärajan sulun talousvaikutukset ja kuntatalouden heikkeneminen ovat edelleen haasteita.

Alkuvuoden väestökehitys on ollut negatiivista kaikissa Kymenlaakson kunnissa Pyhtäätä lukuun ottamatta. Ennakkotilastojen mukaan maakunnan väestö vähentyi vuoden 2025 ensimmäisellä puoliskolla noin 360 henkilöllä. Nettomuutto oli positiivista maahanmuuton ansiosta. Viime vuonna syntyvyys oli ennätyksellisen alhainen ja tilastollinen hedelmällisyysluku maakuntien heikoin. Nyt Kymenlaaksossa on noin 157 000 asukasta. Ennusteen mukaan määrä laskisi vuoteen 2045 mennessä noin 22 000 henkilöllä.

Valtatie 15 Kotka–Kouvola-välin parantaminen sai rahoitusta, jolla toteutetaan tieremontin ensimmäinen osa. Kunnostuksen myötä Suomen vilkkaimpiin satamiin kuuluvan Hamina–Kotkan sataman pääliikenneyhteys, huoltovarmuus sekä elinkeinoelämän toimintaedellytykset vahvistuvat. Myös valtatie 12 kunnostus on saanut rahoituksen. Molempien investointien ennakoidaan alkavan vuoden 2026 kesällä. Raidepuolella Kouvola–Kotka-välin viimeistelytyöt valmistuvat alkusyksystä, ja Kouvola–Luumäki-hanke valmistuu vuoden 2027 aikana. Savon radan liikenteen sujuvoittaminen Kouvolan ja Kuopion välillä sai merkittävän rahoituksen budjettiriihessä.

Vaikein suhdannevaihe lienee takanapäin, mutta suhdanteiden odotetaan kohen-tuvan melko hitaasti. Yksityinen kulutus kasvanee ostovoiman kasvaessa, mutta ennakoitua varovaisemmin. Epävarma maailmanpoliittinen tilanne sekä osin yllättävätkin geo- ja kauppapoliittiset kehityssuunnat vaikeuttavat näkymien ennakointia. Yhdysvaltojen tullipolitiikka voi heikentää Kymenlaakson elinvoimaa erityisesti vientivetoisten teollisuusyritysten kautta. Teollisuuden osuus viennistä on 91 % (koko maa 76 %), mikä tekee alueesta haavoittuvan tullien ja kauppapoliittisten

muutosten suhteen. Vaikutukset voivat näkyä työllisyydessä, investoinneissa ja alueen talouskasvussa. Maakunnan kannalta myönteisiä uutisia ovat mm. akkuklusterin eteneminen, datakeskushankkeet, Etelä-Kymenlaakson useat investointisuunnitelmat ja infraan panostaminen.

9.2 Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Pk-barometrin mukaan Kymenlaakson yleinen suhdannenäkymä on selvästi valtakunnallisen keskiarvon alapuolella. Arviot henkilökunnan määrän, liikevaihdon, kannattavuuden, investointien arvon ja innovaatioiden kehityksestä alittavat niin ikään koko maan keskitason. Saldoluku lähivuoden näkymistä oli –11 (Kotka–Haminan seutu –17, Kouvola seutu –6, koko maa +3). Heinäkuussa 2025 julkaistun EK:n barometrin mukaan Kymenlaakson yritykset arvioivat suhdannetilanteen tavanomaista heikommaksi. Toisaalta Kymenlaakson yritysten suhdannenäkymät ovat koko maan keskiarvoa myönteisemmät.

Konkurssitilastojen mukaan maakunnassa laitettiin vireille 63 konkurssia eli 29 % edellisvuotta enemmän (tammikuu – elokuu 2025). Edellisvuoteen verrattuna Kouvola seudulla konkurssit vähenivät ja Kotka–Haminan seudulla kasvoivat. Henkilötyövuosien määrä konkurssiin haetuissa yrityksissä oli yli 400. Eniten konkurssseja laitettiin vireille muiden palveluiden toimialalla.

Metsäteollisuutta leimaa edelleen talousnäköymien vaisuus. Heikko tilanne on monen tekijän summa. Kotimaisen puun kysyntä on vahvaa, mikä nostaa sekä hakkuumääriä että puun hintoja. Venäjän tuonnin loppuminen on näkynyt metsäyhtiöiden kannattavuudessa. Paperin, sellun, kartongin ja puutuotteiden kysyntä on heikentynyt, osin asiakkaiden varastojen purkamisen vuoksi. Yhdysvaltain tullit sekoittavat maailmankauppaa, haittaavat vientiä ja voivat lisätä kilpailua Suomelle tärkeillä markkina-alueilla. Metsäyhtiöissä onkin käyty muutosneuvotteluita, joilla varaudutaan lomautuksiin kuluvaan vuoden aikana. UPM:n kevään muutosneuvottelut johtivat myös 45 henkilön irtisanomiseen Kymin tehtaalta. Broby Board Oy kaavailee muovittomien kartonkituotteiden päällystystehdasta Pyhtäälle. Hankkeen toteutuminen edellyttää vielä rahoituksen varmistumista.

Etelä-Kymenlaaksossa on runsaasti suunnitteilla vihreän energian hankkeita. Suomalainen Arctic Sisu Corporation aikoo rakentaa e-metaanilaitoksen Kotkassa toimivan Kotkamillsin tehdasalueelle. E-metaanilaitos käyttäisi raaka-aineena Kotkamillsin sellutehtaan savupäästöistä saatavaa biopohjaista hiilidioksidia. Projektin

rahoituksen odotetaan tulevan pääosin rahoituslaitoksilta. Lopullinen rakennuspäätös on tarkoitus tehdä vuonna 2026 ja sen ensimmäinen vaihe voisi käynnistyä vuonna 2028. Kokonaisuudessaan se olisi noin 900 miljoonan euron investointi.

Nordic Ren-Gasin e-metaanihanke sai viime vuoden lopulla 42 miljoonan euron tuen EU:lta laitokselle, joka tulisi myös Mussaloon. Nevel oy on puolestaan kesäkuun alussa saanut ympäristöluvan biokaasulaitokselle Mussaloon. Myös aurinkovoimahankkeita on vireillä runsaasti.

Kotkassa Hietasen–Sunilan aluetta kehitetään vihreän siirtymän teollisuuskeskittymäksi. Stora Enso myi jo aikaisemmin Sunilan sellutehtaan suomalaiselle kiinteistökehitysyhtiölle. Yhtiö suunnittelee alueen muuttamista kestävän energiateknologian keskittymäksi sekä mittavia investointeja vetypohjaisiin ratkaisuihin. Kaupunki on tehnyt esisopimuksen kiinteistökehitysyhtiö Aalto Developmentin kanssa ns. Hietasen autokentästä. Alueelle suunnitellaan aurinkovoimaan perustuvaa sähkön ja vedyn tuotantoa, energian varastointia ja säätövoimaa sekä hukkalämpöä hyödyntävää hydroponista viljelyä eli käytännössä kasvihuoneita. Menossa on autokentän soveltuvuuden arviointi energia-alan toiminnoille, jotka tukisivat Sunilan kehittämistä.

Etelä-Kymenlaaksoon kehitetään merkittävää kansainvälisen mittakaavan akkuklusteria. Katodiaktiivimateriaalitehtaan rakennustyöt ovat alkaneet Kotkassa. Investoinnin arvo on noin 800 miljoonaa euroa ja tehdas työllistää valmistuttuaan 270–300 henkeä. Rakennusvaihe työllistää 500–600 ihmistä, ja kiinalainen pääurakoitsija on kertonut etsivänsä aliurakoitsijoiksi pääosin suomalaisia yrityksiä. Mediatietojen mukaan investointi on tarjonnut työtä noin 30 kymenlaaksolaiselle yritykselle. Myös ensimmäisten tuotantolinjojen käyttäjiä ryhdytään kouluttamaan jo tänä vuonna. Heitä haetaan pääsääntöisesti Suomesta. Kerrannaisvaikutuksen aluetalouteen (etenkin palvelualojen kautta) ovat merkittävät. Akkumateriaalitehdas on saanut noin 115 miljoonaa euroa investointiavustusta valtiolta. Kaupallisen tuotannon ennakoidaan alkavan vuonna 2027. Pitkään valmisteltu Haminan prekursoritehdashanke koki takaiskun, kun kiinalaisyhtiö vetäytyi hankkeesta haastavan markkinatilanteen vuoksi.

Grafintec oy suunnittelee grafiittianodimateriaalitehtaan perustamista niin ikään Kotkan Keltakalliolle. Yhtiö on tehnyt tonttivarauksen ja seuraavan vuoden aika tehdään erilaisia taustaselvityksiä. Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa investointi olisi noin 225 miljoonaa euroa ja työllistävyys 85 henkilöä. Toisen vaiheen laajennus nostaisi merkittävästi sekä investoinnin arvoa että työpaikkojen määrää. CarbonScape kaavailee rakentavansa Sunilaan akkumateriaalien koelaitoksen. Kyseessä on noin 40–50 miljoonan euron investointi. Biomassasta, kuten

puuhakkeesta, jalostettavaan biografiittiin keskittyvä laitos voisi jatkossa työllistää arviolta 50 henkilöä. Sunilan tehdasalueella toimii jo tällä hetkellä Stora Enson oma kovahiilipohjaisten akkumateriaalin pilottilaitos.

Saksalainen kemianteollisuuden yritys BASF investoi miljoonia euroja laajentaakseen tehtaansa tuotantoa Haminassa. Yhtiö valmistaa erilaisia sideaineita etenkin metsäteollisuuden käyttöön. Myös elintarviketeollisuus pyrkii parhaillaan eroon pakkausmuovin käytöstä ja tilalle tarvitaan fossiilittomia helposti kierrätettäviä kuitupakkausmateriaaleja. Kemiran ja IFF:n muodostama yhteisyritys investoi 130 miljoonaa euroa Kotkaan perustettavaan tuotantolaitokseen. Se valmistaa uusiutuvia ja biopohjaisia materiaaleja kaupallisessa mittakaavassa. Suoria työpaikkoja syntyy noin 30. Tuotannon on määrä käynnistyä loppuvuodesta 2027.

Viimeaikaiset datakeskusinvestoinnit ovat merkittäviä elinvoiman edistäjiä Kymenlaaksossa. Googlen seitsemännen, noin miljardin euron palvelinkeskuksen rakennustyöt ovat loppusuoralla. Investoinnin myötä syntyy noin 100 suoraa uutta työpaikkaa, joten työntekijämäärä kasvaa 500 henkilöön. Google hakee parhaillaan ympäristölupaa kahdeksannelle palvelinkeskukselle.

Islantilaisyhtiö Atnorth rakentaa datakeskusta Kouvolassa (Ummeljoella). Datakeskuksen ensimmäinen vaihe valmistuu vuoden loppupuoliskolla. Valmistuessaan datakeskus työllistää suoraan noin 90 ihmistä. Yhtiö on saanut rakennusluvan toiselle datakeskukselle. Rakentaminen voi alkaa nopeastikin, sillä yhtiö haki samalla lupaa aloittaa rakennustyöt ennen kuin rakentamislupa on lainvoimainen. Atnorth suunnittelee myös kolmannen datakeskuksen rakentamista Kouvolaan. Investointien kokonaisarvo on viimeisen vaiheen jälkeen noin 1,5 miljardia euroa.

Kiinteistöyhtiö Hyperco rakentaa parhaillaan Kouvolaan datakeskusta, jonka pääkäyttäjänä on kiinalainen lyhytvideopalvelu Tiktok. Rakentamisvaiheessa hankkeen on arvioitu tuovan satoja työpaikkoja ja varsinaisen datakeskuksen on arvioitu työllistävän noin 200 henkilöä. Investointi valmistunee vuoden 2026 lopulla. Hyperco on sopinut Kouvolan kaupungin kanssa myös toisen maa-alueen ostamisesta. Datakeskusten hukkalämpöä pyritään hyödyntämään kaukolämpönä sekä Kouvolassa että Haminassa. Datakeskusten läsnäolo myös edistää investointeja sähkö- ja verkkoinfrastruktuuriin.

Rakennusalan konkurssien määrä on ollut suurempi ja työttömiä enemmän kuin viime vuonna samaan aikaan. Työllisten määrä on tippunut vuodessa hieman. Positiivista on, että alan työpaikkoja on ollut auki alkuvuonna edellisvuotta merkittävästi enemmän ja myös rakennuslupia (asuntorakentamiseen) on myönnetty edellisvuotta enemmän. Kouvolassa on rakenteilla tai alkamassa useita isoja

investointeja, jotka valmistuvat muutaman vuoden aikana. Urheilupuiston uimahallin, Marjoniemen yhtenäiskoulun, monitoimiareenan ja Kouvolan teatterin kustannusarviot ovat yli 120 miljoonaa euroa. Kouvolan keskustassa ns. Pukimon kortteliin rakennetaan kolme kerrostaloa. Asuntoja rakentuu eläkeläisten yhteisöllisen asumiseen ja opiskelijoille. Karjalan prikaatin varuskunnan uudistamiseen Kouvolassa on investoitu yhteensä kymmeniä miljoonia euroa. Varuskunta-alueella on käynnistynyt keväällä useita rakennushankkeita.

Kymenlaakson keskussairaalan uudistaminen jatkuu 2020-luvun loppupuoliskolle asti vanhojen sairaalaosien perusparannustöillä. Kotkan kaupunki keskittyy rakentamaan tällä hetkellä erityisesti Karhulaan, jossa tänä vuonna valmistuvat mm. uimahallin peruskorjaus ja hyvinvointialueen uusi paloasema. Tänä vuonna alkanut Karhulan koulukeskuksen rakentaminen on noin 41 miljoonan arvoinen investointi. Kotkan lähivuosien suurimmat liikuntapaikkainvestoinnit ovat Katariinan uimahallin uusiminen ja uuden kilpaurheiluareenan rakentaminen. Seudun isot rakennushankkeet (akkuklusteri, keskussairaala, Google) ovat lisänneet palvelujen ja myös asuntojen kysyntää.

Logistiikka-alan kannalta muutamat viime vuodet ovat olleet haasteellisia. Tämä näkyy myös lomautuksina, esimerkiksi vuoden aikana Stevecolla on käyty neljät muutosneuvottelut. HaminaKotkan sataman kokonaisliikenne pysyi tammi–elokuussa samalla tasolla edellisvuoden kanssa. Vienti kasvoi 9 % ja tuonti supistui 16 %. Sataman arvion mukaan liikenteelle ei ole odotettavissa merkittävää kasvua lähikuukausina, koska vientiteollisuuden kysyntä vaikuttaa edelleen melko tahmealta. Hallitus on palauttanut väylämaksut täysimääräisiksi. Muutos nostaa merkittävästi jo entuudestaan vientiteollisuuden muita maita korkeampia logistiikkakustannuksia, heikentää kansainvälistä kilpailukykyä ja vaikuttaa investointihalukkuuteen. Erityisesti lannoitekuljetusten osalta väylämaksujen moninkertaistuminen on iso riski. Yksityinen rautatieyhtiö Fenniarail ja Saalasti Rails Oy suunnittelevat yhdessä uutta kunnossapitovarikkoa Kouvolaan. Fenniarail on aikeissa keskittää kaikki toimintonsa uudelle varikolle ja Saalasti Rails tarvitsee lisää tilaa kasvavalle toiminnalleen. Toteutuessaan hanke voi tarkoittaa useita kymmeniä työpaikkoja. Investoinnin suuruus selviää suunnittelun edetessä.

Matkailutilastojen mukaan yöpymiset majoitusliikkeissä kasvoivat tammi–elokuussa 8 % (koko maa +2 %). Kotimaisten matkailijoiden yöpymisten määrä kasvoi 6 % ja ulkomaisten 25 %. Ulkomaalaisten yöpymisten osalta oli seutukuntien välillä selkeä ero: Kouvolan seudulla ne kasvoivat 63 %, kun Kotka-Haminan seudulla jäätiin kahteen prosenttiin. Kotimaisten yöpyjien osuus maakunnassa oli 89 %. Osuus on selvästi koko maan keskiarvoa (70 %) suurempi. Ulkomaisia yöpyjiä saapui eniten Saksasta, Skandinaviasta ja Britanniaista.

Kotkan Meripäivät on Suomen toiseksi suurin tapahtuma. Finland Festivalin käynti-tilastot kertovat, että Meripäivillä kävi tänä vuonna 255 000 kävijää, joka on noin 25 000 vierailijaa edellisvuotta enemmän. Kotkan ja Haminan satamiin saapui kesän aikana kaikkiaan neljä risteilyalusta, jotka toivat mukanaan noin 5 500 risteilyvierasta. Venäjän hyökkäyssota ja sen myötä epävakaa geopoliittinen tilanne on vaikuttanut risteilyalusten tekemisiin varauksiin. Ensi vuoden osalta ennakoidaan, että risteilyaluksia saapuisi yli 10, mukana myös suurempia aluksia. Kymi Ringin moottoriradalla on tänä vuonna järjestetty useita tapahtumia, joista osa myös kansainvälisiä. Tapahtumat piristävät myös Kymenlaakson aluetaloutta, sillä suorien talousvaikutusten lähialueelle arvioidaan olevan merkittäviä. Etelä-Kymenlaaksoon rajallinen majoituskapasiteetti kasvoi, kun Kotkan Seurahuoneen uudistus valmistui. Kasvanut majoituskapasiteetti helpottaa myös toistaiseksi tappiollisen Satama-areenan markkinoimista isompiin tapahtumiin.

Kouvolan elintarvikesektorin kehittäminen on monipuolista, ja siihen panostetaan niin koulutuksen, tutkimuksen, yritysysteistyön kuin infrastruktuurinkin kautta. Kouvolalainen kasvipohjaisten meijerituotteiden valmistaja Finnish Food Factory on kasvu-uralla liikkeenluovutukseen liittyvistä muutosneuvotteluista huolimatta. Liikevaihto on kymmenkertaistunut muutamassa vuodessa. Yhtiö on saanut 10 miljoonan euron sijoituksen toimintansa kasvattamiseen. Tuotantokapasiteetti kasvaa uusien investointien myötä.

Alkutuotannolla on olennainen rooli maan huoltovarmuudessa. Viime vuosien vaihtelemat sääolosuhteet ja tuotantokustannusten nousu ovat koetelleet maatalon ja heikentäneet niiden jatkuvuusnäkymiä. Viljasato oli tänä vuonna keskimääräistä parempi, mutta samanaikaisesti viljojen markkinahinnat ovat vajonneet ennätystasien alle. Maatalous- ja puutarhayritysten määrä on laskenut maakunnassa melko tasaisesti. Viime vuonna tiloja Kymenlaaksossa oli noin 1 200, valtaosa niistä sivutoimisia. Tilamäärän vähenemisestä huolimatta peltoala pysyy samansuuruisena, sillä jatkavat tilat ostavat tai vuokraavat lopettavien tilojen pellot.

9.3 Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät

Työllisyysaste oli vuoden toisella neljänneksellä 66,3 % eli noin kaksi prosenttiyksikköä edellisvuotta ja noin kuusi prosenttiyksikköä koko maata vähemmän. Erityisesti naisten työllisyysaste on edellisvuotta alhaisempi. Työllisiä oli 2 % edellisvuotta vähemmän (toukokuu 2024 – toukokuu 2025). Eniten työllisten määrät tippuivat teollisuudessa. Sen sijaan mm. informaation- ja viestinnän sekä hallinto- ja tukipalvelutoiminnan työllisten määrä nousi hieman. Työvoiman kysyntä on

vähentynyt, mikä näkyy kuntien työllisyysviranomaisille ilmoitetuissa paikoissakin. Avoimia työpaikkoja oli alkuvuoden aikana eniten myyjille, lähihoitajille, toimisto- ja laitossiivoojille sekä rakennussähköasentajille.

Maakunnan työttömyysaste (13 %) on ollut pysytellyt koko maan keskiarvon (11,5 %) yläpuolella. Elokuun 2025 tilastojen mukaan Kymenlaaksossa työttömiä oli 11 % edellisvuoden vastaavaa ajankohtaa enemmän (koko maa +11 %). Lomautettuja oli 8 % viimevuotista vähemmän. Työttömiä (ilman lomautettuja) oli 13 % vuoden takaista enemmän. Työttömien määrä oli kasvanut eniten palvelu- ja myyntityöntekijöiden ammattiryhmässä. Myös erityisasiantuntijoiden työttömyys kasvoi selvästi.

Koko väestön työttömyysasteen lisäksi myös nuorten työttömyysaste (18 %) oli koko maata (15 %) korkeampi. Pitkäaikaistyöttömyys on kasvanut viime kuukausina melko rivakasti erityisesti Kouvolan seudulla. Pitkäaikaistyöttömien osuus on 40 % ja rakennetyöttömien osuus 63 % kaikista työttömistä.

Kohtaanto-ongelmia on enemmän kuin varsinaista työvoimapulaa. Kuitenkin työvoimapula-ammattelijakin maakunnassa on, esimerkiksi yleis- ja erikoislääkäreiden, psykologien, tekniikan erikoisasiantuntijoiden, ICT-alan pitkän linjan ammattilaisten ja ammattitaitoisten kokkien osalta. Ylitarjontaa on erityisesti myyjistä, talonrakentajista, rahdinkäsittelijöistä ja varastotyöntekijöistä sekä kuorma-autonkuljettajista. Kansainvälistä työvoiman rekrytointia (EU/ETA-maiden ulkopuolelta) on tehty eniten metallialalla. Myös esimerkiksi lähihoitajia sekä ravintola-alan ammattilaisia on rekrytoitu ulkomailta.

Maakunnan kahdella työllisyysalueella prosessien muotoutuminen jatkuu. Valtion tekemät leikkaukset rahoitukseen näkyvät erilaisten valmennus- ja koulutuspalveluiden volyymissa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää työvoiman liikkuvuuteen työllisyysalueiden välillä, koska rakenne keskittyy paikallisiin näkökulmiin. Etelä-Kymenlaaksossa keskitytään suunniteltujen toimintamallien käyttöönottoon, arviointiin ja kehittämiseen sekä ekosysteemipalveluihin liittyvän yhteistyön tiivistämiseen. Kouvolan työllisyys- ja yrityspalvelut ovat olleet merkittävästi aiempaa enemmän yrityskentällä tänä vuonna.

Muutosneuvotteluja on alkuvuonna ollut melko runsaasti, eniten teollisuudessa ja rakentamisessa. Myös kaupan ja eri palveluiden neuvotteluesityksiä on ollut paljon. Muutosneuvottelujen osalta metsäyhtiöiden ohella julkisuudessa ovat olleet mm. Tulli, sellu- ja paperiteollisuudelle laitteita ja järjestelmiä valmistava Andritz,

kasvipohjaisia meijerituotteita valmistava Finnish Food Factory sekä Kouvolan ammattiopisto Eduko, joka rahoituksen pienentyessä joutui irtisanomaan henkilöstöään. Kymenlaakson hyvinvointialueen yt-neuvotteluissa ei tavoitella irtisanomisia.

Yleisesti ottaen Kymenlaakson työttömyyden ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvun ennakoidaan vastaavan TEM:n alueellista työmarkkinaennustetta, vaikkakin rakenteilla olevat ja suunnitellut investoinnit voivat muuttaa työttömyyden kehityskulkuja. Lähiaikoina työvoiman kysyntää leimaa edelleen varovaisuus, vaikkakin merkkejä käänteestä on näkyvissä. Metsäteollisuuden vaisu tilanne heijastuu myös alihankintaverkostoihin. Rakentamisen ennakoidaan piristyvän vasta ensi vuoden puolella. Teknologiateollisuuden näkymät ovat tiiviisti kytköksissä tullipolitiikkaan. Sotealan työmarkkinatilanne on melko kireä, ja hyvinvointialueen säästötoimet heijastuvat myös yksityiselle puolelle. Yksityinen kulutus voimistunee hitaasti. Käännös voi olla hidas, mutta toimialoille ja työllisyyteen ennakoidaan piristyviä näkymiä ensi vuoden toisella puoliskolla. Tällöin tehdään myös valmistuvien investointien rekrytointeja – ne voivat piristää maakunnan työllisyystilastoja. Valtaosa suunnitteilla olevista investoinneista realisoitunee vasta ensi vuoden jälkeen.

Kymenlaakson työnantajien osaamistarpeet pohjautuvat alueen tuotantolähtöisen liiketoiminnan digitalisoitumiseen sekä palvelujen teknologiseen integroitumiseen. Teollisuudessa korostuvat konedatan hyödyntäminen, automaatiojärjestelmät ja ohjelmointialustojen tuntemus, erityisesti kunnossapidon ja tuotannon rajapinnoissa. Rakentamisessa osaamista vaaditaan sähköisistä työmaajärjestelmistä, talotekniikasta ja monialaisista asennustöistä. Sen sijaan logistiikassa korostuvat mobiiliperusteinen seuranta, sähköajoneuvojen käsittely ja asiakaslähtöinen toimitusketjuosaaminen. Kaupan alalla yhdistyvät myymälälogistiikka, kampanjaoptimointi ja CRM-järjestelmien käyttö. Myynti- ja markkinointiosaamisen päivittämistä tarvitaan laajasti myös muilla toimialoilla. Majoitusalaalla korostuvat digitaaliset tilausjärjestelmät, palvelumuotoilu ja tehtäväkuvien joustavuus. Sosiaali- ja terveysala on siirtymässä perustason hoivatyöstä kohti monialaisia, teknologisesti ja eettisesti vaativia kokonaisuuksia, joissa korostuvat lääkehoidon, potilasturvallisuuden, tietosuojan ja neuropsykiatrisen osaamisen hallinta.

Valtion toisen asteen ammatilliseen koulutukseen kohdistamat merkittävät rahoitusleikkaukset alkavat realisoitua. Ne vähentävät etenkin aikuisille suunnattua ammatillisen koulutuksen tarjontaa ja heikentävät koulutusmahdollisuuksia. Tutkintotavoitteinen koulutus vähenee ja sen sijaan täsmäkoulutuksen sekä osaamisen päivittämisen osuus kasvavat opiskelutarjonnassa.

Kouvolaan ammattiopisto Edukosta lopetetaan koulutusaloja, joissa on ollut vähän tai ei lainkaan hakijoita (esimerkiksi taideteollisuus, muoti- ja tekstiiliala, matkailu, luonto- ja ympäristö sekä maa- ja metsätalous). Oppilaitoksessa panostetaan väyläopintoihin XAMKin kanssa. Toisen vuoden opiskelijoiden on mahdollista ilmoittautua kolmen alan (liiketalous, sosiaali- ja terveysala, tekniikka) tehoväylille. Niistä osa sisällytetään osaksi ammatillista tutkintoa ja ne lyhentävät myös mahdollista opiskeluaikaa XAMKissa.

Kotkan-Haminan seudun koulutuskuntayhtymässä Ekamissa koulutustarjonnan linjauksissa on pyritty keskittymään työllistävien tutkintojen tarjonnan lisäämiseen sekä samanaikaisesti heikosti työllistävien tutkintojen tarjonnan supistamiseen. Painotuksilla vastataan alueen teollisten investointien (datakeskukset, akku-teollisuus, puhdas energia) työvoimatarpeisiin sekä merenkulku- ja satama-alan valtakunnallisiin tarpeisiin. Lisäksi sosiaali- ja terveysalan sekä palvelualojen työvoiman tarpeisiin vastataan järjestämällä suomen kielen tuella järjestettäviä koulutuksia. Englanninkielisten koulutusten järjestäminen työnantajien tarpeiden mukaan on suunnitteilla. Etelä-Kymenlaaksossa toteutetaan työllisyysalueen ja Ekamin kanssa uutta työvoimakoulutuksen, kotoutumiskoulutuksen sekä työllistymistä edistävien valmennusten konseptia, jolla tähdätään korkeampaan vaikuttavuuteen, nopeaan työllistymiseen sekä joustaviin koulutuksiin. Myös väyläopintoja on kehitetty ammattikorkeakouluopintoihin eri koulutusaloilla.

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (XAMK) syksyllä alkaneissa koulutuksissa ei ollut uusia koulutusavauksia, mutta koulutusten toteutusmuodoissa ja käytännön opiskeluympäristöissä on uutta mm. oppilaitosympäristöjen ja monimuoto-opiskelun lisäämisen myötä. Ensi keväänä alkava Efficient Supply Chain Management -koulutus tarjoaa insinööritutkinnon, joka yhdistää tekniikan opintoja liiketoiminnan kursseihin, keskittyen erityisesti kestävyteen toimitusketjuissa. Xamkin tavoitteena on edelleen kasvattaa kansainvälisten opiskelijoiden määrää. Xamkin uusi Biosampo-halli on rakenteilla Kouvolaan Anjalaan ja valmistuu tammikuussa 2026. Hallin avulla kasvatetaan merkittävästi bio- ja kiertotalouden TKI-toimintaa, ja tavoitteena on kehittää kansainvälisen tason tutkimusyksikkö.

9.4 Kehityssuuntia koskevat arviot

Taulukoiden arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (–) heikompi, (– –) paljon heikompi

Kymenlaakso	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	–

Kouvolan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	–

Kouvolan seutukuntaan kuuluu: Kouvola

Kotkan-Haminan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	–

Kotkan-Haminan seutukuntaan kuuluvat: Hamina, Kotka, Miehikkälä, Pyhtää, Virolahti

10 Etelä-Karjala

Taulukko 9. Etelä-Karjalan avainluvut (tilastojen lähteet: Tilastokeskus ja KEHA-keskuksen Työnvälitystilasto)

Muuttuja	Tuoreimman tiedon ajankohta	Tuorein tieto	Vuosi aikaisemmin	Muutos vuodessa	Muutos vuodessa
Väkiluku	31.12.2024	125 083	125 162	–79	–0,1 %
Työttömät työnhakijat laskentapäivänä	elokuu 2025	6 757	6 365	392	6,2 %
Alle 25-v. työttömät työnhakijat	elokuu 2025	764	693	71	10,2 %
Pitkäaikaistyöttömät	elokuu 2025	2 250	1 776	474	26,7 %
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta	elokuu 2025	12,2	11,5	-	0,7 %-yks.
Uudet avoimet työpaikat kuukauden aikana	elokuu 2025	273	360	–87	–24,2 %

10.1 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Etelä-Karjalassa teollisuus on merkittävä osa aluetaloutta. Sen vaikutus näkyy selvästi sekä työllisyydessä että liikevaihdossa, vaikkakin suurin työllistäjä on sosiaali- ja terveysala. Erityisesti metsä- ja metalliteollisuus ovat alueen talouden kivijalkoja, mutta myös koneiden ja laitteiden korjaus, varastointi sekä liikennettä palvelevat alat muodostavat tiiviin verkoston teollisuuden ympärille. Näiden rinnalla matkailu, kauppa ja ICT-ala tuovat monipuolisuutta elinkeinorakenteeseen. Kasvua odotetaan erityisesti sähkö- ja energiatekniikan, vihreän siirtymän sekä biotekniikan uusista avauksista. Itäraja on ollut täysin suljettuna joulukuusta 2023 alkaen, millä on ollut iso vaikutus erityisesti matkailuun tukeutuneille kaupan ja palveluiden aloille, mutta myös tavaralogistiikkaan.

Lappeenrannan seudun elinkeinorakenne on Imatran seutua monipuolisempi, mutta molemmilla alueilla elinvoimaisuuden ylläpitäminen on keskeinen haaste. Yrityskenttä koostuu vahvasti mikro- ja pienyrityksistä sekä teollisuuden suur-yrityksistä. Tulevaisuuden kannalta ongelmallisia ovat kasvuyritysten vähäinen määrä sekä pk-yritysten kasvuhaltomuus, vaikka työvoimaa (ml. korkeakoulutetut) on hyvin tarjolla. Erityisesti teknologiapohjaisissa startupeissa haasteena on riittävän pääoman hankkiminen kehittämisen alkuvaiheessa. Ongelman helpottamiseksi maakuntaan perustetaan uusi alueellinen pääomasijoitusrahasto, jonka tavoitteena on parantaa kasvuyritysten rahoituksen saatavuutta ja vahvistaa alueen yritysten kasvumahdollisuuksia.

Etelä-Karjalan kilpailukyky maan sisäisessä muuttoliikkeessä on ollut heikkoa. Maakunnan väkiluku väheni vuoden 2025 ensimmäisellä vuosipuoliskolla kaikissa kunnissa Lemiä lukuun ottamatta. Lappeenrannan väestönkehitystä tasapainottaa maahanmuutto, joka suuntautuu erityisesti korkeakoulukampukselle. Imatran kaupungin haasteet ovat erityisesti työpaikka- ja väestönkehityksessä.

LUT-yliopisto on keskeinen vaikuttaja maakunnan aluekehityksessä, erityisesti Lappeenrannan seudulla. Sen rooli ulottuu koulutuksen ja tutkimuksen lisäksi vahvasti myös yritysten perustamiseen ja investointien houkutteluun. Uusiutuvaa liiketoimintaa on saatu erityisesti sähkötekniikan osaamiseen pohjautuen ja sitä hyödyntäen. Yliopisto toimii veturina vihreän siirtymän ja energiamurroksen edistämässä, mikä tekee alueesta houkuttelevan kestävään liiketoimintaan keskittyville yrityksille.

Epävarma maailmanpoliittinen tilanne sekä osin yllättävätkin geo- ja kauppapoliittiset kehityssuunnat vaikeuttavat näkymien ennakkointia. Yhdysvaltojen tullipoliittikka voi heikentää Etelä-Karjalan elinvoimaa erityisesti vientivetoisten

teollisuusyritysten kautta. Teollisuuden osuus viennistä on 98 % (koko maa 76 %), mikä tekee alueesta haavoittuvan tullien ja kauppapoliittisten muutosten suhteen. Vaikutukset voivat näkyä työllisyydessä, investoinneissa ja alueen talouskasvussa. Maakunnan kannalta myönteisiä uutisia ovat uudet investointisuunnitelmat liittyen mm. vihreään siirtymän teollisuuteen, datakeskukseen ja biotekniikkaan.

10.2 Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Viimeisimmän Pk-barometrin mukaan Etelä-Karjalan suhdannenäkymä on negatiivisempi kuin koko maassa keskimäärin. Saldoluku oli –6 (koko maa +3). Seutukuntien suhdannenäkymissä on selkeä ero (Lappeenranta –10, Imatra +1). Myös työllisyyden, liikevaihdon, kannattavuuden ja innovaatioiden kehityksen näkymät ovat heikompia kuin koko maassa keskimäärin. Kysynnän vaimeus näkyi myös viimeisimmässä EK:n suhdannebarometrissa. Etelä-Karjalan kauppakamarin käsittelemiä vientiasiakirjoja (ETA-alueen ulkopuolelle suuntautuva tavaravienti) vahvistettiin tammi–elokuussa hiukan vähemmän kuin vastaavaan aikaan vuonna 2024. Yhdysvaltojen kaikkiin vientitoimituksiin ei edellytetä tuotteen alkuperän todentamista, joten tullien vaikutuksia on vaikea arvioida.

Vuoden 2025 tammi–elokuussa maakunnassa laitettiin vireille 51 konkurssia. Määrä on 50 % edellisvuotta suurempi. Konkurssien määrä kasvoi molemmissa seutukunnissa (Lappeenranta +29 %, Imatra +150 %). Eniten konkurssseja laitettiin vireille majoitus- ja ravitsemisalalla sekä rakentamisen toimialoilla.

Metsäteollisuuden vaisut näkymät jatkuvat. Venäjän tuonnin loppuminen on näkynyt metsäyhtiöiden tehtaiden kannattavuudessa. Markkinatilanne on pääosin haastava, koska heikko kuluttajaluottamus Euroopassa on painanut lopputuotteiden kysyntää. Alhainen kysyntä ja korkeat raaka-ainekustannukset rajoittavat sellun tuotantoa Euroopassa. Sellun globaalit varastotasot ovat nousseet erityisesti lyhytkuitusellun osalta vuoden 2025 aikana, mikä on rajoittanut sellun kysyntää. Heikko taloustilanne heijastuu myös kartonkituotteiden kysyntään. Vaikka metsäteollisuuden vienti Yhdysvaltoihin ei ole yhtä merkittävä kuin esimerkiksi Aasiaan, tullien aiheuttama epävarmuus voi vaikuttaa investointihalukkuuteen ja toimitusketjuihin.

Metsäyhtiöissä onkin käyty laajalti muutosneuvotteluita, joissa lomautusten lisäksi on päädytty myös irtisanomisiin. Keväällä päättyneiden UPM:n muutosneuvotteluiden tuloksena Lappeenrannan Kaukaan paperitehtaalta irtisanottiin 25 henkilöä. Kesällä ilmoitettiin paperintuotannon lopettamisesta. Päätös johtuu paperikysynnän laskusta ja alan ylikapasiteetista. Paperitehdas lopettaa tuotantonsa

kuluvan vuoden lopussa, mikä vaikuttaa noin 220 työntekijään. Vaikutukset alihankintaverkostoon ovat merkittäviä. Esimerkiksi SKAL on arvioinut, että alasajo vähentää noin 30 henkilötyövuotta kuljetusalalta. Kaukaalle jää sellun, sahatavaran ja biopolttoaineiden tuotanto sekä tutkimus- ja kehitystoimintaa.

Stora Enso aloittaa muutosneuvottelut Imatran tehtaillaan. Ne voivat johtaa enintään 61 henkilön irtisanomiseen. Edelliset irtisanomisiin johtaneet muutosneuvottelut Imatran tehtailla käytiin keväällä 2024. Myös Metsä Group käynnistää muutosneuvottelut. Suunnitelma ei sisällä tuotantolaitosten pysyviä sulkemisia, mutta vähennystarve Lappeenrannasta ja Joutsenosta on alustavien tietojen mukaan 35 työpaikkaa.

Metsäteollisuudessa myös investoidaan. Metsä Boardin Simpeleen kartonkitehtaan uudistustyöt ovat käynnissä. Stora Enso laatii parhaillaan selvityksiä uudesta sahasta, joka tulisi Imatralle. Esiselvitys kestää ainakin tämän vuoden loppuun saakka. UPM luopui Rotterdamin biojalostamon rakentamisesta ja suunnittelee nyt tapoja avata Lappeenrannan biojalostamon tuotannon pullonkauloja. Yhtiössä valmistaudutaan uusiutuvan lentopolttoaineen valmistamiseen uusiutuvasta dieselistä, kun valmistus sallitaan ja jalostus on kannattavaa.

Konepajateollisuuden kokonaisnäkymät ovat varovaiset positiiviset, mutta yritys kohtaista vaihtelua on paljon. Kokonaisuutena Kaakkois-Suomessa teknologiayritysten liikevaihto kuitenkin kasvoi vuoden ensimmäisellä kvartaalilla. Yhdysvaltain ja EU:n heinäkuussa neuvottelemat tullit vaikuttavat metalli- ja konepajateollisuuteen, mutta eivät niin rajusti kuin alkuperäisissä skenaarioissa. Jos suunnitelmat tullien laajentamisesta metalleja sisältyviin tuotteisiin toteutuvat, heikentävät ne toimialan näkymiä. Vihreään siirtymään liittyvät ratkaisut tuovat tulevaisuudessa töitä myös konepajateollisuudelle. Esimerkiksi materiaalinkäsittelyjärjestelmiä valmistava Laitex sai historiansa suurimman tilauksen Espanjasta. Yhtiö on kasvanut nopeasti ja aikoo laajentaa toimitilojaan. Ovakon terästehtaalla loppusuoralla oleva karkeavalssaamon 15 miljoonan investointi lisää tehtaan tuotantokapasiteettia, ja on yhtiön suurin investointi Imatralla yli 30 vuoteen.

Nordic Nano Group kehittää nanoteknologiaratkaisuja aurinkoenergiaan, energian varastointiin ja vedyn tuotantoon. Yhtiö on saanut pääsijoittajan ja tehtaan rakentaminen pääsee syksyn aikana käyntiin Imatralla. Testilinjasto pyritään saamaan käyttöön jo vuodenvaihteessa ja teollisen mittakaavan ensimmäinen tuotantolinja käynnistyisi kesällä 2026. Ensimmäinen vaihe työllistää 20–30 henkilöä, mutta lähivuosina työpaikkoja voi syntyä jopa 200. Yhtiö on mukana Euroopan avaruusjärjestön kehittämisohjelmassa, jossa selvitetään, miten tuotteet kestävät avaruuden ääriolosuhteita.

Imatralle on suunnitteilla myös muita investointeja. Norjalaisyhtiö Freija AS aikoo rakentaa laitoksen, joka tuottaisi sähkön ja biopohjaisen hiilidioksidin avulla e-metaania. Se kytkettäisiin Suomen ja sitä kautta Euroopan maakaasuverkkoon. Käynnistymistä ennakoidaan vuoteen 2031 mennessä. Jo aiemmin uutisoitiin aluevaraussopimuksesta norjalaisen Norsk-e-Fuelin kanssa. Yhtiö suunnittelee rakentavansa synteettisen lentopolttoaineen tuotantolaitoksen. Markkinat ovat kasvavat, sillä EU:n säädökset edellyttävät, että lentopolttoaineen toimittajat lisäävät vähitellen synteettisen lentopolttoaineen käyttöä.

Lappeenrannan kaupunki ja suomalaisyhtiö Polarnode valmistelevat datakeskusta Lappeenrantaan. Datakeskukselle on valittu tontti Lappeenrannasta. Kyseessä on noin miljardin euron investointi. Kansainvälisen toimijan etsintä on käynnissä. Jos sopimus toimijan kanssa syntyy, rakentaminen voitaisiin aloittaa vuonna 2026. Lappeenrannassa on merkittäviä määriä sähköverkkokapasiteettia, jonka voi ottaa käyttöön nopealla aikataululla. Se mahdollistaisi datakeskuksen nopean rakentamisen. Työpaikkoja investointi loisi noin 100, joista yli puolet korkeakoulutetuille.

Lappeenrannan biotekniikan keskittymä vakiinnuttaa toimintaansa. Harapaisten teollisuusalueelle on sijoittunut nyt puolenkymmentä biotekniikan toimijaa. Solar Foods suunnittelee jopa miljardin arvoista tehdaskokonaisuutta. Yhtiö valmistaa sähkön avulla ilman hiilidioksidista, vedystä ja hapestä tehtävää proteiinituotetta soleiinia. Lappeenrannan kaupunki ja Solar Foods ovat allekirjoittaneet sopimuksen, jolla yhtiölle varataan tontti Lappeenrannasta. Yhtiö tutkii myös muita vaihtoehtoja. Toteutuessaan tehdas rakentuisi kolmessa osassa. Jokainen tehtaan osa työllistäisi noin 300 henkilöä, joten kaikkiaan kyse olisi jopa 900 työpaikasta. Varsinainen investointipäätös tehtaasta on tarkoitus tehdä vuonna 2026.

Lappeenrantaan on syntymässä sähkö- ja energiateknologian keskittymä, joka näkyy myös investoinneissa. Sähköisiä voimansiirtojärjestelmiä valmistava ja kehittävä Danfoss Editronin uusien tuotanto- ja tuotekehitystilojen rakentaminen on aloitettu. Nykyisin työntekijöitä on parisataa, mutta tehdashankkeen on arvioitu tuovan lähivuosina noin 100 uutta työpaikkaa. Uudet tilat valmistuvat ensi vuoden loppupuoliskolla. Uudistuvaan energiaan erikoistunut ranskalaisyhtiö Neoen suunnittelee laajentavansa toimintojaan Lappeenrannan Yliskälässä. Alueella on jo kaksi akkuvarastoa, mutta alueen laajentaminen on vireillä. Lappeenrannassa on vireillä viisi erillistä aurinkovoimahanketta. Lisäksi Etelä-Karjalan kuntien alueilla on useita voimalahankkeita. Vihreään sähköistämiseen liittyviä tukitoimia ovat mm. Lappeenrannan ja Imatran kaupunkiseutujen ekosysteemisopimuksen toteuttaminen sekä Greenreality Network -yritysverkoston aktiivinen toiminta puhtaan energia- ja jatkojalosteiden kehittämisessä.

Rakennusallalla näkymät ovat edelleen varovaisen odottavat. Asuntorakentamisen lupia myönnettiin alkuvuonna edellisvuotta vähemmän eikä avointen työpaikkojen määräkään ole lähtenyt nousuun. Lähivuosien investointihankkeista odotetaan piristystä rakennusallalle. Tällä hetkellä julkisen rakentamisen osalta alueella on monia hankkeita joko toteutus- tai suunnitteluvaiheessa. Pääkirjaston perus_korjaus on käynnissä ja sisäliikuntahallin rakennustyöt ovat alkaneet. Myös Saimaan ammattiopiston Imatran kampuksella toteutetaan mittava peruskorjaus- ja rakentamishanke. Imatralla investoidaan keskusliikenneaseman remonttiin. Itä-rajalle rakennettava esteaita valmistuu kokonaisuudessaan ensi vuoden loppuun mennessä. Lähivuosina alkavia rakennushankkeita ovat mm. Lappeenrannan uimahalli ja sote-keskus sekä Imatran uimahalli ja urheilutalo. Opiskelija-asunnoille on kova tarve, mutta rahoituksen hankkimisessa on ollut ongelmia. Lappeenrannan uutta monitoimiareenaa aletaan suunnitella mahdollisimman pian ja sen rakentaminen voisi alkaa vuonna 2027.

Lappeenrantalainen puolustusteollisuusyhtiö KT-Shelter on kasvattanut liikevaihtoaan yli sadalla prosentilla jo kaksi vuotta peräkkäin. Yhtiön tuote on nopeasti kasattava ja purettava liikuteltava helikopteri- ja lentokonesuoja. Nato-maat sopivat aiemmin kesällä puolustusbudjettiansa nostamisesta. Tämä luo vahvaa markkinanäkymää myös lähivuosille.

Matkailu ei ole merkittävästi elpynyt. Raja pysyy toistaiseksi suljettuna, eikä venäläismatkailun taloudellisia menetyksiä ole pystytty kompensoimaan. Alkuvuoden 2025 matkailutilastojen mukaan yöpymisiä majoitusliikkeissä on hieman (+3 %) edellisvuotta enemmän. Valtaosa (93 %) yöpyjistä oli kotimaisia – ero kokonaan vastaavaan lukuun (70 %) on suuri.

Maakunnassa käydään keskustelua Lappeenrannan lentokentän tulevaisuudesta ja rahoituksesta. Lentokenttä ei saa enää tukea kaupungilta, vaan kentälle pitää löytää uusi rahoitusmalli. Alueen toimijat ovat käynnistäneet tulevaisuuden ilmailua selvittävän tutkimushankkeen, jonka tavoitteena on luoda edellytykset tulevaisuuden ilmailun huippututkimukselle. Hankkeessa tutkitaan esimerkiksi eri käyttövoimavaihtoehtoja.

Imatran erä- ja luontokulttuurimuseo on yksi maakunnallisista matkailun kärkihankkeista. Museon arkkitehtisuunnittelu valmistuu tämän vuoden aikana. Tänä vuonna Imatranajoissa kävi yhteensä noin 23 000 vierasta, ja tapahtuma on merkittävä aluetalouden kannalta. Kilpailun tulevaisuus on epävarma. Kansainvälinen moottoriliitto FIM on linjannut, että tilapäisillä katuradoilla järjestettävät kilpailut ovat vaarallisia eikä lajiliittojen tulisi hyväksyä näitä kilpailuja kilpailukalentereihinsa. Ensi vuoden kilpailun järjestämisestä päätetään syksyn aikana.

Hotelliketju Scandic lopetti toiminnan Imatran Valtiohotellissa elokuussa. Hotellille löytyi uusi, kotimainen jatkaja. Valtiohotellin rakennukset vaativat lähivuosina merkittäviä kunnostustoimia. Uusi omistaja tähtää myös Keski-Euroopan ja Kaukoidän markkinoille. Rauha-Ukonniemen aluetta kehitetään kansainvälisestikin kiinnostavaksi aktiivilomailijoiden suosikkikohteeksi. Erityisesti keskitytään hyvinvointi-, urheilu- ja pyöräilymatkailun tuotteistamiseen. Saimaa Cycle Tourista on lyhyessä ajassa kasvanut Suomen suurin pyöräilytapahtuma. Saimaalle suunnitellaan uutta ylimaakunnallista risteilytoimintaa kesästä 2026 alkaen. Uusi avaus toisi pidemmät laivareitit takaisin. Tavoitteena on luoda risteilymatkailuun yhteistyömalli, joka hyödyttäisi laajasti Saimaan kaupunkeja ja matkailualan yrityksiä neljän maakunnan alueella. Imatran kylpylä on hakeutunut yrityssaneeraukseen, mutta jatkaa toimintaansa normaalisti.

Matkailun hiipuminen heijastuu myös kauppaan: heinäkuun 2024–2025 välillä vähittäiskauppojen toimipaikkojen määrä väheni edelleen Etelä-Karjalassa (–9 %) koko maata (– 7 %) rajummin. Vähennys oli samansuuruista molemmissa seutukunnissa. Kaupan alalla on myös investointeja. Etelä-Karjalan osuuskauppa investoi Lappeenrannan uuteen kauppahalliin ja toriparkkiin yhteensä 20 miljoonaa euroa. Uuden kauppahallin toteuttaminen vaatii investointeja myös kaupungilta. Alustavan arvion mukaan uusi kauppahalli ja toriparkki rakennettaisiin vuosina 2028–2029. Osuuskauppa on uutisoinut myös Kaukaalle rakennettavasta uudesta S-marketista. Rakentaminen alkaa ensi vuonna.

Logistiset yhteydet ovat kriittisiä, sillä valtaosa raaka-aineista tuodaan maakunnan ulkopuolelta ja lopputuotteet viedään maailmanmarkkinoille. Karjalan radan yhteysväli Luumäen ja Lappeenrannan välillä on Suomen vilkkain yksiraiteinen rataosuus. Tavaraliikenteen määrä kyseisellä välillä on kasvanut merkittävästi. Tämä yksiraiteinen rataosuus on vientiteollisuuden kannalta kriittinen pullonkaula, johon tarvitaan kaksoisraide. Saimaan sisävesistön liikennemäärät ovat olleet myös vahvassa kasvussa. Saimaalla olevan aluskannan rajallinen määrä ja korkea ikä rajoittavat vesikuljetusten lisäämistä. Lappeenrannan Mustolaa kehitetään kohti investointivalmistusta ja kilpailukykyistä teollisuus- ja logistiikka-aluetta.

Alkutuotannolla on olennainen rooli maan huoltovarmuudessa. Viime vuosien vaihtelevat sääolosuhteet ja tuotantokustannusten nousu ovat koetelleet maataloja ja heikentäneet niiden jatkuvuusnäkymiä. Viljasato oli tänä vuonna keskimääräistä parempi, mutta samanaikaisesti viljojen markkinahinnat ovat vajonneet ennätystasien alas. Maatalous- ja puutarhayritysten määrä on laskenut maakunnassa melko tasaisesti. Viime vuonna tiloja oli noin 1 100, valtaosa niistä sivutoimisia. Tilamäärän vähenemisestä huolimatta peltoala pysyy samansuuruisena, sillä jatkavat tilat ostavat tai vuokraavat lopettavien tilojen pellot.

10.3 Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät

Elokuun 2025 tilastojen mukaan Etelä-Karjalassa oli noin 6 800 työtöntä. Luku on 6 % edellisvuoden vastaavaa ajankohtaa suurempi (koko maa +11 %). Lomautettuja oli maakunnassa 12 % viimevuotista enemmän ja työttömiä (ilman lomautettuja) 6 % vuoden takaista enemmän. Lomautettuja oli etenkin metsäteollisuudessa. Työttömien määrä oli kasvanut eniten erityisasiantuntijoiden sekä palvelu- ja myyntityöntekijöiden ammattiryhmissä. Maakunnan työttömyysaste on jo pitkään pysytellyt koko maan keskiarvon yläpuolella. Alueen kuntien välillä on suuria eroja: pienin työttömyysaste oli Luumäellä (9 %) ja suurin Imatralla (15 %).

Pitkäaikaistyöttömyys on kasvanut viime kuukausina melko rivakasti. Pitkäaikaisyöttömiä on 27 % edellisvuotta enemmän. Heidän osuutensa kaikista työttömistä on kuitenkin koko maan keskiarvoa alhaisempi. Rakennetyöttömiä oli 62 % kaikista työttömistä. Positiivista on, että ylemmän korkeakouluasteen tutkinnon suorittaneiden työttömyyden kasvu on aiempaa selvästi hitaampaa.

Vuoden toisella neljänneksellä työllisyysaste oli 72,9 % (koko maa 72,6 %), mikä on suunnilleen edellisvuoden tasolla. Työllisiä oli 2 % edellisvuotta vähemmän (toukokuu 2024 – toukokuu 2025). Lähes kaikilla toimialoilla työllisten määrä on pienentynyt, eniten hallinto- ja tukipalveluissa. Myös sote-alan työllisyys on kääntynyt laskuun. Sen sijaan rahoitus- ja vakuutustoiminnan työllisten määrä nousi hieman. Työvoiman kysyntä on vähentynyt, mikä näkyy kuntien työllisyysviranomaisille ilmoitetuissa paikoissakin. Avoimia työpaikkoja oli alkuvuoden aikana eniten myyjille, toimisto- ja laitossiivoojille, lähihoitajille sekä ravintola- ja suurtaloustyöntekijöille.

Työllisyysalue toimii maakunnallisen palveluekosysteemin koordinoijana ja laaja yhteistyö jatkuu edelleen vahvana. TE2024-uudistus on avannut ovia uusille toimintamalleille ja kumppanuuksille. Uusia toimintamalleja ovat mm. maakunnallinen yrityspalveluiden ja ohjaamoiden toimintamallit sekä kansainvälinen Etelä-Karjala eli International House. Uusia palveluja pilotoidaan eri asiakasryhmille. Onnistumisena voidaan pitää sitä, että työllisyysalue on kyennyt tarjoamaan asiakkailleen hyviä ja kattavia palveluja katkeamatta. Maakunnan haasteiden ratkaiseminen – erityisesti osaajatarpeiden ennakointi ja niihin vastaaminen – edellyttää tiivistä yhteistä tekemistä.

Yleisesti ottaen Etelä-Karjalan työttömyyden ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvun ennakoidaan vastaavan TEM:n alueellista työmarkkinaennustetta. Muutosneuvotte-luja on käyty alkuvuonna (tammi–elokuu) viime vuotta enemmän ja niiden mukaan suunnitteilla on runsaasti sekä lomautuksia että irtisanomisia. Mukana on myös

valtakunnallisia esityksiä, esimerkiksi Tulli suunnittelee noin 500 henkilön vähennyksiä, joista osa kohdistuisi Etelä-Karjalaan. Muutosneuvotteluja on ollut eniten teollisuudessa. Viime aikoina hoiva-alan muutosneuvottelujen määrä on kasvanut selvästi. Myös hyvinvointialue on ilmoittanut isoista henkilöstön vähenemiseen johtavista yt-neuvotteluista. Ne koskevat koko henkilöstöä. Arvio on, että hyvinvointialue joutuu vähentämään enintään 565 henkilötyövuotta.

Lähiaikoina työvoiman kysyntää leimaa edelleen varovaisuus. Metsäteollisuuden irtisanomiset kasvattavat alkuvuonna työttömien määrää. Vaikutukset alihankinta-verkostoihin ovat merkittäviä. Rakentamisen ennakoidaan piristyvän vasta ensi vuoden puolella. Teknolוגiateollisuuden näkymät ovat tiiviisti kytköksissä tullipolitiikkaan. Hyvinvointialueen irtisanomiset realisoituvat ensi vuoden alkupuoliskolla. Yleensä ottaen sotealan työmarkkinatilanne on melko kireä, ja hyvinvointialueen säästötoimet heijastuvat myös yksityiselle puolelle. Yksityinen kulutus voimistunee vasta ensi vuonna. Elinkeinoelämän käänne voi olla hidas, ja piristyviä näkymiä ennakoidaan vasta ensi vuoden loppupuoliskolle.

Kohtaanto-ongelmia on enemmän kuin varsinaista työvoimapulaa. Varsinaista työvoimapulaa on esimerkiksi yleis- ja erikoisääkäreiden, psykologien, tekniikan erikoisasiantuntijoiden, ICT-alan pitkän linjan ammattilaisten ja ammattitaitoisten kokkien osalta. Ylitarjontaa on erityisesti myyjistä, talonrakentajista, kuorma-autonkuljettajista sekä yleissihteereistä. Kansainvälistä työvoiman rekrytointia (EU/ETA-maiden ulkopuolelta) on tehty eniten ravintola-alalla. International House Etelä-Karjalan tavoitteena on tukea maahanmuuttajien asettumista ja työllistymistä maakuntaan.

Etelä-Karjalassa liiketoimintatrendit muovaavat osaamistarpeita erityisesti teollisuuden, rakentamisen ja palvelualojen rajapinnoissa. Teollisuudessa korostuvat automaatio, energiatehokkuus ja konedatan hyödyntäminen tuotannon optimoinnissa. Rakentamisessa painottuvat digitaalinen projektinhallinta, BIM-mallinnus ja vastuullisuusdokumentointi, erityisesti julkisissa hankkeissa. Logistiikassa korostuvat sähkökaluston hallinta, päästölaskenta ja asiakasrajapinnan osaaminen. Kaupan alalla yhdistyvät asiakaspalvelu, verkkokauppa ja logistiikka, ja osaajilta vaaditaan kykyä käyttää tekoälypohjaisia työkaluja. Majoitus- ja ravitsemusalalla digitaaliset palvelut, vastuullisuusviestintä ja monikielinen asiakaspalvelu ovat keskeisiä. Sosiaali- ja terveysala on siirtymässä perustason hoivatyöstä kohti monialaisia, teknologisesti ja eettisesti vaativia kokonaisuuksia, joissa korostuvat lääkeshoidon, potilasturvallisuuden, tietosuojan ja neuropsykiatrisen osaamisen hallinta. Osaaminen rakentuu Etelä-Karjalassa useilla alueen päätoimialoilla kykyyn mukautua monimuotoisiin toimintaympäristöihin, joissa teknologiset ratkaisut,

vastuullisuusvaatimukset ja asiakasryhmien eriytyminen ohjaavat työn sisältöä ja roolien kehitystä. Mahdolliset investoinnit – etenkin vihreän siirtymän osalta – vaativat uudenlaistakin osaamista.

Toisen asteen ammatilliseen koulutukseen kohdistuvat merkittävät rahoitusleikkaukset vähentävät aikuisille suunnattua ammatillisen koulutuksen tarjontaa ja heikentävät koulutusmahdollisuuksia. Säästöt näkyvät jossain määrin Saimaan ammattiopisto Sampon koulutustarjonnan vähenemisenä ja koulutusten keskitämisinä. Parhaillaan on meneillään useampi oppimisympäristökokeilu, jossa ammatillista koulutusta pyritään tuomaan lähemmäksi opiskelijoita ja elinkeinoelämää maakunnan pienissä kunnissa. Oppilaitoksessa on otettu käyttöön osaamistakuu. Sampon ammatillisesta perustutkinnosta valmistunut voi vuoden sisällä valmistumisestaan palata vahvistamaan osaamistaan maksutta.

LAB-ammattikorkeakoulu varautuu varhaiskasvatuksen pätevyysvaatimusten muutokseen aloittamalla sosionomikoulutuksen varhaiskasvatuksen lisäkelpoisuudella. Myös laboratorioanalytiikan koulutus alkaa ensi vuonna. Sillä pyritään vastaamaan kasvavaan teollisuuden sivuvirtojen materiaalikehityksen osaamistarpeeseen ja edistämään vihreää siirtymää.

LUT-yliopistossa Lappeenrannan kampuksella on aloitettu uusiutuvien energia-lähteiden sekä laskennallisen tekniikan maisteriohjelmat. Etelä-Karjalan hyvinvointialue ja LUT-yliopisto aikovat perustaa tuotantotalouden yhteisprofessuurin vuoden 2026 alussa. Tavoitteena on kehittää sosiaali- ja terveysalan johtamista, organisaatiota sekä käytäntöjä.

Etelä-Karjalassa on käynnistynyt laaja kehittämistyö, jonka tavoitteena on vahvistaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan (TKI) ja elinkeinoelämän välistä yhteistyötä. Työtä koordinoi Lappeenrannan kaupunki, ja se toteutetaan tiiviissä yhteistyössä Sitran, alueen korkeakoulujen, yritysten ja julkisen sektorin toimijoiden kanssa. Kerätyn tiedon pohjalta rakennetaan uusia, joustavia yhteistyömalleja. Pilotit keskittyvät kolmeen ajankohtaiseen teemaan: biotuotteiden ja -materiaalien kehittämiseen, Power2X- ja vetytalouden liiketoimintaan sekä pienydinvoiman ympärille rakentuvaan ekosysteemiin. LUT-yliopiston uusi Power-to-X-teknologian (P2X) tutkimusympäristö Lappeenrannan kampuksella on valmistunut. Siellä tutkitaan Power-to-X-teknologioita, kuten hiilidioksidin talteenottoa, vedyn tuotantoa ja synteettisten polttoaineiden valmistusta.

10.4 Kehityssuuntia koskevat arviot

Taulukoiden arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (–) heikompi, (– –) paljon heikompi

Etelä-Karjala	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	–	–	+
Työttömyyden määrä	–	–	–
Työvoiman saatavuus	+	+	0

Lappeenrannan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	–	–	+
Työttömyyden määrä	–	–	–
Työvoiman saatavuus	+	+	0

Lappeenrannan seutukuntaan kuuluvat: Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Savitaipale, Taipalsaari

Imatran seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	–	–	+
Työttömyyden määrä	–	–	0
Työvoiman saatavuus	+	+	0

Imatran seutukuntaan kuuluvat: Imatra, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti

11 Etelä-Savo

Taulukko 10. Etelä-Savon avainluvut (tilastojen lähteet: Tilastokeskus ja KEHA-keskuksen Työnvälitystilasto)

Muuttuja	Tuoreimman tiedon ajankohta	Tuorein tieto	Vuosi aikaisemmin	Muutos vuodessa	Muutos vuodessa
Väkiluku	31.12.2024	129 376	129 914	−538	−0,4 %
Työttömät työnhakijat laskentapäivänä	elokuu 2025	5 794	5 641	153	2,7 %
Alle 25-v. työttömät työnhakijat	elokuu 2025	632	628	4	0,6 %
Pitkäaikaistyöttömät	elokuu 2025	2 330	1 853	477	25,7 %
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta	elokuu 2025	10,4	10,1	-	0,3 %-yks.
Uudet avoimet työpaikat kuukauden aikana	elokuu 2025	380	396	−16	−4,0 %

11.1 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Etelä-Savon maakuntastrategian kärjet ovat metsä, ruoka ja vesi – luonnonvarat ja luontoarvot, niihin liittyvä osaaminen ja niiden kestävä hyödyntäminen. Alueen elinkeinorakenne on monipuolinen. Yritykset ovat pääasiassa mikro- ja pienyri-tyksiä. Suurten veturiyritysten pieni määrä aiheuttaa osaltaan sen, että alueen TKI-toiminta on keskimääräistä vähäisempää ja painottuu euromääräisesti korkea-koulusektoriin. Pk-yritysbarometrin mukaan Etelä-Savon pk-yritykset panostavat kasvuun ja kehittämiseen nyt maltillisesti.

Etelä-Savon metsät ovat hyväkasvuisia, runsaspuustoisia ja täällä myös hakataan puuta vuosittain merkittävässä määrin. Etelä-Savon alueellisen metsäohjelman laatiminen on käynnissä. Etelä-Savon aluetalouden ja työllisyyden kannalta on erityisen tärkeää, että metsien hyödyntäminen puuntuotannollisesti voidaan säilyttää nykyisellään ja samalla huolehditaan metsien kokonaiskestävästä käytöstä, monimuotoisuuden lisäämisestä sekä ilmastonmuutokseen sopeutumisesta.

Teknolוגiateollisuus on mekaanisen puunjalostuksen ohella merkittävä työllistäjä Etelä-Savossa. Perusteollisuudessa on useita vahvoja yritysryppäitä, esim. kone-pajoja ja muovituotteiden valmistajia. Etelä-Savossa on syntynyt alkuvuodesta 2024 yritysvetoinen ryhmä ”Savo Defence”, jossa on tällä hetkellä mukana jo noin 70 puolustustarvikealalle tuotteita ja palveluita tarjoavaa yritystä.

Puhdas siirtymä, satsaukset uusiutuvaan energiaan ja resurssitehokkuuteen sekä mm. digiosaamiseen näkyvät Etelä-Savossa käynnistyneissä tai valmistelussa olevissa yrityshankkeissa laajasti. Tuulivoiman rakentamisessa on ollut rajoituksia Itä-Suomessa. Niinimäen tuulivoimapuisto aloitti toimintansa Pieksämäellä kesällä 2025.

Kesä on vilkastuttanut ravitsemis- ja elintarvikealaa Etelä-Savossa matkailun myötä. Viimeisimpien tilastojen mukaan ulkomaalaisten matkailijoiden määrä alueelle on kasvanut. Kausityövoimaa on tarvittu ravintoloissa kesäkiireen taltuttamiseen, mutta alan työttömiä on kuitenkin enemmän kuin aiempina kesinä.

Etelä-Savossa on koko Suomen vanhin väestö ja väestöllinen huoltosuhde on maan heikoin. Vaikka vuoden 2024 väestöennuste on hieman edellistä ennustetta positiivisempi paljolti ukrainalaisten ansiosta, niin työikäisten ja työllisten määrä laskee. Väestökehitys heikentää paikallismarkkinoita, vaikka matkailijat ja vapaa-ajan asukkaat erityisesti kesäkautena kysyntätilannetta parantavatkin. Työvoiman saantivaikeuksia ei ole Etelä-Savossa ollut merkittävästi edes sosiaali- ja terveys-palveluissa. Hyvinvointialue Eloisa ei ole vuonna 2025 rekrytoinut ulkomailta.

Työttömänä oli heinäkuun lopussa Etelä-Savossa 11,5 % työvoimasta, kun koko maan työttömyysaste oli 12,5 %. Käänteinen työllisyyden kasvuun tulee Etelä-Savossa kuitenkin hitaammin. Erityisen haasteellista työllistyminen taantuman oloissa on nuorille, joilla ei ole ennestään työkokemusta. Tukea työnhakuun tarvitaan, sillä nuorten näennäisesti hyvät digitaidot eivät välttämättä edistä työnhakua ja työelämään pääsyä.

Hyvien väestösuhteiden edistäminen on meidän kaikkien asia. Vastaanottavuus on edellytys alueen pitovoimalle ja vetovoimalle. Etelä-Savossa on syytä pitää huolta kotoutumis- ja asettautumispalvelujen toimivuudesta ja laadusta. Työperusteisen maahanmuuton lisäksi on huolehdittava, että maassa jo olevat ulkomaalaiset, myös opiskelijat, otetaan huomioon potentiaalisena tulevana työvoimana nykyistä määrätietoisemmin. Heillä on elävä suhde Etelä-Savoon ja heidän jäämisensä alueelle on todennäköisempää kuin että saataisiin kokonaan uusia tulijoita.

Infrastruktuurin säilyttäminen nykytasollakin on haasteellista Etelä-Savossa. Mm. 3G-verkon purkaminen on heikentänyt saavutettavuutta. Harvaan asuttu alue tarvitsee uusia ratkaisuja logistisen kilpailukykyä parantamiseen.

11.2 Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Etelä-Savon pk-yritykset lähestyvät tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa varovaisen harkiten. Vaikka panostukset ovat maltillisempia kuin valtakunnallisesti, yritykset osoittavat suuntaa ja aktiivisuutta julkisen tuen hakemisessa. Yritykset eivät ehkä vielä tunnista T&K-toiminnan mahdollisuuksia täällä Etelä-Savossa, summaa Etelä-Savon Yrittäjien aluejohtaja Heidi Loukiainen.

Finnveran rooli on ollut Etelä-Savossa kasvava ja Finnveran rahoitusmäärä onkin noussut vuoden 2025 aikana suhteessa vuoteen 2024. Rahoitusta haetaan enemmän investointeihin kuin käyttöpääomaan. Kansainvälistyminen voisi olla yksi avain kasvuun. Vientiyritysten määrä on kuitenkin laskenut suhteessa edelliseen vuoteen. Huomionarvoista on, että 93 prosenttia vastaajista ei ole käyttänyt mitään kansainvälistymiseen liittyviä palveluja huomauttaa Finnveran aluepäällikkö Markus Raaska.

Puhtaaseen siirtymään kuuluvia hankkeita Etelä-Savossa ovat tuuli- ja aurinkovoimahankkeet sekä vetyyn perustuvat liikennepolttoainehankkeet. Edistynein hanke on Pieksämäen Niinimäellä, jonka 22 voimalaa otettiin käyttöön kesällä 2025. Viereiselle Sarvikankaan alueelle on valmistunut YVA-tarkastelu ja kaupunginvaltuusto on hyväksynyt alueen yleiskaavan; kohteeseen on tarkoitus rakentaa

25 voimalaa. Lisäksi Pieksämäellä on vireillä Lamustenmäen tuulivoimahanke (viisi voimalaa), jonka yleiskaavaluonnos oli nähtävillä alkuvuodesta 2025. Kangasniemellä vireillä oleva Huuhtimäen tuulivoimahanke (5 voimalaa) on edennyt YVA-menettelyn osalta perusteltuun päätelmään syksyllä 2025.

Aurinkovoimahankkeita on vireillä eri vaiheissa runsaasti. Kaikkiaan ELY-keskuksen tiedossa on 29 hanketta. Toteutettuja hankkeita on Hirvensalmella, Mikkeliissä, Juvalla ja Sulkavalla. Aurinkovoimaa on eri vaiheissa suunnitteilla yhteensä 16 hanketta, joiden pinta-ala on yhteensä n. 2 150 ha ja valmiiksi luvitettuna yhdeksän hanketta, joiden pinta-ala on yhteensä n. 400 ha. Luvitettujen hankkeiden pinta-ala vaihtelee 9 ja 110 ha:n välillä. Suunnitteilla tällä hetkellä olevien voimala-alueiden pinta-alat vaihtelevat 50 ja 450 ha:n välillä. Aurinkovoimaloiden ja sähköintensiivisen teollisuuden painopistealue sijoittuu kantaverkon tuntumaan välille Mikkelin Visulahti – Joroisten Huutokoski. Aurinkovoimahankkeilla on nyt käynnissä kilpailu siirtokapasiteetista, joten osa hankkeista jäänee toteutumatta.

Mikkeliissä on vireillä Nordic Ren-Gas Oy:n P2X-kaasupolttoainetuotannon hanke. Hankesuunnitelman mukaan hiilidioksidin talteenottolaitteisto sijoitettaisiin Pursialan voimalaitoksen yhteyteen ja mahdolliselle vedyn sekä e-metaanin tuotannolle kartoitetaan soveltuvaa sijaintia ESE:n kaukolämpöverkon alueelta. Mikkelin kaupungilla on vireillä useampi vihreän siirtymän hankkeiden ja datakeskusten sijoittamista edistävä kaavoitushanke.

Etelä-Savossa on syntynyt alkuvuodesta 2024 yritysveltoinen ryhmä ”Savo Defence”, jossa on tällä hetkellä mukana jo noin 70 puolustustarvikealalle tuotteita ja palveluita tarjoavaa yritystä. Jäsenyritysten yhteinen liikevaihto on noin 600 miljoonaa euroa. Yritysryhmän tavoitteena on liikevaihdon ja viennin kasvu niin kotimaassa kuin kansainvälisesti sekä TKI-toiminnan aktivointi, rahoitusten hakeminen, verkostoituminen ja toisilta oppiminen. Toimintaa koordinoi Etelä-Savon ELY-keskus, ja toiminnan kehittämiseksi on saatu Etelä-Savon maakuntaliiton kautta EAKR-rahoitus (337 kEUR), josta jäsenyritysten maksuosuus on 17 %. Hankkeen tuloksellisuutta mitataan edellä mainittujen tavoitteiden lisäksi yritysten investoinneilla sekä uusien työpaikkojen määrällä.

Savo Defence verkoston tavoitteena on lisätä jäsenyritysten yhteistoimintaa mm. messuosallistumisten sekä yritys- ja sidosryhmätapaamisten kautta. Savo Defence -yritysverkosto kerää mukaansa puolustusteollisuudessa jo pitkään ja kansainvälisesti toimineita pk- ja midcap-yrityksiä, mutta mukana on myös pieniä TKI-intensiivisiä startupeja ja muutamia suuryrityksiä. Ryhmän toiminnasta on myös julkaistu nettisivut [SavoDefence](#).

Puolustus- ja turvallisuustoimialalla on syntynyt uutta yhteistyötä myös kehittäjä-tahojen kesken Itä-Suomessa. Tästä on esimerkkinä Borderland – Slush side event tapahtuma marraskuussa Helsingissä, joka järjestetään vuonna 2025 toista kertaa. Tapahtumassa verkoston yritykset pääsevät esittäytymään potentiaalisille kansallisille ja kansainvälisille pääomasijoittajille ja sidosryhmille. Lisäksi keväällä 2025 itäsuomalaisena yhteistyönä järjestettiin yrityksille 4-osainen Borderland-koulutus-sarja puolustus- ja turvallisuusosalalla mm. Nato- ja puolustusvoimien hankintoihin liittyen.

Etelä-Savon älykkään erikoistumisen strategiaa (ÄES) on päivitetty osana maakunta-ohjelman 2026–29 valmisteluprosessia. Ohjelma-asiakirjat etenevät päätökseen syksyn 2025 aikana. ÄES kiteyttää Etelä-Savon vahvuudet, kuvaa kehittämisen painopisteitä erityisesti TKI-toiminnan kannalta ja ohjaa osaltaan tukirahoituksen myöntämistä. Maakunnan kehittämiskärkinä jatkavat metsä, vesi, ruoka sekä matkailu. Uutena kärkenä on nostettu mukaan digitalous. Läpileikkaavina teemoina ovat ilmastomuutokseen sopeutuminen ja sen hillintä, kokonaisturvallisuus, yritysten kilpailukyky, osaaminen sekä hyvinvointi. Päivittäminen on tehty huomioiden toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset sekä kansalliset ja EU-tasoiset linjaukset.

Satonäkymät maataloudessa ovat Etelä-Savossa melko hyvät ja kasvukausi on edennyt hyvin. Sadonkorjuutoimet saadaan pääosin hyvissä ajoin tehtyä. Alkuvuonna maatilat ovat hakeneet aktiivisesti investointitukia. Rahoitustukivaroja on kuitenkin hyvin käytettävissä myös vuoden jälkipuoliskolla. Myös nuoren viljelijän aloitustukia on haettu 31.8. mennessä 10 kpl, vuonna 2023 0 kpl. Hakuaktiivisuuden perusteella vaikuttaa, että aktiivisten viljelijöiden usko tulevaisuuteen vahvistunut. Suurien investointihankkeiden käynnistymistä hidastaa pankkien aiempaa varovaisempi suhtautuminen rahoituksen myöntöön. Maidontuotannon uusinvestoinnit ovat mahdollisia, koska alueelta poistuu pienempiä tiloja tuotannossa melko ripeään tahtiin. Tilojen taloutta rasittavat edelleen kohonneet kustannukset ja melko alhaiset tuottajahinnat. Investointien ja tilojen kehittämismahdollisuuksia parantaa myös metsäkatoasetuksen tulkinnan muutokset niin, että asetus ei aseta esteitä järkeville maatalouden investoinneille.

Naudanlihan tuotanto on alueella edelleen vankkaa, mutta lihamarkkinat ovat toimineet heikosti ja mm. jauhelihasta oli alkukesästä puutetta. Naudanlihan tuotannon kannattavuutta heikentää eurooppalaisittainkin alhainen tuottajahinta. Naudanlihan tuotannon investointien rahoitus on jälleen mahdollista.

Alueellamme merkittävän marja- ja vihannestuotannon kausityövoiman rekrytoinnit ovat maailman tilanteen sekavuudesta huolimatta onnistuneet kohtalaisen hyvin. Noin 1 700 kausityöntekijän lisäksi puutarhayrityksissämme työskentelee useita satoja ulkomaalaisia, jotka ovat viime vuosina tulleet pääasiassa Ukrainasta. Työvoiman heikko saatavuus vaikuttaa myös viljelijöiden jaksamiseen. Ammattitaitoisista lomittajista on edelleen pulaa, vaikka lomitettavien tilojen määrä jatkuvasti väheneekin. Maatilojen kiinnostus uudistuvan energian investointeihin on vähentynyt ja investointitukea mm. aurinkoenergian tuotantoon on haettu muuta maata vähemmän.

Metsien hakkuumäärät pysyivät edelleen suurina vuonna 2024. Kasvua hakkuu-aikomuksissa on viidennes edellisvuoteen ja neljännes 2020-luvun alkuvuosiin verrattuna. Energiamurroksestakin johtuvaan energiapuun valtakunnallisesti heikkoon kysyntään näkyy valoa Etelä-Savossa. Energiapuun ostajat kertovat paikallisen kysynnän jatkuvan ja puuenergialla on oma paikkansa lämmöntuotannossa Etelä-Savossa. Metsien kaukokartoitukseen perustuen viivästyneitä varttuneen taimikon hoito- ja nuoren metsän kunnostuskohteita on Etelä-Savossa lähes 40 000 hehtaaria. Nuoren kasvatusmetsän kunnostuksella edistetään puuston järeytymistä ja vaikutetaan metsän hyvään taloudelliseen kehitykseen. Puuntuotannon kestävyys turvaamiseen osoitettuja vuoden 2025 määrärahoja on käytetty korkealla käyttöasteella. Metsäkeskus on ottanut satelliittiseurannan käyttöön taimikon ja nuoren metsän hoidon Metka-tukien valvonnassa. Hakkuiden valvonnassa satelliittikuvia on käytetty jo useampi vuosi. Potentiaalisia energiapuu-kohteita siis löytyy.

Puuteollisuuden, mutta erityisesti paperiteollisuuden suhdannetilanne on heikentynyt keväästä. Yleisestä tilanteesta on jo positiivisia viestejä erityisesti Euroopasta, jossa talouskasvu on voimistunut. Metsäteollisuus tarvitsee edelleen puuta syksyn mittaan, joten puukaupan voi olettaa sujuvan kohtuullisesti.

Rakentaminen on aloittanut kituliaan elpymisen. Korkojen laskun uskotaan vauhdittavan pientä kasvua rakennusinvestointeihin, mutta alan elpyminen on ollut odotettua hitaampaa. Etelä-Savon rakennusluvista on ollut pientä kasvua, mutta maakunnan uudisrakennuskohteet ovat vielä harvassa 2025. Vanhojen asuntojen kauppa on jatkanut elpymistään ja ensimmäinen gryndikerrostalokin käynnistyne Mikkeliin 2025. Mäntyharjun keskuskeittiö ja Savonlinnan liikuntahalli ovat esimerkkejä hiljalleen piristyvistä julkisesta palvelurakentamisesta. Etelä-Savon rakentamisen volyymi on pitkälti korjausrakentamisen varassa. Eri kokoisia korjaushankkeita on ympäri maakuntaa, eniten Mikkelissä ja Savonlinnassa. Lisäksi alalle

arvioidaan syntyvän lisää pieniä rakennus- ja korjausyrityksiä alan huonon työtilanteen kannustamana. Pienremonttipuoli on säilynyt suuremman mittaluokan rakentamiseen verrattuna tasaisempaan.

Rakentamisen työllisyyden lasku pysähtyi työvoimatutkimuksen mukaan Etelä-Savossa vuoden 2025 toisella neljänneksellä. Kuitenkin kiinteistöjen arvonlasku kasvukeskusten ulkopuolella on historiallisen nopeaa ja pankit ovat kiristäneet lainoitustaan. Kuluttajien luottamus, lainarahan saantivaikkeudet ja julkisen talouden haasteet aiheuttavat rakentamisen näkymiin suurta epävarmuutta myös loppuvuonna 2025.

Teknologiateollisuus on merkittävä elinkeino Etelä-Savossa. 33 % alueen koko tavaraviennistä ja 85 % alueen koko elinkeinoelämän t&k-investoinneista tulee teknologiateollisuudesta. Alan työllisyysvaikutus on 9 000 työpaikkaa eli 17 prosenttia Etelä-Savon kaikista työllisistä. Alalla työskentelee suoraan 4 300 ihmistä, joista jokaisen välillinen työllisyysvaikutus vähintään 1,1 lisätyöpaikkaa. Alan työllisyys vaikuttaa merkittävästi alueen ja Suomen muunkin työvoiman työllistymismahdollisuuksiin. Vuonna 2024 teknologiateollisuuden liikevaihto Etelä-Savossa oli 0,8 mrd. euroa, kun se koko maassa oli 99 mrd. euroa. (Teknologiateollisuuden talousnäkymät alueittain 8.8.2025).

Etelä-Savon elintarviketeollisuuden toiminta varsin vakaata eikä suuria muutoksia ole näköpiirissä. Elintarvikkeiden ja juomien valmistuksessa työskentelee yli 500 henkilöä. Ruoka-alan toimipaikkojen määrä vaihtelee maakunnassa johtuen matkailijoita palvelevista kesäravintoloista. Maakunnan kaupunkien ravintoloiden toiminnan perustana ovat lounastarjoilut, joten niiden toiminta on varsin vakiintunutta. Yleinen kustannusten nousu näkyy kuluttajien ostokäyttäytymisessä ja vaikuttaa liiketoiminnan kannattavuuteen.

Etelä-Savon elintarviketeollisuus on erikoistunutta ja nojaa vahvasti yrittäjävetoi-
siin pk- ja mikroyrityksiin, toki joukossa on myös muutama iso toimija. Erikoistunut elintarviketuotanto tarjoaa mahdollisuuksia korkean lisäarvon tuotteiden kehittämiseen, mikä on oleellinen asia Suomen ruokaviennin ja ruoka-alan kannattavuuden kasvattamisessa. Kehittämistyöhön tarvitaan koko ruoka-alan yhteistyötä alueen sisällä ja alueiden välillä. Etelä-Savossa luonnollinen yhteistyön rakentaja on Etelä-Savon ruokaklusteri. Se verkottaa ja verkostoituu kansallisesti ja kansainvälisesti sekä välittää ajankohtaista tietoa maakuntaan.

Tilastokeskuksen ennakkotilastojen mukaan kesä-tammikuussa 2025 Etelä-Savossa kirjattiin 249 795 rekisteröityä majoitusvuorokautta. Etelä-Savon matkailun kehitys alkuvuonna on ollut muuta maata positiivisempaa erityisesti ulkomaalaisten

yöpymisten kasvun osalta. Syynä positiiviseen kehitykseen on pitkäjänteinen matkailupalvelujen kehittäminen yhteistyössä yritysten kanssa, myynnin edistäminen, tunnettuuden kasvu ja uudet tapahtumat. Venäläisten matkailijoiden puuttumista ei kuitenkaan ole vielä pystytty korvaamaan.

Ympärivuotisen matkailun kehittämisessä tapahtumilla on suuri merkitys. Niiden kehittämiseen erityisesti off-season -aikana panostetaan. Odotamme Visit Finlandin hallinnoiman Itäisen Suomen matkailun kasvuohjelman tuovan kaivattua vetoapua matkailun kansainväliseen kasvuun.

11.3 Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät

Etelä-Savon alueella on kaksi työllisyysaluetta, Mikkelin seudun työllisyysalue ja Savonlinnan työllisyysalue. Etelä-Savosta Pieksämäen kaupunki kuuluu Keski-Savon työllisyysalueeseen. Työllisyysalueilla on alkuvuoden aikana keskitytty toiminnan käynnistämiseen. Palveluiden järjestäminen hakee muotoaan vuoden 2025 aikana.

Mikkelin seudun työllisyysalue on joutunut etsimään korvaavia työllistymiseen ja koulutukseen tähtääviä palveluntarjoajia asiakkailleen, kun Uutta Elämää Group lopetti toimintansa.

Uusia työllisyysalueita haastaa talouden ja tuotannon alavireisyyden lisäksi myös se, että rahoitus työvoimapalvelujen toimeenpanoon on tosiasiaissa merkittävästi pienempi kuin edellisvuosina. Vaikka TE-palvelujen järjestämistä vastuun siirto kunnille olisikin tavoitteidensa mukaisesti kustannusneutraali valtakunnan tasolla, niin Itä- ja Pohjois-Suomi vähäväkisinä alueina ovat menettäneet rahoitusta.

Etelä-Savon työllisyystilanteen peilaamista lyhyen aikavälin työmarkkinaennusteeseen vaikeuttaa Etelä-Savon väestön ikärakenteesta ja suhteellisesta pienituloisuudesta aiheutuva kulutuskysynnän jähmeys. Palvelualojen työllisyydessä tämä näkyy jo nyt.

Etelä-Savossa oli elokuun lopussa noin 5 800 työtöntä, eli 3 % vuodentakaisesta enemmän. Lomautettujen määrä on alimmillaan sitten syyskuun 2022. Työttömänä oli elokuun lopussa 10,4 % työvoimasta, kun koko maan työttömyysaste oli 11,5 %. Etelä-Savossa lähes kaikissa pienissä kunnissa työttömyysaste on alle 10 %, kaupungeissa yli 10 %. Alle 30-vuotiaiden työttömien määrä kasvoi myös hieman edellisvuodesta. Tämä johtuu kokonaan palveluissa olevien määrän laskusta. Myös talouden taantuma vaikeuttaa eniten nuorten pääsyä työuran alkuun.

Etelä-Savossa on 1 700 työtöntä, joilla ei ole ammatillista koulutusta. Heistä ylioppilaita on 300. Tutkintoa vailla olevista 30 % on alle 30-vuotiaita. Ammatillisen koulutuksen rahoituspaineissa tutkintoa pienempien työllistymistä edistävien osamiskokonaisuuksien merkitys korostuu.

Työttömyysasteet ovat Etelä-Savossa korkeimmat alle 25-vuotiailla ja yli 60-vuotiailla miehillä. Heikosta työn kysynnästä kärsivät eniten nuorimmat ja vanhimmat työnhakijat. Kaikissa ikäryhmissä naisten työttömyysaste on tällä hetkellä selvästi miehiä alempi. Kaupan ja muiden palvelujen työllisyyskehitys on ollut Etelä-Savossa merkittävästi koko maata heikompaa, mikä jatkuessaan lisää erityisesti naisten työttömyyttä. Työttömyysasteiden eroa on tähän asti selittänyt paljolti lomautusten kohdistuminen selvästi useammin miehiin. Yli puolet lomautetuista on yli 50-vuotiaita ja se nostaa vanhimmissa ikäryhmissä miesten työttömyysastetta.

Aktivointipalveluissa oli Etelä-Savossa elokuun lopussa vajaa 2 000 henkilöä eli lähes 700 henkilöä vähemmän kuin edellisvuoden elokuussa. Etelä-Savon työttömien aktivointiaste oli 31.8.2025 noin 25 % ja koko maassa 20 %. Kunnittain tarkastellen aktivointiasteet vaihtelevat huomattavasti. Alueiden välisten työttömyysasteiden tasaamisessa työvoimapalveluilla on suuri merkitys: kun työttömien määrä kasvoi Etelä-Savossa vajaalla 200:lla, niin palveluissa olevien määrän väheneminen yli 700:lla kattoi kaksinkertaisesti koko työttömyyden kasvun. Laaja työttömyys on Etelä-Savossa vajaa 7 800 henkilöä.

Etelä-Savossa oli 31.8.2025 ulkomaalaisia työnhakijoita noin 1 400. Vajaa puolet ulkomaalaisista työnhakijoista on työttömänä. Etelä-Savon ulkomaalaisista työnhakijoista 569 on ukrainalaisia, 166 venäläisiä, 85 afganistanilaisia, 59 virolaisia, 53 thaimaalaisia, 52 filippiiniläisiä, 50 syyrialaisia ja 38 myanmarilaisia. Nämä kahdeksan kansalaisuutta kattavat 74 % ulkomaalaisista työnhakijoista. Etelä-Savossa asuvista 20–64-vuotiaista ukrainalaisista selvästi yli puolet on työnhakijoina, kun vastaava osuus pitemmän aikaa Suomessa asuneista venäläisistä työnhakijoina on noin neljännes ja valtaosin työperusteella tulleista filippiiniläisistä 14 %.

Etelä-Savossa ulkomaalaista työvoimaa on rekrytoitu eniten maatalouden kausitöihin, rakennusallalle, betonituoteteollisuuteen, metallituoteteollisuuteen, sähkölaitteiden valmistukseen sekä sosiaali- ja terveyspalveluihin. Yksittäisiä erityisasiantuntijoita on rekrytoitu eri aloille. Hyvinvointialue Eloisa ei rekrytoi vuonna 2025 ulkomailta. Sosiaali- ja terveyspalveluissa sekä hyvinvointialueella että yksityisillä palveluntuottajilla on kuitenkin tulevaisuudessa tarvetta rekrytoida ulkomailta hyvinvointialueiden talousvaikeuksista huolimatta. Haasteena on sekä

veto- että pitovoiman parantaminen, koska sote-alan ammattilaisilla työmarkkinat ovat laajat: vähintään koko Suomi ja koko Eurooppa. Eläköitymispoistumat alalta ovat isoja: seuraavien kahdeksan vuoden aikana eläköityy Etelä-Savossa arviolta noin 1 000 lähihoitajaa ja noin 500 sairaanhoitajaa. Korvaavan työvoiman tarve painottuu ikääntyneen väestön takia sosiaalihuollon laitospalveluihin.

Vuoden 2024 väestöennusteen mukaan Etelä-Savossa tulee vuosittain työmarkkinoille vajaa 1 300 nuorta (18–22-v. keskiarvo) ja poistuu eläkkeelle 2 000 henkilöä (61–65-v. keskiarvo). Vuoteen 2034 mennessä ero työmarkkinoille tulevien ja poistuvien välillä pienenee noin 200 henkilöön, mutta kasvaisi vuoden 2040 jälkeen jälleen noin 500 henkilöön. Työikäisen väestön määrän ennuste haastaa ponnistelemaan työperusteisen maahanmuuton lisäämiseksi. Esimerkiksi Pieksämäen kaupunki, missä työvoimasta on jo pitkään ollut pulaa, on ollut aktiivinen edistäessään ukrainalaisten kotoutumista ja kouluttautumista. Kaikkinainen hyvien väestösuhteiden ylläpitäminen ja vastaanottavuus korostuu. Tehtävää siinä on kunnilla, työnantajilla ja myös asukkailla sekä yhteisöillä.

11.4 Kehityssuuntia koskevat arviot

Taulukoiden arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (–) heikompi, (– –) paljon heikompi

Etelä-Savo	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	–	0	0
Työttömyyden määrä	–	–	+
Työvoiman saatavuus	+	0	0

Pieksämäen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	–	–	0
Työttömyyden määrä	–	–	+
Työvoiman saatavuus	+	+	+

Pieksämäen seutukuntaan kuuluvat: Pieksämäki ja Juva

Savonlinnan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	–	+	+
Työttömyyden määrä	0	+	+
Työvoiman saatavuus	+	0	–

Savonlinnan seutukuntaan kuuluvat: Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava

Mikkelin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	0
Työttömyyden määrä	–	–	0
Työvoiman saatavuus	+	0	0

Mikkelin seutukuntaan kuuluvat: Hirvensalmi, Kangasniemi, Mikkelä, Mäntyharju ja Puumala

12 Pohjois-Savo

Taulukko 11. Pohjois-Savon avainluvut (tilastojen lähteet: Tilastokeskus ja KEHA-keskuksen Työnvälitystilasto)

Muuttuja	Tuoreimman tiedon ajankohta	Tuorein tieto	Vuosi aikaisemmin	Muutos vuodessa	Muutos vuodessa
Väkiluku	31.12.2024	248 815	248 190	625	0,3 %
Työttömät työnhakijat laskentapäivänä	elokuu 2025	13 129	11 674	1 455	12,5 %
Alle 25-v. työttömät työnhakijat	elokuu 2025	1 955	1 570	385	24,5 %
Pitkäaikaistyöttömät	elokuu 2025	5 420	3 990	1 430	35,8 %
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta	elokuu 2025	11,6	10,3	-	1,3 %-yks.
Uudet avoimet työpaikat kuukauden aikana	elokuu 2025	932	1 212	-280	-23,1 %

12.1 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Pohjois-Savon elinkeinoelämän vahvuutena ovat eri seutukuntien kansainväliset vientiyritykset sekä maakunnan vahvat perheyrietykset. Kuopion seudun vahvuutena on monipuolinen ja useampaan merkittävään toimialaan pohjautuva elinkeinorakenne. Ylä-Savon vahvuutena on metalli- ja teknologia-alan veturiyritykset, joiden rinnalle on syntynyt mittava alihankintaverkosto, sekä elintarviketeollisuus, panimo-teollisuus, puunjalostusteollisuus ja maidontuotanto. Varkauden seudun vahvuudet ovat energiaosaamisessa, erityisesti energiateknologian tuotannossa ja uusiutuvan energiatuotannon kehittämisessä. Sisä-Savon vahvuuksia ovat kasvuhakuiset puunjalostus- ja metallialanyritykset sekä kasvava elintarviketeollisuus. Koillis-Savossa on alueen työllisyyden kannalta merkittäviä, metalli-, kivi- ja rakennusalan pk-yrityksiä. Pohjois-Savon yhteisenä heikkoutena, Kuopion seutua lukuun ottamatta, on väestökehitys ja seutujen ikärakenne. Elinkeinoelämän kilpailukyvyyn ja erityisesti vientiyritysten näkökulmasta myös alueen saavutettavuus huolestuttaa. Erityisesti itä-länsisuuntaisten yhteyksien kehittäminen olisi teollisuuden kannalta tärkeää. Pohjois-Savo on tärkeä solmukohta, jolla on suuri merkitys kriisiaikoina ja kriittisten raaka-aineiden kuljetusten kannalta. Tulevina vuosina infran korjausvelan vähentäminen ja infrarakentaminen teiden ja raideliikenteen osalta on äärimmäisen tärkeää.

Haastava taloustilanne, korkotaso ja voimakkaan inflaation alentama yksityinen kulutuskysyntä ovat kolmen edellisen vuoden aikana vaikuttaneet yritysten investointikykyyn. Suomen talous kääntyi kuitenkin kasvuun jo viime vuoden aikana ja talouden odotetaan kasvavan maltillisesti vuonna 2025 ja hieman voimakkaammin vuosina 2026 ja 2027. Kuluttajien heikko luottamus viivästyttää edelleen talouden positiivista kehitystä. Talousnäkymät antavat aiheita varovaiseen optimismiin, vaikka edessä on edelleen monia haasteita. Geopoliittiset jännitteet luovat epävarmuutta, mutta myös mahdollisuuksia, esimerkiksi puolustusteollisuudessa. Tuontitullit ja kauppapoliittinen epävarmuus vaikuttavat vientiin, investointeihin ja hidastavat talouskasvua. Korot ovat laskeneet ja inflaatio vakautunut, mikä tukee investointeja ja kulutuskysyntää. Yritysten investointisuunnitelmat Pohjois-Savossa ovat merkittävät, mutta investointien toteutuminen vaatii rohkaisevia signaaleja ja rahoituksen saatavuutta. Työttömyys on kuitenkin jäänyt korkealle ja talousennusteet lupaavat matalaa talouden kasvua. Rahoitusta on saatavilla sekä julkisista lähteistä että pankeilta, ja sille on ollut jatkuvasti kysyntää, mutta varsinkin pk-yritysten kannalta ongelmallisia ovat sääntely ja vaatimuksiin nähden riittämättömät vakuudet. Kokonaisrahoituksen hankinta kohtuullisin ehdoin tuottaa haasteita. Heikommin luokiteltujen yritysten rahoituksen saatavuus on vaikeutunut, ja rahoituksen hintaerot yritysten välillä ovat kasvaneet. Vihreän siirtymän ja vastuullisuuden huomioiminen vaikuttaa myös rahoituksen saatavuuteen.

Alueen vahva teollisuus ja elintarviketuotanto ovat keskeisiä kansallisen huoltovarmuuden kannalta. Maakunnassa on tehty kahden vuoden ajan kokonaisturvallisuutta ja aluekehitystä kytkevää kehittämistyötä, joka sitoo yhteen useiden alojen toimijoita. Pohjois-Savossa on kokonaisturvallisuuden kannalta keskeistä elinkeinotoimintaa, koulutusta, osaamista ja viranomaistoimintaa, joten alueella on hyvät valmiudet toimia kokonaisturvallisuutta parantavan aluekehitystyön veturina. Matkailun kehittämistä tukee uusi maakunnallinen matkailunedistämisen organisaatio. Vihreän siirtymän potentiaali aluetalouden uudistumiselle on ratkaiseva ja sen kautta voi avautua merkittävää uutta liiketoimintaa. Tätä kehitystä on pyritty vahvistamaan mm. biotalousstrategian alueellisen toimeenpanosuunnitelman avulla ja siihen on kiinnitetty erityistä huomiota meneillään olevassa Pohjois-Savon maakuntaohjelman 2026–2029 valmistelussa.

Vuonna 2024 Pohjois-Savon asukasluku oli 248 815 ja väkiluku kasvoi 625 asukkaalla. Kasvun taustalla oli, kuten parina edellisenäkin vuonna, maahanmuuton korkea taso. Pohjois-Savon nettomaahanmuutto oli 1 992 henkeä, kun vuonna 2023 sitä oli 2 024 henkeä. Kuntien välinen muuttotappio oli 80 henkeä ja luonnollinen väestönlisäys –1 299 henkeä. Kunnista väkiluku kasvoi Kuopiossa ja Rautalammilla. Vuonna 2024 Kuopion seutukunnan väkiluku kasvoi 1 624 asukkaalla (vuosi sitten 1 485). Ylä-Savon väkiluku laski 631 hengellä (vuosi sitten –565), Sisä-Savossa väestö väheni 142 asukkaalla (vuosi sitten –114), Koillis-Savon seutukunnan väkiluku laski 52 hengellä (vuosi sitten –195) ja Varkauden seudun väkiluku laski 174 hengellä (vuosi sitten –110). Ennakkotietojen mukaan tammi–heinäkuussa 2025 Pohjois-Savon väkiluku laski 502 hengellä. Kuntien välinen muuttoliike oli 402 henkeä tappiollinen. Ulkomailta muuttovoittoa kertyi 670 henkeä. Heinäkuun tilastojen perusteella ei vielä kannata tehdä johtopäätöksiä loppuvuoden kehityksestä, sillä syksyn väestötilastoissa näkyy tyypillisesti opiskelijoiden muutto opiskelupaikkakunnille, mikä tasaa muuttovirtoja.

12.2 Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Pohjois-Savon liikevaihdon ja viennin kehitys on ollut vuosina 2010–2024 hieman koko maan keskiarvoa vahvempaa, mutta viime vuosien nousukausina kasvu on jäänyt muuta maata vaimeammaksi, kun taas laskukausina taloudellinen pudotus on ollut keskimääräistä voimakkaampi. Vuonna 2024 Pohjois-Savon liikevaihto laski 2,0 % ja vienti 8,0 %, mikä oli selvästi enemmän kuin koko maassa (–1,4 % ja –1,6 %). Laskua selittää erityisesti rakentamisen ja kone- ja energiateknologian heikko suhdannetilanne. Puolestaan metsäteollisuus kasvoi maltillisesti ja terveysteknologia vahvasti. Pohjois-Savon vienti on noin 2,5 mrd. euroa vuodessa ja suurin osa viennistä tulee teknologia- ja metsäteollisuudesta. Vientiyritysten määrä on

kasvanut, ja yritykset ovat kiinnostuneita suuntaamaan toimintaansa kansainvälisille markkinoille. Vienti on kasvanut erityisesti terveysteknologiassa. Yritysten kansainvälistymistä edistetään Team Finland -verkoston lisäksi mm. Savon Yrittäjien International Call -hankkeen avulla.

Syksyn Pk-yritysbarometrin mukaan Pohjois-Savon suhdannenäkymät kasvoivat viime syksystä ja olivat koko maan korkeimmat. EK:n ja Kuopion alueen kauppakamarin heinäkuun suhdannebarometrin mukaan yritysten suhdannetilanne laski huhtikuusta. Pohjois-Savo oli kuitenkin Pirkanmaan ohella toinen maakunta, jossa suhdanneodotusten saldoluku oli positiivinen. Vaikka inflaatio ja korot ovat laskeutuneet, kasvua hidastaa edelleen heikko kysyntä. Yritys- ja kehittämisrahoituksen kysyntä on kasvanut vuoden 2025 aikana. Sekä syksyn Pk-yritysbarometri että Osuuspankin maakuntaennuste tukevat arviota siitä, että rahoituksen kysyntä pysyy korkealla tasolla myös lähitulevaisuudessa. Pitkän aikavälin investointiaikeet ja kasvuhaluukkuus ovat vahvoja. Kuopion alueen kauppakamarin investointiselvityksen mukaan Pohjois-Savossa on suunnitteilla 13,1 miljardin euron investoinnit vuosina 2024–2035, jonka lisäksi TKI-investointiselvityksen mukaan alueen yritykset suunnittelevat 1,15 miljardin euron aineettomia investointeja vuoteen 2035 mennessä. Selvityksen perusteella TKI-toiminta painottuu erityisesti koneteknologian, metsäteollisuuden sekä terveysteknologian ja lääkealan toimialoille.

Kuopiossa yritysten tiedustelut ovat muuttuneet konkreettisemmiksi suunnitelmiksi ja toimenpiteiksi, mitkä näkyvät mm. tonttivarauksina. Kuopiossa on viime vuosina investoitu paljon elintarviketeollisuuteen, matkailuun ja terveys- ja hyvinvointitekologiaan. Kuopion alueella on monipuolista turvallisuuteen liittyvää osaamista ja kehittämispotentiaalia, minkä vuoksi Kuopioon kehitetään kokonaisturvallisuuden osaamiskeskusta ja sen yhteyteen toksikologisen osaamisen keskusta. Kiertotalouden ja vihreän siirtymän investointeja edistetään sijoittumaan Kuopion alueelle. EIT InnoEnergy suunnittelee Sorsasalon teollisuusalueelle puhtaan energian tehdasta, jonka tavoiteaikataulu käyttöönotolle on 2030. Valmistuessaan tehdas työllistää suoraan 100 työntekijää ja välillisesti 200. Kuopioon suunnitellaan 8 000-paikkaista jalkapallostadionia, joka toimisi myös tapatumakeskuksena. Stadionin yhteyteen muodostettaisiin erillinen tontti liiketoiminnalle. Merkittävinä negatiivisina uutisina Bella-Veneiden tuotanto päättyy, ja Orion suunnittelee lääke-tehtaan tuotannon siirtämistä muualle. Myös viime vuonna lääke-tehtaan avannut FinVector käynnisti muutosneuvottelut. Siilinjärvellä Yara suunnittelee kaivoksen laajennusta, mikä mahdollistaisi lannoitetuotannon jatkumisen Siilinjärvellä 2060-luvun puoliväliin asti. Karjalan lennostossa varaudutaan F-35-hävittäjien tuloon tekemällä merkittäviä muutostöitä.

Sisä-Savossa kysyntä on ollut vähäistä pienempiin yritysten kehittämisavustuksiin, ja yritysten tunnelmat ovat epävarman tilanteen takia odottavaiset. Aluetalouden kannalta merkittäviä investointeja Suonenjoella ovat Karhukiven biotermiinaali ja Valion investointi tehtaan esikäsittelytilaan. Tervossa Nilakkalohi Oy teki noin 4 miljoonan euron investoinnin uuteen kalanviljelylaitokseen, mikä luo pohjaa myös teknologian ja kalatuotteiden viennille. Koillis-Savossa Rautavaaralle rakennetaan teollisen mittakaavan akkuvarasto. Metals One -yhtiön kaivoshanke on keskeytetty, eikä sen toteutuminen ole todennäköistä lähitulevaisuudessa.

Teknologiateollisuuden ja metsäteollisuuden epävarmuus näkyvät vahvasti Ylä-Savossa. Teollisuuden tilauskannat ovat kuitenkin kehittyneet myönteisempään suuntaan, ja Pk-yritysten suhdannenäkymät ovat kehittyneet hieman positiivisemmiksi. Negatiivista on Sisulinen konkurssi ja Consolis Parman tehtaan sulkeminen. Kehittämis- ja investointihankkeiden osalta tämä vuosi on ollut hieman edellisvuotta aktiivisempi. Iisalmen kulttuurikeskuksen peruskorjaus alkaa viimeistään vuodenvaihteessa, millä on merkittäviä työllisyysvaikutuksia. Flying Forest -yritys suunnittelee biokerosiinin tuotanto- ja tutkimuslaitosta Iisalmeen, mikä voisi tuoda vähintään sata työpaikkaa. Ylä-Savossa positiivista on biokaasukulttuurin vahvistuminen. Vieremän biokaasuterminaalin lisäksi Suomen lantakaasu investoi Kiuruveden biokaasulaitokseen yli 80 miljoonaa euroa. Se luo Kiuruvedelle kymmeniä uusia työpaikkoja, minkä lisäksi hanke työllistää alueella mm. rakennusalan ja logistiikan työntekijöitä. Rakentaminen on alkanut ja laitos valmistuu vuonna 2026. Lisäksi Lapinlahden pienemmän biokaasun tuotantolaitoksen rakentaminen on alkanut. Metsäteollisuuden yritykset toteuttavat isoja investointeja Keiteleellä ja Iisalmissa, jotka tulevat nostamaan vuosituotantoja.

Varkauden seudun Pk-yritysten suhdannenäkymät olivat Pohjois-Savon myönteisimmät. Teknologiateollisuuden tilauskannat ovat parantuneet huomattavasti. Yrityksen kehittämisavustusta on myönnetty Varkauden seudulle sekä tänä että viime vuonna alueen keskimääräistä osuutta enemmän. Alueella on toteutettu ja suunnitteilla merkittävä määrä vihreän ja puhtaan siirtymän investointeja, ja lisäksi alueella on vahvaa energia-alan osaamista. Skeleton Technologies on käynnistänyt SuperBattery-energianvarastointijärjestelmien tuotannon Varkauden tehtaalla, ja tuotanto on parhaillaan laajentumassa merkittävästi. Yrityksestä on nopeasti muodostumassa yksi Varkauden merkittävimmistä työllistäjistä. Varkaudessa APL Group rakentaa 28 hehtaarin alueelle datakeskuksen. Keskus työllistää arviolta 50–200 henkilöä ja rakentamisen on määrä alkaa ensi vuoden alussa. Joroisissa norjalainen Arcem AS on varannut noin 20 hehtaarin tontin datakeskushanketta varten. Joroisissa on käynnissä Hallavahdin teollisen mittakaavan aurinkovoimalan rakennustyöt, ja Kaskisuon aurinkovoimalaan odotetaan investointipäätöstä. Leppävirran Riikinnevan bio- ja kiertotaloustermiinaali valmistuu

vuoden loppuun mennessä, mikä luo liiketoimintamahdollisuuksia ja tuo ratkaisuja jäte- ja materiaalivirtojen hallintaan. Leppävirran kannalta merkittävä hanke on viitostien peruskorjaus Leppävirta-Kuopio välillä.

Lukuisia vihreän ja puhtaan siirtymän investointeja on suunnitteilla eri puolilla maakuntaa. Tuulivoimaloita on suunnitteilla 25 alueelle, yhteensä lähes 450 voimalaa, joiden yhteisteho on yli 3 600 MW. Teollisen mittaluokan aurinkovoimahankkeita on suunnitteilla 27 alueelle. Lisäksi yksi aurinkovoimahanke on valmistunut Joroisiin. Näiden hankkeiden yhteisnimellisteho on noin 2 000 MWp. Myös teollisia biokaasulaitoksia tai niiden laajennuksia on suunnitteilla useita. Näistä Suomen Lantakaasun Kiuruveden ja Lapinlahden biokaasulaitosten rakennustyöt ovat jo käynnistyneet. Muita vihreän ja puhtaan siirtymän hankkeita, kuten kiertotalousalueita, uusiutuvan polttoaineen tuotantohankkeita sekä energia- tehokkuuden parantamishankkeita on myös suunnitteilla. Erityisesti erikokoiset energiavarastointihankkeet ovat lisääntyneet koko maakunnan alueella. Puhdas, toimitusvarma ja edullinen energia voi houkutella alueelle lisää päästöjä vähentäviä investointeja.

Maataloudessa sadot ovat olleet sekä määrältään että laadultaan hyviä, ja lypsykarjatilat sekä naudan kasvattajat suhtautuvat tulevaan talveen luottavaisemmin. Alustavan tiedon perusteella maitomäärä voi nousta edellisestä vuodesta, mikä on myönteistä koska maitomäärä on laskenut 10 % edellisen viiden vuoden aikana ja maitotilojen määrä puolittunut kahdeksassa vuodessa. Maidontuotannon vähenemisen pysäyttäminen on tärkeää, jotta elintarviketeollisuudella säilyy riittävä raaka-ainepohja alueella. Vuonna 2025 maatalouden investointitukia on myönnetty viime vuotta vähemmän. Elintarviketeollisuuden liikevaihto laski viime vuonna Pohjois-Savossa kahdeksan vuotta kestäneen kasvun jälkeen, mutta vienti kasvoi hieman. PTT:n maa- ja elintarviketalouden ennusteen mukaan kotitalouksien varovainen kulutus hidastaa myös ruokasektorin kasvunäkymiä tänä ja ensi vuonna. Pohjois-Savon kannalta positiivista on maidon ja naudanlihan hinnan nousu sekä maidon viennin kasvu, joilla on merkittävä vaikutus alueelle. Elintarviketeollisuuden kasvuyrityksistä Ketoinen ja Komero Food hakeutuivat konkurssiin, ja Finnforel yrityssaneeraukseen. Positiivisia uutisia Valion investoinnit Lapinlahdelle ja Suonenjoelle sekä Anton & Anton valmisruokatuotannon siirto Kuopioon. Kalatalouden puolella positiivista on Kalavapriikin muutto suurempiin tuotantotiloihin ja Nilakkalohi Oy:n noin neljän miljoonan euron investointi. Olvi on vahvistanut kansainvälistä asemaansa kolmella strategisella yritysostolla, hankkimalla juomavalmistajia eri markkinoilta Euroopassa.

Rakentamisen suhdannenäkymät synkkenivät kesällä uudestaan ja teollisuustuotannon kasvu ei näy rakentamisen investointeina. Pohjois-Savossa myönnettyissä rakennusluvissa ei merkittävää muutosta. Infrarakentaminen ja isot kaupan alan rakennushankkeet merkittäviä rakennusalan kannalta. Teollisuus- ja varasto- rakentamiseen liittyvät investoinnit vauhdittaisivat rakennusalan nousua. Korjausrakentaminen on vähentynyt vuoden 2023 alusta lähtien, ja supistuminen on ollut odotettua voimakkaampaa, vaikka rakennuskannassa on huomattavaa korjausvelkaa. Kuljetusalan tilanne ollut haastava, koska kuljetusalan suhdannekehitys on riippuvainen muiden alojen tilanteesta. Kuljetusbarometrin mukaan kuljetusyritysten talousnäkymät ovat hieman vuoden takaista myönteisemmät. Kuljetusalan investoinnit liittyvät pääsääntöisesti uuteen kalustoon. Käyttövoimista diesel on edelleen investoinneissa yleisin vaihtoehto. Muiden käyttövoimien haasteena ovat dieseliä korkeammat hankintahinnat sekä kaasun ja sähkön tankkauspisteiden vähäisyys raskaalle liikenteelle. Pohjois-Savossa metsäteollisuuden tilanne on jatkunut epävakana, vaikka liikevaihto ja vienti kasvoivat hieman viime vuonna. Stora Enso käynnisti Varkaudessa muutosneuvottelut, jotka voivat johtaa enintään 23 ihmisen irtisanomiseen. Osalla yrityksistä on investointi- ja korjausvelkaa. Metsäteollisuus ry:n mukaan maailmantalouden epävarmuudet heijastuvat metsäteollisuuden näkymiin ja suhdannetilanne on haastava ja suhdannenäkymät ovat vaihtelevia. Mondi Kuopion kartonkitehtaan 125 miljoonan laajennusosa valmistui viimevuonna, mikä kasvattaa tehtaan tuotantoa merkittävästi. Keitele Timberin 40 miljoonan euron investoinnit lisäävät lähitulevaisuudessa raakapuun kysyntää Pohjois-Savossa.

Teknologiateollisuudessa suhdannekäännettä on odotettu jo pitkään. Keväällä suhdanne kääntyi nousuun, mutta kasvu on ollut erittäin maltillista. Suurin este kasvulle on heikko kysyntä. Vaikka tarjouspyyntöjä tulee runsaasti, epävarma tilanne vähentää niiden realisoitumista kaupoiksi, mikä heijastaa asiakkaiden varovaisuutta päätöksenteossa. Syyskuun TeknoBaro-kyselyn mukaan tilaukset, tuotanto, tilauskanta ja työllisyys ovat nousseet alkukesään verrattuna, mutta vain hyvin maltillisesti, ja kevääseen verrattuna odotukset ovat hieman laantuneet. Nopeampaa kasvua on nähtävissä puolustusteollisuudessa. Pohjoissavolaisia yrityksiä on lähtenyt hakemaan puolustusteollisuudesta uutta liiketoimintaa. Maakunnan kokonaisturvallisuuden klusteri on osa Euroopan puolustusalan ENDR-verkostoa, joka pyrkii edistämään puolustusalan ja kaksoiskäyttötieteologioiden kehitystä sekä yritysten kilpailukykyä. Itä-Suomessa on käynnissä puolustusteollisuuteen keskittyvä Borderland-koulutuskokonaisuus, joka on suunnattu puolustus-, turvallisuus- ja kaksoiskäyttötuotealoilla toimiville ja sinne haluaville yrityksille. Lisäksi Etelä-Savon puolustus- ja turvallisuusalan Savo Defence yritysverkostossa on mukana pohjoissavolaisia yrityksiä. VTT tekee Kuopiossa puolustusteollisuuteen liittyvää tutkimus- ja kehitystoimintaa, jonka

lisäksi Itä-Suomen yliopiston fotonikkaosaaminen muodostaa keskeisen perustan modernien puolustus- ja kaksoiskäyttötekniologioiden tutkimukselle ja soveltamiselle. Fotonikka on myös keskeisessä roolissa monille kvanttiteknologian sovelluksille, jotka voivat mahdollistaa uutta kansainvälisesti kilpailukykyistä liiketoimintaa. Itä-Suomen yliopisto liittyi osaksi Suomen kansallista kvantti-instituuttia InstituteQ:ta, jonka tavoitteena on edistää kvanttialan tutkimusta, koulutusta, innovaatiota ja yritysysteistyötä valtakunnallisesti.

Kaupanalalla isot ketjut tekevät merkittäviä investointeja. Keskon ja K-kauppioiden investoinnit käynnissä oleviin hankkeisiin ovat noin 70 miljoonaa euroa. Osuuskauppa Peeässä vuoden 2025 arvioidut investoinnit palveluiden kehittämiseen on lähes 30 miljoonaa euroa. Lisälmeen on rakenteilla uusi Lidl-myymäla. Puuilo avasi myymälän Varkauteen ja lisälmen myymälä avautuu marraskuussa. Kuopiossa sijaitsevan kauppakeskus Matkuksen yhteyteen rakennetaan ainutlaatuinen Elävä Säätiön ylläpitämä kierrätyskauppakeskus. Matkailun liikevaihto kääntyi kasvuun Pohjois-Savossa vuonna 2021 koronan jälkeen ja kasvu jatkui vuonna 2024, vaikkakin vaimeampana kuin edellisinä vuosina. Matkailutoimialalle on investoitu viime vuosina runsaasti, erityisesti Tahkolle. Jo tehtyjen investointien lisäksi Tahkon laskettelurinteisiin toteutetaan 14 miljoonan euron investointi, Tahko Bungalows Oy investoi noin 10 miljoonaa euroa uusiin loma-asuntoihin ja rakennusyritys YIT on aloittamassa noin kymmenen miljoonan euron vapaa-ajan asuntohankkeen. Kasvu matkailutoimialalle haetaan erityisesti kansainvälisestä matkailusta.

Pohjois-Savossa konkurssien taso on pysynyt vuoden 2023 tasolla, kun taas koko maassa konkurssien määrä on edelleen kasvanut. 2025 tammi–elokuun aikana Pohjois-Savossa vireille pantiin 89 konkurssia, mikä on 10 vähemmän kuin vuoden 2024 vastaavalla ajanjaksolla.

12.3 Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät

Haastavassa ja epävarmassa taloustilanteessa myös työmarkkinoiden käänne on viivästynyt, sillä työmarkkinoiden positiivinen kehitys seuraa talouden elpymistä viiveellä. Työttömyyden kasvu alkoi rakennuslalta korkojen noustessa, mitä seurasi haasteet teollisuudessa. Viime aikoina työttömyys on lisääntynyt palvelualoilla yksityisen kulutuksen varovaisuuden vuoksi. Työ- ja elinkeinopalveluiden uudistuksen alkuvaiheessa palvelurakenteet ovat olleet muutoksen ja sopeutumisen kohteena. Palveluissa olevien määrät ovat vähentyneet merkittävästi, kuten myös valtakunnallisesti. Myönteistä on kasvokkaisen palvelun lisääntyminen pienemmissä kunnissa. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta Pohjois-Savossa oli elokuussa 11,6 %, mikä on 1,3 prosenttiyksikköä viime vuotta korkeampi. Elokuun lopussa

Pohjois-Savossa oli työttömiä työnhakijoita (ml. lomautetut) 13 129, mikä on 13 % enemmän kuin vuosi sitten. Lomautettujen määrä on ollut edellistä vuotta matalammalla tasolla. Työttömien määrään vaikuttaa, että palveluissa olevien määrät ovat vähentyneet merkittävästi edellisten vuosien tasosta. Alkaneiden työttömyysjaksojen määrä Pohjois-Savossa on ollut 12 kuukautena peräkkäin pienempi kuin edellisen vuoden vastaavana ajankohtana. Työttömyyden korkeaa tasoa ylläpitää, että samanaikaisesti työttömyysjaksoja päättyy vähemmän kuin aiemmin ja työttömyysjaksot kestävät pidempään.

Työttömien työnhakijoiden määrä on kasvanut kaikissa Pohjois-Savon seutukunnissa edelliseen vuoteen verrattuna. Ylä-Savossa muita seutukuntia maltillisemmin. Pitkäaikaistyöttömiä oli Pohjois-Savossa elokuun lopussa 5 420, mikä on 36 % enemmän kuin vuosi sitten. Pitkäaikaistyöttömyys kääntyi viime syksynä kasvuun usean vuoden positiivisen kehityksen jälkeen. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvun taustalla on pitkään jatkunut haastava taloustilanne sekä palveluissa olevien määrän vähentyminen. Nuoria, alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita, oli elokuun lopussa 1 955, mikä on 25 % enemmän kuin vuosi sitten. Myös nuorten pitkäaikaistyöttömyys on kääntynyt erittäin voimakkaaseen kasvuun. Koulutusasteittain tarkasteltuna työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi elokuussa kaikissa ryhmissä verrattuna edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden työttömien määrä kasvoi 15 %, toisen asteen suorittaneiden 15 % ja perusasteen suorittaneiden 9 %.

TEM kevään työmarkkinaennusteen mukaan työttömien työnhakijoiden määrä kääntyy maltilliseen laskuun ja työllisyys kasvaa vuonna 2026. Pitkäaikaistyöttömien määrän ennustetaan kuitenkin kasvavan samalla, kun työttömien työnhakijoiden määrä kääntyy laskuun, mikä nostaa pitkäaikaistyöttömien osuutta kaikista työttömistä työnhakijoista. Työ- ja elinkeinoministeriön toukokuussa laatiman alueellisen työmarkkinaennusteen mukaan Pohjois-Savossa työttömien työnhakijoiden vuosikeskiarvo vuonna 2025 olisi 13 500. Ennusteen perusteella määrä laskee vuonna 2026 arviolta 13 200 henkilöön ja vuonna 2027 edelleen 12 600 henkilöön. Kuluvan vuoden tammi–elokuun ajan vajaa vuosi ka. on 13 831. Ennusteen toteutuminen tänä vuonna edellyttää, että työttömyys vähenee loppuvuonna keskimääräistä kausivaihtelua jyrkemmin. Syksyn Pk-yritysbarometrin mukaan Pohjois-Savossa odotukset henkilöstömäärän kehityksestä seuraavalle vuodelle olivat positiiviset ja koko maata paremmat.

Työvoiman kysyntä on vähentynyt, mikä näkyy avoimien työpaikkojen määrän selvänä laskuna edellisvuosiin ja työvoiman saatavuuden parantumisena. Työvoiman saatavuuden haasteita kuitenkin esiintyy työmarkkinoilla edelleen työvoiman ylitarjonnasta huolimatta, mikä kertoo työvoiman

kohtaanto-ongelmasta sekä tarpeesta erikoistuneeseen osaamiseen. Pk-yritysbarometrin mukaan Pohjois-Savon pk-yrityksistä 8 % koki työvoiman saatavuuden tärkeimmäksi kehittämisen esteeksi. Kohtaanto-ongelmaa esiintyy erityisesti teollisuudessa sekä majoitus, ravitsemis- ja matkailupalvelut toimialalla. Työvoimapula on vähentynyt myös sote-alalla hyvinvointialueen rekrytointien vähentymisen myötä. Haasteena on edelleen lääkäreiden saatavuus ja maakunnan ”reuna-alueet”. ICT-alalla on nykyään vähemmän työmahdollisuuksia varsinkin uransa alkuvaiheessa oleville. Alkutuotannossa työvoiman saatavuus on haasteellista sesonkiaikana, ja ala tarjoaa paljon työllistymismahdollisuuksia ulkomaalaiselle työvoimalle. Osaamistarpeina korostuvat mm. vihreään siirtymään, tekoälyyn, digi-osaamiseen, sähköistämiseen, automaation ja robotiikkaan liittyvät osaamistarpeet, jotka ovat olennaisia kestävän kehityksen ja teknologisen edistyksen tukemiseksi. Myös perinteiset työelämätaidot korostuvat osaamistarpeissa sekä Kauppakamarin osaamistarvekyselyssäkin ilmenneet työkykyyn ja työssä jaksamiseen liittyvät asiat. Itä-Suomen yliopisto aloittaa syksyllä 2026 viestintätieteiden ja datatekniikan DI-koulutuksen, Lisäksi Itä-Suomen yliopisto käynnistää uuden maisteritasoisen pelastusalan johtamiskoulutuksen syksyllä 2026 Kuopion kampuksella, mitkä vahvistavat Itä-Suomen alueen osaajatarjontaa.

Aiempina vuosina kansainvälisiä rekrytointeja on tehty erityisesti sote-, siivous- ja puhtaanapitoalalla, ravintola-alalla sekä teollisuudessa. Kansainvälisten rekrytointien tarve on vähentynyt työvoiman saatavuuden parantumisen myötä. Väestön ikärakenteesta johtuva työikäisen väestön väheneminen, Kuopiota lukuun ottamatta, tulee vähentämään työvoiman määrää tulevina vuosina ja asettaa haasteita osaavan työvoiman saatavuudelle. Haasteiden ratkaisemiseksi tulevaisuudessa tarvitaan työperäistä maahanmuuttoa sekä toimenpiteitä, jotka vahvistavat pito-voimaa ja houkuttelevat työikäistä väestöä alueelle. Pidemmän aikavälin työvoiman saatavuutta parantaa Pohjois-Savon hyvinvointialueen yhteistyössä Itä-Suomen yliopiston ja Savonian kanssa avaama opetussairaala.

12.4 Kehityssuuntia koskevat arviot

Taulukoiden arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (–) heikompi, (– –) paljon heikompi

Pohjois-Savo	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	0

Kuopion seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	0

Kuopion seutukuntaan kuuluvat: Kuopio, Siilinjärvi

Varkauden seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	–

Varkauden seutukuntaan kuuluvat: Joroinen, Leppävirta, Varkaus

Ylä-Savon seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yrittömyys	0	+	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	–

Ylä-Savon seutukuntaan kuuluvat: Iisalmi, Keitele, Kiuruvesi, Lapinlahti, Pielavesi, Sonkajärvi, Vieremä

Koillis-Savon seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yrittömyys	0	0	0
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	0

Koillis-Savon seutukuntaan kuuluvat: Kaavi, Rautavaara, Tuusniemi

Sisä-Savon seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yrittömyys	0	0	0
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	0

Sisä-Savon seutukuntaan kuuluvat: Rautalampi, Suonenjoki, Tervo, Vesanto

13 Pohjois-Karjala

Taulukko 12. Pohjois-Karjalan avainluvut (tilastojen lähteet: Tilastokeskus ja KEHA-keskuksen Työnvälitystilasto)

Muuttuja	Tuoreimman tiedon ajankohta	Tuorein tieto	Vuosi aikaisemmin	Muutos vuodessa	Muutos vuodessa
Väkiluku	31.12.2024	162 091	162 321	–230	–0,1 %
Työttömät työnhakijat laskentapäivänä	elokuu 2025	9 921	9 357	564	6,0 %
Alle 25-v. työttömät työnhakijat	elokuu 2025	1 283	1 154	129	11,2 %
Pitkäaikaistyöttömät	elokuu 2025	4 527	3 457	1 070	31,0 %
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta	elokuu 2025	13,8	13,1	-	0,7 %-yks.
Uudet avoimet työpaikat kuukauden aikana	elokuu 2025	402	530	–128	–24,2 %

13.1 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Pohjois-Karjalan kehityskuva on pysynyt suhteellisen muuttumattomana viime keväästä. Epävarmuus ja ennakoimattomuus jatkuvat. Uuteen normaaliin kuuluvat geopolitiittinen epävakaus ja nopeat muutokset. Talouden kehityksessä on kuitenkin varovaista toiveikkuutta ja alustavia positiivisia merkkejä, joskin vahvemmat odotukset käänteestä kohdistuvat vuoden päähän.

Globaali epävarmuus lisää haasteita Pohjois-Karjalan elinvoimalle. Vesiyhteyden puute Suomenlahdelle, kasvava tieverkon korjausvelka ja raide- sekä lento-liikenteen kehittämistarpeet aiheuttavat lisäkustannuksia erityisesti teollisuudelle. Fingridin 400kV-yhteyden investointipäätös on kriittinen puhtaan siirtymän kannalta. Saavutettavuuden haasteet vähentävät maakunnan houkuttelevuutta sijoittajille. EU-varojen siirto puolustus- ja kaksikäyttöteollisuuteen (ReArm Europe) vähentää aluekehitysresursseja.

Pohjois-Karjalassa väestö ikääntyy, kaupungistuu ja maahanmuutto kasvaa, mutta syntyvyys laskee voimakkaasti. Väestöerot kasvavat keskuskaupunkialueen ja muun maakunnan välillä. Maahanmuuton ansiosta maakunta on ollut muutto-voittoinen, mutta pitovoimassa on parantamisen varaa. Suuri osa opiskelijoista muuttaa valmistuttuaan pois maakunnasta ja myös maahanmuutosta osa mene-tetään maan sisäisen muuttoliikkeen myötä muuanne Suomeen. Vuonna 2024 nettomaahanmuutto oli ennätykselliset 1 800 henkeä ja muuttotappio Suomen sisällä 858 henkeä; maahanmuuttajia tuli lähes 80 maasta ja suurin ryhmä olivat ukrainalaiset (alle 30 %). Muuttovoitosta huolimatta kokonaisväestönmuutos jäi negatiiviseksi (–230), sillä kuolleita oli kaksi kertaa enemmän kuin syntyneitä.

Maahanmuutto on alkuvuonna vähentynyt, mutta ylittää silti pitkän aikavälin keski-arvon. Syntyneitä on noin puolet kuolleista, mutta lasku näyttää pysähtyneen. Maan sisäinen muuttoliike on hieman hiljentynyt. Kaikista maakunnista Pohjois-Karjala kärsi suurimman väestötappion tammi–heinäkuussa (–872), mutta opiskelijoiden muutto parantaa tilannetta syksyllä.

Korkeaa työttömyyttä – tai sen juurisyitä eli työpaikkojen puutetta – voidaan pitää Pohjois-Karjalan kehityksen suurimpana pullonkaulana. Pohjois-Karjala on ollut maakuntien työttömyystilastojen häntäpäässä koronavuosista lähtien. Nyt erot korkeimman työttömyyden maakuntien välillä ovat kaventuneet ja Pohjois-Karjala ohitti niukasti Päijät-Hämeen maakuntien vertailussa. Pohjois-Karjalassa oli elokuussa lähes 10 000 työtöntä, noin 600 enemmän kuin vuotta aiemmin, ja työvoimasta työttömiä oli n. 14 %. Maakunnan sisälläkin erot ovat suuria, esimerkiksi Outokummussa työttömyys oli kaksinkertainen Kontiolahteen verrattuna.

Pitkäaikaistyöttömiä oli yli 45 %, ja heidän määränsä kasvoi vuodessa yli 30 %. Työpaikkojen puute heijastuu aluetalouteen, väestökehitykseen ja valmistuneiden opiskelijoiden muuttamiseen pois alueelta.

Ukrainan kriisi on vaikuttanut monin tavoin rajamaakunnan talouteen. Ulkomaisten yöpymisten määrä alkuvuonna 2025 oli puolet vuoden 2019 tasosta. Talouskasvu on pysähtynyt, mutta yrityssektorin liikevaihto laski Pohjois-Karjalassa (–0,6 %) vähemmän kuin koko maassa (–1,7 %). Palvelusektori kasvoi hieman (+0,7 %), kauppa ja teollisuus supistuivat, ja rakentaminen väheni merkittävästi (–8,7 %). Teollisten työpaikkojen määrä vuonna 2024 laski 1,7 %, mutta metsäteollisuudessa ja elintarviketeollisuudessa työpaikat lisääntyivät. Kuluvan vuoden alkupuoliskolla konkurssreja (58 kpl) oli enemmän kuin koko vuonna 2022 yhteensä (56 kpl).

13.2 Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Elinkeinoelämän tilanne on pitkälti ennallaan ja jatkuu epävarmana, vaikka talouden elpymistä näkyy Euroopassa ja alueen teknologiateollisuuden näkymät ovat parantuneet. Kuluttajien näkemykset ovat edelleen kriittisiä ja Itä-Suomessa maan heikoimpia, mikä vaikuttaa laajasti kuluttajamarkkinoilla toimiviin yrityksiin. Kaivos-, muovi- ja metalliteollisuus ovat pysyneet vakaana, ja elintarviketeollisuudessa sekä uusyritysten perustamisessa on myönteistä kehitystä. Vientiyritysten määrä ei ole kasvanut, mutta vienti on lisääntynyt. Aiemmissa katsauksissa raportoidut puhtaan siirtymän hankkeet etenevät, mutta investoinneissa on ilmennyt myös lykkääntymisiä ja peruuntumisia, esim. kaksi isoa aurinkovoimalahanketta tyssäsi Joensuun seudulla. Datakeskuksista on käynnissä useita selvityksiä ja puolustusvälineiteollisuuteen suuntaavat teknologiayritykset hyötyvät kasvavista investoinneista.

Syyskuussa julkistetun Pk-yritysbarometrin yleiset näkymät olivat Pohjois-Karjalassa (+2) aavistuksen heikkomat kuin koko maan (+3) tasolla. Myös odotukset henkilökunnan määrän, liikevaihdon ja kannattavuuden kehityksen osalta olivat jonkin verran koko maan tasoa heikompia. Innovaatioiden ja etenkin investointien arvon osalta ero oli selvä. Kaiken kaikkiaan tulevaisuuden näkymät olivat kuitenkin parantuneet selvästi viime keväästä.

Yritysten sijoittumiseen maakuntaan ja kasvuinvestointeihin vaikuttavat monet etenemistä odottavat asiat, etenkin 400 kV kantaverkkoinvestointi, lentoliikenteen vakiinnuttaminen ja liikenneinfran kehittäminen. Poliittiset päätökset elinkeinoelämän kehityksestä ovat edelleen epävarmoja. Tuulivoimahankkeet eivät ole edistyneet Puolustusvoimien kielteisten päätösten vuoksi. Itäisen Suomen

ohjelmaan ladattiin toiveita, mutta se odottaa hallituksen konkreettisia ratkaisuja. Kuljetustuki on katkolla vuoden vaihteessa, joskin siitä selvittäneen 30 % leikkauksella.

EU-ohjelmakauden rahoituksen muutos turvallisuuteen ja puolustukseen (ReArm Europe) merkitsee sitä, että aluekehityksen varat vähenevät kuluvalle ohjelmakaudella. Seuraavalla ohjelmakaudella Itä- ja Pohjois-Suomen rahoitusosuus on vaarassa, koska harvaan asutun alueen kriteerit poistuvat laskentakaavoista. Komissio suosittelee huomioimaan pohjoisten ja itäisten alueiden erityistarpeet kansallisessa kohdentamisessa, mutta lopulliset päätökset tehdään kansallisesti. Vähentyvä kokonaisrahoitus tekee asetelmasta haastavan.

Edenneitäkin asioita on. Helsinki-Vantaan ja Joensuun välistä lentosopimusta jatketaan 27.2.2028 asti valtion rahoituksella. Syrjäsalmen uuden ratasillan rakennus käynnistyi elokuussa ja valmistuu vuoden 2028 loppuun mennessä. Alueelliset investointitilit perustetaan elinvoimakeskuksiin Itä- ja Pohjois-Suomeen tunnistamaan ja edistämään alueen investointeja. Itäisen ja Pohjoisen Suomen ohjelmien toimeenpanoon kohdennetaan myös 16 miljoonan euron alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman tukemisen määräraha.

Toimialoittain tarkasteltuna teknologiateollisuudessa ja teollisuudessa on ollut vaikea tilanne, mutta näyttää sitä, että euroalueen teollisuudessa voidaan odottaa käännettä kasvuun vuoden 2025 jälkipuoliskolla. Teknologiateollisuuden tilanteet vaihtelevat eri yrityksissä ja liiketoimiala-aloilla. Esimerkiksi Nurmeksen teollisuustyöpaikat eivät vähentyneet viime vuoden aikana ja Kiteen perinteisellä Puhoksen teollisuusalueelta on viime aikoina kuulunut erittäin myönteisiä uutisia uusien yritysten ja laajennusten myötä. Tilauskannat ovat parantuneet ja odotukset tilanteen parantumiselle ovat korkealla.

EU:n ja USA:n vientitullisopimus vähensi epävarmuutta vientitoimintaa tekevillä yrityksillä, mutta sopimuksen yksityiskohdat ovat vielä tarkentumatta eikä todelliset vaikutukset ole vielä selvillä. Globaali talouspolitiikka on edelleen epävakaa pohjalla. Yritykset raportoivat rahoituksen saatavuuden pankeilta olevan edelleen vaikeaa kiristyneiden vakuusvaateiden ja luottopolitiikan vuoksi. Teknologiateollisuudessa uusia avauksia syntyy puhtaasti siirtymän, datatalouden ja tekoälyn sekä jatkuvasti kehittyvän robotiikan ja automatisaation ympärille prosessiteollisuutta unohtamatta.

Kaksoiskäyttö- ja puolustusteemaan liittyen Borderland Europe -konsepti on käynnistymässä maakunnassa. Yhteistyörakenne ja verkosto on rakentumassa vahvasti kansainväliseksi mm. amerikkalaisten kumppaneiden kautta. Joensuulainen kaukokartoitusyritys Kelluu on edennyt Naton DIANA-ohjelman toiseen vaiheeseen 15 yrityksen joukossa, joista Kelluu on ainoa suomalainen.

Positiivista odotuksista kielii myös se, että työntekijöistä pidetään yrityksissä kiinni tiukasti ja rekrytointeihin varaudutaan. Kauppakamarin syyskuun aikana tehdyssä kyselyssä 45 % Pohjois-Karjalan vastanneista yrityksistä ilmoittaa rekrytointitarpeesta puolen vuoden sisällä, n. 10 % enemmän kuin muualla Suomessa. Samaan aikaan kohtaanto-ongelmista ja osaavan työvoiman saannin vaikeudesta raportoidaan hieman muuta maata enemmän.

Rakentaminen on aloittanut kituliaan elpymisen, mm. korkojen laskun myötä. Pohjois-Karjalan rakennusluvissa on ollut pientä kasvua, joskin hankekoko on aikaisempaa pienempi. Vanhojen asuntojen kauppa osoittaa elpymisen merkkejä. Joensuun muuttovoitto ylläpitää uudisasuntojen kysyntää, mutta asuntohankkeiden rahoitus on vaikeutunut EU:n rahoitussäätelyn vuoksi. Myös liike- ja toimistorakentamisen luvat ovat hienoisessa kasvussa, mutta lähtötaso on vuosittuhamen alhaisin.

Positiivisin suhdanne on teollisuus- ja varastorakentamisessa. Valion 30 miljoonan juustotehdasinvestointi Joensuuhun on maakunnan valonpilkahduksia. Teollisuus- ja varastorakentamisen odotetaan Pohjois-Karjalassa elpyvän pitkän ajan keskiarvoon loppuvuonna 2025. Pohjois-Karjalan julkisen palvelurakentamisen luvat ja aloitukset painuivat nollaan alkuvuonna 2025. Hyvinvointialueen rahoitusvaje ja kiristynyt kuntatalous haastavat julkisia rakennusinvestointeja. Korjausrakentaminen on säilyttänyt tasonsa uudisrakentamista paremmin. Eri kokoiset korjaushankkeet tarjoavat rakentajille töitä ympäri maakuntaa.

Rakentamisen työllisyyden lasku jatkui alkuvuonna 2025, eikä merkittävää nousua ole loppuvuonna luvassa. Kiinteistöjen arvonalasku kasvukeskusten ulkopuolella on historiallisen nopeaa ja pankit ovat kiristäneet lainoitustaan, mikä on tällä hetkellä rakentamisen suurimpia kasvuhaasteita. Kuluttajien alhainen luottamus, lainarahan saantivaikkeudet ja julkisen talouden haasteet aiheuttavat rakentamisen näkymiin suurta epävarmuutta myös loppuvuonna 2025. Rakennusalan heikko suhdanne on vaikuttanut myös alan opiskelijamäärien laskuun ja kiinnostuksen vähenemiseen.

Rakentamiseen ja alueen elinvoimaan laajemminkin tuo merkittävän panoksen Joensuun kaupungin aikomus investoida 200 miljoonaa euroa alkavan valtuustokauden aikana. Investointeja tehdään mm. päiväkoteihin, kouluihin ja uimahalliin. Hiilineutraalius ja vähäpäästöisyys ovat rakentamisen tavoitteena, mikä luo alan yrityksille innovointi- ja referenssimahdollisuuksia.

Matkailussa ulkomaalaisten matkailijoiden yöpymiset ovat lisääntyneet Suomessa, tosin Pohjois-Karjalassa matkailun yöpymiset ovat edellistä vuotta hieman pienemmät. Kotimaan matkailussa kuluttajien varovaisuus on näkynyt merkittävästi. Tilastojen mukaan heinäkuussa tehtiin yöpymisen sisältänyttä kotimaan vapaa-ajan matkoja 20 % vähemmän kuin vuotta aiemmin. Siihen nähden esim. Lieksan majoitusvuorokausien vähentymistä 8,5 % voi pitää torjuntavoittona.

Maakunnassa on tehty mittavia investointeja hotelli- ja kylpyläkapasiteetin lisäämiseksi. Valitettavasti ne eivät ole ainakaan vielä herättäneet riittävästi kiinnostusta alueen matkailua kohtaan. Alueellisesti laajan toimijan koko majoitus- ja ravitsemiskauppaa koskevat muutosneuvottelut ovat aiheuttaneet epävarmuutta toimialalla Pohjois-Karjalassa. Myöskään aiemmin suunnitellut lennot Keski-Euroopasta Pohjois-Karjalaan eivät ole käynnistyneet. Ilonaiheena on uusia yksityisiä alan toimijoita investointeineen mm. Puu-Juussa, Joensuussa sekä Pielisen Karjalassa. Matkailussa nähdään tulevaisuuden potentiaalia koko Järvi-Suomen alueella. Se edellyttää nykyistä vahvempaa ylimaakunnallista yhteistyötä.

Metsäbiotaloudessa keväällä tehdyt kirjaukset ovat yhä ajankohtaisia. Kanto-hinta vaihtelee, männyn hinta on laskenut, kun taas kuusen ja koivun hinnat ovat nousseet sekä tukki- että kuitupuussa. Kotimaisen puun kysyntä on pysynyt korkealla ja myös metsäteollisuuden viennin arvo on kasvanut, etenkin kartongin ja sahatavaran osalta. Käytössä on työ- ja elinkeinoministeriön Pohjois-Karjalan maakuntaliitolle osoittama kansallinen AKKE-määräraha (2 424 500 €), joka kohdistuu Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kainuun, Kymenlaakson, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon maakuntiin. Ohjelman päätavoite on metsäbiotalouden arvonlisän kasvu itäisessä Suomessa. Hakuaika on päättynyt ja rahoituspäätökset annetaan lokakuussa 2025.

Kaivosalalla näkymät ovat positiivisia. Kullan hinta on ennätyskorkealla ja kaivosyhtiö Endominen toiminta kasvaa voimakkaasti tulevien vuosien aikana Ilomantsissa, mikä lisää työpaikkoja useille aloille. Finncobaltin kaivoshanke Outokummussa etenee. Kaivostoiminnan kehittämistä tukee GTK Mintecin uusi laitos Outokummussa. GTK Mintecin 50 miljoonan euron investointi toteutetaan vuosina 2025–2028.

Julkisella sektorilla on edelleen haasteellinen tilanne, mikä näkyy erityisesti sosiaali- ja terveysalalla kuin muillakin julkisen sektorin aloilla. Sosiaali- ja terveysalalla Pohjois-Karjalassa ovat suuret toimijat käyneet sekä ovat käymässä yt-neuvotte-luita, joiden vaikutukset heijastuvat rekrytointiin. Vuodelle 2026 suuret toimijat ovat ilmoittaneet, että kansainvälisten opiskelijoiden rekrytointia vähennetään tai siitä pidetään taukoa. Myös oppisopimusten määrät ovat pienentyneet.

13.3 Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät

Pohjois-Karjalan työllisyystilanne on heikentynyt puolen vuoden takaiseen verrattuna. Avoinna olevia työpaikkoja on ennätyksellisen vähän, pitkäaikaistyöttömyys on voimakkaassa kasvussa sekä nuorten, naisten että maahanmuuttajien työllistyminen on heikentynyt. Merkittävää muutosta lyhyellä aikajaksolla ei tulla näkemään, mutta odotuksissa on, että tilanne kehittyisi parempaan suuntaan vuoden sisään. Työ- ja elinkeinoministeriön laatima työmarkkinauraennuste näyttää Pohjois-Karjalan osalta realistiselta.

Elokuussa oli lähes 10 000 työtöntä, lähes 600 enemmän kuin vuotta aiemmin, ja työvoimasta työttömiä oli n. 14 %. Pitkäaikaistyöttömien osuus oli yli 45 %, ja heidän määränsä kasvoi vuodessa yli 30 %. Työttömien määrä on kasvanut koko maan keskiarvoa hitaammin verrattuna edelliseen vuoteen, mutta voimakas pitkäaikaistyöttömyyden kasvu on huolestuttavaa.

Asiaa ei helpota sekään, että työllisyysalueen palkkatuen määrärahat loppuivat jo helmikuun puolessa välissä. Se vaikuttaa omalta osaltaan pitkäaikaistyöttömyyden lisääntymiseen. Palkkatuen loppuminen on vaikeuttanut yhdistysten toimintaa ja monet yhdistykset ovat ajautumassa toiminnan supistumiseen tai jopa loppumiseen.

Työllisyyden hoidon vahvuutena voidaan pitää sitä, että vuoden alussa käynnistynyt Pohjois-Karjalan työllisyysalue on kuntien lukumäärässä (13) mitattuna Suomen suurimpia työllisyysalueita ja ainoa maakunnallinen työllisyysalue. Lisäksi Pohjois-Karjalan alueelliseen työllisyyden ekosysteemiin on saatu mukaan kattavasti maakunnan työllisyystoimijat, mikä edistää yhteistyötä ja vaikuttavien kehittämistoimien tekemistä. Esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien, maahanmuuttajien ja nuorten työllistymiseksi ja välityömarkkinoiden kehittämiseksi haetaan kolmevuotista ESR+ -hanketta, jonka tavoitteena on kehittää kaikkiin Pohjois-Karjalan kuntiin työllistymistä ja osaamista kehittävät valmennusympäristöt.

Positiivisena puolena on, että osaavaa työvoimaa on saatavilla koko maakunnan alueella ja uutta valmistuu koko ajan. Esimerkiksi ammattiopisto Riveriasta valmistuu vuoden 2025 aikana n. 2 000 henkilöä eri aloille. Kansainvälisille opiskelijoille Riveriassa on tänä vuonna yhteensä 140 aloituspaikkaa osaajapula-aloille. Ensi vuonna tarjonta vähenee 40:een aloituspaikkaan johtuen työmarkkinoiden haasteista sekä EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tuleville opiskelijoille tulevasta luku- vuositmaksuista 1.8.2026 alkaen.

Positiivisena voidaan myös pitää kasvavaa kiinnostusta yrittäjyyttä kohtaan. Maahanmuuttajilla yrittäjyyden kynnys on huomattavasti matalampi kuin kanta- väestön keskuudessa. Heille toteutettiin syyskuussa yrittäjyystapahtuma, johon osallistui yli 60 yrittäjyydestä kiinnostunutta henkilöä. Starttirahahakemusten määrä on myös korkea. Tänä vuonna työllisyysalueelle on osoitettu 220 hakemusta syyskuun puoleen väliin mennessä. Tosin kielteisiäkin päätöksiä on pitänyt tehdä mm. maksuhäiriömerkintöjen takia.

Sosiaali- ja terveysalaa kuormittaa hyvinvointialueiden hankala taloustilanne. Hoito- työhön tarvittaisiin työvoimaa, mutta hyvinvointialueiden säästöpainet vähentävät selvästi rekrytointeja. Palveluostojen väheneminen taloussyistä kurittaa toimialan yksityisiä palveluntuottajia.

Yksi keskeinen maakunnan työllisyyskehitykseen liittyvä tekijä on edelleen alhainen rakentamisen määrä, joka heijastuu mm. palvelualoille, teknisiin asiantuntijoihin ja kuljetuksiin.

Positiivisina signaaleina voidaan nähdä Ilomantsin Pampalon kaivoksen avoimet työpaikat ja tulevaisuuden osalta esille tuotu työvoiman tarve. Pielisen Karja- lassa sahateollisuus on tuonut esille työvoimantarvetta, josta syystä saha- alan työvoimakoulutus käynnistetään Lieksassa marraskuussa. Keski-Karjalassa Puhoksen teollisuusalueella on paljon positiivisia signaaleja ja kasvavaa toimintaa uusien yritysten ja suunniteltujen laajennusten myötä. Valio on ilmoittanut sulkevansa Vantaan tehtaan vaihteittain ja siirtää tuotantolinjoja Joensuuhun. Joensuuhun odotetaan tulevan noin 100 uutta työpaikkaa. Prosessiteollisuu- dessa onkin ilmennyt koulutustarpeita. Työllisyysalueen hankkiman prosessialan työvoimakoulutuksen (60 pv) ensimmäinen koulutusryhmä käynnistyi syyskuussa 16 opiskelijan ryhmällä.

Muutosneuvottelujen määrä on yhä edelleen korkealla tasolla maakunnassa. Muutosneuvotteluja maakunnassa oli elokuun puoliväliin mennessä yhteensä 163. Irtisanomisneuvotteluja oli 94 ja ne johtivat 177 henkilön irtisanomiseen. Lomautusneuvotteluja oli 69 kappaletta ja lomautettuja henkilöitä oli 1 160.

Huomioitavaa on, että uudistettu yhteistoimintalaki tuli voimaan 1.7.2025. Laki koskee pääasiassa yli 50 työntekijää työllistäviä yrityksiä. Muutoksilla kevennettiin erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten hallinnollista taakkaa ja lyhennettiin neuvottelujen vähimmäiskestoja puoleen aiemmasta. Alle 50 työntekijän yrityksissä kevyet muutosneuvottelut poistuivat, mutta muutosneuvotteluja vaaditaan edelleen, jos harkitaan merkittäviä työvoiman vähentämistoimenpiteitä.

13.4 Kehityssuuntia koskevat arviot

Taulukoiden arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (–) heikompi, (– –) paljon heikompi

Pohjois-Karjala	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	0

Joensuun seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	0

Joensuun seutukuntaan kuuluvat: Heinävesi, Ilomantsi, Joensuu, Juuka, Kontiolahti, Liperi, Outokumpu, Polvijärvi

Keski-Karjalan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yrittäjätoiminta	–	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	0

Keski-Karjalan seutukuntaan kuuluvat: Kitee, Rääkkylä, Tohmajärvi

Pielisen Karjalan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yrittäjätoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	0

Pielisen Karjalan seutukuntaan kuuluvat: Lieksa, Nurmes

14 Keski-Suomi

Taulukko 13. Keski-Suomen avainluvut (tilastojen lähteet: Tilastokeskus ja KEHA-keskuksen Työnvälitystilasto)

Muuttuja	Tuoreimman tiedon ajankohta	Tuorein tieto	Vuosi aikaisemmin	Muutos vuodessa	Muutos vuodessa
Väkiluku	31.12.2024	274 112	273 271	841	0,3 %
Työttömät työnhakijat laskentapäivänä	elokuu 2025	16 934	15 578	1 356	8,7 %
Alle 25-v. työttömät työnhakijat	elokuu 2025	2 436	2 205	231	10,5 %
Pitkäaikaistyöttömät	elokuu 2025	7 011	5 565	1 446	26,0 %
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta	elokuu 2025	13,4	12,4	-	1 %-yks.
Uudet avoimet työpaikat kuukauden aikana	elokuu 2025	707	889	-182	-20,5 %

14.1 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Keski-Suomen vahvuuksia ovat bio- ja kiertotalous, uudistuva teollisuus ja hyvä vointi sekä läpileikkaavana digitaalisuus. Vahvojen metsätalous, -teollisuus ja -teknologian sekä metallialojen rinnalle on noussut mm. matkailuala, kauppa ja palvelut sekä logistiikka. Keski-Suomessa on vahva digialan osaamiskeskittymä, peliala-, kvantti- ja kyberosaamisineen. Puolustusteollisuudessa on pitkä perinne ja ala kehittyy voimakkaasti. Energia-alan ja kiertotalouden osaaminen ja uudet ratkaisut vahvistavat yritystoimintaa. Keski-Suomen elinkeinorakenne on monipuolistunut, mutta monet toimialat ovat kytköksissä toisiinsa, jolloin suhdanteiden vaikutukset heijastuvat eri toimialoille.

Keski-Suomen vahvuudet rakentuvat luonnon, metsien, järvien ja osaamisen ympärille niin hyvinvoinnin, kulttuurin kuin talouden näkökulmasta. Jyväskylä on Suomen kolmanneksi vetovoimaisin kaupunki ja vahva koulutuskaupunki, jossa on Suomen ainut liikuntatieteellinen tiedekunta, ja sen ympärille kehittynyt Suomen Olympiakomitean huippu-urheiluyksikkö sekä Huippu-urheilun instituutti KIHU. Jyväskylä on tunnettu Alvar Aallon kaupunkina, jossa on eniten Aallon suunnittelemlia merkittäviä rakennuskokonaisuuksia koko maailmassa.

Väestökehitys on haastava monessa kunnassa: kuolleiden määrä on syntyneitä korkeampi. Keski-Suomessa syntyneiden määrä on vähentynyt 2010-luvun taitteesta kolmanneksella. Vaikutukset alkavat näkyä ikääntyvän väestön hoivatarpeen kasvussa sekä toisaalta perusopetukseen osallistuvien määrän pienenemisessä ja alan työpaikkojen vähenemisessä. Peruskoulutuksessa olevien määrä vähenee sadalla opiskelijalla vuodessa. Vuonna 2024 Keski-Suomen väestömäärä kasvoi 841 henkilöllä. Väestökasvun taustalla oli maahanmuutto ja Ukrainasta tulleiden mahdollisuus hakea kotikuntaa vuoden maassa olon jälkeen. Maahanmuutossa on nähtävissä maltillistumista. Väestökehityksen ohella hyvinvointialueen palvelurakenteen muutokset tulevat osaltaan heijastumaan pienten kuntien elinvoimaisuuteen. Kuntatalouteen vaikuttaa myös huono työllisyystilanne. Toisaalta energia-alan investoinnit tuovat toteutuessaan kuntatalouteen helpotusta. Toimintaympäristön muutokset haastavat sopeutumaan hiipuvaan väestömäärään, verotuloihin ja palvelurakenteeseen monessa kunnassa.

Keski-Suomen keskeinen sijainti Vt 4 ja Vt 9 solmukohdassa on yksi maakunnan vahvuuksista niin asukkaille, yrityksille kuin matkailijoille ja se näkyy myös vahvassa logistiikka-alan kehityksessä. Keski-Suomen elinkeinoelämän näkökulmasta on tärkeää huolehtia, että kansainvälisiä yhteyksiä palveleva lentoliikenne on toimivaa. Jyväskylän rautatieasemalla matkustajamäärät ovat kasvaneet ja ylittävät korona-aikaa edeltäneen tason. Onnibussin nopea premium-bussiyhteys Jyväskylän ja

Helsingin välillä lyhentää matka-ajan lähes kaikkia junayhteyksiä lyhyemmäksi. Viime vuosien aikana markkinaehtoista linja-autoliikennettä on lakannut, minkä seuraukset näkyvät seudullisen liikenteen ja työvoiman liikkumisen lisäksi myös pitkämatkaisessa liikenteessä.

14.2 Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Pk-barometrin mukaan kevään notkahduksesta on päästy parempiin suhdanne-näkymiin. Panostukset puolustusteollisuuteen näkyvät erityisesti Jyväskylän seudun odotuksissa. Epävarma globaali tilanne ja kauppapoliittiset jännitteet sekä heikko talouskehitys ovat luoneet epävarmuutta yritysten näkymiin. Kuluttajien luottamus talouteen ei näy vielä ostokäyttäytymisessä, mikä heijastuu myös investointeihin. Investointeihin vaikuttaa edelleen pankkien tiukka lainanantopolitiikka, samoin kuin viitekorkojen määrä. Käynnissä olevia investointeja viedään eteenpäin, mutta uusia käynnistyy hitaasti. Kehitystä tapahtuu pienien investointien ja omistusjärjestelyiden kautta. Erityisesti isoissa investoinneissa on patoutunutta tarvetta. Ne odottavat parempia suhdanteita. Kasvuhalukkuuden noususta kertoo lopettaneiden yritysten määrässä näkyvä toiminimiyritysten muuttaminen osakeyhtiöiksi.

Suhdannekehitys heijastuu vahvimmin rakennusosalalle, johon kaivataan kipeästi isoja rakennushankkeita. Saneeraushankkeet pitävät tällä hetkellä rakennusalan käynnissä. Asunnon ostoaiheet ovat vähäisiä, mikä näkyy asuntojen hintakehityksessä. Toisaalta asuntolainojen kysyntä oli kasvussa kesäkuussa eikä korkojen pelko enää jarruttanut kauppaa yhtä voimakkaasti kuin aiemmin. Myönnettyjen rakennuslupien pohjalta asuntojen rakentaminen piristyne hieman. Mökkikauppa on piristynyt koronaa edeltävälle tasolle. Keski-Suomen mökkikauppa oli maan toiseksi vilkkainta. Nopeaa kasvua rakentamisessa ei näy, vaikka pahin on toivottavasti takana. Jos tilanne jatkuu ilman uudisrakentamista, rakennusyritysten kassavarat ovat tiukoilla ja uhkana ovat lisääntyneet konkurssit.

Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan (TKI) merkitys korostuu Keski-Suomessa: Pk-yritysbarometrin mukaan keskisuomalaisista pk-yrityksistä kolmasosa raportoi tekevänsä tutkimusta ja kehittämistä jossain muodossa, kun valtakunnallisesti TKI-työhön oli tarttunut neljännes yrityksistä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu on noussut toiseksi suurimmaksi TKI-toimijaksi Suomen ammattikorkeakouluista ulkoisella rahoituksella mitattuna. TKI-työhön on panostettu yhteistyössä ja suunta on hyvä. Keski-Suomessa on vahvaa TKI- ja yritys yhteistyötä tekevien korkeakoulujen ja oppilaitosten lisäksi useita tutkimuslaitoksia, joista esimerkiksi VTT:llä on käynnistynyt 20 miljoonan vastuullisten kuitutuotteiden tutkimushanke ja

pilotointiympäristö. Tavoitteena on vähentää kuitutuotteiden valmistuksen vedenkulutusta 90 prosenttia ja energiankulutusta jopa 50 prosenttia. Mukana on yli 50 kansainvälisesti merkittävää metsäteollisuuden parissa toimivaa yritystä 15 eri maasta.

Metsätalous on osa Keski-Suomen strategista kehittämistä, erityisesti bio- ja kiertotalouden, puhtaan siirtymän ja uusien puupohjaisten tuotteiden kautta. Keski-Suomen pinta-alasta yli 85 % on metsämaata. Metsäsektori tuottaa Keski-Suomessa arvonlisää eniten kaikista maakunnista. Äänekosken Metsä Groupin biotuotetehtas on yksi Euroopan moderneimmista ja alueesta on kehittymässä Suomen johtava puupohjaisten tuotteiden TKI-keskittymä. Äänekosken tehdasalue on Metsä Groupin suurin, ja siellä sijaitsevat yhtiön kartonki- viilu-, ja biotuotetehtaat. Lisäksi Äänekoskella sijaitsevat Metsä Groupin Kuura-tekstiilikuidun ja Muoto-kuitutuotteen koetehtaat.

Nykyisessä suhdannetilanteessa metsätalous on kasvanut paremmaksi kuin metsäteollisuus. Metsäteollisuuden suurimman maakunnan toimijan Metsä Groupin vuoden 2025 toisen kvartaalin tulos oli tappiollinen. Yhtiö hakee vähintään 300 miljoonan euron kustannussäästöjä vuoden 2026 loppuun mennessä säästö-ohjelmalla. Kertopuun kysyntä on säilynyt hyvällä tasolla, mutta mekaanisen metsäteollisuuden tuotteiden kysynnässä ei näy merkkejä rakennusteollisuuden elpymisestä. Sellutoiminnassa vaikuttavat Kiinan talouden epävarmuustekijät ja eukalyptussellun kasvanut kapasiteetti. Tullitariffit USA:n markkinoille luovat epävarmuutta toimitusennusteisiin. Globaali epävarmuus ja epävarmuus tullien tasosta oli lyhyellä aikavälillä yhtä suuri ongelma kuin tullit itse. Edelleen valuuttakurssien muutokset heikentävät tulosta raaka-ainekustannusten ja yleisen kustannustason nousun ohella. Markkinoiden epävarmuuden ohella EU:n pakkausjäteasetuksen sisältö on ratkaisevassa asemassa.

Äänekoskelle valmistuvan Kerto LVL-tehtaan tuotanto alkaa loppuvuodesta 2026; investoinnin arvo on 300 miljoonaa. Valmistuessaan tehdas työllistää suoraan noin 150 henkilöä ja 200 suorassa arvoketjussa. Uuden kerto LVL-tehtaan yhteyteen rakennetaan tutkimus- ja kehityslaboratorio korkean jalostusarvon viilupohjaisten puutuotteiden tutkimiseksi ja kehittämiseksi. Alueelle valmistuu tänä vuonna ligniinijalostuksen 20 miljoonan koetehtas. Laitoksen koekäyttö alkaa 2025. Jos laitokseen päätetään investoida, tuotanto alkaisi 2029. Ligniiniä voidaan käyttää esim. betonin valmistuksessa.

Biotuotetehtaan yhteyteen valmistuneen Veolian biometanolilaitoksen tuotanto on käynnistynyt täydessä laajuudessa. Investoinnin arvo on 50 miljoonaa euroa. Toistaiseksi lajissaan maailman suurin laitos kykenee jalostamaan vuosittain biometanolia

12 000 tonnia. Biometanolia jalostetaan liikennepolttoaineeksi ja teollisuuden raaka-aineeksi. Lisäksi prosessissa syntyy bioetanolia ja ammoniumsulfaattia. Veolia työllistää 14 henkilöä ja luo välillisesti työpaikkoja logistiikkaan ja muihin tukipalveluihin.

Jämsänkosken UPM:n toiminta keskittyy erikoispaperin valmistukseen. Kehittyneiden materiaalien liiketoiminnot ovat kestäneet suhdanteita paremmin.

Puupohjaista tekstiilikuitua valmistava Spinnova on ostanut kaikki Woodspinnin ja Suzano Finlandin osakkeet. Kaupan myötä yritysyhteistyö Suzanon kanssa päättyy ja yhtiö voi lisensoida teknologiansa vapaasti. Woodspinnin toiminta on tällä hetkellä keskeytettynä ja yhtiö kartoittaa vaihtoehtoja toiminnan jatkamiseen.

Metallialalla kevään epävarmuus on kääntymässä valoisammaksi. Metsäteollisuuden koneita ja laitteita valmistavan Valmetin tilaukset kasvoivat huhti–kesäkuussa. Valmet arvioi kuluvan vuoden liikevaihdon pysyvän edellisen vuoden tasolla. Valtran voimansiirtotehtaan laajennus Suolahdessa on valmis ja CVT- eli portaattomien automaattivaihteistojen sarjatuotanto käynnistynyt; investoinnin arvo on 39 miljoonaa. Teollisuuden ja kunnossapidon asiakkaita palvelevan Salhydron uudet tilat valmistuvat syksyllä 2025. Keuruulainen HTLaser on jatkanut laajentumista ostamalla koneistuspalveluja tuottavan Debomix Oy:n. Yritys osti 2021 PP-maalauksen ja 2022 hitsauskapasiteetin vahvistamiseen Karsteel Oy:n.

Keski-Suomessa on perinteisesti vahvaa puolustusteollisuutta ja siihen liittyvää alihankintatoimintaa. Jämsän Hallissa on korkean teknologian yrityksiä ja vahva ilmailualan ja puolustusteollisuuden keskittymä. Alueelle valmistellaan testausympäristön rakentamista. Patrian F-35-tuotantolaitos on valmis, mikä mahdollistaa F-35-hävittäjien eturunkojen laajamittaisen kokoonpanon Suomessa osana globaalia toimitusketjua. Tuotannon on suunniteltu alkavan keväällä 2026. Patrian ja lentokonevalmistaja Airbussin yhteistyö jatkuu Jämsän Hallissa. Patria on saanut tilauksen Airbussilta komposiittikomponenteista, joiden tuotanto alkaa pian. Ilma-voimien sijainti Tikkakoskella vahvistaa Keski-Suomen ilmailualan osaamista. Tikkakoskelle rakennetaan uusi lentokonehalli, joka valmistunee ensi vuoden loppuun mennessä.

Puolustusteollisuutta on myös Laukaassa, missä Nammo Vihtavuori investoi yli 19 miljoonaa ruutitehtaan vakuuminjastoon. Nammo Lapua Oy:n Jyväskylän Seppälänkankaalle tykistökranaatinkuoria valmistava tehdas aloittaa tuotannon 2026. Hankkeen arvo on 45 miljoonaa. Puolustusteollisuus ulottuu useille eri toimialoille. Saurus on saanut 10 miljoonan tilauksen Puolustusvoimilta pelastusajoneuvojen valmistamiseen. Tilaus on puolet yrityksen liikevaihdosta ja

vuosituotannosta. Karstulassa sijaitseva Savotta kasvaa ja investoi. Yhtiö on kyennyt skaalaamaan tuotantoaan ja yhtiöllä on merkittävää kansainvälistä kasvupotentiaalia.

Puhtaan siirtymän investointien kehityksessä näkyy Fingridin kantaverkon laajenuksen tuomat mahdollisuudet. Alueella käydään keskusteluja datakeskusten perustamisesta ja sähkön varastointiin liittyvistä investoinneista. Petäjävedelle suunnitellaan suurimman mahdollisen kokoluokan energiavarastoa, jonka nimellisteho on 125 megawattia. Helios Nordic Finland Oy hakee Petäjävedelle poikkeamislupaa energiavarastolle. Helios Nordic Finland Oy on osa ranskalaista Vinci Concessions -yhtiötä. Jyväskylän kaupungin ja Fortumin datakeskushanke on edennyt kaavaluonnokseen ja selvityksiin. Kaavatyö on tarkoitus saada valmiiksi vuoden 2026 loppuun mennessä. Fortumin tavoite on käynnistää hanke 2029, jolloin datakeskus voisi olla toiminnassa jo 2030. Kyse on miljardiluokan teollisuusinvestoinnista, jonka työllistävä vaikutus on parisataa henkeä. Keuruulle suunnitellaan suurta datakeskusta. Kiinteistökaupan esisopimuksella kaupunki myi määräalan Suomen energiainsinöörit technology Oy:lle.

Jämsässä entisen UPM:n paperitehtaan alueella, Kaipola Green Portissa, kierto-talouteen liittyvä yritystoiminta etenee. Kaipolaan valmistuu vuoden loppuun mennessä neljä suurta akkuvarastoa. Hanke on miljoonainvestointi; rakentamisen toteuttaa Besway Oy. Corsair Finland Oy:n muoviöljyn valmistus etenee Kaipolassa. SSE Suomen Säätoenergia Oy valmistaa e-metanolia ja datakeskustoimijoiden kanssa käydään neuvotteluja.

Puhtaan siirtymän investointeihin liittyen Keski-Suomessa on suunnitteilla ja rakenteilla useita hankkeita. Eri puolilla maakuntaa on eri vaiheissa lukuisia aurinko- ja tuulivoimapuistoja. Jyväskyläläinen Neova Oy on käynnistänyt suunnittelun 240 megawatin aurinkovoimalalle Mikkeliin entiselle turvetuotanto-alueelle. Neovalla on käynnissä yhdeksän teollisen luokan aurinkovoimahanketta ja useita aurinko- ja tuulienergian hyötyjä yhdistävää hybridihanketta. Pohjoisessa Keski-Suomessa on mittava selvityshanke biokaasulaitoksen synnyttämiseksi alueella.

Central Finland Mobility Foundation (Cefmof) on Jyväskylän kaupungin, TOYOTA GAZOO Racing World Rally Teamin ja Toyota Mobility Foundationin perustama säätiö, jonka kanssa tehtävä yhteistyö on tuonut investointeja mm. vetyyn liittyen. Suomen ensimmäiset vetybussit aloittivat liikennöinnin Jyväskylässä kesällä ja norjalainen vetyasematoimija Vireon avasi Suomen ensimmäisen vetytankkaus-aseman. Rakenteilla on pienimuotoinen vedyntuotantolaitos, jonka tuotanto alkaa

ensi vuonna. Toyota aloittaa myös Toyota Mirai -vetyautojen myynnin Jyväskylässä ensimmäisenä Suomessa. Saunamaakunnan brändiä vahvistaa Toyotan ja Harvian yhteistyössä kehittämä tiettävästi maailman ensimmäinen vetykäyttöinen sauna.

Jyväskylän kaupungin energiayhtiö Alva on osakkaana uudessa yrityksessä, joka aikoo perustaa kierrätyslaitoksen SER-jätteiden metalleille. Zero Mine -yhtiö on pitkän kehitystyön tulos jälkeen merkittävä avaus, jossa jalometallit ja harvinaiset maamineraalit voidaan erottaa sähkö- ja elektroniikkaromusta eli SER-jätteestä. Alvalla on myös menossa 65 miljoonan euron investointihanke polttamattomaan lämmöntuotantoon.

Ict-ala on hiljalleen piristymässä. Suunnittelu- ja ohjelmointijärjestelmiä valmistava Norelco laajentaa Jyväskylään. Alueella on laaja tarjonta eri alojen opiskelijoita ja ammattilaisia ja hyvä pohja kasvulle. Digia perusti uuden palvelukeskuksen Jyväskylään. Peliosuuskunta Expan status Suomen ensimmäisenä Unreal Authorized Training Centerinä luo uusia työpaikkoja hyödyntämällä teknologiaa niin peli- kuin muillakin aloilla. Kyberala on Keski-Suomen yksi vahvuuksista. Jyväskylän yliopistosta, jossa tehdään vahvaa poikkitieteellistä yhteistyötä, on tullut nopeasti yksi Suomen johtavista kvanttitutkimuksen tutkimusyksiköistä. Erityisenä osaamisalueena on kvanttisovellusten kehittäminen.

Päivittäistavarakaupassa Keski-Suomi on Suomen viidenneksi suurin markkina. Kaupan ala on investoinut ja investoi suunnitelmallisesti, mikä näkyy päivittäistavarakaupan myynnissä. Keskimaa on Keski-Suomen suurin yksityinen työnantaja. Tänä vuonna valmistuu Jyväskylän Keljon K-Citymarketin kokonaisvaltainen uudistus, johon liittyvä investointi on noin 10 miljoonaa euroa.

Keskeisen sijainnin vuoksi Keski-Suomessa on vahva logistiikan toimiala ja useita logistiikkakeskuksia. Viitasaarelle on valmistunut yli neljän miljoonan Wiitaseudun logistiikkakeskus. Kuljetusliike Taipale investoi varastointipalveluihin Laukaassa; investointi on yhtiön historian suurimpia.

Maataloudessa kasvukausi oli säiden puolesta kokonaisuudessaan melko suotuisa sekä viljan että nurmien viljelylle. Viljojen sadon määrä ja laatu ovat olleet Keski-Suomessa keskimäärin kohtuullisen hyviä. Keski-Suomen peltoalan käytössä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Noin puolet peltoalasta on rehu- ja laidun- nurmien ja lähes neljäsosa rehuviljojen tuotannossa. Leipäviljojen osuus on alle kolme prosenttia peltoalasta. Selkeitä kannusteita viljelyvalikoiman muuttamiseksi ei ole tullut markkinoilta eikä tukijärjestelmästä.

Maakunnan maatalouden tulovirran näkökulmasta merkittävimmän tuotteen, maidon tuotanto väheni vuoden 2025 ensimmäisellä puoliskolla 1,5 miljoonaa litraa (–3,5 %) verrattuna edellisen vuoden alkupuoliskoon. Maitotilojen määrä on pudonnut alle 200 tilaan. Määrä on alle puolet kymmenen vuoden takaisesta. Maitotilojen määrän alenema näkyy myös naudanlihan tuotannossa hienoisena laskuna. Kaiken kaikkiaan maatalarakenteen muutos on viime vuosikymmeninä ollut samansuuntaista ja helposti ennustettavaa. Aktiivista tuotannollista toimintaa harjoittavien tilojen osuus koko tilajoukosta on jatkanut laskuaan. Tilojen määrän väheneminen ja tuotannon keskittyminen yhä harvemmalle aktiivitalan joukolle voi tuoda jatkossa haasteita alueellisen huoltovarmuuden näkökulmasta.

Elintarvikeala on Keski-Suomessa vähäistä. Atria käynnisti muutosneuvottelut Jyväskylän teurastamolla sopeuttaakseen toimintaa; 60 henkilön henkilöstövähennys nykyisestä 80 työllisestä oli merkittävää. Taustalla on tehtaan nautamäärien vähentyminen.

Kestävässä matkailussa Keski-Suomi on saanut näkyvyyttä muun muassa Forbes-lehden artikkelissa ”Where To Travel Responsibly In 2025”, jossa Jyväskylä Region mainittiin ainoana eurooppalaisena kohteena. Matkailussa kotimaan matkailijoiden osuus on korostunut, vaikkakin ostovoiman heikkeneminen näkyi kysynnässä. Jatkossa on haasteena saada palvelusektori vahvemmin mukaan osaksi matkailua. Liikunta- ja urheilupääkaupungin tapahtumat ja Suomen MM-rallit ovat vetäneet hyvin. Messujen ja tapahtumien määrä on kasvussa. Messukeskus Paviljongissa vierailee vuosittain 300 000 asiakasta. Vuonna 2024 tapahtumat toivat reilut 38 miljoonan tulovirran kaupunkiin. Matkailussa on panostettu majoituspaikkojen lisäämiseen. Jämsän Break Sokos hotel Himoksen avajaiset pidetään marraskuussa. Investoinnin suuruus on 32 miljoonaa ja se käsittää 121 huoneistoa ja 500 vuodepaikkaa. Jyväskylässä Scandic Laajavuoren mittavan remontin ensimmäinen vaihe on valmis. Saarijärvellä Ruustinna avaa ensi keväänä uuden hotellin, jossa on 14 huonetta ja 25 vuodepaikkaa. Investoinnin arvo on 1,3 miljoonaa. Investoinnit tuovat mittavasti lisää majoituskapasiteettia.

Jyväskylään Hippokselle rakennetaan jääurheilu-, liikunta- ja osaamiskeskus sekä pysäköintilaitos. Hippos-hankkeen kokonaisinvestointi on noin 211 miljoonaa euroa. Varsinainen rakentaminen alkaa vaiheittain loppuvuodesta. Hanke valmistuu noin kolmen vuoden sisällä rakentamisen aloituksesta. Rakentamisaikaiset kokonaistyöllisyysarviot ovat noin 2 600 htv. Hankkeen käynnistyminen vaikuttaa alan työllisyyteen seudulla positiivisesti. Rakentamisen aikaiset verotulovaikutukset ovat arviolta 10 miljoonaa euroa vuodessa ja pysyvät verotulovaikutukset noin 5 miljoonaa euroa vuodessa. Pysyviä työpaikkoja arvioidaan sijoittuvan Hippokselle 500–600 henkilötyövuotta.

Hippos-hanke vahvistaa liikunta-alan ja hyvinvoinnin osaamista ja luo edellytyksiä alan yritystoiminnan kehittymiselle. Garmin suunnittelee uuden tutkimus- ja tuotekehitysyksikön rakentamista Jyväskylään. Yksikkö luo innovatiivisempia ominaisuuksia Garmin- hyvinvointituotteisiin, mm. älykelloihin ja pyörätietokoneisiin. Kyseessä on merkittävä investointi sykeanalytiikan edelleen kehittämiseen.

Yritykset ovat joutuneet jo useiden vuosien ajan sopeutumaan muuttuvaan toimintaympäristöön, mikä on toisaalta avannut uusia mahdollisuuksia ja markkina-alueitakin. Vaikka vähittäinen näkymien parantuminen on jatkunut koko vuoden, epävarmuustekijöitä on edelleenkin ja kasvu tapahtuu hitaasti. Globaali epävarmuus hillitsee kuluttajien ostokäyttäytymistä ja luo myös varovaisuutta investointeihin. Samalla tällainen tilanne luo myös paineita voimakkaalle ja nopealle kasvulle, sitten kun epävarmuus häviää ja suhdanteet muuttuvat. Jatkossa on löydettävä uusia toimintatapoja, liiketoimintamalleja ja keinoja sopeutua, uusia vientikumppaneita ja markkina-alueita sekä isompia investointeja. Globaalissa kilpailussa eri toimialan yritysten on laajennettava markkina-alueitaan globaaliksi.

14.3 Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät

Keski-Suomi on jo vuosia ollut maan heikoin työllisyysalue, kun huomioidaan kaikki keskeiset työttömyyttä kuvaavat mittarit. Työllisyysaste on laskenut ja työttömyys on kasvanut Keski-Suomessa koko vuoden 2025 ajan. Myös pitkäaikaistyöttömyys on kasvanut. Kasvu on ollut koko maan keskiarvoa hitaampaa. Työllisyystilanteen ei odoteta paranevan kuluvaan vuoden aikana. Vaikka taloudessa ja elinkeinoelämässä on pieniä valonpilkahduksia, esim. palvelualoilla ja teollisuuden tilauskannoissa, ne eivät ole riittävän suuria kohentamaan työllisyysastetta. Työllisten määrä kasvaa aikaisintaan ensi vuoden loppukeväällä. Työttömyys jatkaa kasvuaan kevääseen 2026 asti, joskin kasvu hidastuu tämän vuoden lopulla ja vuoden 2026 alkukuukausien aikana.

Keski-Suomen työllisyysalueilla on ollut muutosneuvotteluja tähän mennessä (23.9.2025) yhteensä 103. Nämä ovat johtaneet 288 henkilön irtisanomiseen ja 904 henkilön lomautukseen. Muutosneuvotteluja on ollut vuonna 2025 kaikilla toimialoilla, mutta eniten rakennusallalla, kiinteistö- ja maisemanhoitoalalla sekä koneiden ja laitteiden valmistuksessa. Muutosneuvottelujen määrä on laskenut vuosiin 2024 ja 2025 verrattuna eikä määrän enää ennakoita nousevan.

Keski-Suomessa ei ole tällä hetkellä työvoimapulaa. Paikallisia kohtaanto-ongelmia toki aina on. Ne painottuvat pääasiassa niihin kuntiin, jotka ovat etäällä Jyväskylästä. Erityisesti on pulaa tietyistä sote-alan työntekijöistä, ravintola-alan työntekijöistä, opettajista, lääkäreistä, kuljettajista sekä metallialan osaajista. Kohtaanto-ongelmat ovat paikallisia, alakohtaisia ja yrityskohtaisia. Paikalliset kohtaanto-ongelmat tulevat jatkumaan. Näillä paikkakunnilla väestö vähenee eikä julkisia kulkuyhteyksiä ole. Kustannustason noustessa päivittäinen mahdollinen pendelöintimatka lyhenee, jolloin työvoiman saatavuuden maantieteellinen alue pienenee entisestäänkin.

Keski-Suomen hyvinvointialueen alijäämä on suurin kaikista hyvinvointialueista. Sen tekemät ratkaisut palvelupisteidensä sijainneista tulevat vaikuttamaan sosiaali- ja terveysalan työvoiman kysyntään. Sote-alalla on perinteisesti ollut työvoimapulaa. Kysyntä ja tarjonta lähestyvät nyt tasapainoa, vaikkakin kysyntä jää vielä hieman tarjontaa suuremmaksi, koska palvelutarve vain kasvaa. Työvoimapulaloista myös ict-alan tilanne on muuttunut. Alalla on ollut irtisanomisia ja lomautuksia. Kysyntä ja tarjonta tulevat jatkossa olemaan tasapainossa, koska ala kuitenkin kehittyy kaiken aikaa.

Maakunnassa on isoja, kansainvälisiä yrityksiä, joissa ulkomaista työvoimaa on jo nyt, ja uusia työntekijöitä rekrytoidaan ulkomailta jatkossakin. Nämä rekrytoinnit ovat yleensä vaativia, tietyn alan erityisosaamista edellyttäviä tehtäviä. Monet keski-suomalaiset yritykset, edes keskisuuret yritykset eivät tässä työmarkkinatilanteessa ole juurikaan kiinnostuneita ulkomaisesta työvoimasta. Tilapäistä suojelua saavat ukrainalaiset muodostavat poikkeuksen. Useat heistä ovat sijoittuneet asumaan pienille paikkakunnille. Moni on työllistynyt paikkakunnan yrityksiin tai perustanut oman yrityksen. Työpaikat ovat käytännössä suorittavan työn tehtäviä, joissa kieli- taidolla ei ole kovin suurta merkitystä. Ukrainalaiset ovat siis madaltaneet kynnystä ulkomaisen työvoiman palkkaamiseen. Tällä hetkellä ei ole näköpiirissä sitä, että muunlaisten kansainvälisten rekrytointien määrä kasvaisi.

TE-palvelu-uudistus on käynnistynyt hyvin Keski-Suomessa. Työllisyysalueiden välinen yhteistyö on erittäin hyvää. Työllisyysalueet joutuivat aloittamaan toimintansa jo valmiiksi korkean työttömyyden ja vaikean rakennetyöttömyyden olosuhteissa. Samaan aikaan työllisyystilanne heikkeni. Keski-Suomen kuntatalous on heikko, mm. hyvinvointialueen korkean alijäämän vuoksi. Samaan aikaan kuntien maksuosuudet Kelan työttömyysetuuksista kasvavat nopeasti. Näissä olosuhteissa työllisyysalueilla ei ole taloudellisia mahdollisuuksia tarjota työttömille kaikkia niitä työllistymistä edistäviä palveluja, joita he tarvitsivat. Palveluun osallistuminen ei enää katkaise työttömyysetuuspäivien kertymistä, joten kunnilla ei välttämättä ole edes motivaatiota rahoittaa näitä palveluja. Tämä väistämättä johtaa

pitkäaikaistyöttömyyden ja rakennetyöttömyyden kasvuun. Kuntien taloustilanteet vaikeutuvat entisestään näiden ns. sakkomaksujen kasvun ja verotulojen vähene-
misen seurauksena.

14.4 Kehityssuuntia koskevat arviot

Taulukoiden arviointiaskeikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (–) heikompi, (– –) paljon heikompi

Keski-Suomi	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yrittöystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	+	+

Jyväskylän seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yrittöystoiminta	–	+	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	+	+

Jyväskylän seutukuntaan kuuluvat: Hankasalmi, Jyväskylä, Laukaa, Muurame, Petäjävesi, Toivakka, Uurainen

Jämsän seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	0

Jämsän seutukuntaan kuuluu: Jämsä

Keuruun seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	+

Keuruun seutukuntaan kuuluvat: Keuruu, Multia

Joutsan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	0
Työttömyyden määrä	+	–	0
Työvoiman saatavuus	0	+	0

Joutsan seutukuntaan kuuluvat: Joutsa, Luhanka

Saarijärven-Viitasaaren seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä	–	–	+
Työvoiman saatavuus	+	+	0

Saarijärven-Viitasaaren seutukuntaan kuuluvat: Kannonkoski, Karstula, Kinnula, Kivijärvi, Kyyjärvi, Pihtipudas, Saarijärvi, Viitasaari

Äänekosken seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä	–	–	–
Työvoiman saatavuus	0	+	+

Äänekosken seutukuntaan kuuluvat: Konnevesi, Äänekoski

15 Etelä-Pohjanmaa

Taulukko 14. Etelä-Pohjanmaan avainluvut (tilastojen lähteet: Tilastokeskus ja KEHA-keskuksen Työnvälitystilasto)

Muuttuja	Tuoreimman tiedon ajankohta	Tuorein tieto	Vuosi aikaisemmin	Muutos vuodessa	Muutos vuodessa
Väkiluku	31.12.2024	189 929	190 539	–610	–0,3 %
Työttömät työnhakijat laskentapäivänä	elokuu 2025	6 762	6 087	675	11,1 %
Alle 25-v. työttömät työnhakijat	elokuu 2025	1 001	845	156	18,5 %
Pitkäaikaistyöttömät	elokuu 2025	2 219	1 592	627	39,4 %
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta	elokuu 2025	7,9	7,1	-	0,8 %-yks.
Uudet avoimet työpaikat kuukauden aikana	elokuu 2025	581	969	–388	–40,0 %

15.1 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Epävarmuus luonnehtii edelleen maakunnan suhdanneodotuksia. Usko suhdanne-tilanteen kirkastumiseen on jonkin verran vahvistunut, vaikka erityisesti globaali toimintaympäristö on edelleen turbulentti. Myös kotimaisen kysynnän vaimeus ja kotitalouden normaalia korkeampi säästämisaste heijastuu odotusarvoihin. Kokonaisuutena tarkasteltuna maakunnan sietokyky erityyppisiä kriisejä vastaan on ollut kohtuullisen hyvä, ja yritysten tahtotila pitää kiinni työvoimastaan on ollut verrattain korkea.

Epävarmuudesta huolimatta yritys kentässä näkyy kuitenkin kiinnostusta kasvuun, kansainvälistymiseen ja vihreän siirtymän investointeihin. Rahoituksen riittävyys ja yksityisen pääoman saatavuus nousevat jatkossa yhä kriittisemmiksi tekijöiksi, jotta alueen kehityspotentiaali voidaan ulosmitata mahdollisimman tehokkaasti. Kehittämishankkeiden ja investointien kasvu-uralle kääntymiseen kaivataan myös vahvempia kasvusignaaleja, sekä rohkeita alueellisia ja kansallisia päänavauksia. Eräänä kompastuskivenä on ollut rakennusalan heikko tilanne, joka on heijastunut yritys kentälle laajasti ja aiheuttanut rakennemuutos haasteita erityisesti Alavudella ja Kauhajoella. Toisin sanoen, uudisrakentamisen hidas toipuminen on selkeä huolenaihe koko maakunnassa, koska merkittävä osa alueen teollisuudesta kytkeytyy rakentamiseen.

Etelä-Pohjanmaan erityishaasteita ovat epäsuotuisa demografinen kehitys, työvoiman saatavuus, heikko kansainvälistymisaste ja korkea-asteen koulutuspaikkojen vähäisyys. Veto- ja pitovoimatekijöiden parantaminen on tulevaisuushaaste, johon vastaaminen edellyttää panostuksia, sekä uusia yhteistyöavauksia eri sektoreilla toimivien yritysten, organisaatioiden ja järjestöjen kumppanuuksien vahvistamiseen. Strategista kehittämisloikkaa tarvitaan myös elinkeinorakenteen ja koulutustarjonnan uudistamisessa, jotta maakunnan asema alueiden välisessä kilpailussa vahvistuisi. Myös toimintaympäristön muutoksiin on syytä kiinnittää kasvavaa huomiota. Energiamurros etenee ja sen mukanaan tuomien mahdollisuuksien (kuten esimerkiksi kytkennät datatalouteen) ja muiden heijastusvaikutusten tunnistaminen on erittäin tärkeää. Muuttuneen turvallisuusympäristön takia puolustusteollisuus ja yhteiskuntien kriittisen infrastruktuurin suojaaminen ovat nousseet merkittäviksi trendeiksi. Erityisesti siviili- ja puolustuskäyttöön sopivia ratkaisuja tarjoavien kaksikäyttöyritysten markkinanäkymät ovat myönteiset, mikä nähdään mahdollisuutena myös Etelä-Pohjanmaalla, vaikkakin uusiin toimijaverkostoihin kiinnittyminen voi olla pk-yrityksille haasteellista.

Etelä-Pohjanmaa on merkittävä tuulisähkön tuotantoalue. Uusia tuulivoimapaistoja ja muita energiamurrokseen kytkeytyviä hankkeita on suunnittelupöydillä edelleen kohtuullisen runsaasti. Hankkeiden kustannusarviot ovat huomattavan suuria. Tuulivoiman rinnalle ja sitä täydentämään ovat tulleet teollisen mittakaavan aurinkovoimapaistot, joita on toteutumassa esimerkiksi tuotannosta poistuville turvetuotantoalueille. Myös hybridimuotoiset hankkeet ja tuotantoalueisiin kytkeytyvät akkuvarastohankkeet ovat yleistyneet, ja niihin pyritään varautumaan myös kaavoituksen edistämisen ja kehittämisen kautta. Muita Etelä-Pohjanmaan energiantuotantojärjestelmän muutoksen erityisteemoja ovat esimerkiksi biokaasun tuotannon ja käytön lisääminen, sekä hajautetun energian pientuotannon kehittäminen. Kootusti voidaan todeta, että energiamurros etenee vääjäämättä, mutta haasteena on luonnollisesti myös se, miten meneillään olevan murroksen kokonaiskirjo ja lisäarvopotentiaali kyetään hyödyntämään aluekehittämisessä. Rooli energiareservaattina on ei-toivottu skenaario.

Etelä-Pohjanmaan liikenneverkkoa koskevia kärkihankkeita ovat valtatie 19 ja kantatie 67 palvelutason kehittäminen, valtatie 3 ja Seinäjoki–Tampere-rata-yhteyden kehittäminen, sekä Seinäjoki–Vaasa–Jyväskylä-yhteyksien kehittäminen sisältäen sekä valtatie 18 että ratayhteyden. Maakunnan sisällä liikkuminen perustuu erityisen vahvasti henkilöauton käyttöön. Saavutettavuuteen, tieverkon kuntoon ja liikenneturvallisuuteen liittyvät kysymykset herättävätkin maakunnassa huolta. Asutus- ja elinkeinotoiminta on varsin hajasijoittunutta ja korkean profiilin teollisuuskeskittymiä on myös seutukeskuksissa ja reuna-alueilla. Alemman asteisen tieverkon kunto on yleinen huolenaihe. Eräänä ylläpitohaaste- ja kustannustehokkuustoimena on muuttaa vähäliikenteiset ja huonokuntoiset päällystetyt tiet sorateiksi. Useille valta- ja kantatieosuuksille on leimallista, että liikenteessä sekoittuvat alueellinen liikenne, pitkämatkainen raskas liikenne ja maatalouteen liittyvä hidas liikenne. Liikenteen välityskyvyn, liikenneturvallisuuden ja raskaan liikenteen sujuvuuden kannalta keskeisille yhteysväleille tarvittaisiin ohituskaistoja, monikaistaisia tieosuuksia sekä korjausiässä olevien siltarakenteiden uudistamista. Raideliikenteen osalta haasteena on ollut Suupohjan radan kunto ja kohtalo. Myönteistä on, että valtatie 19 varrella oleville turvallisuuskriittisille tieosuuksille on luvassa merkittäviä parannuksia ja Suupohjan radalle on saatu kaivattua suunnittelurahoitusta.

Merkittävien julkisten rakennushankkeiden osalta tapetilla on ollut esimerkiksi asemanseudun uudistaminen Seinäjoella, sekä oppilaitoksia koskevaa rakentamista eri puolilla maakuntaa. Seinäjoen asema-alueen ensimmäinen vaihe avautui joulukuussa 2024. Ensimmäiseen rakennusvaiheeseen kuuluvat hyvinvointialueen perhekeskus, asuinkerrostalo, asemahallin sisältävä toimisto- ja liikerakennus, asema-aukio ja alikäytävä sekä 5-kerroksinen pysäköintitalo. Suurin

oppilaitoshanke, eli Seinäjoen koulutuskuntayhtymän Kirkkokadun kampuksen rakentaminen on alkanut Seinäjoen ydinkeskustassa. Kampuksen käyttöönoton on suunniteltu tapahtuvan vuoden 2027 loppupuolella. Ähtärin Tuomarniemessä sijaitseva moderni toiseen asteen kampus, jossa toimii myös Ähtärin lukio, on otettu käyttöön jo syksyllä. Suupohjan koulutuskuntayhtymä Vuoksen maatalousoppilaitos Kauhajoella on puolestaan luovutettu käyttöön kuluvan vuoden elokuussa.

Väestökehityksen trendikäyrä on jo pitkään osoittanut maakunnassa huolestuttavaan suuntaan, eivätkä tuoreet väestöennusteet tuo tilannekuvaan muutosta. Tilastokeskuksen mukaan Etelä-Pohjanmaalla asui viime vuoden lopussa 189 929 henkilöä. Maakunnan väkiluvun vähenemisvauhdiksi voidaan määritellä noin 600 henkilöä per vuosi. Ennakkotietojen mukaan kuluvan vuoden alkupuolen kehitys sisältää myös positiivisia yllätyksiä, mutta kokonaistilannetta voidaan arvioida vasta vuositilastojen pohjalta. Väestökehityksen osalta juopa keskusseudun (Seinäjoki-Ilmajoki-Lapua) ja muun maakunnan välillä on ollut kasvava. Toisin sanoen, myös maakunnan sisäisessä kehityskuvassa on polarisoitumista. Suurimmat muuttotappiot syntyvät nuorista, jotka muuttavat opintojen perässä esimerkiksi yliopistokaupunkeihin. Tämä on suurelta osin seurausta maakunnan korkeakoulutuspaikkojen alimitoituksesta suhteessa nuoriin ikäluokkiin.

Vaikka maahanmuuton määrä on, Ukrainan sodan takia, kasvanut viime vuosina huomattavasti, se ei kuitenkaan ole riittänyt nostamaan maakunnan väkilukua kasvuun. Nettomaahanmuuton määrä maakunnassa on riittänyt maan sisäisten muuttotappioiden torjumiseen vuodesta 2021 lähtien. Maahanmuutto lisääntyy myös työperäisesti sekä ulkomaisten opiskelijoiden myötä, sillä kansainvälisten tutkintojen tarjontaa on määrätietoisesti ja tuloksellisesti lisätty maakunnassa. Viimeisen kymmenen vuoden aikana ulkomaisten opiskelijoiden määrä maakunnassa on noin kolminkertaistunut ja erityisesti 2020-luvulla kasvu on ollut nopeaa. Suurimmat ulkomaan kansalaisten ryhmittymät vuonna 2024 olivat ukrainalaiset (28,3 %), virolaiset (9,2 %), venäläiset (8,6 %), unkarilaiset (3,9 %) ja thaimaalaiset (3,7 %). Viime vuosina maahanmuuttajien juurissa ovat alkaneet näkymään merkittävästi myös Itä- ja Kaakkois-Aasia sekä Intian niemimaa. Maahanmuuttoon kytkeytyy vahvasti myös perhepolitiikka, mikä on tuonut kunnille uusia palvelutarpeita. Asumiseen, päivähoitoon, koulutukseen, kotoutumiseen ja työmarkkinoille kiinnittymiseen on kyettävä panostamaan.

15.2 Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Etelä-Pohjanmaa tunnetaan yrittäjyydestä, vahvasta elintarvikesektorista sekä monipuolisesta kulttuuritarjonnasta. Vahvimpia toimialoja ovat teknologiateollisuus (pääpaino kone- ja metalliteollisuudessa), elintarviketuotanto, sekä rakennus- tuote- ja huonekaluteollisuus. Kaupan alan keskittymiä löytyy luonnollisesti maakuntakeskus Seinäjoelta sekä seutukuntakeskuksista. Nopeasti kasvanut tuuli- ja aurinkovoiman tuotanto on uudempi piirre, joka näkyy myös maisemassa.

Maakunnan yrityskentän uusiutuminen on perinteisesti ollut varsin hidasta. Yritysten perustamisaktiivisuus on viimeisen saatavilla olevien neljännesvuosiestimaatin (Q1 2025) mukaan laskenut selvästi edeltävän viiden vuoden tasosta. Lopettaneiden yritysten lukumäärä on kasvanut parin viime vuoden aikana selvästi ja kuluvan vuoden alun estimaatti lopettavien määrästä on huolestuttavan korkea. Myös konkurssiin haettujen yritysten määrä on kuluvan vuoden tilastotietojen mukaan kasvussa verrattuna vuodentakaiseen tilanteeseen. Eniten konkurssiin haettuja yrityksiä on ollut palveluissa, kaupassa ja teollisuudessa. Eräänä kesto- haasteena on kasvuhaluukkuus, joka on laskenut trendinomaisesti jo vuosia, ja jota osaltaan selittää myös yrittäjäkunnan ikääntyminen. Tässä mielessä oli myönteinen yllätys, että syksyn pk-barometrissä kasvuhaluukkuus oli pitkästä aikaa noususuunnassa. Lisäksi merkittävänä puutteena alueen elinkeinorakenteessa on osaamisintensiivisiin (KIBS) aloihin kuuluvien yritysten vähäinen määrä.

Maakunnan pk-yritysten suhdanneodotukset ovat olleet jo pitkään maan keskimääräistä heikompia. Syyskuussa julkaistussa pk-barometrissä lähitulevaisuuden näkymiä arvioitiin edelleen maan keskimääräistä varovaisemmin. Näkemyksiä kuvaava saldoluku jäi edelleen negatiiviseksi, mutta arviot olivat kuitenkin myönteisempiä kuin keväällä. Eräänä selittävä tekijä lienee, että tarjouspyyntöjen määrä on ollut keväästä alkaen kasvussa. Negatiivisin odotusarvo oli investointien arvoa koskevissa näkemyksissä, jotka ovat olleet jo pitkään alavireiset. Tämä herättää huolta tulevasta, sillä pitkään patoutunutta investointivelkaa on vaikea kuroa kiinni.

Eri rahoituslähteistä myönnettyjen yritystukien ja -avustusten kokonaismäärä on pysynyt kohtuullisella tasolla. Rahoitettujen hankkeiden kokoluokka on tosin keskimäärin melko vaatimaton, mikä herättää kysymyksiä yrityskentän mahdollisuuksista satsata tulevaisuuteen. Rahoituksen kysyntä on vaihdellut merkittävästi valintajaksoittain viimeisen vuoden aikana. Yritysyhteydenottojen perusteella voidaan ennakoida, että vaihtelevuus jatkuu vielä lähitulevaisuudessakin. Lisäksi yritykset ovat kohdanneet haasteita investointien ja kehittämishankkeiden kokonaisrahoituksen varmistamisessa. Rahoitusehdot ovat kiristyneet, ja vakuusvaatimukset

voivat olla pienille ja keskisuurille yrityksille haasteellisia. Tämä on korostunut erityisesti niissä investointihankkeissa, joissa kokonaiskustannukset nousevat yritysten kokoluokkaan nähden korkeiksi.

Elintarviketuotannon osalta lähivuosien kriisit ovat olleet merkittävä haaste. Ruokamarkkinat ovat vakautumassa uuteen tasapainoon, mutta tilanteessa on edelleen kysymysmerkkejä, koska kustannukset ja hinnat ovat jääneet korkealle tasolle. Kuluttajien ostoskäyttäytymisen ennakointi on edelleen haastavaa, eikä tärkeimpien kohdemaiden kysynnässä odoteta tapahtuvan nopeaa piristymistä. Myönteisiä signaalejakin on, sillä elintarviketuotannon investoinneissa on tekemisen meininki. Atria Oyj on antanut kesän aikana tiedotteita merkittävistä tulevaisuusinvestoinneista. Nurmon tuotantolaitoksella investoidaan valmisruokatuotannon modernisointiin ja siihen liittyviin energiaratkaisuihin kokonaisuudessaan yli 100 miljoonalla eurolla. Tämä pitää sisällään muun muassa olemassa olevan tuotantolaitoksen saneerausta, sekä tuotantoprosessien ja muiden teknisten järjestelmien vaihtoa energiatehokkaimpiin. Hankkeessa pyritään luomaan malli tulevaisuuden hiilineutraalille tehdaskonseptille. Yhtiö suunnittelee parhaillaan investointeja myös Kauhajoen tehtaalle tuotantoprosessien uudistamiseen ja uudelleenjärjestelyjä naudanlihan tuotantonsa kannattavuuden parantamiseksi. Investointipäätös tehdään myöhemmin, kun uudelleenjärjestelyjä koskevat muutosneuvottelut on saatu päätökseen. Salaattiaterioiden markkinajohtaja Fresh Servant Oy on puolestaan kasvattanut toimintaansa uusilla toimitiloilla ja keskittämällä tukkuliiketoimintansa Seinäjoelle Roveksen teollisuusalueelle. Valmiiden tuotteiden valmistus keskittyy Pedersöreeseen ja Lapualle. Tällä hetkellä Seinäjoen toimipisteessä työskentelee noin 50 henkilöä. Lähivuosien tavoitteena on työntekijämäärän tuplaaminen.

Maataloudessa on edelleen uskoa tulevaan, vaikka jatkuva toimintaympäristön haasteiden kanssa painiminen on arkipäiväistynyt. Kuluneen vuoden osalta voidaan todeta, että sekä nuorten viljelijöiden aloitustukihakemusten että maatalouden investointitukihakemusten osalta kysyntätilanne on varsin myönteinen. Investointiaikeet kohdistuvat tuotantotilarakentamisen, peruskorjausten, lypsykonerobotiikan ohella vahvasti myös salaojituksiin, sekä varastorakentamiseen ja maatilojen energiaratkaisuihin. Kannattavuus, lainarahan ehdot sekä kokonaisrahoituksen saaminen näyttävät kuitenkin kehittämishaasteina. Yrittäjätulon kasvuodotuksissa on orastavaa positiivisuutta, mutta näkymät sisältävät edelleen paljon epävarmuustekijöitä. Tiloilla on kuitenkin edelleen maksuvaikeuksia eivätkä konkurssitkaan ole poissuljettuja. Tilanpidon ja erityisesti karjatalouden lopettamisia tulee tasaiseen tahtiin.

Teknolוגiateollisuudessa, josta kone- ja metallituoteteollisuus muodostaa leijonanosan, yleinen tilanne on ollut jokseenkin staattinen, mutta viitteitä paremmasta on aistittavissa. Kevätkaudelle ajoittuvien tarjouspyyntöjen osalta on rohkaisevia signaaleja, mutta kilpailu merkittävistä tilauksista on kireää. Haasteelliseen tilanteeseen nähden yritysten tilauskannat ovat olleet vähintään tyydyttävällä tasolla, mutta erot toimialan sisällä ovat huomattavia. Lyhyen ennustehorisontin takia muuttuviin tilanteisiin on varauduttu erityyppisillä sopeuttamistoimilla tai esimerkiksi vuokratyövoiman puskurikäytöllä. Myönteistä kuitenkin on, että yritykset haluavat pitää osaajistaan kiinni. Panoksia on laitettu myös tuotannon automatisointiin, millä turvataan tulevaa pidemmällä aikajänteellä. Rohkeitakin pk-yritysten investointeja on uutisoitu. Esimerkiksi Kuortaneella toimiva JL Metals Oy laajentaa tuotantotilojaan ja investoi uuteen konekantaan. Haastavalle ajalle ominainen ilmiö on myös yritysten omistusjärjestelyiden lisääntyminen. Esimerkiksi Ferrum Group Oy, Relicomp Oy, Stamac Oy ja Trailander Oy ovat vaihtaneet omistajaa viimeisen puolentoistavuoden aikana.

Rakennustuoteteollisuudessa ja sahateollisuudessa tilanne on haastava ja epävarmuus jatkuu, koska rakentaminen on jälkisyklistä ja kotimaan rakentamisen näkymät sisältävät edelleen runsaasti epävarmuustekijöitä. Kuluttajien vahvasti kokema epävarmuus heikentää myös pienimuotoisten investointien ja saneeraus- ja korjaushankkeiden toteutumista. Sopeuttamistoimia on käynnissä ja työvoimaa on parhaillaan lomautettuna. Puu- ja rakennustuoteteollisuudessa toteutuneet rakennemuutokset (Alavus ja Kauhajoki) aiheuttavat myös pidemmän aikavälin kehittämishaasteita. Sahateollisuuden tilannekuvan kannalta myönteistä on se, että alueen sahat ovat modernisoineet tuotantoaan päämäärätietoisesti, eli eväät haastavissa suhdanne- ja kilpailutilanteissa pärjäämiseen ovat olemassa.

Kaupan ja palveluiden näkymissä on epävarmuutta ja rekrytoinneissa on varovaisuutta, johon vaikuttaa kuluttajien häilyvä luottamus ja varovainen ostokäyttäytyminen. Ensi vuotta koskevat odotusarvot ovat maltillisen neutraaleja, eli merkittävää kasvua ei odoteta tapahtuvan. Kauppa ennakoi työllisyyden nettotrendin olevan yleisesti ottaen hienoisessa laskusuunnassa. Maakunnan tavaratalo- ja hypermarketsektorilla on kuitenkin jonkin verran myönteistä liikehdintää, mikä tarkoittaa myös uusia työpaikkoja. Rakentamisvaiheessa olevista investoinneista merkittävimmät ovat Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupan Hyllykallion Prisman laajennus, sekä tavarataloketju Kärkkäinen Oy:n uudet toimitilat Seinäjoen Ideaparkin yhteyteen. Tukkukaupan osalta näkymiä heikentää erilaisten investointien (asunnot, teollisuus, infra) vaatimaton kehityskuva. Huolta aiheuttaa myös pienten palveluyritysten taloudellinen kestävyys tilanteessa, jossa kuluttaminen painottuu lähinnä välttämättömiin menoihin.

Matkailun osalta aluetason näkymä on moniulotteinen. Suurimpana kysymysmerkkinä on Ähtärin eläinpuiston ja sen ympärille rakentuneen matkailualueen tulevaisuus. Ähtärin Eläinpuisto Oy on päässyt yrityssaneeraukseen ja pyrkii kehittämään toimintaansa kestävä kulurakenne ohjenuoranaan. Mennyt tapahtumakesä oli jälleen kerran olemaan vilkas ja eri tapahtumat keräsivät varsin huomattavat kävijämäärät. Kesätapahtumien haasteena ovat yllätysmomenttia tarjoavat sääolosuhteet, korkealle jääneet järjestämiskustannukset ja ulkomaisten huippuesiintyjien saaminen Suomeen. Tapahtumiin liittyvän matkailun ohella huvipuisto-, virkistys- ja luontomatkailu ovat teemoja, jotka tarjoavat konkreettisia kehittämismahdollisuuksia erityisesti maakunnan reuna-alueilla. Esimerkiksi Kauhavan Alahärmässä sijaitsevan PowerParkin kehittämissuunnitelmat ovat edenneet ja suunnitelmassa on muun muassa majoituskapasiteetin merkittävä kasvattaminen. Luontomatkailussa maakunnan Geoparkit (Lauhavuori-Hämeen kangas ja Kraatterijärvi) muodostavat potentiaalisia kehittämiskokonaisuuksia.

15.3 Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät

Maakunnan työllisyysaste on työvoimatutkimuksen mukaan maan keskimääräistä korkeampi, mutta työllisten määrä on ollut laskusuunnassa vuodentakaiseen tilanteeseen verrattuna. Työvoiman kokonaiskysyntä on ollut melko vaimeaa, mutta se ei ole kuitenkaan kokonaan seisahtunut. Varovaisuutta kuitenkin riittää, koska signaalit suhdannetilanteen kohenemisen osalta viittaavat kituliaaseen kasvuvaiheeseen. Näkymä tulevaan on lyhyt ja henkilöstön sopeuttamistoimet yleistynevät vuoden vaihteeseen mentäessä.

Epävarma suhdannetilanne on parantanut työvoiman saatavuutta jonkin verran, mutta muutos on tilapäinen. Demografisesta vääristymästä juontuva osaavan työvoiman saatavuus on maakunnassa pysyväishaaste. Rekrytointihaasteet ovat olleet kroonisia esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla, teknologiateollisuudessa, ICT-alalla, sekä majoitus- ja ravitsemusalalla, mutta suhdannetilanteen takia tilanne ei ole tällä hetkellä keskustelun keskiössä. Sosiaali- ja terveysalan osalta hyvinvointialueiden taloushaasteet ja uudet toimintamallit ovat vaikuttaneet rekrytointeihin koko toimialalla. Voidaan todeta, että sote-alan ammattien osalta on haettu uutta tasapainoa. Joidenkin tehtävien, kuten lähihoitajat ja sairaanhoitajat, osalta avoimiin paikkoihin on saatu hakijoita aiemmasta poiketen melko hyvin. Erityisosaamista vaativien tehtävien (esim. erikoislääkärit, psykologit) osalta rekrytointihaasteet pääsääntöisesti jatkuvat. Eläkepoistumat ovat mittaluokaltaan merkittäviä monella toimialalla, joista voidaan korostaa teknologiateollisuutta sekä sosiaali- ja terveysalaa. Suhdanteiden kohentuessa työvoiman saatavuushaasteet

kärjistyvät todennäköisesti nopeasti. Nopea siirtyminen työvoimapulakeskusteluun koskee erityisesti kone- ja metalliteollisuutta, jossa rekrytoinnit painottuvat tälläkin hetkellä ulkomaiseen työvoimaan.

Työttömyys on ollut syksyllä edelleen kasvusuunnassa, mutta maakunnan tilanne on monia muita alueita parempi. Työttömien työnhakijoiden osuus Etelä-Pohjanmaan työvoimasta oli elokuussa 7,9 prosenttia, joka oli MannerSuomen toiseksi alhaisin. Koko maassa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,5 prosenttia. Elokuun lopussa hakijarekistereissä oli vajaat 6 800 työtöntä työnhakijaa. Vuoden takaisesta vertailuajankohdasta määrä nousi 675 henkilöllä, eli 11,1 prosentilla. Lomautettujen ja lyhennytyllä työviikolla olevien lukumäärä on ollut laskusuunnassa jo useamman kuukauden, mikä on positiivinen signaali. Syyskauden osalta työllistymisnäkymien ei odoteta kuitenkaan merkittävästi kirkastuvan, eli haasteellisen työmarkkinatilanteen ennakoidaan vielä jatkuvan.

Maakunnan työnhakijapoolin rakenne on haastava. Pitkittyvät työttömyysjaksot ja nuorten työnsaannin vaikeudet lisäävät haasteita entisestään. Sekä nuorisotyöttömyys että pitkäaikaistyöttömyys ovat lisääntyneet huomattavasti vuoden takaisesta. Erityisesti pitkäaikaistyöttömyys on noussut tasolle, jonka taittamiseen tarvittaisiin jo merkittäviä erityispanoksia. Käytännössä joka kolmas työtön työnhakija on pitkäaikaistyötön, mikä alleviivaa tilanteen vakavuutta. Ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden määrä (noin 600 hlöä) on viimeisen vuoden aikana kasvanut jonkin verran. Ulkomaisten työnhakijoiden kokonaismäärä on lisääntynyt viime vuosina selvästi. Taustalla on Ukrainasta paenneiden saapuminen maakuntaan ja ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määrän (ml. perheet) huomattava kasvu eri koulutusasteilla.

Kasvava nuorisotyöttömyys ja työmarkkinoilta syrjäytyminen ovat haasteita, joiden yhteiskunnalliset kustannukset voivat nousta korkeiksi. Myös tulevaisuudessa siintävä kasvu tarvitsee tekijänsä. Työnhakijoiden palvelupolun ja -tarjonnan tueksi tarvitaan uusia ideoita, työkaluja ja monialaista yhteistyötä. Sama koskee kansainvälistä työvoimaa koskevia kysymyksiä ja maahanmuuttajien palveluja laajemminkin. Erityyppisten rakennerahastohankkeiden tehokkaaseen hyödyntämiseen olisi kohdennettava lisähuomiota ja päämäärätietoisia panostuksia. Hankkeet toimivat parhaimmillaan myös yhteisinä kehittämisalustoina, joilla kunnat, työllisyysalueet, hyvinvointialueet, yritykset, oppilaitokset ja muut kehittämistoimijat voisivat rakentaa uusia toimintamalleja sekä tiivistää keskinäistä yhteistyötään.

15.4 Kehityssuuntia koskevat arviot

Taulukoiden arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (–) heikompi, (– –) paljon heikompi

Etelä-Pohjanmaa	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	–

Seinäjoki	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	–

Seinäjokeen kuuluvat: Ilmajoki, Isokyrö, Kauhava, Kurikka, Lapua, Seinäjoki

Suupohja	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	–

Suupohjaan kuuluvat: Isojoki, Karijoki, Kauhajoki. Teuva

Kuusiokunnat	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yrittäjätoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	–

Kuusiokuntiin kuuluvat: Alavus, Kuortane, Ähtäri

Järviseuutu	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yrittäjätoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä	– –	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	–

Järviseuutuun kuuluvat: Alajärvi, Evijärvi, Lappajärvi, Soini, Vimpeli

16 Keski-Pohjanmaa

Taulukko 15. Keski-Pohjanmaan avainluvut (tilastojen lähteet: Tilastokeskus ja KEHA-keskuksen Työnvälitystilasto)

Muuttuja	Tuoreimman tiedon ajankohta	Tuorein tieto	Vuosi aikaisemmin	Muutos vuodessa	Muutos vuodessa
Väkiluku	31.12.2024	67 723	67 736	–13	0,0 %
Työttömät työnhakijat laskentapäivänä	elokuu 2025	2 610	2 364	246	10,4 %
Alle 25-v. työttömät työnhakijat	elokuu 2025	385	324	61	18,8 %
Pitkäaikaistyöttömät	elokuu 2025	949	847	102	12,0 %
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta	elokuu 2025	8,5	7,7	-	0,8 %-yks.
Uudet avoimet työpaikat kuukauden aikana	elokuu 2025	191	626	–435	–69,5 %

16.1 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Keski-Pohjanmaalla on monipuolinen elinkeinorakenne: alueella on vahvaa vientiteollisuutta, monipuolista alkutuotantoa ja merkittävä kaupan ja palveluiden toimiala. Keski-Pohjanmaalla viriää uusia innovaatioita erityisesti puhdasta siirtymää edistävillä toimialoilla, kuten akkuteollisuudessa ja vetytaloudessa ja tämä kehitys on merkittävää koko Suomen mittakaavassa.

Keski-Pohjanmaalle on sijoittumassa merkittävä määrä suurinvestointeja erityisesti puhdasta siirtymää edistäville aloille. Pohjanmaan kauppakamarin laskelmien mukaan investointeja on suunniteltu vuosikymmenen loppuun mennessä jopa 20 miljardin euron edestä Pohjanmaan ELY-keskuksen alueelle. Vaikka investoinnit ovat olleet viime aikoina joiltain osin vastatulessa, Keski-Pohjanmaalla uskotaan alan mahdollisuuksiin ja toteutukseen asti on päästy jo monen hankkeen osalta. Investointialto koostuu muun muassa akkuteollisuus-, vetyteollisuus- ja tuulivoimahankkeista, minkä lisäksi alueella jo toimivat yritykset kehittyvät ja investoivat jatkuvasti.

Elinkeinoelämän haastava tilanne on jatkunut pitkään, ja käännettä kasvuuralle on saatu odottaa kuumeisesti jo vuosia. Alueella kuitenkin uskotaan, että paremmat ajat ovat tulossa. Vientipainotteinen teollisuus kasvaa ja kehittyy ja myös vaikeuksissa rypenyt rakennusala näyttää piristymisen merkkejä. Maataloudessa suuremmat investoinnit elpyvät hiljalleen. Työttömien määrä on ollut kasvusuunnassa pidemmän aikaa, vaikkakaan suuria irtisanomisia ei maakunnan yrityksissä ole jouduttu tekemään. Huolestuttavaa on erityisesti pitkäaikaistyöttömien määrän kasvu. Työvoiman kysyntä maakunnassa tulee todennäköisesti kasvamaan voimakkaasti useamman vuoden tähtäimellä, jotkin suuret investointihankkeet ovat jo toteutumassa.

Keski-Pohjanmaan maakunnassa oli 67 700 asukasta vuonna 2024. Väkimäärä on pienentynyt viime vuosina ja Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan väestö ikääntyy ja työikäisten määrä vähenee tulevaisuudessakin. Elinkeinoelämän kasvavien työvoimatarpeiden näkökulmasta ennusteet ovat huolestuttavia. Työvoimareservin täysimääräinen hyödyntäminen sekä maakunnan veto- ja pitovoiman kehittäminen ovat tärkeässä roolissa työvoiman saatavuusongelman ratkaisussa ja alueelle suunniteltujen investointien toteutumisen mahdollistamisessa. Myös kansainvälisen työvoiman veto- ja pitovoiman kehittämiseen täytyy panostaa maakunnassa merkittävästi. Maan sisäisessä muuttoliikkeessä Keski-Pohjanmaa menettää väestöä erityisesti Pohjois-Pohjanmaalle ja Uudellemaalle.

16.2 Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Keski-Pohjanmaa on vientipainotteisesta teollisuudestaan tunnettu maakunta. Kokkolan suurteollisuusalueella tuotettavia kemianteollisuuden klusterin tuotteita toimitetaan Kokkolan sataman kautta kaikkialle maailmaan. Alkutuotantosektori on maakunnassa vahva ja Kokkola on myös perinteinen kaupan alan keskus. Rakennusalan vahvuudet maakunnassa liittyvät erityisesti talotehtaisiin. Kulttuurimatkailun osalta tunnetaan muun muassa Kaustisen kansanmusiikkijuhlat.

Keski-Pohjanmaalla jättimäiset puhtaan siirtymän investoinnit jakautuvat muun muassa akkuarvoketjuun, maa- ja merituulivoimarakentamiseen, muihin uusiutuviin energiantuotantomuotoihin kuten aurinkovoimaan ja biokaasutuotantoon sekä vihreän vedyn ja metanolin tuotantoon. Pohjanmaan kauppakamarin mukaan vuosikymmenen loppuun mennessä investointeja on tulossa jopa 20 miljardin arvosta Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakuntiin. Elinkeinoelämän keskusliiton vihreiden investointien dataikkunan mukaan taas pelkästään Keski-Pohjanmaan maakuntaan investointeja on suunnitteilla lähes kuuden miljardin euron arvosta (on kuitenkin huomattava, ettei dataikkunassa ole välttämättä tietoa kaikista hankkeista tai niiden investointisummista). Investointien myötä alueelle syntyy tuhansia työpaikkoja laitosten rakennus- ja tuotantovaiheessa. Uusi työvoima lisää kysyntää myös esimerkiksi kaupan, palveluiden, asumisen, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä matkustamisen saralla.

Vaikka puhtaan siirtymän investoinnit ovat olleet hienoisessa vastatulessa muualla, Keski-Pohjanmaalla monet hankkeet ovat jo edenneet suunnitteluvaiheesta toteutukseen. Keliberin litiumkaivos, Jervoisin kobolttijalostamo sekä Hycamiten vety- ja grafiittilaitos on valittu EU:n strategisten kaivoshankkeiden listalle, jossa näiden hankkeiden lisäksi on vain kolme muuta hanketta ympäri Suomea. EU-statusen arvioidaan nopeuttavan luvitusta ja helpottavan rahoituksen saamista hankkeille. Myös alueella jo toimivat yritykset innovoivat ja investoivat aktiivisesti. Viime vuosina merkittäviä investointeja on saatu toteutettua mm. JTF-rahoituksen myötä. Maakunnan merkittävän vientiteollisuuden vanavedessä kasvun ja kansainvälistymisen uralle ovat päässeet monet alihankintaverkoston pk-yritykset, jotka huolehtivat kokonaisvaltaisesti suurteollisuuden huolto-, asennus- ja muutostöistä suunnittelusta toteutukseen asti.

Muun muassa epävakasta maailmantilanteesta ja haastavasta taloustilanteesta johtuvat epävarmuudet ovat hidastaneet investointien toteutumista ja muuta kasvua jo pidemmän aikaa. Käännös parempaan on alkanut tapahtua, mutta vahvemmalle kasvu-uralle pääsemisessä kestää aikansa. Elinkeinoelämän keskusliiton Suhdannebarometrissa suhdanneodotukset pohjalaismaakuntien alueella

ovat kasvusuunnassa, vaikkakin edelleen hyvin varovaiset. Työ- ja elinkeinoministeriön, Finnveran ja Suomen Yrittäjien Pk-yritysbarometrissa vastaajat arvioivat yleiset suhdannenäkymät negatiivisiksi, merkittävästi koko maan tasoa matalammalle. Odotukset kannattavuudesta ja investointien arvosta ovat kehnot ja riittämätön kysyntä on kasvun esteistä merkittävin. Rahoituksen saatavuus on edelleen heikkoa. Tulevaisuudessa haasteena voivat olla myös rakennusalan resurssien riittävyys siinä tapauksessa, että useampi rakennushanke käynnistyy samanaikaisesti.

Yhdysvaltojen ailahtelevainen politiikka luo epävarmuutta markkinoille. Esimerkiksi kemianteollisuuden osalta Yhdysvallat on viime vuosina kehittynyt tärkeäksi vientimaaksi Venäjän-viennin sulkeuduttua. Vuonna 2024 kemianteollisuuden vienti Suomesta Yhdysvaltoihin olikin jopa 2,7 miljardia euroa. Uusia korvaavia markkinoita ei juurikaan ole tiedossa. Alkuvuodesta Kemianteollisuus ry arvioi, että suunnitellut suuret tullit Yhdysvaltoihin tulisivat heikentämään kannattavuutta sekä vähentävän tuotantomääriä, investointeja ja työllisyyttä Suomessa. Tullitaso jäi EU:n ja Yhdysvaltojen välisessä kauppasopimuksen myötä pelättyä alhaisemmaksi, mutta korotus on edelleen suuri aikaisempaan tasoon verrattuna ja tulee heikentämään kilpailukykyä.

Kokkolassa sijaitsee Pohjoismaiden suurin epäorgaanisen kemianteollisuuden keskittymä, Kokkola Industrial Park (KIP), ja jota pidetään kiertotalouden edelläkävijänä Suomessa ja koko Euroopassa. KIP-alueella toimii noin 80 vientipainotteista kemian- ja metallialan huippuyritystä, jotka työllistävät suoraan 2 400 ihmistä. Alue kehittyy jatkuvasti, kun uutta teknologiaa otetaan käyttöön, vanhoja tehtaita laajennetaan ja päivitetään ja uusia tehtaita rakennetaan. Kemianteollisuuden lisäksi maakunnassa on voimakas bioklusteri ja koko maan mittakaavassa merkittävää veneteollisuutta. Suurimmat elintarviketeollisuuden yritykset ovat lihanjalostuksessa, meijeritoimialalla sekä virvoitusjuomien valmistuksessa.

Maakunnan merkittävimpiä työllistäjiä teollisuudessa ovat sinkkitehdas Boliden Kokkola, kobolttijalostamo Umicore Finland, kasvinsuojeluaineita valmistava CABB sekä kobolttimateriaaleja valmistava Jervois. Geopoliittinen tilanne aiheuttaa haasteita yhtiöille, mutta sen myötä myös kriittisten metallien ja materiaalien paikallinen saatavuus nousee entistä tärkeämmäksi. Yhtiöiden tulokset ovat olleet vaihtelevia, vaikeuksia ovat aiheuttaneet mm. kaupan esteet ja valuuttakurssit. Joillain yhtiöillä liikevaihto ja -voitto ovat kutistuneet, kun taas toiset ovat päässeet parempiin lukuihin alkuvuoden aikana.

Akkumateriaaleja tuottavan Keliberin hallussa on Euroopan merkittävimmät litiumesiintymät ja sen tavoitteena on käynnistää akkulaatuisen litiumhydroksidin valmistus omasta malmista Keski-Pohjanmaalla. 800 miljoonan euron hanke käsittää viisi kaivosaluetta, Kaustisille sijoittuvan rikastamon sekä Kokkolan suurteollisuusalueella sijoittuvan litiumjalostamon. Yhtiö viimeistelee kaivosta ja rikastamo Kaustisella sekä litiumkemiantehdasta Kokkolassa, mutta toiminnan aloitusaiakautua harkitaan vielä, sillä litiumin maailmanmarkkinahinta on romahtanut kymmenesosaan kahden vuoden takaisesta.

Kokkola Industrial Parkin lähialueelle teollisuutta, satamatoimintaa ja niitä tukevaa varastointia varten kaavoitettu Kruunuportti-teollisuusalue on herättänyt huomattavasti kansainvälistä kiinnostusta. Kruunuportti-alueen viereen syntyy Kruunuportti II -alue ja sen pohjoispuolelta on Kokkolan kaupunki hankkinut maata Kruunuportti III -alueelle teollisuutta ja teollisuuden tukitoimintoja varten.

Kruunuportin teollisuusalueelle suunnitellaan massiivista alumiinintuotantolaitosta. Hanke tulisi merkittävästi parantamaan vähähiilisen eurooppalaisen alumiinin saatavuutta ja työllistämään suoraan noin 1 500 henkilöä. Muille toimijoille ja palveluntarjoajille syntyisi noin 5 000 välillistä työpaikkaa ja rakennusajan työllistävä vaikutus olisi noin 3 000–4 000 henkilöä. Lopullinen päätös tuotantolaitoksen toteuttamisesta on tulossa esiselvityksen valmistuttua vuosien 2026–2027 aikana. Tehdashanketta valmistelee projektiyhtiö Arctial.

Maakunnassa on eri vaiheissa useita vetylaitoshankkeita. Vihreässä vedyssä ja siitä tuotettavassa synteettisessä metaanissa on suuri potentiaali päästöjen vähentämiseksi monin eri tavoin, mutta vedyn tuotannon edellytyksenä taas on puhtaan energian saanti. Vetyala on kohdannut haasteita maailmanlaajuisesti muun muassa fossiilisten energianlähteiden alhaisen hintatason, epävakaan maailmantilanteen ja korkeiden korkojen vuoksi.

Vetytalouden kehittymistä pohjoismaissa tukee Gasgrid Finlandin ja Nordion Energin yhteinen hanke Nordic Hydrogen Route, jonka tavoitteena on rakentaa tuhannen kilometrin pituinen uusi vetyputkisto Perämeren rannikkoa pitkin Ruotsin Kiirunan teollisuusalueelle. Hanke edistää hiilidioksidipäästöjen vähentämistä ja EU:n ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamista, minkä ansiosta se saikin Euroopan komissiolta lähes 30 miljoonan euron tuen tammikuussa 2025.

Hycamite TCD Technologies on aloittamassa puhtaan vedyn tuotannon maakaasusta Kokkolassa. Sivutuotteena syntyy kiinteää hiiltä. Laitos on verrokeistaan Euroopan suurin ja maailman toiseksi suurin. Yhtiö on kerännyt viime aikoina merkittäviä sijoituksia, jotka vauhdittavat Hycamiten vetyteknologian teollista

skaalautumista. Euroopan komissio on nimennyt Hycamiten tuottaman akkukelpoisen grafiitin tuotannon yhdeksi strategiseksi hankkeeksi EU:n Critical Raw Materials Actin eli CRMA:n puitteissa.

Yhdysvaltalainen Plug Power aikoo rakentaa vetylaitokset Kokkolaan, Kristiinankaupunkiin ja Porvooseen. Kokkolan uudelle Kruunuportin teollisuusalueelle sijoittuvan laitoksen olisi tarkoitus tuottaa nestemäistä vetyä ja vihreää ammoniakkia, mutta investointipäätöstä saataneen odottaa vähintään vuoden 2027 loppuun. Työ- ja elinkeinoministeriö myönsi 27,9 miljoonaa euroa Vanadis Fuels -hankkeelle, jossa Kokkolaan suunnitellaan uusiutuvan metanolin tuotantolaitosta, siihen kuuluvaa uusiutuvan vedyn tuotantolaitosta sekä biogeenisen hiilidioksidin erotuslaitteistoa. Tehdas tulisi olemaan yksi Euroopan suurimmista sähköpolttoaineiden tuotantolaitoksista. Jos investointi toteutuu, tehdas voisi olla valmiina vuonna 2029. Vetytehdasta Kokkolaan suunnitellut Flexens asetettiin konkurssiin kesäkuussa 2025, syynä oli isojen vetyhankkeiden aikataulujen viivästyminen ja sen myötä muodostuneet rahoitusongelmat. Konkurssipesä kauppa nyt YVA-materiaalia ja projektisuunnitelmaa.

Ympäri maakuntaa on eri vaiheissa useita tuuli- ja aurinkovoimahankkeita ja joissain hankkeissa yhdistellään useita uusiutuvan energiantuotantotapoja tasaisemman sähköntuoton aikaansaamiseksi. Merituulivoiman odotetaan pitkällä tähtäimellä kasvavan erittäin tärkeäksi energiantuotantomuodoksi Suomessa. Energiantuotantohankkeiden toteutumisen edellytyksenä ovat suurten sähkönkäyttäjien, kuten vety-, teräs- ja akkuteollisuushankkeiden eteneminen sekä sähkönsiirtolinjojen rakentuminen suunnitellussa aikataulussa siirtokapasiteetin lisäämiseksi.

Suomen suurinta maatuulivoimapuistoa pystytetään Lestijärvelle paraikaa ja tuulipuiston kaikki 69 voimalaa on saatu pystytettyä kesällä. Työt jatkuvat voimaloiden käyttöönottoilla ja testauksilla ja valmista on tarkoitus tulla vuoden 2025 aikana. Valmistuttuaan tuulipuiston vuosittainen energiantuotanto on yli 1,3 terawattituntia, joka vastaa noin 280 000 kotitalouden vuosittaista sähkönkulutusta. Halsualle on alettu rakentaa 16 tuulivoimalan puistoa, joka on valmis käyttöönotettavaksi arviolta vuonna 2027. Kokkolan ja Pietarsaaren edustalle aiotaan rakentaa merituulivoimapuisto. Hankkeen YVA-selostus on valmistunut keväällä 2025.

Toholammilla entiselle turvesuolle on suunnitteilla hybridilaitos, jossa tuuli- ja aurinkovoimalla tuotettua sähköä käytetään vedyn valmistukseen ja biokaasutuotannon tehostamiseen. Kannukseen suunnitellaan tuulivoimapuistoa ja sen

yhteyteen aurinkovoimapuistoa sekä akkuvarastoa. Halsuan ja Kokkolan alueella sijaitseville entisille turvetuotantoalueille taas suunnitellaan tuulipuistoa, johon liittyy myös aurinkovoiman tuotantoa.

Kaustiselle on sijoittumassa Suomen suurin biokaasulaitos. Investoinnin suuruus on noin 50 miljoonaa euroa ja se on saanut neljä miljoonaa euroa EU-tukea. Laitoksen ensimmäisen vaiheen valmistuminen on viivästynyt aiemmin ilmoitetusta, mutta sen olisi tarkoitus olla tuotannossa kesällä 2026. Kannuksen ekoteollisuuspuistoon suunnitellaan maan suurinta korkean jalostusarvon biotuotetehdasta, joka tuottaisi nesteytettyä biometaania. Nesteytysprosessissa syntyvästä hiilidioksidista voidaan vihreän sähkön ja vedyn avulla valmistaa e-metaania. Lisäksi maatiloilla on toteutettu viime vuosina useita pienemmän mittakaavan biokaasulaitosinvestointeja.

Suomalainen vihreän kemianteollisuuden startup Origin by Ocean sekä kemianteollisuuden yritys CABB Group rakentavat Kokkolaan ensimmäisen laatuaan olevan kaupallisen mittakaavan biojalostamon, jossa prosessoidaan ruskolevää biopohjaisiksi kemikaaleiksi korvaamaan fossiilipohjaisia kemikaaleja esimerkiksi kosmetiikka-, puhdistus- ja saippuatuotteissa. Tarkoitus on kääntää levälauttojen negatiiviset vaikutukset teolliseksi ratkaisuksi ja viedä jalostamoteknologiaa maailmalle.

Kokkola on perinteinen kaupan alan keskus, tukku- ja vähittäiskaupan toimipaikkojen osuus maakunnan kaikista yritystoimipaikoista on varsin suuri. Tulevaisuudessa suurinvestointien toteutumisen myötä myös kaupan ja palveluiden kysyntä sekä matkailu-, ravitsemis- ja majoitusala tulevat kasvamaan kuluttajien lisääntyessä alueella. Viime aikojen taloudellisesti epävarmat ajat ovat olleet haastavat myös kaupan alan toimijoille. Osuuskauppa KPO on kuitenkin panostanut maakuntaan viime aikoina merkittävästi, tuoreimpana hankkeena Kokkolan keskustan uusi hotellirakennus, jonka on tarkoitus valmistua alkuvuonna 2027. Uusi hotelli kiinnostaa jo nyt ulkomaalaisia matkanjärjestäjiä. Kokkolassa on takana hyvä matkailukesä ja korona-aikana kasvanutta suosiota kotimaisten matkailijoiden keskuudessa on saatu pidettyä yllä. Myös kansainvälisen matkailun kasvu on hyvin selkeää.

Rakennusalan tilanne on ollut haastava koko maassa viime vuosien aikana ja rakennusala voimistuu hitaasti. Keskipohjalaisella rakennusosalalla toimii muun muassa merkittäviä talotehtaita, joiden toimintaa yksityisen rakentamisen vähentyminen on vaikeuttanut. Rakennusalan tilannetta yleisesti ovat hieman helpottaneet jotkin julkiset hankkeet sekä Osuuskauppa KPO:n investoinnit. Rakennus-alalla kuitenkin odotellaan vielä kuumeisesti voimakkaampaa rakentamisen käynnistymistä.

Kotimaisen ruoantuotannon merkitys Suomen huoltovarmuudelle on suuri. Keski-Pohjanmaalla on monipuolista maataloustuotantoa. Tuotantos suunnista korostuvat erityisesti maidontuotanto, naudanlihan tuotanto, perunanviljely ja turkistarhaus. Maitotilojen kannattavuus parantui vuoden 2024 aikana, samoin naudanlihan tuotannon. Sen sijaan kasvinviljelytilojen kannattavuus säilynee edellisvuoden kaltaisena hyvän satokauden aiheuttamasta tuottajahintojen laskusta johtuen. Muun muassa OP-ryhmän mukaan vuoden 2024 puolella on ollut nähtävissä selkeää kysyntää maatiloiden investointirahoituksen osalta Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan alueella. Pohjolan Maidon mukaan sen toimialueella on käynnissä tällä hetkellä runsaasti pienempiä maatalainvestointeja, isompia investointeja on tiedossa vähän. Keski-Pohjanmaalla investointien hakemuskäärät ovat palautuneet normaalitasolle. Suurempia rakentamisinvestointeja on muutamia, mutta vielä normaalia tasoa vähemmän. Nuoren viljelijän aloitustukia on tullut vireille edellisvuotta enemmän.

Suomi on kolmanneksi suurin turkistuottaja Euroopassa ja valtaosa Suomen turkistarhoista sijaitsee pohjalaismaakunnissa. Turkisviennin arvo on parina viime vuotena ollut noin 120 miljoonaa euroa. Turkistarhojen määrä alueella on ollut vähenemään päin, sillä ala on kärsinyt mm. lintuinfluenssasta ja epävakaasta maailmantilanteesta.

Vuoden 2025 tammi–maaliskuussa Keski-Pohjanmaalla aloitti reilut 80 uutta yritystä. Määrä on pienentynyt vajaalla parilla kymmenellä vuodentakaisesta. Lopettaneiden yritysten määrä tuplaantui vuodentakaisesta, lopettaneita oli yhteensä 235. Lopettaneiden yritysten kohdalla on hyvä huomata, että toiminnan lakkauttamiselle tai yrityksen purkamiselle on monia eri syitä, esim. sulauttaminen tai myydyin yrityksen purkaminen. Konkursseja pantiin tammi–heinäkuussa 2025 vireille yhteensä 12, viisi vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Ne koskettivat teollisuuden sekä muiden palvelujen toimialoja.

16.3 Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät

Keski-Pohjanmaan työllisyystilanne on perinteisesti kuulunut maan parhaimmisiin. Vaikka työvoiman kysyntä on viime aikoina ollut alhaisella tasolla ja työttömien määrä on kasvanut pitkään, on maakunta silti säilyttänyt korkean tasonsa alueiden välisessä vertailussa. Keskipohjalaisyrietykset painivat edelleen osaavan työvoiman saatavuuden haasteiden parissa ja edes kohonnut työttömyys ole juurikaan tuonut helpotusta tilanteeseen. Työvoiman kysynnän odotetaan kasvavan pidemmällä aikavälillä maakuntaan suunniteltujen suurinvestointien

toteutuessa. Väestöennusteet huomioiden työvoimatarpeisiin vastaamisesta voi tulla vaikeaa. Alueella on jonkin verran muun muassa kansainvälisiä opiskelijoita, mutta kv-osaajien työllistyminen on usein koettu hankalaksi.

Keski-Pohjanmaalla on perinteisesti ollut varsin hyvä työllisyystilanne. Työnvälitystilaston mukainen työttömyysaste alueella kuuluu maan alhaisimpiin edelleen, vaikka työttömyys onkin viime vuosina ollut kasvussa. Heinäkuussa 2025 maakunnan työttömyysaste oli 10,2 prosenttia, kun koko maan vastaava luku oli 12,2 prosenttia. Maakunnan työllisyysaste on heilahdellut vuosineljänneksittäin jonkin verran kuluneiden viime vuosien aikana. Vuoden 2024 keskiarvo oli 72,7 prosenttia ja vuoden 2025 toisella vuosineljänneksellä työllisyysaste oli 75,1 prosenttia. Työ- ja elinkeinoministeriön työmarkkinaennusteen mukaan työttömien määrä Pohjanmaan ELY-keskusalueella (Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnat) lähtee laskuun vuoden 2026 aikana.

Pk-yritysbarometrissa arviot henkilökunnan määrän kehityksestä ovat varovaisen positiiviset, lähellä koko maan keskiarvoa. EK:n Suhdannebarometrissa heinäkuussa arvioitiin, että henkilökunnan määrä ei syksyn aikana kasva eikä vähene. Työvoiman saatavuus nousee Keski-Pohjanmaalla kehittämisen esteeksi pk-yrityksillä useammin kuin koko maassa keskimäärin. Pk-yritysbarometrissa 18 prosenttia vastaajista oli kertonut sen tärkeimmäksi kehittämisen esteeksi. Kilpailutilanne ja yleinen suhdanne nousivat tätäkin merkittävämmäksi vielä useammilla vastaajilla. Pohjanmaan kauppakamarin syyskuussa 2025 julkaistussa osaajakyselyssä 74 prosenttia kyselyyn vastanneista yrityksistä kertoi osaavan työvoiman saatavuuden rajoittavan yrityksen kasvua heikosta työllisyystilanteesta huolimatta. Kyselyyn vastanneista yrityksistä valtaosa odottaa rekrytointitarpeidensa kasvavan tulevien vuosien aikana ja työvoiman saatavuus onkin merkittävin yritysten kilpailukykyä haastava seikka. Seuraavana esiin nousee työelämään tulevien nuorten osaamistaso ja valmiudet, vaikkakin pohjalaisyrittäjissä ollaankin koko maata tyytyväisempiä ammattiin ja korkeakouluista valmistuneiden osaamiseen. Kauppakamarin kyselystä käy ilmi myös, että suurin tarve kohdistuu ammatillisesta koulutuksesta valmistuneisiin osaajiin ja yleisin syy jättää palkkaamatta kansainvälisiä osaajia on työtehtävissä vaadittava korkea suomen tai ruotsin kielen taitotaso.

Työttömiä työnhakijoita oli maakunnassa heinäkuun 2025 lopussa 3 100, mikä on 6 prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Koko maassa työttömyys on kasvanut 11 prosenttia. Pitkäaikaistyöttömien määrä on kasvanut 13 prosenttia vuotta aikaisempaan nähden, huomattavasti vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Työttömistä 16 prosenttia on alle 25-vuotiaita, osuus on koko Suomen keskiarvoa hieman suurempi. Keski-Pohjanmaallakin on tunnistettu nuorten

opiskelijoiden ja työnhakijoiden lisääntyneet mielenterveysongelmat, kuten ahdistus ja sosiaalisten tilanteiden pelko. Yli 50-vuotiaita on kaikista työttömistä noin kolmannes, hieman pienempi osuus koko maahan verrattuna. Työttömiä on eniten palvelu- ja myyntityöntekijöiden ammattiryhmässä ja tässä ryhmässä työttömyys on kasvanutkin eniten vuotta aiempaan verrattuna. Koulutusasteittain merkittävin työttömien ryhmä ovat toisen asteen koulutuksen omaavat, heitä on 58 prosenttia kaikista työttömistä, 8 prosenttia enemmän kuin koko maassa keskimäärin.

Avointen työpaikkojen määrä on ollut laskussa pitkään, eikä kovin nopeaa käännettä ole odotettavissa. Alueella uskotaan, että tilanne lähtee helpottumaan noin vuoden kuluessa. Heinäkuussa 2025 avointen työpaikkojen määrä oli laskenut 41 prosenttia vuoden takaisesta ja maakunnassa oli avoinna 370 työpaikkaa. Eniten avoimia paikkoja oli palvelu- ja myyntityöntekijöiden ammattiryhmässä ja se oli myös ainut ammattiryhmä, jossa paikkamäärä oli kasvanut vuotta aikaisempaan verrattuna. Avointen työpaikkojen määrä oli vähentynyt eniten rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöiden ammattiryhmässä. Osan paikkamäärien vähenemisestä aiheuttaa Työllisyyspalveluiden asiakastietojärjestelmässä valtakunnallisesti tehdyt muutokset ja korjaukset, kun muun muassa avoimista työpaikoista poistettiin hakuajan päättymispäivän perusteella vanhoja työpaikkoja.

TE24-uudistus astui voimaan vuoden 2025 alusta. Keski-Pohjanmaalla työllisyyspalveluja hoitaa koko maakunnan kattava Keski-Pohjanmaan työllisyysalue. Uuden organisaation ensimmäisenä vuonna haasteita on tullut mm. palkkatukirahojen riittävyyden kanssa, vaikkakin siihen on Keski-Pohjanmaalla saatu lisämäärärahaa. Palkkatukityöllistäminen on ollut tärkeä väylä esimerkiksi nuorten ja pitkäaikaistyöttömien saattamisessa työmarkkinoille.

16.4 Kehityssuuntia koskevat arviot

Taulukoiden arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (–) heikompi, (––) paljon heikompi

Keski-Pohjanmaa	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	–	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	0

Kaustisen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	0

Kaustisen seutukuntaan kuuluvat: Halsua, Kaustinen, Lestijärvi, Perho, Toholampi, Veteli

Kokkolan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	–	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	+	0	0

Kokkolan seutukuntaan kuuluvat: Kokkola, Kannus

17 Pohjanmaa

Taulukko 16. Pohjanmaan avainluvut (tilastojen lähteet: Tilastokeskus ja KEHA-keskuksen Työnvälitystilasto)

Muuttuja	Tuoreimman tiedon ajankohta	Tuorein tieto	Vuosi aikaisemmin	Muutos vuodessa	Muutos vuodessa
Väkiluku	31.12.2024	178 749	177 602	1 147	0,6 %
Työttömät työnhakijat laskentapäivänä	elokuu 2025	5 865	5 313	552	10,4 %
Alle 25-v. työttömät työnhakijat	elokuu 2025	719	660	59	8,9 %
Pitkäaikaistyöttömät	elokuu 2025	1 940	1 380	560	40,6 %
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta	elokuu 2025	6,9	6,4	-	0,5 %-yks.
Uudet avoimet työpaikat kuukauden aikana	elokuu 2025	524	879	-355	-40,4 %

17.1 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Pohjanmaa on energinen maakunta, jonka elinkeinoelämä on monipuolista ja työllisyystilanne maan huippua. Maakunnan vahvuus on monipuolinen toimialarakenne, joka käsittää vientipainotteisen teollisuuden, alkutuotannon, kaupan ja matkailun sekä rakennusalan. Pohjalaisia teollisuusyrityksiä toimii monilla eri alatoimialoilla ja viennin osuus teollisuuden liikevaihdosta on suuri. Alueen maataloustuotanto on merkittävää koko Suomelle.

Panostukset puhtaan siirtymän edistämiseksi ovat lisääntyneet voimakkaasti EU:ssa viime vuosien aikana. Pohjanmaan kauppakamarin laskelmien mukaan investointeja on suunniteltu vuosikymmenen loppuun mennessä jopa 20 miljardin euron edestä Pohjanmaan ELY-keskuksen alueelle. Vaikka puhtaan siirtymän investoinnit ovat olleet viime aikoina joiltain osin vastatulessa, ollaan Pohjanmaalla silti optimistisia alueelle suunniteltujen hankkeiden toteutumisen suhteen. Investointialto koostuu muun muassa akku-, vetyteollisuus- ja maa- sekä merituulivoimainvestoinneista. Investointeja aikovat toteuttaa alueella jo ennestään toimivat yritykset sekä alueelle etabloituvat uudet toimijat. Kerrannaisvaikutukset teollisuudesta muille toimialoille tulevat olemaan suuret.

Heikko suhdanne elinkeinoelämässä on jatkunut pitkään, ja Pohjanmaalla on odotettu jo pidemmän aikaa käännettä parempaan – niin tälläkin hetkellä. Korot ja inflaatio ovat laskussa, maakunnan teollisuudella menee hyvin ja pitkään vaikeuksista kärsineeltä rakennusosaltaakin on nähtävissä piristymisen merkkejä. Vientivetoisella alueella epävarmana jatkuva taloustilanne maailmalla ei kuitenkaan helpota kasvu-uralle pääsyä.

Työttömyys on edelleen kasvussa, mutta Pohjanmaan työllisyystilanne on silti edelleen Manner-Suomen parhaimmista, ja yritysten lähiaikojen rekrytointi-odotukset ovat positiivisia. Alueen yritykset ovat perinteisesti kärsineet työvoimapulasta ja kohtaantohaasteista, eikä tilanne ole merkittävästi helpottunut työttömyyden lisääntyttyäkään. Suurinvestointien realisoituessa työvoiman kysynnän odotetaan kasvavan entisestään lähivuosina ja maakuntaan tullaankin tarvitsemaan tuhansia uusia työntekijöitä.

Pohjanmaan maakunnassa oli 179 000 asukasta vuonna 2024. Väkiluku on ollut hienoisessa kasvussa viimeisimmät vuodet. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan väestönkasvu tulee jatkumaan alueella, mikä on positiivista alueelle suunniteltujen suurinvestointien työvoimatarpeiden kannalta. Toisaalta MDI:n väestöennusteessa kehityskuva on negatiivinen. Maakunnan veto- ja pito-voimaa tulee edelleen kehittää ja työvoimareservi saada täysipainoisesti käyttöön.

Pohjanmaalla muuttovoittoa on viime vuosina syntynyt maahanmuutosta, kun taas Suomen sisällä maakunta menettää väestöä erityisesti Uudellemaalle. Pelkästään Vaasassa on edustettuna 120 kansalaisuutta ja Suupohjan rannikkoseudulla on ollut jo vuosikymmenien ajan runsaasti kansainvälistä työvoimaa. Kaksikieliseltä alueelta osaajia kuitenkin muuttaa myös muihin Pohjoismaihin.

17.2 Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Pohjanmaa tunnetaan vientipainotteisesta teollisuudestaan ja erityisesti Pohjoismaiden suurimmasta energiateollisuuden klusterista. Maakunnassa on myös vahvaa alkutuotantoa. Kaupan ja palveluiden ala kehittyy ja alueen matkailupotentiaalin kasvattamiseksi tehdään jatkuvasti töitä. Pohjanmaalla on myös rakennusalan yrityksiä. Viime vuosina alueelle on kohdistunut valtava määrä vihreän siirtymän investointiaikeita laajasti eri teollisuudenaloilta.

Alueelle suunnitellut jättimäiset vihreän siirtymän investoinnit koostuvat muun muassa maa- ja merituulivoimasta, akkuteollisuudesta sekä vety- ja metanolitehtaista. Pohjanmaan kauppakamarin mukaan vuosikymmenen loppuun mennessä investointeja on tulossa jopa 20 miljardin arvosta Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakuntiin. Elinkeinoelämän keskusliiton vihreiden investointien dataikkunan mukaan taas pelkästään Pohjanmaan maakuntaan investointeja on suunnitteilla jo yli 25 miljardin euron arvosta, mikä on lähes 10 prosenttia koko maan investointiaikeista. Investointien myötä alueelle syntyisi tuhansia työpaikkoja laitosten rakennus- ja tuotantovaiheessa. Uusi työvoima lisää kysyntää myös esimerkiksi kaupan, palveluiden, asumisen, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä matkustamisen saralla. Investointibuumi näkyy jo nyt tutkimus- ja kehittämismenojen kovana kasvuna yrityssektorilla ja maakunnassa on muun muassa useampia Business Finlandin veturiyrityksiä: ABB, Wärtsilä, Danfoss ja Mirka.

Muun muassa epävarausta maailmantilanteesta ja haastavasta taloustilanteesta johtuvat epävarmuudet ovat hidastaneet investointien toteutumista ja muuta kasvua jo pidemmän aikaa. Käänneparempaan on alkanut tapahtua, mutta todennäköistä on, että vahvemmalle kasvu-uralle pääsemisessä kestää pidemmän aikaa. Suhdannetiedusteluissa, kuten Elinkeinoelämän keskusliiton Suhdannebarometrissa sekä työ- ja elinkeinoministeriön, Finnveran ja Suomen Yrittäjien Pk-yritysbarometrissa, suhdanneodotukset alueella ovat kasvusuunnassa, mutta edelleen hyvin varovaiset. Kannattavuusodotukset ovat kehnot ja riittämätön kysyntä on kasvun esteistä merkittävin. Rahoituksen saatavuus on edelleen heikkoa, mutta Pk-yritysbarometrissa Pohjanmaan maakunta erottuu positiivisesti investointien ja tuotekehityksen mittareilla.

Vaasassa toimii Pohjoismaiden suurin energiateknologian keskittymä EnergyVaasa, joka käsittää lukuisia kansainvälisiä suuryrityksiä, kuten Wärtsilä, ABB, Danfoss Drives ja Hitachi Energy sekä laajan joukon pienempiä alihankkijoita. Yhteensä 180 yrityksen yhteenlaskettu liikevaihto on vuosittain kuusi miljardia euroa ja klusteri työllistää yli 13 000 työntekijää. Yksin EnergyVaasan alueelle on suunnitteilla 1,9 miljardin euron arvosta uusia energiateknologiainfrastruktuurin hankkeita vuoden 2030 loppuun mennessä.

Pohjanmaalla toimivien teollisuuden suuryritysten puolivuotis- ja vuosineljänneskatsauksissa kerrotaan positiivisia uutisia kasvaneista liikevaihdoista ja tilauskertymistä, mutta välitetään myös huolestunutta viestiä epävarmasta maailmantilanteesta. Kaupan esteet, protektionismi ja poliittinen epävarmuus lisääntyvät, mikä voi kasvattaa inflaatiopaineita ja jarruttaa talouskasvua maailmanlaajuisesti. Positiivista on, että maailmanlaajuisen energiamurroksen odotetaan jatkuvan, joten kysyntää vaasalaiselle energiateollisuuden osaamiselle ja tuotteille tulee olemaan jatkossakin.

Wärtsilän tilauskertymä, liikevaihto ja liike-tulos kasvoivat vuoden 2025 ensimmäisellä puoliskolla ja vuoden toisen neljänneksen lopussa yhtiön tilauskirjoissa päästiin ennätysellisen suuriin summiin. Myös ABB uutisoi tilausten ja liikevaihdon kasvaneen, vuoden alkupuoliskolla tilaukset kasvoivat 30 prosenttia viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Danfoss uutisoi elokuussa tehneensä vuoden 2025 alkupuoliskolla vakaan tuloksen, kun tilauskanta ja liikevaihto vahvistuivat ja liikevoitto parani. Suurten vientiyritysten kautta positiiviset vaikutukset ulottuvat myös laajaan alihankkijoiden verkkoon Pohjanmaalla.

Vaasan seudulla on pitkään pedattu laajassa yhteistyössä akkuteollisuuden asetumista GigaVaasa-alueelle. Alue on herättänyt laajaa kiinnostusta toimijoiden keskuudessa vuosien varrella ja vaikka toimijat ovat matkan varrella vaihtuneet, suunnitelmia on edelleen. Maailmanlaajuisen ylitarjonnan ja geopolitiittisten muutosten vuoksi akkukennojen tuottaminen kustannustehokkaasti on kuitenkin vaikeaa tällä hetkellä, mikä hidastaa investointisuunnitelmien etenemistä ja on johtanut muun muassa akkuvalmistaja Northvoltin konkurssiin Ruotsissa. Tällä hetkellä koko Euroopassa ja siten myös Vaasassa odotetaan Euroopan komission kantaa kiinalaisten akkutoimijoiden vaikutuksiin markkinoilla, minkä vuoksi hankkeet ovat kirjoitushetkellä pysähdyksissä.

T1 Energy (aikaisemmin FREYR Battery) aikoo rakentaa GigaVaasa-alueelle katodimateriaalitehtaan, joka on jo saanut ympäristöluvan. Hankkeelle myönnettiin merkittävärahoitus EU:n innovaatorahastosta viime vuoden lopulla. GigaVaasa-alueelle on suunnitteilla lisäksi kaksi anodimateriaalitehdasta. Epsilon Advanced

Materialsin sekä Finnish Battery Chemicalsin anodimateriaalitehtaan osalta seuraavana on vuorossa ympäristölupahakemuksen jättäminen. Tehtaan vuosituotannon olisi määrä olla jopa 50 000 tonnia, mikä vastaa 50 GWh:n akkutuotantoa ja kattaa noin yhden miljoonan sähköauton tarpeen vuositason. Shanshan New Material Finland Oy:n grafiittianodimateriaalitehtaan ympäristövaikutusten arviointi on valmistunut keväällä. Shanshanin tehtaassa tultaisiin tuottamaan vuosittain jopa 100 000 tonnia grafiittianodimateriaalia Euroopan akkuteollisuudelle.

Pohjanmaalle on suunnitteilla useampia vetylaitoksia. Vihreässä vedyssä ja siitä tuotettavassa synteettisessä metaanissa on suuri potentiaali päästöjen vähentämiseksi monin eri tavoin, mutta vedyn tuotannon edellytyksenä taas on puhtaan energian saanti. Vetyala on kohdannut haasteita maailmanlaajuisesti muun muassa fossiilisten energianlähteiden alhaisen hintatason, epävakaa maailmantilanteen ja korkeiden korkojen vuoksi ja myös Pohjanmaalla joidenkin investoijien hankkeet ovat viime aikoina viivästyneet muun muassa haastavan markkinatilanteen vuoksi.

Vetytalouden kehittymistä pohjoismaissa tukee Gasgrid Finlandin ja Nordion Energin yhteinen hanke Nordic Hydrogen Route, jonka tavoitteena on rakentaa tuhannen kilometrin pituinen uusi vetyputkisto Perämeren rannikkoa pitkin Ruotsin Kiirunan teollisuusalueelle. Hanke sai Euroopan komissiolta lähes 30 miljoonan euron tuen tammikuussa 2025, sillä se edistää hiilidioksidipäästöjen vähentämistä ja EU:n ilmasto- ja energiavoitteiden saavuttamista.

Koppö Energia Oy sai kesäkuussa rakennusluvan synteettisen metaanin tai metanolin tuotantolaitokselle Kristiinankaupunkiin. Laitos tuottaisi mustasaarelaisen Westenergyn voimalaitoksen savukaasuista erotetusta hiilidioksidista ja vedystä tuotettua uusiutuvaa metaania liikennepolttoaineeksi. Yhdysvaltalainen Plug Power suunnittelee suuria vetyinvestointeja eri puolille Suomea. Yhtiö aikoo rakentaa vetylaitokset Kokkolaan, Kristiinankaupunkiin ja Porvooseen. Kristiinankaupungissa vetyä tuotettaisiin vihreän teräksen valmistukseen. Kristiinankaupungissa Plug Power on suorittanut maaperätutkimuksia alkuvuodesta ja jatkanut vetytehtaan suunnittelua. Parhaassa tapauksessa tehdas on toiminnassa loppuvuodesta 2030.

Jäte-energiailaitos Westenergy rakentaa hiilidioksidin talteenottolaitoksen Mustasaareen. Hiilidioksidia otetaan talteen Westenergyn olemassa olevan laitoksen savukaasuista ja nesteytettynä sitä hyödynnetään pysyvästi hiiltä sitovien tuotteiden valmistukseen. Lisäksi nesteytettyä hiilidioksidia käytetään synteettisen metaanin valmistuksessa Kristiinankaupungissa Koppö Energian laitoksessa. Hanke edistää uuden hiilen kierrätykseen perustuvan teollisuuden syntymistä Vaasan seudulle.

Kansainvälinen vihreään energiasiirtymään keskittyvä teknologiayhtiö Hitachi Energy rakentaa parhaillaan Mustasaareen 170 miljoonan euron tuotanto- ja teknologiakampusta. Hanke sai alkunsa, kun vuonna 2023 yrityksen muuntajatehdas Vaasassa paloi käyttökelvottomaksi. Vaasalainen energiaklusteri osoitti yhteistyökykynsä: Hitachi sai väliaikaiset tuotantotilat Wärtsilältä ja päätti lopulta rakentaa uudenkin laitoksen Vaasan alueelle, vaikka myös ulkomaille siirtymistä harkittiin. Uusiin tiloihin siirtyvät yrityksen kaikki reilut 500 Vaasassa työskentelevää henkilöä ja lisäksi 200 uutta rekrytointia. GigaVaasa-akkuteollisuusalueen, moottoritien ja lentokentän välittömään läheisyyteen sijoittuva laitos valmistuu vuonna 2027.

Aurinko- ja tuulivoimarakentaminen ovat lisääntyneet merkittävästi ja erityisesti merituulivoiman odotetaan pitkällä tähtäimellä kasvavan tärkeäksi energiantuotantomuodoksi Suomessa. Energiantuotantohankkeiden toteutuminen on kuitenkin kiinni myös kysynnän lisääntymisestä, kuten vety-, teräs- ja akkuteollisuushankkeiden etenemisestä, eikä sähkön kantaverkon kapasiteettikaan vielä mahdollista kaiken suunnitellun tuotannon siirtämistä.

Merituulivoimapuistoja on suunnitteilla Korsnäsiin, Närpiöön, Kristiinankaupunkiin, Kokkolan ja Pietarsaaren edustalle sekä Suomen talousvyöhykkeelle Vaasan edustalle. Korsnäsissä enintään 150 merituulivoimalasta koostuvan puiston odotetaan olevan toiminnassa 2030-luvulla. Närpiöön suunnitellaan noin 100 turbiinin merituulivoimapuistoa ja tuotannon on tarkoitus alkaa 2030-luvulla. Kokkolan ja Pietarsaaren edustalle suunnitellun enintään 150 voimalan hankkeen YVA-selostus on valmistunut keväällä 2025. Vaasan lähistölle suunniteltu 95 voimalan merituulivoimahanke on YVA-selostuksen laatimisvaiheessa. Aurinkovoimahankeita on käynnissä eri vaiheissa laajasti ympäri Pohjanmaata. Esimerkiksi Kristiinankaupunkiin, Laihialle, Mustasaareen, Vöyrille ja Uuteenkaarlepyyhyn sijoittuvien aurinkovoimapuistojen olisi tarkoitus valmistua lähivuosina.

Fingridin kantaverkon kehittämissuunnitelman 2026–2035 luonnoksen mukaan länsirannikon suuren koko luokan sähköntuotantohankkeet ja sähköintensiivinen teollisuus vaativat sähkönsiirtoverkon vahvistamista. Nykyinen kapasiteetti ei riitä kaiken jo rakennetun ja suunnitteilla olevan tuotannon siirtämiseksi pois ylijäämäalueelta, ja toisaalta tuulettomina hetkinä kapasiteettia tarvitaan tuomaan tarvittavaa sähköä alueen ulkopuolelta. Fingrid tuleekin vahvistamaan Länsi-Suomen poikkileikkauksen verkkoa viidellä uudella voimajohtolla, joista kolme on jo rakenteilla.

Rakennusalan tilanne on ollut haastava jo pitkään, mutta nähtävissä on elpymisen merkkejä. Korjausrakentaminen on vilkasta, mutta uudisrakentaminen ei ole vielä lähtenyt kovasti piristymään, vaikka laskeneiden korkojen myötä sekin luultavasti

on pian edessä. Rakennuskustannukset ovat tällä hetkellä kohtuullisia, minkä vuoksi ajankohta olisi otollinen esimerkiksi kysytyjen opiskelija-asuntojen rakentamiseen. Maanrakennusallalla työllistävät teollisuuden ja energia-alan investointihankkeet, mutta julkisen puolen investoinnit ovat matalalla tasolla. Suunnitteilla olevien teollisuusinvestointien realisoitumisen toivotaan lisäävän kysyntää rakennusallalle ja suurimpien investointihankkeiden konkretisoituessa kysyntä saattaa lopulta kasvaa suorastaan räjähdysmäisesti niin tehdas- kuin asuntorakentamisenkin osalta.

Pohjanmaalla on monipuolista maataloustuotantoa. Alueella esiintyy kaikkia maatalouden tuotantosuuntia, mutta erityisen tärkeitä ovat kasvihuonetuotanto, maidon- ja naudanlihantuotanto, perunanviljely sekä turkistarhaus. Suurin osa Suomessa tuotetuista tomaateista ja kurkuista tuotetaan Suupohjan rannikkoseudulla: Närpiössä ja sen lähikunnissa. Maatalouden kannattavuus on edelleen heikko, vaikka kotimainen ruoantuotanto on elintärkeä huoltovarmuustekijä. Tuottajat investoivat aktiivisesti, ja myös suuremmat investoinnit mm. tuottantorakennuksiin vähitellen lisääntyvät. Viime vuosina investoinnit ovat olleet lähinnä pienemmän mittaluokan hankkeita.

Suomi on kolmanneksi suurin turkistuottaja Euroopassa ja valtaosa Suomen turkistarhoista sijaitsee pohjalaismaakunnissa. Turkisviennin arvo on parina viime vuotena ollut noin 120 miljoonaa euroa. Turkistarhojen määrä alueella on ollut vähenemään päin, sillä ala on kärsinyt mm. lintuinfluenssasta ja epävakaasta maailmantilanteesta.

Kaupan allalla on toteutettu viime vuosina merkittäviä investointeja erityisesti Osuuskauppa KPO:n toimesta. Ketju rakentaa Pietarsaareen uuden ruokakaupan, Vaasaan on avattu autoliike ja lisäksi Vaasan keskustassa on käynnissä jo toinen mittava hotelliudistushanke lyhyen ajan sisällä.

Matkailualalla maakunnan vetonaula on Wasalinen ympäristöystävällinen Aurora Botnia -matkustaja-autolautta. Yhtiö on raportoinut matkustajaliikenteen saavutaneen ennätyksiä tänä vuonna ja myös rahtiliiketoiminta on kasvanut vahvasti. Matkailualan kehittymistä Pohjanmaalla edistää myös Osuuskauppa KPO:n Vaasan keskustassa toteuttamat hotelli-investoinnit; Sokos Hotel Royalin uudistus ja hotelli Centralin alkanut remontti. Maakunnassa on edelleen paljon kehittymisen mahdollisuuksia matkailualalla, esimerkiksi Merenkurkun maailmanperintöalueella on valtavasti potentiaalia.

Tammi–maaliskuussa 2025 Pohjanmaa maakunnassa aloitti 290 uutta yritystä. Lopettaneita yrityksiä oli 550. Aloittaneiden yritysten määrä pienenä hieman vuotta aiempaan nähden, kun taas lopettaneita yrityksiä oli yli 200 enemmän kuin

vuotta aikaisemmin. Tammi–heinäkuussa 2025 maakunnassa pantiin vireille viitisenkymmentä konkurssia, viisi enemmän kuin vuotta aikaisemmin vastaavana ajankohtana.

Pohjalaisten suurhankkeiden toteutumisen edistämiseksi ja sitä kautta koko Suomen viennin ja kilpailukyvyn parantamiseksi tulisi infrastruktuuriin panostaa voimakkaasti. Elinkeinoelämän kehittymisen edellytyksiä sekä tärkeitä huoltovarmuuden turvaamisen elementtejä ovat hyväkuntoinen tieverkko, kattavat satamat, kehittyneemmät raideyhteydet sekä vilkas lentoliikenne. Pohjanmaalla sijaitsee useita merkittäviä satamia ja tulevaisuudessa niitä työllistävät esimerkiksi merituulivoima-alueiden rakentaminen. Alemman tieverkon kuntoa tulee saada parannettua, jotta syrjäisemmillä seuduilla toimivien yritysten ja maatalouden toimintaedellytykset voidaan säilyttää.

Maa- ja merituulivoimahankkeet asettavat uudenlaisia vaatimuksia ja yhteistyömahdollisuuksia myös alueen satamille. Maatuulivoimaloiden elementtejä kulkee satamien kautta, samoin kuin merituulivoimahankkeiden rakentamiseen ja huoltoon liittyviä toimintoja. Kaskisten satama on saanut AKKE-rahoitusta laajamittaiseen kehityshankkeeseen, jonka tavoitteena on vahvistaa Pohjanmaan rannikkoalueen asemaa merituulivoiman solmukohtana yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa. Vaasan ja Kaskisten satamat pyrkivät Vattenfallin kanssa tutkimaan yhteistoimintaa sopivien infrastruktuuri- ja logistiikkaolosuhteiden kehittämiseksi Pohjanlahden merituulivoimahankkeille, erityisesti Korsnäsin teollisen mittakaavan merituulipuistossa. Pietarsaaren sataman kautta on kuljetettu maatuulivoimaloiden elementtejä.

Vaasan satamaan investoidaan vuosikymmenen loppuun mennessä noin 50 miljoonaa euroa. Satamassa on jo laajennettu päärahtilaituria, minkä myötä sataman kapasiteetti kaksinkertaistui ja rahtilaivojen odotusajat lyhentyivät merkittävästi. Seuraavana vuorossa on satama-altaan ruoppaus ja meriväylän leventtäminen. Suunnitelmissa on myös satamaterminaalia ja ramppialuetta koskevia uudistuksia.

17.3 Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät

Pohjanmaan työllisyystilanne on pitkään pysytellyt parhaimmistossa maakuntien välisessä vertailussa siitäkin huolimatta, että työttömyysluvut ovat viime aikoina kasvaneet ja avointen työpaikkojen määrä laskenut. Pitkään vallinnut varovainen ilmapiiri viivyyttää rekrytointeja monilla toimialoilla. Erityisen vaikeaa on ollut rakennusalalla, joka on viime vuosina ollut vaikeuksissa koko maan tasolla. Positiivisia

signaaleja on kuitenkin nähtävissä, kun muun muassa teollisuudessa työvoiman kysyntä on vilkasta. Toisaalta alueen yrityksiä pitkään vaivannutta työvoimapulaa ja kohtaanto-ongelmaa havaitaan edelleen. Pidemmällä aikavälillä työvoiman kysyntä tulee todennäköisesti kasvamaan merkittävästi suunniteltujen suurinvestointien toteutuessa.

Syksyn 2025 Pk-yritysbarometrissa arviot henkilökunnan määrän kehityksestä ovat positiivisia, yli koko maan keskiarvon. EK:n Suhdannebarometrissa heinäkuussa arvioitiin, että henkilökunnan määrä ei syksyn aikana kasva eikä vähene. Työvoiman saatavuus on toiseksi merkittävin kehittämisen este Pk-yritysbarometriin vastanneilla, 13 prosenttia vastaajista kokee sen tärkeimmäksi. Tärkeimmäksi kehittämisen esteeksi koetaan yleinen suhdannetilanne. Pohjanmaan kauppakamarin syyskuussa 2025 julkaistussa osaajakyselyssä 74 prosenttia kyselyyn vastanneista yrityksistä kertoi osaavan työvoiman saatavuuden rajoittavan yrityksen kasvua huolimatta heikosta työllisyystilanteesta. Kyselyyn vastanneista yrityksistä valtaosa odottaa rekrytointitarpeidensa kasvavan tulevien vuosien aikana ja työvoiman saatavuus onkin merkittävin yritysten kilpailukykyä haastava seikka. Seuraavana esiin nousee työelämään tulevien nuorten osaamistaso ja valmiudet, vaikkakin pohjalaisyrittäjissä ollaankin koko maata tyytyväisempiä ammattiin ja korkeakouluista valmistuneiden osaamiseen. Kauppakamarin kyselystä käy ilmi myös, että suurin tarve kohdistuu ammatillisesta koulutuksesta valmistuneisiin osaajiin ja yleisin syy jättää palkkaamatta kansainvälisiä osaajia on työtehtävissä vaadittava korkea suomen tai ruotsin kielen taitotaso.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli vuoden 2025 heinäkuussa 8,2 prosenttia. Koko maan keskiarvo oli 12,5 prosenttia. Pohjanmaan maakunnan työttömyysaste kuuluu perinteisesti maan alhaisimpiin siitäkin huolimatta, että työttömien määrä on ollut kasvussa jo pitkään. Alueella on useita kuntia, joissa vallitsee käytännössä täystyöllisyys 2–4 prosentin työttömyysasteilla. Heinäkuun 2025 lopussa Pohjanmaalla oli 7 000 työtöntä työnhakijaa, mikä on 14 prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työttömien määrä on kasvanut maakunnassa hieman enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Pitkäaikaistyöttömien määrä oli kasvanut yli kolmanneksella vuotta aiempaan nähden. Tämä kehitys on erittäin huolestuttavaa, sillä pitkittyneestä työttömyydestä on aina vain vaikeampaa työllistyä uudelleen. Ammattiryhmittäin tarkasteltuna työttömiä oli eniten palvelu- ja myyntityöntekijöiden ammattiryhmässä ja lähes yhtä paljon ammatteihin luokittelemattomien ryhmässä. Koulutusasteittaisessa vertailussa eniten työttömiä oli toisen asteen koulutuksen omaavissa, heitä oli lähes puolet työttömistä. Työ- ja elinkeinoministeriön työmarkkinaennusteen mukaan työttömien määrä Pohjanmaan ELY-keskusalueella (Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnat) lähtee laskuun vuoden 2026 aikana.

Avointen työpaikkojen määrä on laskenut pitkään. Heinäkuussa 2025 Pohjanmaalla oli avoinna 700 työpaikkaa, mikä on yli kolmanneksen vähemmän kuin vuotta aiemmin. Työpaikkoja oli avoinna eniten palvelu- ja myyntityöntekijöiden ammattiryhmässä, vaikka tässä ryhmässä paikkamäärät olivat vähentyneet eniten vuotta aikaisempaan nähden. Avointen työpaikkojen määrä olikin laskussa useimmissa ammattiryhmissä, mutta positiivista on, että rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöiden kohdalla avointen työpaikkojen määrä oli kasvanut vuotta aikaisemmasta. Osan paikkamäärien vähenemisestä aiheuttaa Työllisyyspalveluiden asiakastietojärjestelmässä valtakunnallisesti tehdyt muutokset ja korjaukset, kun muun muassa avoimista työpaikoista poistettiin hakuajan päättymispäivän perusteella vanhoja työpaikkoja.

TE24-uudistus astui voimaan vuoden 2025 alusta. Pohjanmaan maakunnan alueella toimii kolme työllisyysaluetta; Pietarsaaren työllisyysalue, Pohjanmaan työllisyysalue sekä Suupohjan työllisyysalue, joka ulottuu myös Etelä-Pohjanmaan maakunnan alueelle. Työllisyysalueilla on ollut kuluneen vuoden aikana haasteita erityisesti palkkatukirahojen riittävyyden kanssa. Palkkatukityöllistäminen on ollut tärkeä väylä esimerkiksi nuorten ja pitkäaikaistyöttömien saattamisessa työmarkkinoille.

17.4 Kehityssuuntia koskevat arviot

Taulukoiden arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (–) heikompi, (– –) paljon heikompi

Pohjanmaa	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	–

Pietarsaaren seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	–

Pietarsaaren seutukuntaan kuuluvat: Kruunupyy, Luoto, Pedersöre, Pietarsaari, Uusikaarlepyy

Suupohjan rannikkoseutu	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	–

Suupohjan rannikkoseutuun kuuluvat: Kaskinen, Kristiinankaupunki, Närpiö

Vaasan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	–

Vaasan seutukuntaan kuuluvat: Korsnäs, Laihia, Maalahti, Mustasaari, Vaasa, Vöyri

18 Pohjois-Pohjanmaa

Taulukko 17. Pohjois-Pohjanmaan avainluvut (tilastojen lähteet: Tilastokeskus ja KEHA-keskuksen Työnvälitystilasto)

Muuttuja	Tuoreimman tiedon ajankohta	Tuorein tieto	Vuosi aikaisemmin	Muutos vuodessa	Muutos vuodessa
Väkiluku	31.12.2024	418 331	418 205	126	0,0 %
Työttömät työnhakijat laskentapäivänä	elokuu 2025	22 723	21 228	1 495	7,0 %
Alle 25-v. työttömät työnhakijat	elokuu 2025	3 421	3 091	330	10,7 %
Pitkäaikaistyöttömät	elokuu 2025	9 857	8 106	1 751	21,6 %
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta	elokuu 2025	11,7	11	-	0,7 %-yks.
Uudet avoimet työpaikat kuukauden aikana	elokuu 2025	1 908	2 448	-540	-22,1 %

18.1 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Talouden matalasuhdanne on kestänyt koko maassa ja Pohjois-Pohjanmaalla jo usean vuoden. Eniten se on näkynyt Pohjois-Pohjanmaalla teollisuuden ja rakentamisen aloilla. Palvelualoilla tilanne on ollut vakaampi. Koko maan tasolla vuoden ensimmäisellä puoliskolla talouskasvu oli yhä vaimeaa, vaikka pientä nousua on havaittavissa tavaraviennissä, investoinneissa ja kulutuksessa.

Ukrainan sodan seuraukset varjostavat yhä kansainvälistä taloutta ja Ukrainan tukeen kohdennetaan runsaasti julkisia varoja. Sodan eskalaatoriskin kasvu on edellyttänyt NATO-mailta merkittäviä päätöksiä puolustusmenojen korotukseen. Tämä luo uutta t&k&i-toimintaa ja liiketoimintamahdollisuuksia, mutta haastaa monet maat julkisten menojen tarkkaan punnintaan. Euroopassa halutaan lisätä omaa puhtaan energian tuotantoa ja vähentää tuontiriippuvuutta. Investoinnit vihreään siirtymään ja digitalisaatioon yhdessä puolustusmenojen kasvun kanssa luovat painetta julkisen velkaantumisen kasvulle.

USA:n uhitteleva tullipolitiikka aiheutti huomattavan negatiivisen markkinareaktion viime keväänä. Kesällä EU:n ja USA:n tekemä sopimus yleistullista vähentää eurooppalaisten yritysten ja kuluttajien epätietoisuutta, mutta tullikorotukset myös nostavat vientituotteiden hintoja ja heikentävät talouden kasvua. Turbulentissa toimintaympäristössä yritykset ovat etsineet uusia markkinoita ja toimitusketjuja.

Alkusyksyn ennusteissa kansalliset ennustelaitokset eivät ole todenneet talouden kääntyvän selkeään nousuun vielä lähitulevaisuudessa. Loppuvuoden 2025 aikana kasvu on vähäistä, mutta vuonna 2026 kasvun uskotaan asteittain lisääntyvän.

Suhdannekäänteen ajankohdasta ei ole vielä tarkkaa näkymää. Selkeitä indikaatioita kuitenkin on, että suunta on parempaan. Esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaan teollisuuden vahvoilla aloilla on todettu tarjouspyyntöjen kasvaneen aiemmasta ja tilauksiakin saadaan yhä enemmän. Viime kuukausina on uutisoitu merkittävästä investoinneista, jotka vireyttävät useita teollisuuden ja rakentamisen aloja. Inflaation ja korkojen laskut edistävät investointien ja yksityisen kulutuksen kasvua.

Tulevina talvikuukausina lomautuksia ja työsuhhteiden päättymisiä toteutuu Pohjois-Pohjanmaalla. Kasvu päätoimialoilla on niin vähäistä, ettei sillä ole laajaa työllisyyttä lisäävää vaikutusta. Talouden uskotaan vähitellen piristyvän vuoden 2026 aikana ja ensi syksynä tilanne elinkeinoissa ja työmarkkinoilla on jo tätä syksyä valoisampi.

18.2 Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Syksyn Pk-yritysbarometrin mukaan Pohjois-Pohjanmaan yritysten näkymät ovat edelleen alavireiset. 57 % syksyn kyselyyn vastanneista maakunnan yrityksistä näkee suhdannetilanteen pysyvän ennallaan seuraavan vuoden aikana. 18 % vastaajista arvioi tilanteen paranevan ja 26 % toteaa sen heikkenevän. Henkilöstön osalta 73 % Pohjois-Pohjanmaan vastaajista ei odota muutosta oman yrityksensä henkilöstömäärään vuoden aikana. 13 % vastaajista ennakoi henkilöstömäärän yrityksessään kasvavan ja 15 % arvioi sen vähenevän. Suurimpana jarruna koetaan yleinen taloustilanne.

Valtaosa yritysmäärän lisäyksestä toteutuu Pohjois-Pohjanmaalla Oulun seudulla, mutta muuallakin maakunnassa suunta on ollut suhdannetilanne huomioiden pääosin positiivinen. Osassa kuntia perustamisaktiivisuus on matalasuhdannekaudella laskenut tavanomaisesta. Tilastokeskuksen lukujen mukaan yrityssaneerauksissa ja vireille pannuissa konkurseissa on ollut pientä tasaistausnousua Pohjois-Pohjanmaalla viime vuosina. Viime kuukausina määrät eivät ole enää kasvaneet.

Tilastokeskuksen tietojen mukaan kotitalouksien luottamus omaan ja koko maan talouteen on pysynyt alkusyksystä vielä heikkona. Pankit viestivät, että kotitalouksilla on hyvin varallisuutta, mutta kulutuksessa ollaan varovaisia. Viime vuosien kokemukset nopeasti kohonneesta inflaatiosta ja lainakoroista sekä epävarma geopoliittinen tilanne pitävät kuluttajat harkitsevaisina.

Maatalouden investointitahti jatkuu Pohjois-Pohjanmaalla hyvällä tasolla. Investoinnit kohdentuvat pääosin lypsykarjatalouteen ja salaojituksiin. Myös maatilojen sukupolvenvaihdoksia on tapahtunut melko runsaasti. Maidontuotannon kannattavuus on kohentunut viimeisen vuoden aikana ja samaa kehitystä on havaittavissa myös naudanlihan tuotannossa. Sikatilojen kannattavuus on edelleen heikohkolla tasolla. Syksyn runsas viljasato on romahduttanut viljojen hinnat ja tämän vuoden tulos näyttää viljatilojen osalta jäävän hyvin vaatimattomaksi ja osalla tiloista tappiolliseksi.

Pohjois-Pohjanmaalla ei ole maanalaista kaivostoimintaa. Pohjois-Suomessa kobolttia, kulta, kuparia ja teknologiamineraaleja jo pitkään etsinyt kaivosyhtiö keskittää operatiivisia toimintojaan Kuusamoon. Yhtiö myös selvittää mineraalien prosessoinnin tuotantolaitoksen sijoitusta Kuusamoon. Etsintöjä yhtiö tekee Kuusamon ohella useissa Lapin kunnissa. KHO:n päätöksen myötä yhtiö ei voi jatkaa vanhalla kaivosluvalla Kuusamon Juomasuon kaivoksen suunnittelua. Raahen kultakaivoksella tuotanto ei ole ollut käynnissä viime vuosina. Pohjois-Suomen

Aluehallintovirasto perui keväällä kaivoksen ympäristöluvan. Päätöksestä on valitettu hallinto-oikeuteen. Kaivostoiminnan käynnistämistä suunnitellaan edelleen uusien yhtiöjärjestelyjen ja lisärahoituksen avulla.

Pohjois-Pohjanmaan metalli- ja konepajayrityksissä vuosikymmenen alkuvuodet olivat hyvän kasvun aikaa ja esimerkiksi terästuotteiden kysyntä ja teräksen hinta olivat korkealla tasolla. Loppuvuodesta 2022 alkuvuoteen 2024 tuotekysyntä ja tilausmäärät vähenivät ja yritysten yhteenlaskettu liikevaihto laski huomattavasti. Lasku taittui keväällä 2024 pieneen nousuun. Viimeisen vuoden aikana metalliklusterin liikevaihdossa on ollut säännöllistä kuukausivaihtelua – tilanne on pysynyt kohtuullisen stabiilina. Tunnelma on edelleen hieman odottava. Koko maan tasolla metalliteollisuuden uusien tilausten trendi on ollut nouseva viime kuukaudet – tilauksia saadaan selvästi enemmän verrattuna vuoden takaiseen tilanteeseen (Tilastokeskus). Osalla Pohjois-Pohjanmaan yrityksiä kysyntää on riittänyt myös matalasuhteissa hyvin ja tekijäpulaa on esiintynyt (mm. hitsarit, koneistajat, kokoonpanotyöntekijät). Kysynnän odotetaan kasvavan lähitulevaisuudessa nykyisestä.

Pohjois-Pohjanmaan puuteollisuuden kokonaisliikevaihto putosi merkittävästi pari vuotta, kunnes alkuvuonna 2024 tapahtui käänne parempaan. Tuotekysynnässä ja liikevaihdossa ollaan kuitenkin vielä selvästi perässä Ukrainan sotaa edeltäneestä tilanteesta. Tämän vuoden alkupuolella trendikäyrä on hieman tasaantunut, mutta isossa kuvassa suunta on parempaan. Maakunnassa on tehty merkittäviä kapasiteetti- ja modernisointi-investointeja, joilla pystytään vastaamaan lisääntyvään kysyntään. Rakentamisen elpyminen lisää sahatavaran ja talotuotteiden kysyntää ja muissakin tuotekokonaisuuksissa markkinatilanne helpottaa (kartonki, sellu). Puukauppa on ollut vireää alkuvuonna – hinnoissa on ollut viime kuukausina pientä laskua.

Pohjois-Pohjanmaalla on vahvaa t&k-toimintaa ja yrityskantaa elektroniikan, digitalisaation, tietoturvan, kybersuojauksen ja paikannuksen aloilla hyödynnettäväksi niin puolustus- kuin siviilikäytössä. Oulun yliopiston yhteydessä toimiva 6G-testikeskus tarjoaa palveluja kaksikäyttöteknologioiden kehitys- ja testaustyöhön Naton DIANA-kumppaneille ja puolustussektorin toimijoille. Pohjois-Pohjanmaalla on tuote- ja komponenttituotantoa, jota hyödynnetään mm. aseisiin, räjähteisiin, taistelijavarustukseen ja suojaukseen. Kehittämishankkeilla edistetään yritysten linkittymistä kansallisiin ja kansainvälisiin verkostoihin ja materiaaliaketjuihin. Maakunnassa järjestetään tilaisuuksia yritysten aktivoimiseksi ja on myös käynnistetty verkostotyö, jolla edistetään yritysten tuloa ja tarjontaa puolustus- ja turvallisuussektoreille.

Puhtaan energian ja kiertotalouden valmistelua on vireillä runsaasti eri puolilla maakuntaa. Tuotannollisissa hankkeissa valmisteluprosessi on usein pitkä (vaikutusarviointi, kaavoitus, mahd. valitukset ym.) ja niin kannattavuusselvitykset kuin sijoittajien sitoutuminen vie aikansa. Osassa tuotantohankkeita lopputuotteet ovat vielä vaihtoehtoisia hahmotuksia, koska kuluttajamarkkinat eivät ole vielä kypsiä. Monien hankkeiden yksityiskohtia ei ole julkistettu, joten niiden aluetalous- ja työllisyysvaikutuksia ei voi pätevästi arvioida.

Pohjois-Pohjanmaa on tuulivoimatuotannon kärkimaakunta ja uusien hankkeiden YVA-prosesseja aloitetaan tasaiseen tahtiin. Moni hanke sisältää myös aurinkovoimatuotantoa. Toukokuussa hyväksytty Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihe- ja maakuntakaava linjaa mm. maa- ja merituulivoima-alueiden sijoittamista ja sähkönsiirtoyhteyksien kehittämistä jatkossa. Uudet hankkeet ovat usein fyysisesti läheisyydessä jo tuotannossa olevaan tuulivoima-alueeseen tai lähistölle valmisteltaviin muihin tuotantoalueisiin. Pohjois-Pohjanmaan maa-alueille (ml. maakuntarajojen ylitys) muodostuu valtavia jopa satojen tuulivoimaloiden keskittymiä. Iso haaste on arvioida laadukkaasti hankkeiden yhteisvaikutukset haittojen välttämiseksi. Nykyisin katse on liiaksi yksittäisten hankkeiden vaikutuksissa. Teollisen kokoluokan aurinkovoimahankkeissa maakunta on myös maamme kärkeä. Isoja paneelikenttiä on valmistunut ja tuotantoa käynnistynyt kesän aikana mm. Utajärvellä ja Pyhäjärvellä. Valmistelua ja rakennusprojektien aloituksia on edellisten ohella myös mm. Limingassa, Tyrnävällä, Haapajärvellä ja Nivalassa.

Pyhäjoen Hanhikiven alueella on purettu ydinvoimalarakentamiseen tarkoitettuja asuntoja ja halleja. Uusien toimintojen ja operaattorien etsintä alueelle jatkuu. Sähkönsäilytystä, säätelyä ja toimintavarmuutta tukevia sähkövarastohankkeita nousee ripeää tahtia. Isoja hankkeita on vireillä mm. Pyhäjärvellä, Nivalassa, Haapajärvellä ja lissä. Osassa hankkeita rakennustyöt ovat jo alkaneet.

Vihreän vedyn laitossuunnitelmia on julkistettu muiden muassa Ouluun, Utajärvelle, Vaalaan ja Nivalaan. Moni vetylaitoshanke on suunnittelun esivaiheessa ja lopullista investointipäätöstä ei ole. Useissa hankkeissa tuotannon realistinen käynnistyminen olisi aikaisintaan 3–4 vuoden kuluttua. Edullinen sähkönsäilytys houkuttelee kansainvälisiä investoijia Suomeen. Kasvava vihreän sähkönsäilytys ja kehittyvät kantaverkot lisäävät kiinnostusta sijoittua Pohjois-Pohjanmaalle. Oulun yliopiston vetytutkimus tukee klusterin muodostumista alueella. Pohjois-Pohjanmaan eteläosiin on laadittu alueen vetyverkkosuunnitelma yhteistyössä Fingridin ja Gasgridin kanssa. Suunnitelmassa huomioidaan Gasgridin valtakunnallinen runkoverkkosuunnittelu ja aikataulutus. Työssä kartoitettiin vetytuotannon potentiaalisia sijaintipaikkoja kohdealueella.

Teollisen kokoluokan biotuotelaitoksia, varsinkin biokaasulaitoksia, on suunnitteilla mm. Haapajärvellä, Nivalassa, Haapavedellä, Kalajoella, Sievissä ja Ylivieskassa. Osassa hankkeita ei ole tehty vielä sitovaa investointipäätöstä. Haapajärvelle on valmistunut Hallan bioteollisuusalue, jolle on toteutettu ympäristövaikutusten arviointi (YVA) jo ennen yksittäisten yritysten sijoittumispäätöksiä. Alueen kaavaa viimeistellään. Alueelta löytyy puun ja hakkeen käsittelyterminaali. Nivalassa aloitetaan tänä syksynä uuden biokaasulaitoksen rakentaminen. Laitos on valmistuessaan Suomen suurin biokaasulaitos. Tuotanto käynnistyy vuoden 2027 jälkipuoliskolla. Laitoksella hyödynnetään pääosin lantaa ja peltobiomassaa, joista tuotetaan nesteytettyä biometaania (LBG) ja biolannoitetta.

ICT-ala on Pohjois-Pohjanmaan vahvimpia aloja tuotannon, yritysten liikevaihdon kuin työllisten määrällä mitattuna. Tilastokeskuksen suhdannedatan mukaan pitkä kasvujakso alkoi hytyä keväällä 2022. Alkuvuodesta 2023 maakunnan ICT-yritysten kokonaisliikevaihto kääntyi laskuun, kunnes käänne nousuun koitti vuoden 2024 alkupuolella. Alkuvuoden 2025 aikana alan yritysten liikevaihdossa on ollut huomattavaa kuukausivaihtelua. Heikko suhdanne vähensi henkilöstöä monissa yrityksissä. Viime aikoina ei ole viestitty isoista henkilöstömuutostarpeista.

Kvanttiteknologiassa Oulu profiloituu tutkimustyöhön – kvanttisovelluksiin keskitäviä yrityksiä on vielä rajallinen määrä. Oulun yliopistolla on tutkimusta erittäin korkean tason suojaus- ja salaustekniikoista, joita kvanttietokoneiden käyttö edellyttää. Oulun ja Jyväskylän yliopistoilla on käynnissä yhteishanke, jossa keskitytään kvanttilaskennan sovellutuksiin, ohjelmointiin ja ohjelmistokehitykseen erityisesti finanssi- ja lääkekehitysaloille. Hanke tukee kvanttiohjelmoijien ja -ohjelmistokehittäjien kouluttamista.

Pohjois-Pohjanmaalla on datakeskushankkeita suunnitteilla tai konkreettisesti vireillä ainakin Muhoksella, Limingassa, Utajärvellä, Pyhäjoella ja Pyhäjärvellä. Osassa hankkeita valmistelu on alkuvaiheessa ja yksityiskohtia ei ole julkistettu. Muhoksella palvelinkeskukselle on solmittu maankäyttösopimus, kaavoitus etenee ja YVA-ohjelma on tullut julki. Pyhäjoen hankkeessa on käynnissä myös YVA- ja kaavoitusprosessit. YVA-ohjelman mukaan aikataulu on vielä epäselvä – kokonaisuuden valmistuminen riippuu siitä, rakennetaanko 3–5 datarakennusta vaiheittain vai kaikki kerralla. Utajärven datakeskushanke sijoittuu kaavoitetulle teollisuusalueelle ja valmistelussa on tekninen suunnittelu ja lupa-asiat. Operaattori ei ole vielä selvillä syyskuussa 2025. Investointipäätöksen myötä laitoksen rakentaminen voisi alkaa ensi vuonna, jolloin toiminta käynnistyisi vuonna 2027.

Pohjois-Pohjanmaan rakennusalan yritysten liikevaihto taittui laskuun loppuvuonna 2022 ja pudotus oli huomattava alkuvuoteen 2024 saakka. Viime vuosi oli kaksijakoinen: alkuvuonna suunta oli nouseva, kunnes liikevaihtokehitys kääntyi vuoden loppupuolella taas laskuun. Vuoden 2025 alkupuoliskolla Pohjois-Pohjanmaan rakennusaloilla on ollut pientä piristymistä, mutta merkittävää liikevaihdon nousua ei vielä toteutunut. Tilastokeskuksen lukujen perusteella myönnettyissä rakentamisluvissa tai aloitetuissa kohteissa ei ole ollut selkeää nousua (sekä kaikki rakentaminen että asuntorakentaminen). Muutamista kunnista on saatu viestejä, että rakennusala on vireytymässä ja merkittäviä rakennushankkeita on myös julkistettu.

Eniten matalasuhdanne on kurittanut asuntorakentamista ja asuntokauppaa. Asuntokauppa ei ole laajasti Pohjois-Pohjanmaalla vielä piristynyt. Vapaita asuntoja on yhä runsaasti tarjolla, mikä heijastuu asuntojen uudistuotannon aloituksiin. Talo- ja rakennustuoteteollisuuden tilauskannoissa on yritys kohtaista vaihtelua. Vapaiden myyntikohteiden väheneminen, matalat korot sekä kuluttajien ja sijoittajien luottamuksen kasvu edistävät asuntorakentamisen kasvua.

Maakunnassa on meneillään muutamia isoja rakennushankkeita. Ouluun valmistellaan lukuisia isoja hankkeita, joissa rakentaminen ajoittuu lähivuosille (mm. Oulun asemakeskus, Raksilan vesiliikuntakeskus, Oulun elämysareena, Oulun tori-alueen tornihotelli). Useissa kunnissa toteutetaan isoja kunnallistekniikan hankkeita ja rakennetaan tai peruskorjataan julkisia toimitiloja. Yritystilahankkeet keskittyvät muutamiin kuntiin. Puhtaan siirtymän valtava hankemäärä (voimala-alueet, sähköyhteydet, jalostuslaitokset ym.) luo urakoita erityisesti maanrakentajille.

Pohjois-Pohjanmaan matkailuyritysten kokonaisliikevaihto on ollut kasvussa pitkään. Pientä kasvun loivenemista on trendiluvuista tulkittavissa, mutta suunta on kuitenkin positiivinen. Pohjois-Pohjanmaalla suunnitellaan ja toteutetaan investointeja mm. majoituskapasiteetin lisäämiseksi ja ympärivuotisen vetovoiman kasvattamiseksi. Kuusamossa kehitetään muiden muassa Itä-Rukan aluetta, jonne rakentuu uusi kävelykylä ja lisätään vuodepaikkoja. Iso-Syötteen majoituskapasiteetti kasvaa ja uusi tuolihissi otetaan käyttöön. Kalajoen Hiekkasärkillä jatketaan Marinan alueen rakentamista ja uudistetaan myös matkailukeskuksen perinteistä ydintä. Marinan alueelle tulee loma-asuntoja (osa jo valmistunut), hotelli, ravintoloita ja merellisiä aktiviteetteja.

Oulu on Euroopan kulttuuripääkaupunki vuonna 2026. Oulussa ja teemavuoden kumppanikunnissa toteutetaan runsaasti eri tapahtumia ja teoksia koko vuoden ajan. Ouluun avataan uusi museo- ja tiedekeskus Tiima vuonna 2026. Nallikarin alueella on lisätty palveluja ja parannettu alueen fyysistä toimivuutta. Oulun torin

puolivalmiin hotellin rakentamista jatketaan vuosien jälkeen. Hallinto-oikeus kumosi kesällä Torinrannan uuden tornihotellin asemakaavasta tehdyt valitukset. Näiden ohella ainakin yksi uusi hotellihanke on Ouluun julkistettu. Oulun lento-yhteydet ovat saaneet paljon kritiikkiä viime vuosina. Parannusta on tiedossa. Finnair aikoo lisätä vuoroja välillä Oulu–Helsinki. Menneelle kesäkaudelle avattiin kolmioreitti Frankfurt–Oulu–Kittilä. Tammikuussa 2026 aloitetaan suorat lennot Oulun ja Frankfurtin välillä. Keväällä 2026 avataan suora yhteys välillä Oulu–Riika ainakin puoleksi vuodeksi. Jatko päätetään kysynnän perusteella. Laurila–Tornio–Haaparanta-rataosan valmistuminen luo mielenkiintoisia mahdollisuuksia. Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin vahva yhteinen tavoite on saada henkilöjunaliikenne käyntiin Suomen ja Ruotsin välillä ripeästi.

Ukrainan sotaa seurannut voimakas laskusuhdanne ei näkynyt Pohjois-Pohjanmaan kaupan aloilla samoin kuin monella muulla toimialalla. Viime vuodet ovat olleet kohtuullisen tasaista tai loivan nousevaa alan yrityksille yhteenlasketulla liikevaihdolla mitattuna. Henkilöstömäärässä on ollut pientä pudotusta. Madaltuneet korot ja inflaation taittuminen tukevat ostopäätöksiä erityisesti hintavissa hankinnoissa. Monilla kaupan sektoreilla myynti on vielä alavireistä (mm. asunto- ja autokauppa), vaikka pientä piristymistä on jo havaittu.

Uusia erikoistavarakaupan liikkeitä on avattu tai avataan mm. Oulussa, Kempeleessä ja Ylivieskassa. Isoja kauppakeskuksia on rakenteilla tai valmistumassa Raaheen, Ylivieskaan ja Ouluun. Useissa kunnissa 1970–1980-luvuilla valmistuneita päivittäistavarakauppoja uudistetaan – monissa tapauksissa kokonaan uusiin laajempiin tiloihin. Kaupan liitto toteaa elokuun ennusteessaan kaupan myynnin kasvavan Suomessa ensi vuonna. Datan, digitalisaation ja automaation tehokas hyödyntäminen sekä tekoälyn kehitys laskevat kuitenkin suorittavan työn ja tukitoimintojen henkilöstötarpeita kaupanalan yrityksissä jatkossakin.

18.3 Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät

Työttömyys kääntyi Pohjois-Pohjanmaalla kasvuun syksyllä 2022. Syyskuussa 2025 maakunnassa oli työttömiä työnhakijoita noin 22 000 henkilöä (sis. lomautetut). Määrä oli 1 500 henkeä enemmän kuin vuosi sitten ja 4 500 henkeä enemmän kuin syyskuussa 2022. Matalasuhdanteen aikana työttömien lisäys on kohdistunut laajasti eri aloille ja ammattiryhmiin – ei vain yksittäisille sektoreille. Pohjois-Pohjanmaan alkuvuoden työttömyysasteen kuukausikeskiarvo on hieman yli 11 %. Luku on samaa tasoa koko maan keskiarvon kanssa.

Pitkin viime vuotta odotettiin talouden piristymistä tänä vuonna, jotta työllisyys kääntyisi kasvuun. Taloudessa ei ole nähty vielä toivottua käännettä parempaan. Pohjois-Pohjanmaalla työttömien määrä on ollut hienoisessa tasaisessa kasvussa tämän vuoden aikana. Työttömyyden tasoa ja trendiä selittää ennen kaikkea työvoiman heikko kysyntä. Avoimia työpaikkoja on edelleen vähän tarjolla. Tämä pitää työnhakijoiden työllistymistodennäköisyyden alhaisena.

Työttömien määrä on vuoden takaista korkeammalla tasolla lähes kaikissa maakunnan seutukunnissa. Koillisella taso on alkusyksystä sama kuin vuosi sitten ja Oulunkaarella sekä Haapavesi-Siikalatvalla työttömien lisäys on vähäinen. Kolme neljäsosaa työttömien lisäyksestä on toteutunut Oulun seudulla. Kuntien välillä työttömyyden taso vaihtelee edelleen suuresti ja merkittäviä muutoksia ei ole viime vuosina tapahtunut. Korkean työttömyyden kunnissa työttömyysaste oli alkusyksystä 14–15 prosentin tienoilla, kun taas muutamissa kunnissa se oli 6–7 %:n tasolla.

Lisääntynyt työttömyys näkyy kaikissa keskeisissä seurantaryhmissä (sukupuoli, ikä, koulutus ym.). Matalasuhdanteen alkupuolella vähentynyt työvoimatarve ja käydyt muutosneuvottelut kohdistuivat miesvaltaisille aloille. Miehiä on ollut työttömänä selvästi naisia enemmän. Viimeisen vuoden aikana naisten työttömyys on kasvanut suhteellisesti miehiä enemmän. Pohjois-Pohjanmaalla on huomattava rakennetyöttömien määrä (yli 13 000 henkeä). Moni työtön on vailla ammattia tai osaaminen ei vastaa nykytarpeita. Pitkäaikaistyöttömien määrä on yhä nousussa.

Työttömien määrän kasvu lisää lähtökohtaisesti osaavan työvoimaa saatavuutta. Työvoiman kysynnän ja tarjonnan tasapaino onkin parantunut viime vuosina, mutta edelleen monilla työntajilla on vaikeuksia rekrytoinneissa. Tilastokeskuksen työnantajakyselyjen perusteella yli 40 % Pohjois-Pohjanmaan vastaajista kokee rekrytointivaikeuksia ja varsinaisia ongelmia on kohdannut 20 % vastaajista. Monilla ELY-alueilla/maakunnissa tilanne on yhtä vaikea.

Työmarkkinatorin Työvoiman saatavuus ja kohtaanto -aineistot kuitenkin osoittavat, että työvoimapulan ammattiryhmiä on Pohjois-Pohjanmaalla vähän verrattuna matalasuhdannetta edeltäneeseen tilanteeseen. Muutamissa ammateissa esiintyy tekijäpulaa ja eteenkin kohtaanto-ongelmia (samanaikaisesti paikkoja tarjolla ja paljon potentiaalisia työttömiä työnhakijoita). Monilla aloilla työmarkkinatilanne on tasapainossa eli avoimia työpaikkoja on kohtuullisesti suhteessa työnhakijoihin.

Ylitarjonnan ammattiryhmiä on tullut paljon, kun työttömien määrä on kasvanut samalla kun avointen paikkojen määrä on selvästi laskenut. Osassa ylitarjonnan ammattiryhmiä tilanne helpottuu talouskäänteen seurauksena (mm. moni rakennusalan ja teollisuuden ammattinimike). ICT-ammateissa rekrytoinnit ovat kasvussa

– varsinkin kokeneista osaajista on kysyntää tekoälyn ja kyberturvallisuuden tehtävissä. Ylitarjonnassa on muutamia ammattinimikkeitä (mm. myyjät, yleissihteerit), joissa tilanne on pysynyt haasteellisenä jo vuosia ja digitalisaatio ja automaatio vähentävät työvoimatarvetta kiihtyvällä tahdilla.

Muutamissa rakentamisen ja teollisuuden tehtävissä koetaan kohtaanto-ongelma: paikkoja on tarjolla, mutta työtön työvoima ei paikkoja täytä. Teollisuusyrityksissä on pulaa kokoonpanijoista yms. suorittavan perustyön osaajista. Tarve on suuri varsinkin metalli- ja konepajayrityksissä. Matkailualoilla työvoimatarve on kausiluonteista: alkusyksystä tilanne oli kohtuullinen useissa ammattiryhmissä, mutta tarve kasvaa voimakkaasti talvisesonkiin.

Eniten työvoimapulaa esiintyy edelleen sote-aloilla. Jo pitkään vajetta on ollut eri lääkäreistä ja psykologeista. Sairaanhoitajat ja lähihoitajat ovat määrällisesti huomattavan suuria ammattiryhmiä maakunnassa. Ensin mainituissa työmarkkina-tilanne on pääosin tasapainossa, hetkellisesti voi olla pulaakin, mutta lähihoitajista on tällä hetkellä jopa ylitarjontaa. Tilanne vaihtelee alueen sisällä eri organisaatioissa ja tehtävissä. Eniten haasteita on määräaikaisissa rekrytoinneissa. Hyvinvointialue tuottaa jatkossa yhä enemmän palveluja itse.

Pohjois-Pohjanmaa tarvitsee ulkomaista työvoimaa ja opiskelijoita. Työnantajien ja ulkomaisten työnhakijoiden tai opiskelijoiden kohtaamisia edistetään eri hankkeilla ja tapahtumilla. Kansainvälisillä opiskelijoilla on iso haaste löytää opintoihin kuuluvia harjoittelupaikkoja. Jatkohaaste on edessä valmistumisen jälkeen työpaikan etsinnässä.

18.4 Kehityssuuntia koskevat arviot

Taulukoiden arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (–) heikompi, (– –) paljon heikompi

Pohjois-Pohjanmaa	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	0

Oulun seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä	–	–	+
Työvoiman saatavuus	0	0	0

Oulun seutukuntaan kuuluvat: Hailuoto, Kempele, Liminka, Lumijoki, Muhos, Oulu, Tyrnävä

Koillismaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä	0	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	0

Koillismaan seutukuntaan kuuluvat: Kuusamo, Taivalkoski

Oulunkaaren seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä	0	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	0

Oulunkaaren seutukuntaan kuuluvat: Ii, Pudasjärvi, Utajärvi, Vaala

Raahen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	0

Raahen seutukuntaan kuuluvat: Pyhäjoki, Raahen, Siikajoki

Haapaveden-Siikalatvan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä	0	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	0

Haapaveden-Siikalatvan seutukuntaan kuuluvat: Haapavesi, Pyhäntä, Siikalatva

Nivala-Haapajärven seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	0

Nivala-Haapajärven seutukuntaan kuuluvat: Haapajärvi, Kärsämäki, Nivala, Pyhäjärvi, Reisjärvi

Ylivieskan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	0

Ylivieskan seutukuntaan kuuluvat: Alavieska, Kalajoki, Merijärvi, Oulainen, Sievi, Ylivieska

19 Kainuu

Taulukko 18. Kainuun avainluvut (tilastojen lähteet: Tilastokeskus ja KEHA-keskuksen Työnvälitystilasto)

Muuttuja	Tuoreimman tiedon ajankohta	Tuorein tieto	Vuosi aikaisemmin	Muutos vuodessa	Muutos vuodessa
Väkiluku	31.12.2024	69 639	70 164	–525	–0,7 %
Työttömät työnhakijat laskentapäivänä	elokuu 2025	2 774	2 811	–37	–1,3 %
Alle 25-v. työttömät työnhakijat	elokuu 2025	372	340	32	9,4 %
Pitkäaikaistyöttömät	elokuu 2025	877	666	211	31,7 %
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta	elokuu 2025	9,2	9,3	-	–0,1 %-yks.
Uudet avoimet työpaikat kuukauden aikana	elokuu 2025	352	517	–165	–31,9 %

19.1 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Kehitysnäkymien arviointi on tällä hetkellä poikkeuksellisen haastavaa, sillä toimintaympäristö on monilta osin epävarma. Kainuun geopolitiittinen asema tarjoaa sekä mahdollisuuksia että riskejä. Sijainti strategisella alueella lisää alueen merkitystä turvallisuuspolitiikassa ja huoltovarmuudessa, mutta saattaa samalla hillitä yritysten investointiaktiivisuutta ja kansainvälistä yhteistyötä. Näihin haasteisiin vastaaminen edellyttää määrätietoista aluekehittämistä, investointien tukemista ja saavutettavuuden parantamista.

Kainuun merkittävimpiä kehitysaskelia ovat vireillä ja suunnitteilla olevat data-keskushankkeet. Investoinnit lisäävät palveluiden kysyntää ja rohkaisevat alueen yrityksiä käynnistämään omia, uudenlaisia kehittämishankkeitaan. Kainuussa, jossa yrityskehitys on verrattain pienikokoinen ja Pk-yritysbarometrin mukaan kasvuhalukkuus valtakunnallisesti tarkasteltuna on alhaisempaa, voivat yksittäisetkin alueen elinvoimaisuutta lisäävät päätökset herättää uudenlaista, toivottua liikehdintää. Investoinnit ovat tärkeitä paitsi talouden, myös alueellisen identiteetin ja tulevaisuuden rakentamisen kannalta, sillä ne tuovat mukanaan sekä työpaikkoja että luottamusta alueen kehittymiseen ja vetovoimaan.

Kainuussa kehitetään koulutusaloja ja opintojen toteutuksen malleja vastaamaan elinkeinoelämän muuttuviin tarpeisiin painottaen monipuolisuutta, yritysyhteistyötä ja nykyaikaista osaamista. Palveluilla tuetaan elinikäistä oppimista ja osaamisen kehittämistä muuttuvan työelämän tarpeisiin. Kajaanin ammattikorkeakoulun väyläopintomalli KAMKstart tarjoaa toisen asteen opiskelijoille mahdollisuuden aloittaa korkeakouluopinnot jo ennen valmistumista. Malli tukee siirtymää tutkinto-opintoihin ja kehittää opiskelutaitoja korkeakoulutasolla. Kainuun ammattiopiston toteuttamassa hankkeessa rakennetaan uusi oppimisympäristö tuuli- ja aurinkoenergia-alan koulutukseen. Tavoitteena on vahvistaa alueellista energiaosaamista, tukea vihreää siirtymää ja parantaa työvoiman saatavuutta. Kainuussa tuulivoima on kehittymässä voimakkaasti, ja koulutuksen kehittäminen tukee osaltaan alan kasvua ja investointeja.

Matkailuala on edelleen vahvistamassa asemaansa Kainuussa. Vuokatti on valittu finalistiksi vuoden 2025 Finnish Travel Gala -tapahtumassa kategoriassa Vuoden kotimainen vierailukohde ja nähtävyys. Tunnustus tuo näkyvyyttä sekä Vuokatille että koko Kainuun matkailulle. Kainuun matkailustrategia painottaa ympärivuotista matkailua, vastuullisuutta ja alueiden välistä yhteistyötä.

Monipuolinen kulttuuri on olennainen osa Kainuun elinvoimaa ja houkuttelevuutta. Kajaanin kulttuuriohjelma sekä maakunnalliset hankkeet edistävät taiteen saavutettavuutta, vahvistavat yhteisöllisyyttä ja tukevat kulttuurimatkailua. Kulttuuri toimii myös matkailun toimialaa vahvistavana tekijänä, luoden uusia yhteistyömahdollisuuksia ja rikastuttaen Kainuun matkailukokemusta.

Lentoliikenteellä on keskeinen rooli Kainuun saavutettavuudessa ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksissä. Säännölliset lentoyhteydet Helsinkiin, ja talvikauden charter-lennot Euroopasta parantavat alueen kansainvälistä saavutettavuutta, mikä tukee erityisesti matkailun kasvua Arctic Lakeland -brändin alla.

Kainuun liikennejärjestelmäsunnittelun tavoitteena on vahvistaa alueellista elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä, arjen sujuvaa liikkumista ja kestävän liikenteen ratkaisuja. Kehittämistoimet tukevat erityisesti metsäteollisuuden ja muun teollisuuden kuljetuksia sekä parantavat liikenteen toimintavarmuutta. Rataverkon osalta merkittävimpien yhteyksien kapasiteetin parantaminen edistää sekä henkilö- että tavaraliikenteen sujuvuutta ja tukee alueelle suunniteltuja investointeja.

19.2 Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Epävarmuus heijastuu yhä selvemmin kainuulaisten yritysten arvioihin ja päätöksentekoon, mikä näkyy investointisuunnitelmien varovaisuutena, riskienhallinnan korostumisena sekä strategisten linjausten uudelleentarkasteluna. Syksyn Pk-yritysbarometrin mukaan yritykset varovasti arvioivat liiketoimintansa kehittyvän suotuisaan suuntaan, erityisesti henkilöstön määrän ja liikevaihdon osalta. Vaikka positiivisia näkymiä on, Pk-yritysbarometrin mukaan suhdannenäkymät ovat kuitenkin negatiiviset. Yritysten kehittämisaikeet eivät ole realisoituneet konkreettisinä toimina tai investointeina niin nopeasti, kuin keväällä 2025 arvioitiin.

Vaikka Pk-yritysbarometrin mukaan Kainuun yleinen suhdannekuva ja innovaatio-toiminta jäävät hieman valtakunnallisesta tasosta, alueella on vahvaa halua kehittää toimintaa ja investoida tulevaisuuteen. Kehittämisinvestointien ja TKI-toiminnan suunnittelua tehdään alueen yrityksissä aiempaa enemmän, mutta investointien määrä ja toteutuneet suunnitelmat eivät ole kuitenkaan kasvaneet merkittävästi loppukevään 2025 tilanteesta. Alueella tunnistetaan potentiaalia kansainvälistymiseen, ja yritykset ovat entistä kiinnostuneempia laajentamaan toimintaansa uusille markkinoille.

Barometrin mukaan yritysten kehittämistarpeita tunnistetaan erityisesti osaamisen, johtamisen ja innovaatiotoiminnan alueilla. Yritykset ovat kiinnostuneita kehittämään toimintaansa, ja alueelliset verkostot tarjoavat tähän tukea. Rahoitusta

yri­tysten investointeihin ja kehittä­mishankkeisiin on hyvin saatavilla. Pk-yri­ty­sb­arometrin mukaan kainuulaisten yri­ty­sten maksuvaikeudet ovat olleet harvinaisempia kuin muualla Suomessa. Yleisesti yri­ty­sten kassatilanne on parantunut ja yri­tykset ovat toipuneet haastavista ajoista kohtalaisesti, mikä edesauttaa tulevaisuuden suunnittelua. Konkurss­eja oli silti tammi–elokuussa Kainuussa ja koko maassa enemmän kuin vastaavaan aikaan edeltävän kymmenen vuoden aikana.

Kajaaniin on suunnitteilla useita datakeskuksia. Lähivuosina toteutettavat tiedossa olevat investoinnit nousevat yli miljardiin euroon. Osa datakeskushankkeista ei ole julkistanut investointiensa suuruutta. Kainuun datatalouden kasvuohjelman pilotin tavoitteena on kasvaa merkittäväksi kansainväliseksi toimijaksi, joka hyödyntää alueen erityisvahvuuksia kuten uusiutuvaa energiaa, pohjoista sijaintia, valmista infrastruktuuria ja osaavaa työvoimaa. Ekosysteemiin kuuluu huipputeknologisia toimijoita ja koulutusta, jotka yhdessä muodostavat vahvan perustan datatalouden kasvulle. Kun investoinnit ja osaaminen kohdistuvat alueelle, niiden vaikutukset kertautuvat laajasti – vahvistaen Kainuun asemaa datatalouden ja puhtaan siirtymän edelläkävijänä. Alueella toteutetaan myös edistyksellisiä energiaratkaisuja, jotka tukevat kestävä­ä kehitystä ja paikallista elinvoimaa. Datakeskusten tuottamaa hukkalämpöä hyödynnetään osana kaukolämpöverkkoa, mikä vahvistaa alueen ilmastotavoitteita ja energiatehokkuutta.

Kainuulaiset pelialan yri­tykset ovat saaneet kansainvälistä huomiota ja solmineet merkittäviä yhteistyösopimuksia, mikä vahvistaa alueen teknologiateollisuuden monipuolistumista. Peliklusterin kehitystä tukevat valmennusohjelmat ja osallistuminen kansainvälisiin tapahtumiin, jotka avaavat uusia mahdollisuuksia rahoitukselle ja verkostoitumiselle. Peliala tarjoaa kasvualustan nuorille osaajille ja tukee Kainuun digitalisaatiota sekä elinvoimaa.

Kaupan alalla on saatu tarjonnan lisääntyessä toivottua kehitystä. Uusia avauksia on tulossa kansallisten ketjujen laajentaessa toimintaansa Kainuuseen. Myös useilla muilla aloilla, kuten maanrakennuksessa ja teollisuudessa, paikalliset yri­tykset investoivat toimintaansa, kehittävät kilpailukykyään ja rakentavat uusia toimitiloja, mikä piristää ja vahvistaa koko alueen elinvoimaa.

Matkailualan merkittävät investoinnit, kuten Vuokatin uudet rinteet, majoitusalueet ja palvelut, tukevat kasvua ja vahvistavat Kainuun asemaa matkailun kärkialueena Suomessa, minkä lisäksi ne tuottavat merkittäviä työllisyysvaikutuksia sekä rakentamisen että palvelutuotannon vaiheissa.

Kainuun kaivannaisalan yhtiöt toimivat haastavassa markkinaympäristössä, jossa metallien hinnat ja tuotantotekniset haasteet vaikuttavat kannattavuuteen. Terra­famen akkukemikaalituotanto kasvoi ennätyksellisesti, vaikkakin yhtiön tulos

heikkeni alkuvuonna. Sähköautotuotannon kehitys ei ole ollut Euroopassa tois-
taiseksi odotetulla tasolla. Sotkamo Silver kohtasi edelleen louhintavaikeuksia,
jotka heikensivät tuotantoa ja tulosta. Kaivosyhtiöiden toiminta on keskeinen osa
Kainuun teollista perustaa ja työllisyyttä, ja niiden positiivinen kehitys on välttä-
mätöntä alueellisen elinvoiman ylläpitämiseksi. Hallituksen päätös kaivosveron
nelinkertaistamisesta syyskuussa 2025 luo merkittäviä haasteita Kainuun alueen
kaivosteollisuudelle. Kaivosveron korotus heikentäisi kaivosten kilpailukykyä, mikä
lisää epävarmuutta Kainuun elinkeinoelämässä merkittävästi. Aluetaloudellisesti
veronkorotuksella olisi erittäin negatiiviset vaikutukset. Veronkorotuksen voimaan-
tulo edellyttää eduskunnan hyväksyntää, joten lopullinen lainsäädäntömuutos on
syksyn kehitysnäkymiä laadittaessa vielä käsittelyssä.

Puolustusteollisuuden toimialan ympärille on valtakunnallisesti jo muodostettu
yhteistyöverkostoja, ja nyt myös Kainuussa käynnistetään puolustusteollisuuden
klusterin rakentaminen. Tavoitteena on tunnistaa ja koota alueelle potentiaalisia
yrityksiä, joilla voisi olla mahdollisuuksia kasvattaa liiketoimintaan puolustusteolli-
suuden tarpeisiin. Toimialan kehitystä tuetaan myös hanketoiminnalla.

Metsäbiotalous on säilyttänyt vahvan asemansa Kainuussa, vaikka raakapuun
kysyntä ja hinnat ovat taittuneet ja energiapuun kysyntä heikentynyt. Paikalliset
sahayritykset ovat investoineet tuotantoon, mikä vahvistaa niiden vientivalmiuksia,
vaikka sahatavaran markkinat ovat haastavat. Kemiallisen metsäteollisuuden
kannattavuus on muun maan tavoin heikentynyt, mutta sen odotetaan vahvis-
tuvan. Pohjois-Suomen tehdasinvestoinnit ovat lisänneet kuitupuun kysyntää, ja
Kainuussa valmistuneet ratahankkeet ja puutavaraterminaalit tukevat sen kuljetusta
jalostettavaksi muualle Suomeen.

Maidontuotannon kustannukset ovat kääntyneet hienoiseen laskuun, ja Kainuun
hyvät rehusadot sekä maltilliset väkirehujen hinnat tukevat tilojen kannattavuutta.
Tuottajahinnan ja lehmien keskituotoksen nousu on vahvistanut maidon markki-
namarginaalia. Investoinnit painottuvat työympäristön ja eläinten hyvinvoinnin
parantamiseen.

19.3 Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät

Pitkään jatkunut haasteellinen taloustilanne on vaikuttanut vahvasti sekä Kainuun
että koko maan työttömyystilanteeseen jo parin vuoden ajan. Kainuun työttö-
myys on kuitenkin kehittynyt maaliskuusta lähtien selkeästi parempaan suuntaan
ja pieneni elokuussa vuoden takaisesta ensimmäistä kertaa sitten syyskuun 2023.
Alueella oli elokuun 2025 lopussa 2 800 työtöntä työnhakijaa, mikä on 1 % vuoden
takaista vähemmän. Työttömyys nousi kaikilla muilla alueilla ja koko maassa 11 %.

Työttömyysaste oli elokuussa 2025 Kainuussa 9,2 %, alueista neljänneksi vähiten, ja koko maassa 11,5 %. Viime vuoden elokuusta työttömyysaste laski Kainuussa 0,1 prosenttiyksikköä ja kasvoi koko maassa 1,1 prosenttiyksikköä. Tulevina kuukausina Kainuun työttömyys todennäköisesti kehittyy myönteisesti, ja ensi vuonna talouden ennustetaan kasvavan, mikä pienentäisi työttömyyttäkin. Talouskasvua on tosin ennustettu jo pitkään, eikä se ole tästä huolimatta kunnolla alkanut, mutta yrityksistä tulee viestiä pikkuhiljaa paranevasta tilanteesta. Tästä kertoo myös lomautettujen määrä, joka on ollut Kainuussa laskusuunnassa joulukuusta alkaen ja oli elokuussa 10 % vuoden takaista matalammalla. Lomautettuja oli yhteensä 170. Syksyn Pk-yritysbarometrissakin rekrytointiodotukset olivat positiiviset.

Työttömyyskehitykseen on vaikuttanut vahvasti palveluiden käytön vähentyminen uudella Kainuu-Koillismaan työllisyysalueella. Palveluissa olevien määrä putosi Kainuussa elokuun lopussa peräti 44 % edellisvuodesta, yhteensä palveluissa oli 970 henkilöä. Vastaavaa ilmiötä on ollut muullakin maassa, mutta Kainuussa lasku on ollut koko alkuvuoden alueista suurimpien joukossa. Koko maassa palveluissa olevien määrä laski elokuussa 27 %. Työllisyysalueiden kaikki palvelut eivät näy tilastoissa, minkä vuoksi lasku ei ole todellisuudessa aivan näin suuri mutta todella merkittävä kuitenkin. Laaja työttömyys, johon lasketaan työttömien työnhakijoiden lisäksi palveluissa olevat asiakkaat, vähenikin Kainuussa elokuussa 17 % viime vuodesta. Lasku oli selvästi maan suurinta, koko maassa tuli kasvua 1 %.

Pitemmällä aikavälillä Kainuun työttömyys on edelleen vähentynyt merkittävästi. Esimerkiksi vuoden 2015 elokuusta työttömyys on supistunut 48 %, alueista eniten, kun koko maassa on tullut laskua 10 %. Huomattavan parannuksen tärkein syy on väestön ikärakenne. Työmarkkinoille tulevien ikäluokkien koko on ollut pitkään selvästi työmarkkinoilta eläköityviä pienempi ja eläkkeelle siirtyy paljon niin työttömiä kuin työssä olevia, joiden työpaikat avautuvat nuoremmille. Yhä elokuun lopussa työttömistä vähintään 60-vuotiaita oli 19 % ja vähintään 50-vuotiaita 41 %. Tällä ja ensi vuosikymmenellä työttömien määrän lasku siis jatkuu. Työttömyyden vähentyminen viime vuosina ei silti johdu missään nimessä vain eläköitymisistä vaan työllisyysasteikin on noussut hurjasti, työpaikkoja on ollut pitkään runsaasti tarjolla ja Kainuun talouskasvu on ollut maakunnista nopeinta vuodesta 2015. Toimialoista esimerkiksi kaivannaisalan ja kemianteollisuuden sekä ICT:n ja elektroniikan henkilöstömäärä on kasvanut kymmenessä vuodessa yhteensä yli tuhannella henkilöllä.

Kainuun työikäisten määrä putosi aikavälillä 2015–2023 14 %, mutta työllisten määrä supistui vain 2 %. Kehitys näkyy työllisyysasteen merkittävänä nousuna, vuonna 2015 18–64-vuotiaiden työllisyysaste oli 61,9 ja vuonna 2023 70,8 % (lähde: Tilastokeskus, työssäkäynti). Koko maan työllisyysaste oli silti korkeampi kuin

Kainuun, 72,5 %. Parhaimmillaan työllisyysaste oli Kainuussa 71,3 % vuonna 2022 mutta vuoden 2023 työllisyysaste on toiseksi korkein ensimmäisen tilastovuoden 1987 jälkeen. Viime vuoden virallista työssäkäyntitilaston työllisyysastetta ei ole vielä julkistettu, mutta työllisyysaste laski hieman matalasuhtedanteen vaikutuksesta niin Kainuussa kuin koko maassa.

Miesten työllisyysaste on ollut naisia matalampi Kainuussa ja koko maassa finanssikriisistä lähtien eli jo yli 15 vuotta. Kainuussa ero on vielä koko maata jyrkempi, sillä vuonna 2023 naisten työllisyysaste oli maan keskiarvoa korkeampi 74,3 % mutta miesten vain 67,8 %. Koko maassa naisten työllisyysaste oli 74,1 % ja miesten 71,1 %. Kainuussa myös lähes 2/3 työttömistä ja pitkäaikaistyöttömistä on ollut miehiä finanssikriisistä lähtien, koko maassa ero on hieman pienempi. Edelleen on lisäksi paljon mies- ja naisvaltaisia ammatteja sekä toimialoja ja Kainuussa jako on vielä koko maata suurempi. Paljolti tämän takia työssäkäyvien naisten palkkataso on selvästi miehiä matalampi. Työelämän segregatiota pitäisi pystyä purkamaan, tämä parantaisi muun muassa palkkatason sekä työllisyysasteen tasa-arvoa. Segregatiolla on vaikutusta myös alueen veto- ja pitovoimaan – jos esimerkiksi perheessä toisella vanhemmalla on alueella hyvä työpaikka, mutta toiselle ei sitä löydy, muutetaan helposti muualle. Työntekijöiden rekrytointikin muualta on haastavaa, jos puolisolle ei löydy koulutusta vastaavaa työtä.

Pitkäaikaistyöttömyys on ollut nousussa jo kahden ja puolen vuoden ajan etenkin hiljentyneiden työmarkkinoiden vuoksi, ja myös tänä vuonna romahtanut palveluissa olevien määrä sekä palveluiden kohdennuksen muutokset vaikuttavat tilanteeseen. Elokuussa pitkäaikaistyöttömiä oli Kainuussa 880, 32 % edellisvuotta enemmän. Maltillinen kasvu todennäköisesti jatkuu lähikuukausina, mutta tällä ja ensi vuosikymmenellä pitkäaikaistyöttömien määrä laskee jo pelkästään ikäjakauman vuoksi; elokuussa pitkäaikaistyöttömistä vähintään 60-vuotiaita oli 31 % ja vähintään 50-vuotiaita 56 %. Pitkäaikaistyöttömien lisäksi on paljon työttömiä, joiden on vaikea työllistyä pitkäaikaisesti avoimille työmarkkinoille. Työllistymisen esteiden yleisimpiä syitä ovat puutteellinen koulutus ja osaaminen, terveysrajoitteet sekä elämänhallinnan ongelmat.

Terveydelliset rajoitteet ovatkin keskeinen työttömyyden syy kaikilla alueilla, ja Kainuussa tilanne on yksi vaikeimmista. Elokuun lopussa Kainuussa 18 %:lla työttömistä työnhakijoista oli jokin diagnoosi, alueista eniten, kun koko maan keskiarvo oli 11 %. Tämä antaa suuntaa myös täsmätyökykyisten määrästä, vaikka kaikki pitkäaikaissairaat ja vammaiset työnhakijat eivät olekaan täsmätyökykyisiä. Täsmätyökykyiset pystyvät työskentelemään työtehtäviä tai työaikaa mukauttamalla, ja heidän työllisyyttään parantamalla voidaan myös nostaa työllisyysastetta.

Työnantajien tietoisuutta työllistämisen tuista sekä palveluista tulee parantaa ja työmarkkinoilla tarvitaan asennemuutosta, sillä moni työnantaja ei ole valmis rekrytoimaan täsmätyökykyisiä työnhakijoita – tekijäpulasta huolimatta.

Myös työkäisiä eläkeläisiä on ollut Kainuussa jo vuosikymmeniä runsaasti, mikä on ollut tärkeä syy historiallisesti matalalle työllisyysasteelle. Työkäisiä eläkeläisiä on enää alle puolet 2000-luvun alun määrästä – iso osa heistä on saavuttanut eläkeiän – mutta vieläkin vuonna 2023 eläkkeellä oli 3 400 työkäistä eli noin 600 henkilöä enemmän kuin työttömiä työnhakijoita oli keskimäärin. Työkäisistä 9 % oli eläkkeellä, alueista eniten, maan keskiarvo oli 6 %. Hyvinvointialueiden taloustilanne on vaikea, mutta sote- ja etenkin mielenterveyspalveluihin panostaminen olisi tärkeää, jotta saadaan ehkäistyä työkäisten eläköitymisiä ja eläkkeellä olevia takaisin työelämään.

Työllisyysasteen nostamiseksi erityistä huomiota kiinnitetään työllisyyden parantamiseen ryhmissä, joissa se on nyt keskimääräistä pienempi, mutta joissa on suurin potentiaali nousulle. Näitä ryhmiä ovat täsmätyökykyisten ja pitkäaikaissairaiden lisäksi etenkin pelkän perusasteen koulutuksen varassa olevat, ikääntyneet sekä osa maahanmuuttajataustaisista. Kainuussa työllisyysaste putoaa jo 50-vuotiaista lähtien, ja vuonna 2023 se oli 60–64-vuotiailla vain 56,9 %, maakunnista neljänneksi vähiten. Koko maassa suurempi lasku alkaa vasta 55–59-vuotiailla ja selvästi maltillisemmin. Kehitys on parempaan päin ja keskimääräinen eläkkeelle siirtymisikä on ollut nousussa Kainuussa ja koko maassa. Kuitenkin työmarkkinoilla on edelleen ikäsyrrjintää. Tähän ei olisi varaa etenäkään Kainuussa, jossa iäkkäämpiä työkäisiä on paljon ja työntekijöistä on ollut jo kauan kova pula. Eläkeikäisten työnteko on viime vuosina yleistynyt ja kasvaa vielä pitkään. Tämä on helpottanut työvoimapulaa varsinkin sosiaali- ja terveysalalla, varhaiskasvatuksessa sekä kouluissa.

Maahanmuuttajien työllisyysaste oli Kainuussa vuoden 2023 lopussa 53,6 % eli selvästi maakunnan kaikkien työkäisten keskiarvoa matalampi. Maakunnista tulos oli 14. paras, koko maan keskiarvo oli 57,8 %. Vuosina 2015–2022 Kainuussa tuli nousua peräti 16,9 prosenttiyksikköä, mutta vuonna 2023 työllisyysaste putosi 4,5 prosenttiyksikköä matalasuhtanteen vuoksi. Tulevaisuudessa kasvu kuitenkin jatkuu. Positiivista on, että työllisyys nousee maassaoloajan mukaan ja vähintään kymmenen vuotta maassa olleiden maahanmuuttajien työllisyysaste oli vuonna 2023 66,5 %, 2,1 prosenttiyksikköä enemmän kuin koko maassa. Suurin osa maahanmuuttajista työskentelee Kainuussa suhteellisen matalapalkkaisissa tehtävissä, koko maassa ammattijakauma on laajempi. Jo pitkään ulkomaalaisten yleisin ammatti Kainuussa on ollut siivooja, lisäksi yleisimpiä toimialoja ovat metalli-, rakennus-, ravintola-, sote- sekä kaupan ala. Ammattijakauma on kuitenkin monipuolistumassa ja kehitys tulee jatkumaan.

Ukrainalaisia pakolaisia on Kainuussa noin 800 ja elokuun lopussa ukrainalaisia oli työnhakijana 240. Pakolaisilla on laajasti osaamista, mutta varsinkin heikko kielitaito vaikeuttaa työllistymistä, suurin osa heistä ei osaa englantiakaan. Ukrainalaisten kotoutumista on edistetty muun muassa kotoutumiskoulutuksilla ja aktiivisella palveluihin ohjauksella. Pitemmällä aikavälillä heidän työllistymisnäkömängä ovat hyvät.

Matalasuhdanne on vähentänyt työvoiman kysyntää Kainuussa ja koko maassa jo pari vuotta. Kainuussa uusia avoimia työpaikkoja ilmoitettiin tammi–elokuussa 2025 julkiseen työnvälitykseen 4 100, mikä on 40 % vähemmän kuin vastaavaan aikaan viime vuonna. Lasku oli alueista toiseksi suurinta, koko maassa paikkamäärä väheni 19 %. Osittain tilannetta selittää piilotyöpaikkojen lisääntyminen. Työvoimaa on ollut aiempaa enemmän tarjolla, ja tekijöiden löytäminen on ollut helpompaa kuin talouskasvun aikana, jolloin työnantajat kilpailevat laajemmin työntekijöistä. Moniin julkisesti ilmoitettuihin työpaikkoihin on tullut myös viimeisen parin vuoden aikana paljon hakemuksia, mikä tekee rekrytointiprosessista työlää. Tämän vuoksi moni työnantaja ei laita tällä hetkellä paikkoja julkiseen hakuun. Taloustilanteen kääntynyt palataan normaalimpaan paikkailmoitteluun, etenkin Kainuussa, jossa tulee jälleen olemaan kova pula tekijöistä. Lähikuukausina työvoiman kysyntä luultavasti jatkuu vielä edellisvuosia heikompana, ensi vuonna kysyntä piristyy.

Supistunut tekijätarve sekä kasvanut työvoimareservi näkyy väliaikaisesti parantuneena työvoiman saatavuutena. Tilastokeskuksen työnantajatiedusteluun viime vuonna vastanneista kainuulaisista työvoimaa etsineistä työnantajista 37 % koki rekrytointiongelmia edeltävän 12 kuukauden aikana. Vielä vuonna 2023 peräti 66 %:lla kyselyyn vastanneista oli ollut rekrytointiongelmia; tämä on vuonna 2007 alkaneen työnantajatiedustelun historian korkein lukema koko maassa ja myös monena aiempaan vuonna rekrytointiongelmät olivat Kainuussa maan vaikeimmat. Koko maassakin osaajapula on helpottanut tilapäisesti, vuonna 2024 rekrytointiongelmia koki 38 % vastaajista ja vuonna 2023 49 %.

Määrällisesti eniten Kainuuseen kaivataan suorittavan työn tekijöitä ja kovin pula on sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä metalli-, ICT-, metsä- ja ravintola-aloilla. Rakennusala nousee jälleen seuraavan parin vuoden aikana pula-alojen joukkoon datakeskus- sekä muiden toimialojen investointien ansiosta, ja rakennusalan työttömyys on jo pienentynyt Kainuussa. Datakeskusten kasvanut työvoimatarve lisää ICT-alan lisäksi tekijätarvetta laajasti muissakin ammateissa. Lisäksi ammattiryhmittäin tarkasteltuna jo pitkään erityisen kova pula on ollut opettajista ja siivoojista. Lähikuukausina työvoiman saatavuudessa ei ole odotettavissa suurta muutosta, mutta ensi vuonna todennäköisesti saatavuus jälleen heikkenee taloustilanteen parannuttua ja työvoiman kysynnän kasvettua. Tulevina vuosina tekijäpula yhä

vaikeutuu työikäisten määrän laskiessa ja rekrytointiongelmat kasvavat tällä vuosikymmenellä yli 70 %:n. Pula tekijöistä on väestörakenteen lisäksi ehkä Kainuun suurin haaste.

Kohtaanto-ongelma on ollut pitkään vaikea niin Kainuussa kuin koko maassa, eli työvoiman kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa. Taustalla on muun muassa osa-aikaiset ja lyhyet työsuhteet, työpaikan sijainti ja työvoiman heikko liikkuvuus, kannustinloukut, matala palkka sekä montaa työnhakijaa vähemmän kiinnostava vuokratyö. Kainuussa keskeisin syy on silti, ettei työnhakijoiden osaaminen vastaa työnantajien odotuksia. Tähän on vaikuttanut maakunnan koulutusmahdollisuuksien rajallisuus sekä vähäinen yliopistotason koulutus. Työttömien, työssä olevien ja yrittäjien osaamisen kehittäminen sekä koulutustarjonnan monipuolistaminen on elintärkeää osaavan työvoiman riittävyyden ja yritysten kehittymisen kannalta. Osaamistarpeiden ennakointiin on panostettu pitkään, ja koulutusta kehitetään yhteistyössä yritysten kanssa, jotta niiden muuttuviin tarpeisiin pystytään vastaamaan. Työpaikoilla oppiminen on ollut jo kauan yleistä. Lisäksi tulee tukea ammattisiirtymiä tekijäpulasta kärsiville aloille sekä parantaa työvoimapula-alojen vetovoimaa. Työnantajien rekrytointi- ja työnantajaosaamisen, työelämän laadun sekä työelämän monimuotoisuuden kehittäminen on tärkeää. Monien työnantajien odotusten vastavalmistuneiden osaamisesta pitäisi olla realistisempia ja kv-opiskelijoiden työllistymistä maakuntaan on parannettava. Palkankin tulisi vastata paremmin työn vaatavuutta – erinomaisesta talous- ja työllisyyskehityksestä huolimatta palkkataso on Kainuussa koko maan pienin. Tarvitaan lisäksi valtakunnallisia uudistuksia, kuten ulkomaisen työvoiman saatavuuden helpottamista, työurien pidentämistä ja kannustinloukkujen poistamista. Selvää on kuitenkin, etteivät ratkaisut ole helppoja ja ne vaativat aikaa.

Työllisyysasteen tulee kasvaa tulevaisuudessakin, mutta Kainuun työikäisten määrä ei riitä vastaamaan työvoimatarpeeseen. Vuodesta 2010 maakunnan 15–64-vuotiaiden määrä on pudonnut 23 %, ja Tilastokeskuksen ennusteen mukaan se laskee edelleen 9 % vuoteen 2045. Pelkästään kotimaisella työvoimalla ei ratkaista haasteita vastaisuudessakaan, etenkin kun isossa osassa muutakin maata työikäisten määrä vähenee merkittävästi ja osaavan työvoiman pula on tulevaisuudessa vaikea. Maahanmuutto on lisääntynyt huomattavasti viime vuosina ja kehityksen täytyy edelleen jatkua. Maahanmuuttajien tulisi myös jäädä maakuntaan nykyistä pysyvämmiin. Kainuussa onkin kehitetty kansainvälisiä rekrytointeja tukevia palveluja sekä asettautumispalveluja, ja työ jatkuu eri toimijoiden kanssa.

19.4 Kehityssuuntia koskevat arviot

Taulukoiden arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (–) heikompi, (– –) paljon heikompi

Kainuu	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä	0	+	+
Työvoiman saatavuus	0	–	–

Kajaanin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä	0	+	+
Työvoiman saatavuus	0	–	–

Kajaanin seutukuntaan kuuluvat: Kajaani, Paltamo, Ristijärvi, Sotkamo

Kehys-Kainuun seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	0
Työttömyyden määrä	+	+	+
Työvoiman saatavuus	0	–	–

Kehys-Kainuun seutukuntaan kuuluvat: Hyrynsalmi, Kuhmo, Puolanka, Suomussalmi

20 Lappi

Taulukko 19. Lapin avainluvut (tilastojen lähteet: Tilastokeskus ja KEHA-keskuksen Työnvälitystilasto)

Muuttuja	Tuoreimman tiedon ajankohta	Tuorein tieto	Vuosi aikaisemmin	Muutos vuodessa	Muutos vuodessa
Väkiluku	31.12.2024	176 151	176 150	1	0,0 %
Työttömät työnhakijat laskentapäivänä	elokuu 2025	7 707	7 301	406	5,6 %
Alle 25-v. työttömät työnhakijat	elokuu 2025	852	740	112	15,1 %
Pitkäaikaistyöttömät	elokuu 2025	2 462	1 934	528	27,3 %
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta	elokuu 2025	9,5	9,0	-	0,5 %-yks.
Uudet avoimet työpaikat kuukauden aikana	elokuu 2025	2 966	2 968	-2	-0,1 %

20.1 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Maakuntien kehitys Suomessa on vaihtelevaa. Lappi on viime vuosina kirinyt kiinni aiempaa kehityseroa koko maahan ja joillain osa-alueilla on menty ohi. Myös alueen sisällä kehitys on hyvin eritahtista ja paikalliset sekä seudulliset erot ovat merkittäviä. Tämä korostaa tarvetta päivittyvälle tilannekuvalle (mm. elinkeinoelämän signaalit ja investointivirrat), joka huomioi Lapin eri alueiden erityispiirteet ja kehitysdynamiikan. Kuluvan vuoden aikana erityisesti matkailuala on osoittanut vahvaa kasvua, ja sen rooli Lapin elinvoimaisuudessa on entisestään vahvistunut.

Alueella nähdään merkittävää potentiaalia energiainvestoinneissa, jotka voivat muuttaa Lapin kehitystä ja asemaa paitsi kansallisesti myös kansainvälisesti. Uusiutuvan energian hankkeet, vetytalous ja sähköverkkoinfran kehittäminen avaavat mahdollisuuksia myös teollisuuden uudistumiselle ml. datakeskukset. Lisäksi puolustusteollisuuden mahdollisuudet ovat nousseet Lapissa keskusteluun osana alueellista turvallisuutta ja huoltovarmuutta. Lapin strateginen sijainti ja infra tarjoavat puolustusallalle tärkeitä investointi- ja sijoittumiskohteita.

Ennusteiden ja arvioiden mukaan Lapin kehitys näyttää positiiviselta lähivuosille. Näkymien ja investointiympäristön ennustettavuutta kuitenkin heikentävät valtakunnalliset päätökset. Hallituksen verotuspäätökset ja leikkaukset lisäävät epävarmuutta Lapin keskeisillä toimialoilla esim. teollisuus- ja kaivosalalla. Useiden alueen keskeisten toimijoiden syksyn aikana käynnistämät muutosneuvottelut heijastavat rakennemuutosta ja toimintaympäristön epävarmuuksia. Nämä korostavat tarvetta alueelliselle ennakoinnille ja strategiselle yhteistyölle, jotta Lapin investointipotentiaali voidaan hyödyntää kestävästi riittävällä tasolla.

Lapissa päivitetään parhaillaan maakuntaohjelmaa, joka tunnetaan paremmin nimellä Lappi-sopimus. Lappi-sopimuksen valmistelu tarjoaa alustan yhteiselle tahtotilan rakentamiselle. Lapin ensimmäisen yrittäjyysstrategian toteuttamista vauhditetaan toimeenpanotilaisuuksilla. Myös viimeistelyssä oleva Lapin ilmasto- ja energiastrategia sekä valmistelussa olevat Lappi-brändi 2.0 ja kulttuurin ja luovien alojen kasvuohjelma osoittavat alueen tahtotilaa ja kehityssuuntaa kohti kestävä, innovatiivista ja kulttuurisesti vahvaa tulevaisuutta.

Lapin investointipotentiaali on mittava ja sen osittaista realisoitumista odotetaan 2–3 vuoden aikavälillä. Suurin osa potentiaalista on tällä hetkellä erilaisissa viranomaismenettelyissä ja lupaprosesseissa. Investointipotentiaaliin kuuluu useita energiaan liittyviä pumppuvoimala-, tuulivoima- ja hybridivoimahankkeita sekä kuusi kaivoshanketta. Tiehankkeet tukevat elinkeinoelämän ja toimintaympäristön kehittämistä, erityisesti NATO-jäsenyys, matkailun ja logistiikkatarpeen kasvu

ovat nyt keskeisiä lähtökohtia. Merkittävä suunnitteilla oleva kehittämishanke on valtatie 4 Hirvas–Vikajärven-väli. Suomen kytkeytyminen Tornio–Haaparanta rata-yhteyden kautta Ruotsin ja Euroopan junaverkkoon on henkilöliikenteen osalta kiinni valtion rahoitusosuudesta.

Lapin mineraalipotentialiaali on Suomen ja EU:n globaali kilpailuetu. Lapin kriittiset ja strategiset mineraalit tulee nähdä mahdollisuutena nostaa jalostusastetta ja kehittää arvoketjuja. Heikoin vaihtoehto on, että raaka-aineet viedään EU:n ulkopuolelle jalostettavaksi. Kriisien myötä on havahduttu omavaraisuuteen ja huoltovarmuuden merkitykseen. Alkutuotanto on tärkeää lappilaiselle ruuan-tuotannolle. Lisäksi nähdään, että on tärkeä ylläpitää myös harvaan asutun maaseudun elinvoimaa, koska asuttu alue luo enemmän turvaa kuin asumaton.

Oppilaitosten kehitysympäristöjen vahvuus on Lapissa niiden käytännönläheisyys ja työelämälähtöisyys, mutta erityisesti startup-hautomoiden kehittämiseen tulisi panostaa. Julkisen ja yksityisen rahoituksen yhdistäminen sekä oppilaitosten ja yritysten välinen yhteistyö ovat avainasemassa uusien yritysten syntymisen ja liiketoiminnan kasvun tukemisessa. Lapissa TKI-toimintaa tukevat monipuoliset kehitysympäristöt, oppilaitosten labrat, startup-hautomot ja ekosysteemit. Lapin ammattikorkeakoulu, Lapin yliopisto, Rovaniemen koulutuskuntayhtymä, Ammattiopisto Lappia, Digipolis, Business Rovaniemi ja Business Tornio muodostavat osin vahvan verkoston, jossa yhdistyvät koulutus, tutkimus ja yrityskehitys. Käynnissä olevat hankkeet, kuten Startup-ekosysteemi, kestävyysraportointi liiketoiminnassa ja sopimus- ja talousosaaminen kasvuyrityksille, tukevat erityisesti pk-yritysten ja uusien toimijoiden liiketoiminnan kehittämistä. Luovien alojen Createch-hankkeet tuovat mukaan myös tekoälyn ja kulttuurialan näkökulman. Lappilaisen luonnon-tuotealan ja ruuan lähituotannon jalostamista, tuotekehitystä ja suoramyyntiä kehitetään useissa yhteishankkeissa, joissa on mukana tutkimus, oppilaitokset ja yrityksiä.

Lapin väestökehitys jatkui vuonna 2024 hieman Tilastokeskuksen ennustamaa myönteisempänä. Väestömäärä pysyi edellisen vuoden lukemissa, mutta alueelliset kehityserot olivat huomattavia. Seutukunnista väestökasvuun ylsivät Rovaniemen ja Pohjois-Lapin seutukunnat ja vain viisi kuntaa. Kokonaisnettomuuttovoittoa Lappi sai 960 henkilöä maahanmuuton ansiosta. Sen sijaan kuntien välisessä muutossa jäätiin 480 miinukselle ja vain kuusi Lapin kuntaa ylsi kuntien väliseen muuttovoittoon. Kehityssuunta on jatkunut tänä vuonna Lapissa samansuuntaisena, joskin kuntien välinen muuttoliiketappio on pienentynyt. Maahanmuuton myötä ulkomaan kansalaisten ja vieraskielisen väestön määrä ja osuus Lapin väestöstä on viime vuosina selvästi kasvanut. Myös väestöennusteissa tuodaan esille

väestönkehityksen eriytyminen ja maahanmuuton ratkaiseva rooli väestönkehityksen suunnassa. Väestömuutoskeskusteluun tarvitaan monipuolisuutta, koska väestön väheneminen ei automaattisesti tarkoita elinvoiman vähenemistä.

Lapissa työvoimapulasta kärsivien kuntien kasvua jarruttaa heikko asuntotilanne. Erityisesti Rovaniemellä, Kittilässä, Inarissa ja Sodankylässä asuntojonot ovat pitkiä, ja muuttajat eivät löydä kohtuuhintaisia ja sopivia asuntoja. Asuntopulaa helpottamaan Sodankylän kunta rakentaa vuokrattavia pientaloja ja Pyhäjoen ydinvoimala-alueelle jääneitä majoitusrakennuksia siirretään Ylläkselle ja Saariselälle kausityöntekijöiden asunnoiksi. Kunnat edistävät kaavoituksella ratkaisuja asuntoaasteisiin, esim. Kemi on kaavoittanut merinäköala-asuinalueen. Torniossa rakennusliike rakentaa kahdeksankerroksisen kerrostalon Tornionjoen rannalle. Rovaniemellä asuntopulasta kärsivät myös kotimaiset ja kansainväliset opiskelijat ja se on ääritilanteissa jopa estänyt opiskelun aloittamisen.

20.2 Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Lapin elinkeinoelämän kehitys on ollut vahvaa ja tuoreiden suhdannetietojen mukaan käänne parempaan on tapahtunut myös teollisuudessa. Matkailu, kaivos-toiminta ja kuljetusala ovat olleet kasvun vatureita ja niiden positiivinen kehitys on heijastunut myös muille toimialoille ja kuntien verotuloihin. Lapin sisäisessä kehityskuvassa käännettä kuvaa liikevaihdon kasvu alkuvuonna eniten Kemi-Tornion ja Tunturi-Lapin seutukunnissa. Vain Pohjois-Lappi ei pysynyt edellisen vuoden hyvän kasvun tasolla.

Lapin ELY-keskus on tammi–kesäkuun 2025 aikana vauhdittanut elinkeinoelämän kehittymistä 22 miljoonalla eurolla. Rahoitus kohdistui yritysten kehittämis- ja investointihankkeisiin sekä maa-, poro- ja kalatalouden investointeihin. Erityisesti maaseudun rahoituksessa lappilainen ruoantuotanto ja huoltovarmuuden vahvistaminen ovat keskeisiä rahoitusteemoja. Finnveran rahoituksessa kasvu painottui erityisesti Lappiin, jossa matkailuinvestoinnit vetivät rahoitusta ylöspäin. Matkailualan vahva kasvu Lapissa näkyy laajasti ja se vetää mukanaan myös muita toimialoja ja vauhdittaa koko maakunnan taloutta.

Teollisuuden näkymät ovat vahvistumassa vuoden 2025 jälkipuoliskolla. Tullipolitiikan aiheuttama epävarmuus on hellittämässä ja Yhdysvaltain sekä Euroopan taloudet ovat selvinneet tilanteesta odotuksia vahvemmin. Euroopan teollisuuden vähittäinen elpyminen on jatkunut alkuvuoden ajan, ja tuotanto on kohentunut

kesän aikana. Nousun arvioidaan jatkuvan vuoden 2026 aikana. Mahdollinen yhteisymmärrys kaupankäynnin ehdoista vähentää epävarmuutta ja nyt rahoitusehdot Euroopassa ovat kevyemmät kuin pitkään aikaan.

Teknologiateollisuuden tilauskertymät ja tarjouspyynnöt antavat lupauksia suotuisalle ja nopeallekin tilauskäänteelle. Näkemystä tukee myös Finnveran teollisuudelle myöntämä rahoitus, joka kasvoi vuoden ensimmäisellä puoliskolla 13 %. Rahoitus kohdistui tuotantolaitosten modernisointiin, energiatehokkuuteen ja vientivalmiuden kehittämiseen. Lapin investointipotentiaali liittyy juuri tälle sektorille. Tästä esimerkkinä on Outokumpu Oy:n suunnittelema noin 200 miljoonan euron investointi uuteen hehkutus- ja peittauslinjaan Torniossa. Toisaalta ruostumattoman teräksen kysynnässä on jatkuvia haasteita ja koko yhtiötä koskevat muutosneuvottelut ovat käynnistymässä.

Lapissa toimii kolme metallimalmikaivosta ja yksi teollisuusmineraalikaivos. Kaivokset ovat investoineet voimakkaasti takavuosina ja tällä hetkellä toiminta on suhteellisen vakaata. Kaivokset tuottavat maailmanmarkkinoille kriittisiä ja tärkeitä raaka-aineita, joiden kysyntä on vahvaa, mikä heijastuu myös yritysten taloustilanteeseen positiivisesti. Kaivoshankkeita on kuusi ja niiden eteneminen kohti tuotantoa kestää osalla vielä vuosia. Osa hankkeista on YVA-menettelyssä ja osa jo lupaprosessin loppuvaiheessa. Suhangon kaivoshanke on luvituksen osalta siinä vaiheessa, että toimintaan liittyviä ratkaisuja voidaan odottaa ensi vuoden puolella. Kaivosmineraaliveron korottaminen aiheuttaa epävarmuutta ja hidastaa investointien käynnistymistä, mikä vaikuttaa myös kaivostoiminnan alihankinnassa toimiviin teollisuus- ja palveluyrityksiin.

Metsäteollisuuden näkymät ovat kaksijakoiset ja sisältävät myös myönteisiä signaaleja Lapin metsäteollisuuteen. Sahatavaran kysyntä on kasvanut edellisestä heikommasta vuodesta ja myös sellun tuotanto on kasvanut. Lapin puuta menee sahoille, kartonki- ja sellutehtaille sekä energiapuuksi. Metsä Group aloittaa kannattavuutensa ja toimintansa tehokkuuden parantamiseksi muutosneuvottelut, jotka kohdistuvat myös Kemiin.

Lapissa energia-alan kehitys on vilkasta ja investointihankkeita valmistellaan monipuolisesti eri puolilla maakuntaa. Hankkeilla on merkittävä aluetaloudellinen vaikutus ja ne herättävät runsaasti keskustelua paikallisten keskuudessa. Erityisesti sosiaalinen hyväksyntä on noussut keskeiseksi teemaksi. Energiahankkeet keskittyvät pääosin Etelä- ja Keski-Lapin alueille, joissa uusiutuvan energian tuotanto, sähköverkkoinfrastruktuuri ja varastointiratkaisut ovat keskiössä.

Lapin suurimmat akkuvarastohankkeet ovat vielä kehitysvaiheessa, mutta osa on jo edennyt rakennusvaiheeseen, kuten Kemijärvellä. Akkuvarastot tuovat uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja työllistävät paikallisia toimijoita. Sähkön rooli lämmityksessä kasvaa, mikä muuttaa myös kaukolämmön rakenteita. Energia-alan TKI-toiminta keskittyy pääasiassa soveltavaan liiketoiminnan kehittämiseen – varsinaista tuotekehitystä tehdään toistaiseksi vähän. Kehityksen suunta on kuitenkin selvä eli Lapissa energia-alasta on muodostumassa yhä tärkeämpi osa alueellista elinvoimaa ja teollista uudistumista.

Lapin matkailu elää vahvaa kasvun aikaa ja investointibuumi näkyy ja vauhdittuu vuoden 2026 aikana. Perinteiset matkailupaikkakunnat ja Rovaniemi ovat matkailun vetureita, joissa on käynnissä tai suunnitteilla merkittäviä hotellihankkeita, palvelulaajennuksia ja infran kehittämistä. Rovaniemen lähimaastoon valmistellaan ja rakennetaan noin 4 000 petipaikan lomakylää. Kesämatkailuun on myös panostettu vahvasti ja uudet lentoyhteydet Euroopasta tukevat sulanmaan ajan kehitystä.

Myös pienemmät matkailupaikkakunnat ja -kohteet Lapissa vahvistavat asemaansa. Esimerkiksi Aavasaksalla on käynnissä uusia majoitushankkeita, Sodankylässä rakennetaan hotellia, Utsjoella panostetaan vastuulliseen luonto- ja kulttuurimatkailuun. Utsjoella kalastajia on ollut hyvin, vaikka lohta ei saa pyytää. Lapin matkailun monipuolistuminen ja alueellinen laajeneminen tukevat koko maakunnan kehitystä. Uutta yritystoimintaa syntyy matkailun imussa. Kesämatkailun kokeilut antavat positiivista signaalia mahdollisuuksista matkailusezonkien pidentymiseen. Matkailun kasvu on lisännyt myös rakentamisen ja kaupan alan kysyntää, ja toimialan kerrannaisvaikutukset näkyvät laajasti Lapin elinvoimassa. Kohta voidaan sanoa, että matkailu ei ole enää vain sesonkiluonteista vaan yhä enemmän ympäri- vuotista ja paikallista elinvoimaa vahvistavaa. Yritykset ja alueorganisaatiot tekevät kovasti töitä asian eteen. Matkailun kasvun myötä lisääntyvät myös alaan liittyvät lieveilmiöt, merkittävimpinä paikallisesta hyväksyttävyydestä ja matkailun kestäväyydestä huolehtiminen sekä lisääntyvät tarpeet infran ja palvelujen kehittämiseen.

Rakennusalan suhdannetilanne on Lapissa vahvempi kuin Suomessa keskimäärin. Matkailun kasvu, valtion kiinteistöhankkeet ja puolustusvoimien investoinnit ovat osaltaan kompensoineet asuntorakentamisen laskua. Kehyskunnissa on herätty vastaamaan vuokra-asuntotuotannon puutteeseen ja elvyttävät toimet ovat käynnissä. Rakennusala hyötyy matkailualan investointibuumista, joka tukee myös työllisyyttä ja paikallista elinvoimaa. Inarissa on käynnistynyt uuden syksyn 2026 teurastuskauteen valmistuvan opetusteurastamon rakentaminen. TKI-toiminnassa rakennusklusterissa korostuvat kiertotalous ja energiatehokkuus painottuen soveltavaan kehittämiseen.

Hyvinvointialalla kuntien, järjestöjen ja yksityisten toimijoiden rooli sekä hyvinvointialueiden välinen strateginen yhteistyö nousevat keskiöön, mikä korostuu talouspaineista johtuen. Globaalin turvallisuustilanteen kiristyminen ja ilmastonmuutokseen varautuminen vaikuttavat erityisesti pelastustoimeen. TKI-toiminta tapahtuu pääosin hankkeiden kautta, ja Lapin erityispiirteet ohjaavat kehittämistä kohti digipalveluja, alueellisesti kestäväää palvelutuotantoa ja hyvinvoivia yhteisöjä. Kumppanuussopimus Lapin hyvinvointialueen ja Lapin korkeakoulukonsernin välillä tukee tätä kehitystä. Etäpalvelut, tekoäly ja robotiikka tarjoavat keinoja parantaa palvelujen saavutettavuutta pitkien välimatkojen maakunnassa. Digitaalisuuden avulla pyritään vastaamaan kasvaviin palvelutarpeisiin, mutta teknologian hyödyntäminen edellyttää jatkuvaa osaamisen kehittämistä ja käyttäjälähtöistä suunnittelua.

Yritysyhteistyön vahvistaminen on keskeinen kehittämiskohde. Aluekehittäjät seuraavat trendejä aktiivisesti, ja verkostot toimivat hyvin. Tiedon jalkauttaminen vaatii kuitenkin lisää suoraa kontaktointia yrityskenttään. TKI-toiminta Lapissa on potentiaalinen kasvualusta. Kvanttiteknologiassa nähdään tekoälyn tavoin mahdollisuuksia ja kehittämistarpeita sovelluksille Lapin keskeisillä toimialoilla.

20.3 Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät

Lapin koko maata positiivisempi elinkeinoelämän tilanne ja näkymät heijastuvat suotuisampana työllisyyskehityksenä. Lapin työllisyysaste on ollut vuodesta 2023 alkaen koko maata korkeampi ja työttömien osuus työvoimasta on alittanut koko maan osuuden kahden vuoden ajan.

Maaliskuulle 2025 ulottuvan suhdanneaineiston mukaan henkilöstömäärän kehitys on jatkunut hienoisessa kasvussa. Henkilöstömäärän trendikehitys on ollut viime vuosina koko maata parempi, erityisesti palveluissa ja rakentamisessa. Seutukunnista paras kehitys on ollut Tunturi-Lapissa, Pohjois-Lapissa ja Rovaniemellä. Pk-yritysbarometrissa arvio henkilökunnan määrästä vuoden päästä heikkeni ja saldoluku päättyi miinukselle, mikä viestii varovaisuudesta rekrytoinnissa. Pk-yrityksistä kuitenkin kolme neljästä ennakoi henkilökunnan määrän pysyvän nykyisellään ja viimeisen vuoden aikana joka kolmas oli palkannut uutta henkilöstöä.

Työttömyys kääntyi Lapissa kasvuun selvästi myöhemmin kuin koko maassa ja edelleen kasvu on maltillisempaa. Alkuvuoden aikana työttömiä on ollut keskimäärin hieman yli 8 500 ja työttömien osuus työvoimasta 10,5 %. Työttömyyden kuukausittainen kehitys on noudatellut tyypillistä kausivaihtelua, mutta työttömiä on ollut keskimäärin 550 enemmän kuin viime vuonna. Lomautusten määrä on palautunut

tyypilliselle tasolle kausivaihteluineen ja isoilta irtisanomisilta on välttytty. Työttömyyden kasvuun kytkeytyy aktivointiasteeseen laskettaviin palveluihin osallistuvien määrän aleneminen, joka alkoi viime vuoden puolella valmistauduttaessa työvoimapalveluiden siirtymiseen valtiolta kunnille. Palveluihin osallistuvien määrän lasku on tänä vuonna voimistunut, kun asiakkaita on pystytty ohjaamaan niihin aiempaa vähemmän.

Lapin sisäiset alueelliset erot työllisyydessä ja työttömyydessä ovat huomattavia. Elokuussa työttömien osuus työvoimasta vaihteli kunnittain Sodankylän 5,8 %:sta Kemissä 15,1 %:iin. Työttömyys väheni vuodentakaisesta Torniolaaksossa, Tunturi-Lapissa ja Pohjois-Lapissa. Itä-Lapissa työttömiä oli saman verran kuin vuotta aiemmin. Sen sijaan Rovaniemen ja Kemi–Tornion seutukunnissa työttömyys lisääntyi. Matkailun kausiluotoisuus näkyy sesonkien pidentymisestä huolimatta koko Lapin ja erityisesti matkailupaikkakuntien työttömien määrässä huomattavina kausivaihteluina.

Työttömyysjaksojen pitkittyessä pitkäaikaistyöttömyys on lisääntynyt, joskin koko maata vähemmän. Muutoksia työnhakijoiden työllisyystilanteessa tapahtuu aiempaa vähemmän ja valitettavasti yhä harvempi työttömyysjakso päättyy lyhyeen, alle kolmen kuukauden, työttömyyteen. Työttömiä on eniten vanhimmissa ikäryhmissä, vaikka kehitys on ollut nuorempia ikäluokkia parempi. Työttömyyden kasvu on kohdistunut erityisesti nuorempiin ikäluokkiin ja nuoriin. Toisen asteen tutkinnon suorittaneita on työttömissä eniten, mutta työttömyys on suhteellisesti kasvanut eniten korkeakoulutetuilla.

TEMin alueellisen työttömyysennusteen mukaan Lapissa olisi tänä vuonna työttömiä keskimäärin 8 400, vuonna 2026 viime vuoden tapaan 7 900 ja 7 100 vuonna 2027. Ennusteessa Pohjois-Suomen työttömyyskehitys näyttää muuta Suomea valoisampana ja työttömyys kääntyisi laskuun ensimmäisenä Lapissa jo tämän vuoden kolmannella vuosineljänneksellä. Työttömyyden aleneva suunta on todennäköinen, mutta ennuste on sikäli optimistinen, kun se ei huomioi alueellisia taloudellisia vaikuttimia, kuten uusia investointeja tai muita muutoksia alueen elinkeinoelämässä. Ennusteen toteutuminen edellyttää nykyisen elinkeinoelämän vireyden jatkumista ja investointipotentiaalin etenemistä toteutukseen. Toisaalta useat käynnissä olevat muutosneuvottelut heikentävät työllisyyskehityksen ennustettavuutta.

Työvoiman kysynnän notkahduksesta huolimatta työmahdollisuuksia on tarjolla. Pelkästään julkiseen työnvälitykseen on tammi–elokuun aikana ilmoitettu yli 21 400 avointa työpaikkaa. Lisäksi työpaikkoja on avoinna useilla muilla kanavilla ja osa rekrytoinneista tehdään ilman ulkoista hakua. Matkailun kasvu heijastuu

palvelukysyntänä ja työvoiman tarpeina useille toimialoille vauhdittaen mm. henkilöstön vuokrausta ja kaupan alaa. Logistiikka-alan työllisyyteen vaikuttavat matkailun lisäksi teollisuus ja rakentaminen. Matkailurakentaminen ja julkiset toimitila- ja maanrakennuskohteet ml. tiehankkeet ovat pitäneet yllä rakennus-alan työvoiman kysyntää ja myös naapurimaiden investoinnit ovat työllistäneet lappilaisia osaajia. Tulossa olevat isot rakennusinvestoinnit lisäävät rakennusalan työvoiman tarvetta. Sosiaali-, terveys- ja hyvinvointialalla työvoiman kysyntään vaikuttavat hyvinvointialueen merkittävät säästöpainet ja niistä johtuvat koko henkilöstöä koskevat muutosneuvottelut. Laajemminkin julkisella sektorilla säästövelvoitteet rajoittavat rekrytointeja ja mm. työvoiman eläköityessä työpaikkoja joudutaan jättämään täyttämättä. Lapin kunnista Pello ja Savukoski ovat käynnistämässä koko henkilöstöä koskevat muutosneuvottelut.

Työttömyydestä ja sen lisääntymisestä huolimatta työvoiman saatavuus on edelleen keskeinen haaste ja yksi merkittävä kasvun este Lapissa. Asuntopula on noussut keskeiseksi sekä vakituisen että kausiluontoisen työvoiman saatavuuden ja pysyvyyden pullonkaulaksi. Työvoiman saatavuus ja kohtaanto -raportti tunnistaa Lapissa yli 20 työvoimapula ja lähes 30 kohtaanto-ongelma-ammattia, mikä on enemmän kuin koko maassa. Erityisesti matkailu ja hyvinvointiala näkyvät työvoiman saatavuushaasteissa.

Matkailun kasvu ja kausivaihtelut heijastuvat työvoiman saatavuushaasteina useille toimialoille ja ammatteihin. Hyvinvointialalla henkilöstön saatavuus ja työvoimapula ovat kriittinen pullonkaula, erityisesti syrjäisillä paikkakunnilla. Varhaiskasvatuksen opettajien saatavuushaasteisiin vastataan ensi vuonna Oulussa ja Rovaniemellä alkavalla monimuotokoulutuksella. Rakennushankkeita on ympäri Lappia, mikä haastaa työvoiman saantia ja liikkuvuutta. Kuljetusalalla työtä muuttavat vaihtoehtoiset käyttövoimat, digitalisaatio ja tekoäly ja rekrytointia hankaloittavat Lapin pitkät kuljetusmatkat ja työn osittainen kausiluonteisuus. Kohtaanto-ongelmat viestivät työttömyyden rakenteellisista ongelmista ja osaamisen kehittämistarpeista, mutta myös laajan maakunnan pitkistä etäisyyksistä. Työvoiman saatavuudessa on merkittäviä alueellisia eroja. Ammateittain työvoiman saatavuus voi olla kaupungeissa hyvä, mutta pienemmillä paikkakunnilla hyvin haasteellista.

Kansainvälisten osaajien rekrytointi Lappiin on lisääntynyt ja laajentunut matkailun kausiluontoisista työvoimatarpeista monille muillekin aloille. EU-alueen ulkopuolelta tuleville myönnettävien työlupien määrä on jatkanut kasvussa kuluvan vuoden aikana. Vuonna 2024 myönnettiin ennätysmäärä yli 1 200 työlupaa, EU-oleskeluoikeuksia rekisteröitiin vajaa 200 ja oleskelutodistuksia ja -ilmoituksia

liki 500. Työlupia myönnettiin eniten marjanpoimijoille, siivoojille, ravintola- ja suurtaloustyöntekijöille, lähihoitajille sekä rakennusalan ja teollisuuden erikoisosaamistehtäviin.

Kansainvälistä rekrytointia edistävien verkostojen toiminta ja yhteistyö sekä kansainvälisen työvoimatarpeen ennakointi nähdään entistä tärkeämpänä. Lapissa jatketaan kansainvälisten osaajien houkuttelua sekä pitovoimapalveluiden kehittämistä. Syksyn aikana käynnistetään pilotti alueen korkeakoulujen kv-opiskelijoiden pitovoimapalveluiden kehittämiseksi yhteistyössä Pohjois-Savon ELY-keskuksen kanssa. Lapissa markkinoidaan aktiivisesti valtakunnallisia Work In Finland -palvelukokonaisuuteen sisältyviä toimia. Työelämän monimuotoisuuden edistämiseksi sekä yritysten ja työnantajien kv-osaajien vastaanottovalmiuksien lisäämiseksi yrityksiä kannustetaan osallistumaan esim. IMAGO-valmennuksiin, johtajuusmentoi-
rointiin sekä muihin kansainvälisen rekrytoinnin asiantuntijapalveluihin.

TE-palvelujen siirrettyä kuntien vastuulle Lappiin muodostui neljä työllisyysaluetta. Yhteistä tilannekuvaa alkuvuoden toiminnasta muodostetaan syksyllä ensimmäisessä vuosittaisessa seuranta- ja arviointikeskustelussa. Työllisyysalueet ovat osa lappilaista verkostotoimintaa. Osaamisen kehittämisen palveluissa työllisyys-
alueiden yhteistyökumppaneina ovat alueen oppilaitokset. Työvoimakoulutus- ja palveluhankinnoissa työllisyysalueet ovat tehneet kumppanuussopimuksia alueidensa oppilaitosten kanssa. Työllisyysalueet hyödyntävät myös hanketoimintaa palveluiden kehittämisessä ja toteuttamisessa. Kuntien ja yhteistyöhankkeiden tuottama palvelutarjonta korvaa osin aktivointiasteeseen laskettavien palvelujen vähenemistä.

20.4 Kehityssuuntia koskevat arviot

Taulukoiden arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (–) heikompi, (– –) paljon heikompi

Lappi	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	–

Itä-Lapin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä	0	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	0

Itä-Lapin seutukuntaan kuuluvat: Kemijärvi, Pelkosenniemi, Posio, Salla, Savukoski

Kemi-Tornion seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	+	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	0

Kemi-Tornion seutukuntaan kuuluvat: Kemi, Keminmaa, Simo, Tervola, Tornio

Pohjois-Lapin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yrittäjätoiminta	+	++	++
Työttömyyden määrä	+	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	–

Pohjois-Lapin seutukuntaan kuuluvat: Inari, Sodankylä, Utsjoki

Rovaniemen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yrittäjätoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä	–	0	+
Työvoiman saatavuus	0	0	0

Rovaniemen seutukuntaan kuuluvat: Ranua, Rovaniemi

Torniolaakson seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yrittäjätoiminta	+	++	++
Työttömyyden määrä	+	0	+
Työvoiman saatavuus	0	–	–

Torniolaakson seutukuntaan kuuluvat: Pello, Ylitornio

Tunturi-Lapin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä	+	+	+
Työvoiman saatavuus	0	–	–

Tunturi-Lapin seutukuntaan kuuluvat: Enontekiö, Kittilä, Kolari, Muonio

21 Kartat

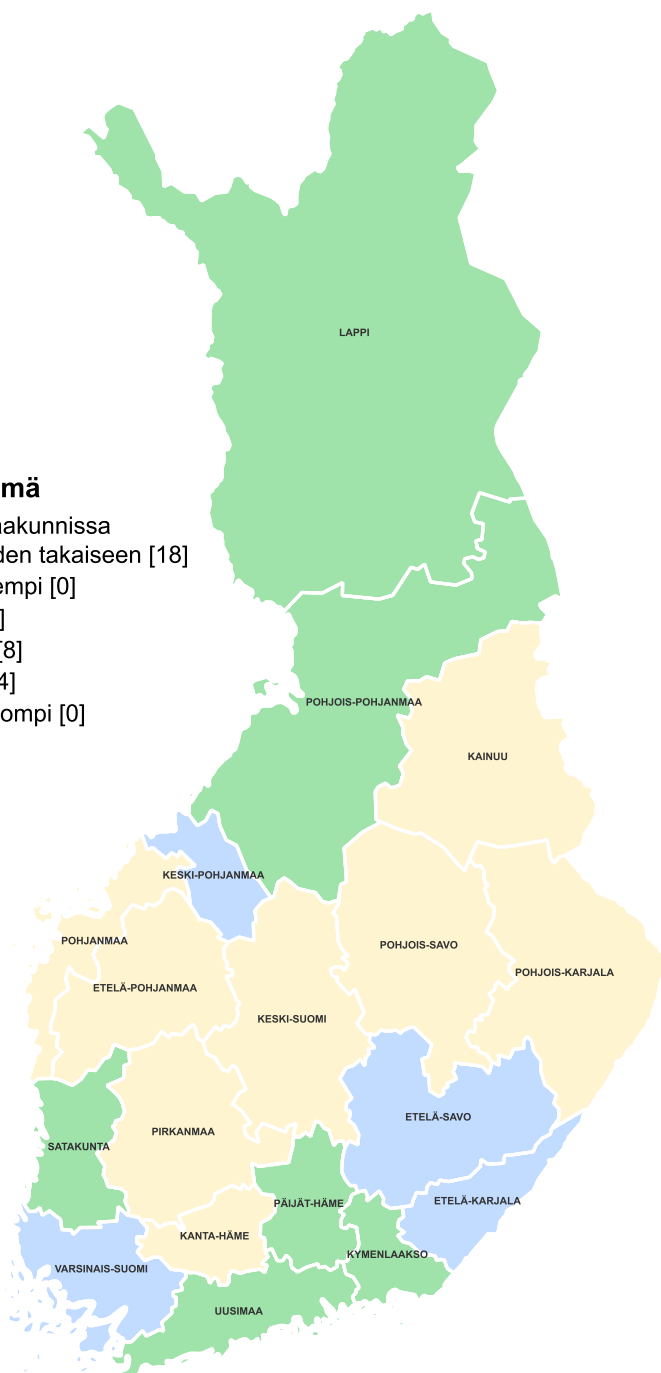
Karttojen kehityssuuntia koskevat arviot kertovat maakuntien ja seutukuntien kehityksestä suhteessa kyseisen alueen tilanteeseen.

21.1 Elinkeinoelämä ja yritystoiminta¹

Nykytilanne maakunnissa
verrattuna vuoden takaiseen [18]

- Paljon parempi [0]
- Parempi [6]
- Ennallaan [8]
- Heikompi [4]
- Paljon heikompi [0]

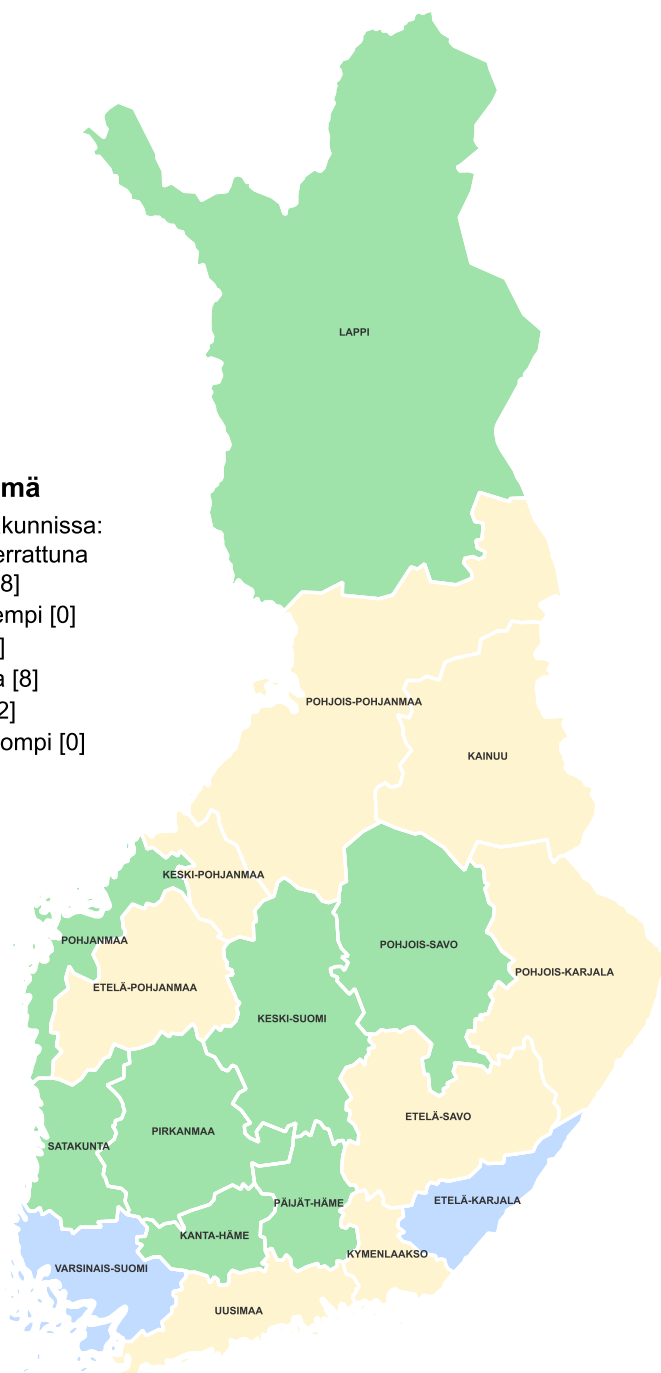
10 Karttapohja: Kuntapohjaiset tilastointialueet, aineisto on ladattu Tilastokeskuksen rajapintapalvelusta 27.2.2025 lisenssillä [CC BY 4.0](#).

Elinkeinoelämä

Odotukset maakunnissa:
6 kk kuluttua verrattuna
nykyhetkeen [18]

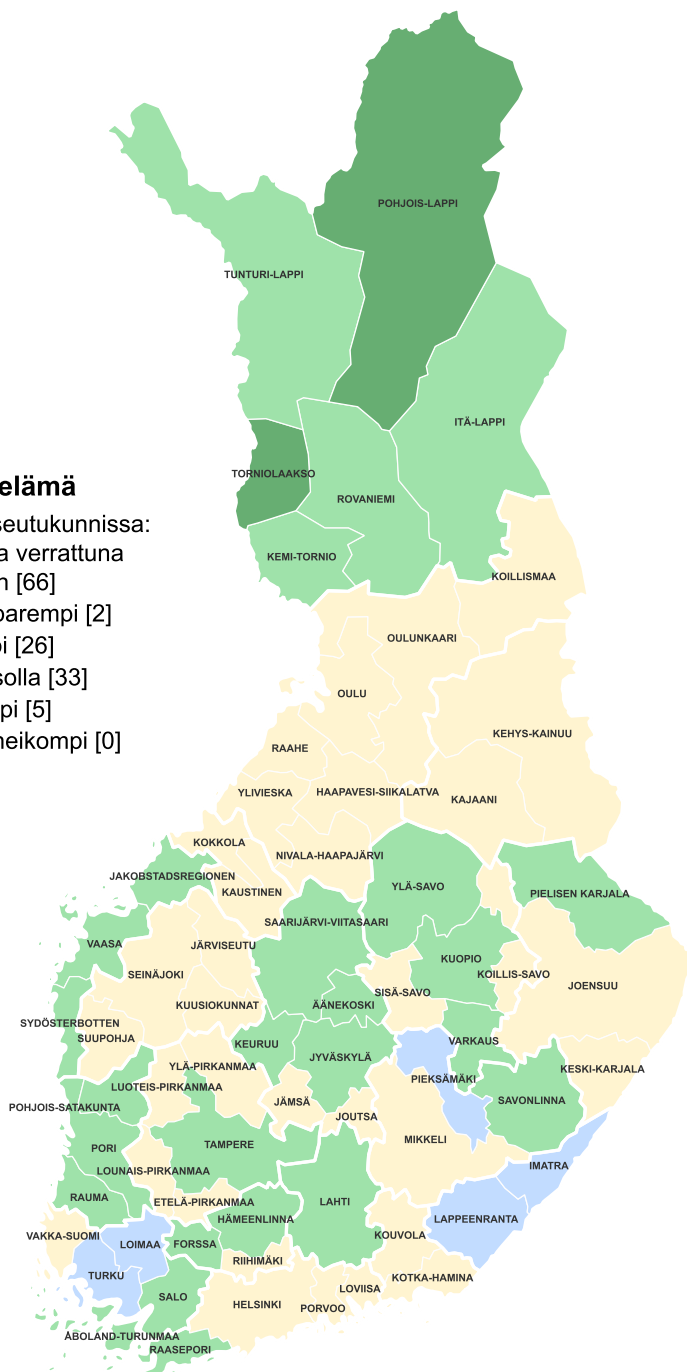
- Paljon parempi [0]
- Parempi [8]
- Nykytasolla [8]
- Heikompi [2]
- Paljon heikompi [0]

Elinkeinoelämä

Odotukset seutukunnissa:
6 kk kuluttua verrattuna
nykyhetkeen [66]

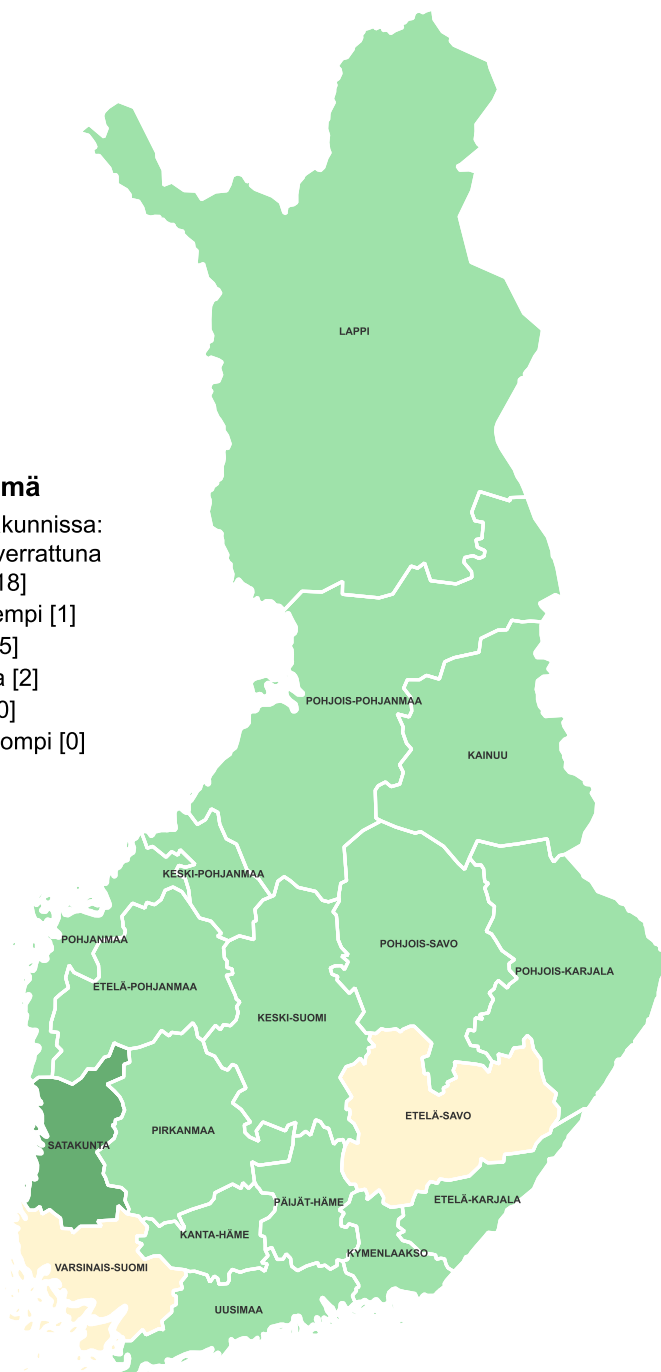
- Paljon parempi [2]
- Parempi [26]
- Nykytasolla [33]
- Heikomp[5]
- Paljon heikomp[0]

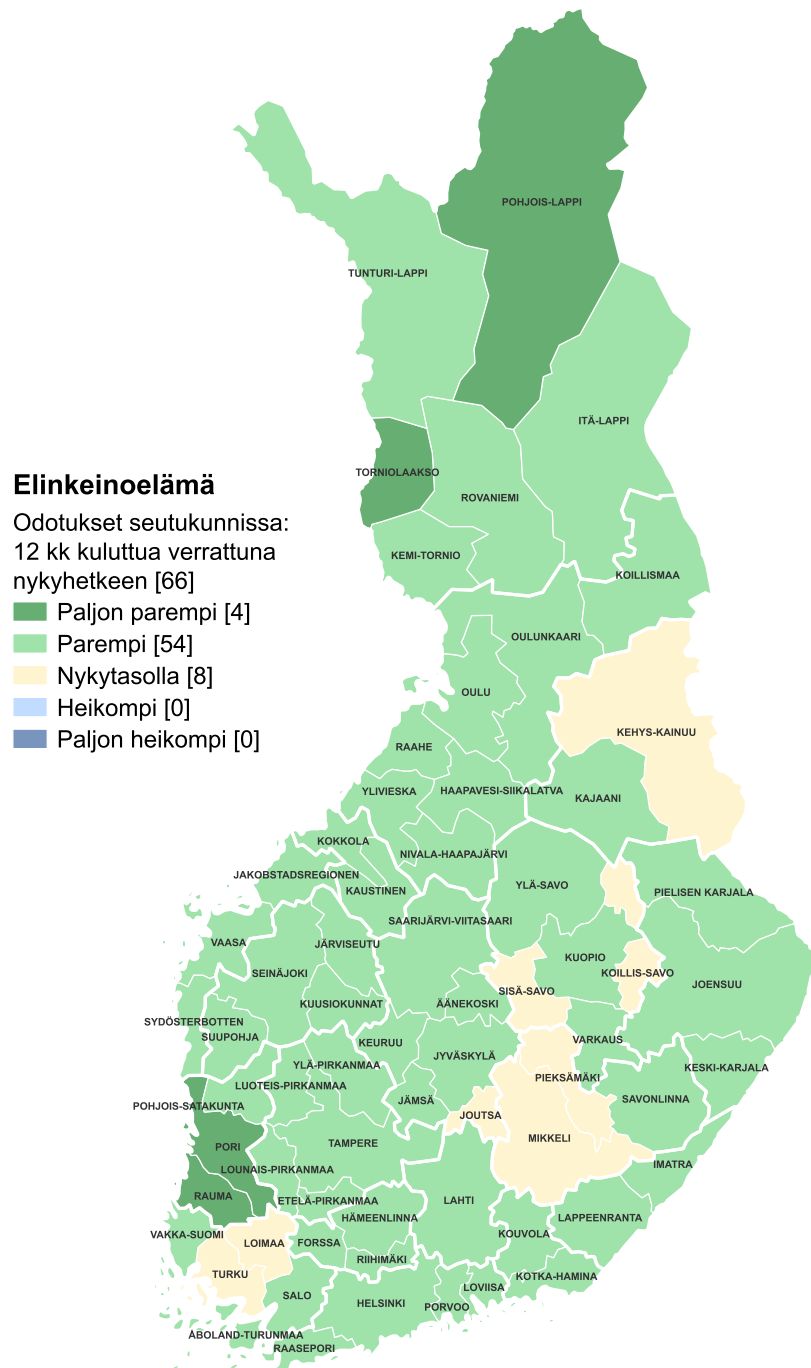

Elinkeinoelämä

Odotukset maakunnissa:
12 kk kuluttua verrattuna
nykyhetkeen [18]

- Paljon parempi [1]
- Parempi [15]
- Nykytasolla [2]
- Heikompi [0]
- Paljon heikompi [0]

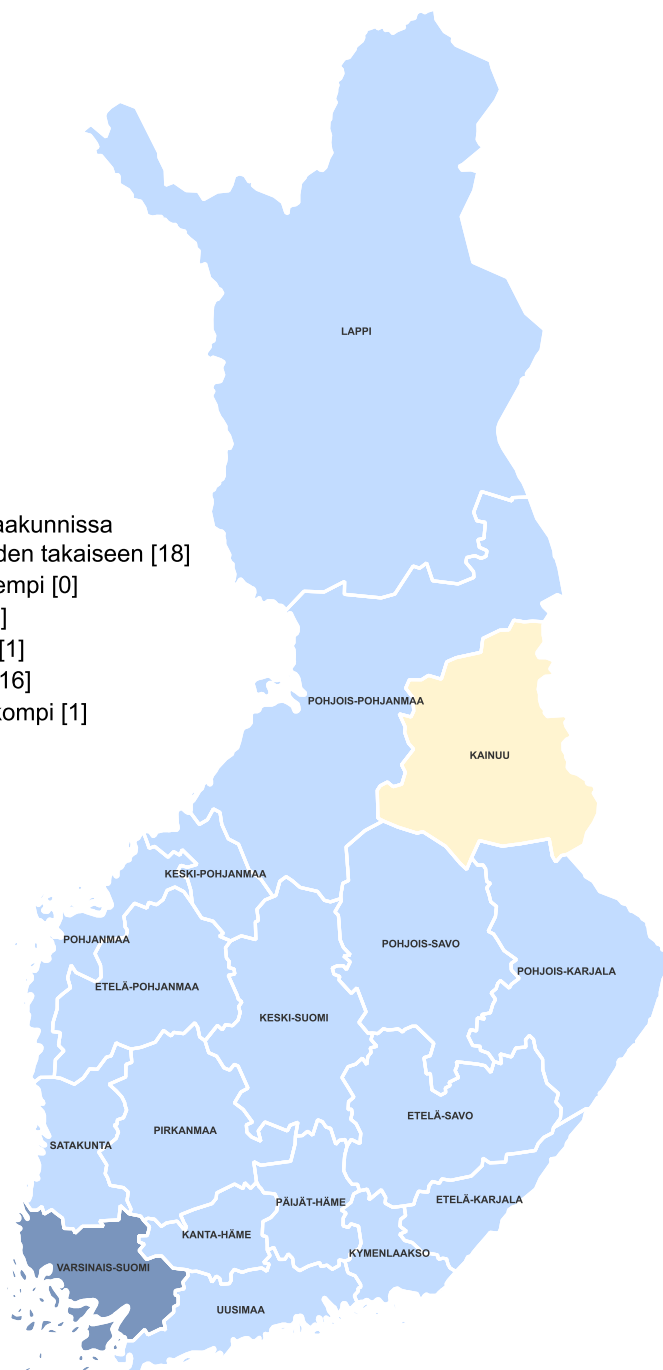

21.2 Työttömyyden määrä²

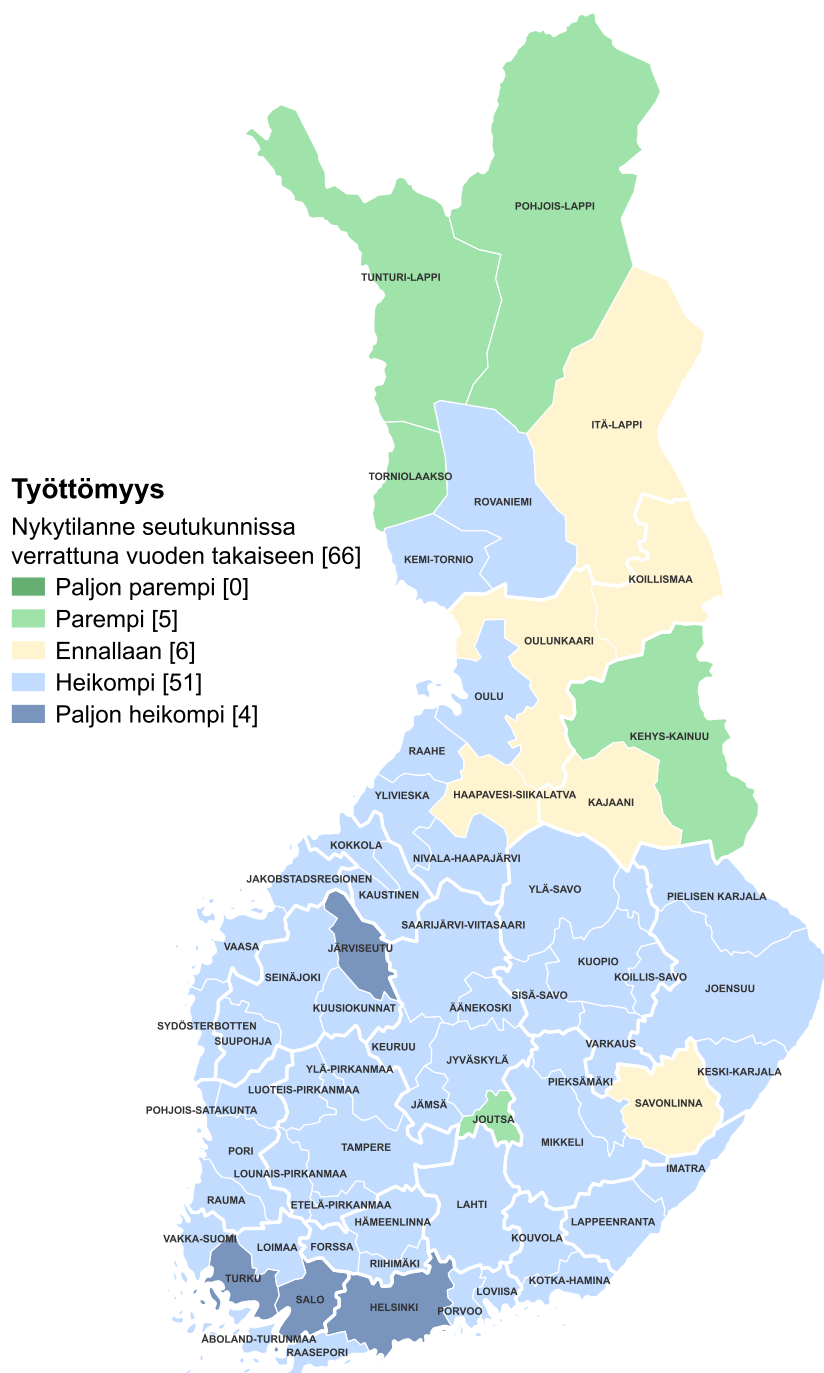
Työttömyys

Nykytilanne maakunnissa
verrattuna vuoden takaiseen [18]

- Paljon parempi [0]
- Parempi [0]
- Ennallaan [1]
- Heikompi [16]
- Paljon heikompi [1]

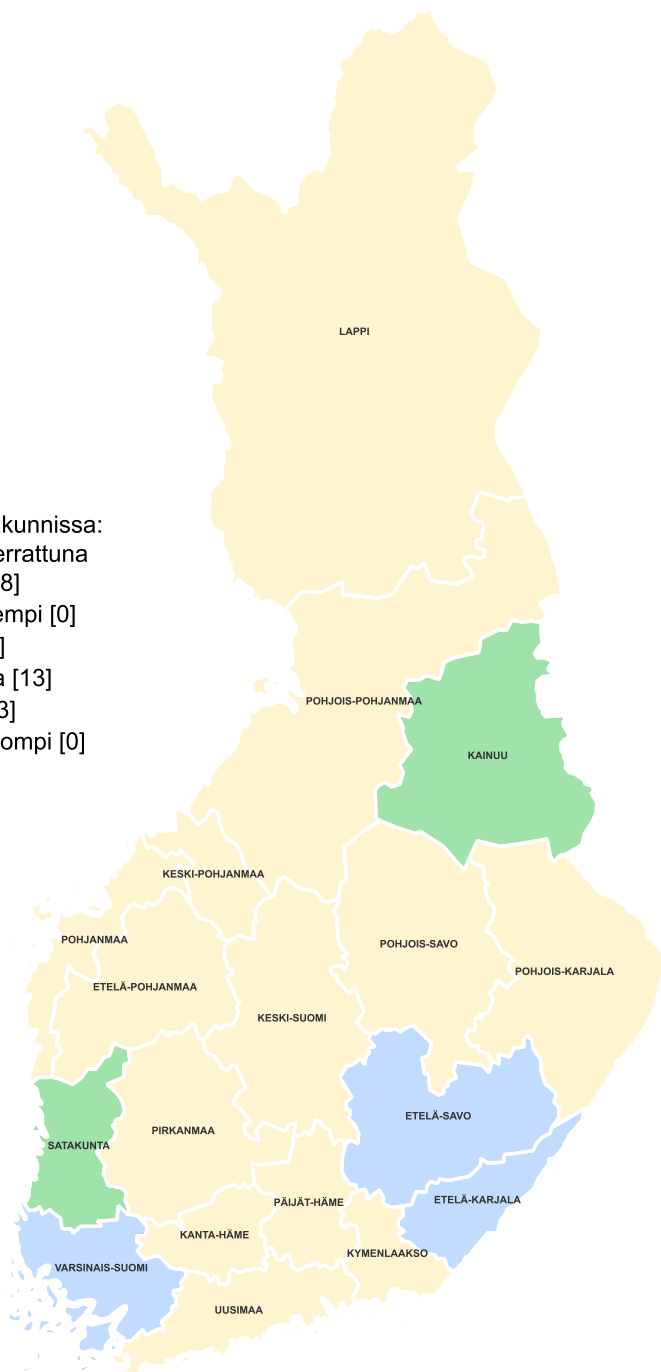
2 10 Karttapohja: Kuntapohjaiset tilastointialueet, aineisto on ladattu Tilastokeskuksen rajapintapalvelusta 27.2.2025 lisenssillä [CC BY 4.0](#).

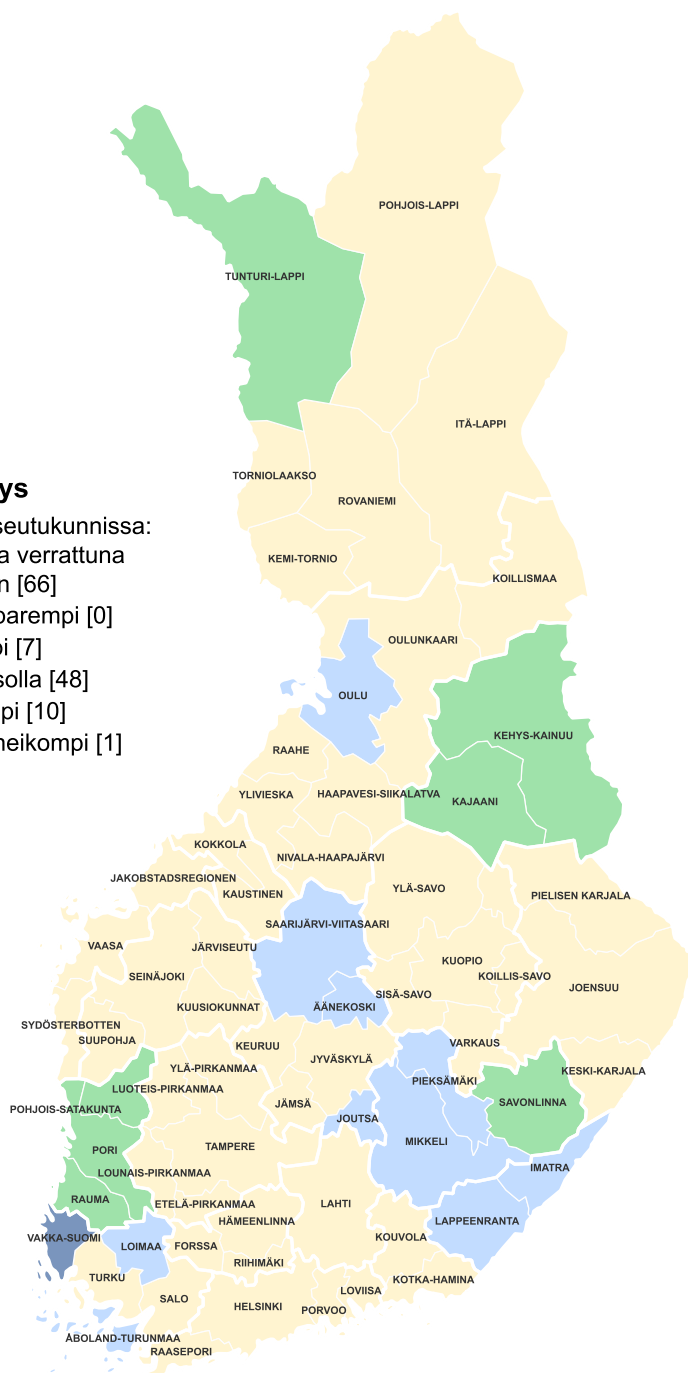

Työttömyys

Odotukset maakunnissa:
6 kk kuluttua verrattuna
nykyhetkeen [18]

- Paljon parempi [0]
- Parempi [2]
- Nykytasolla [13]
- Heikompi [3]
- Paljon heikompi [0]

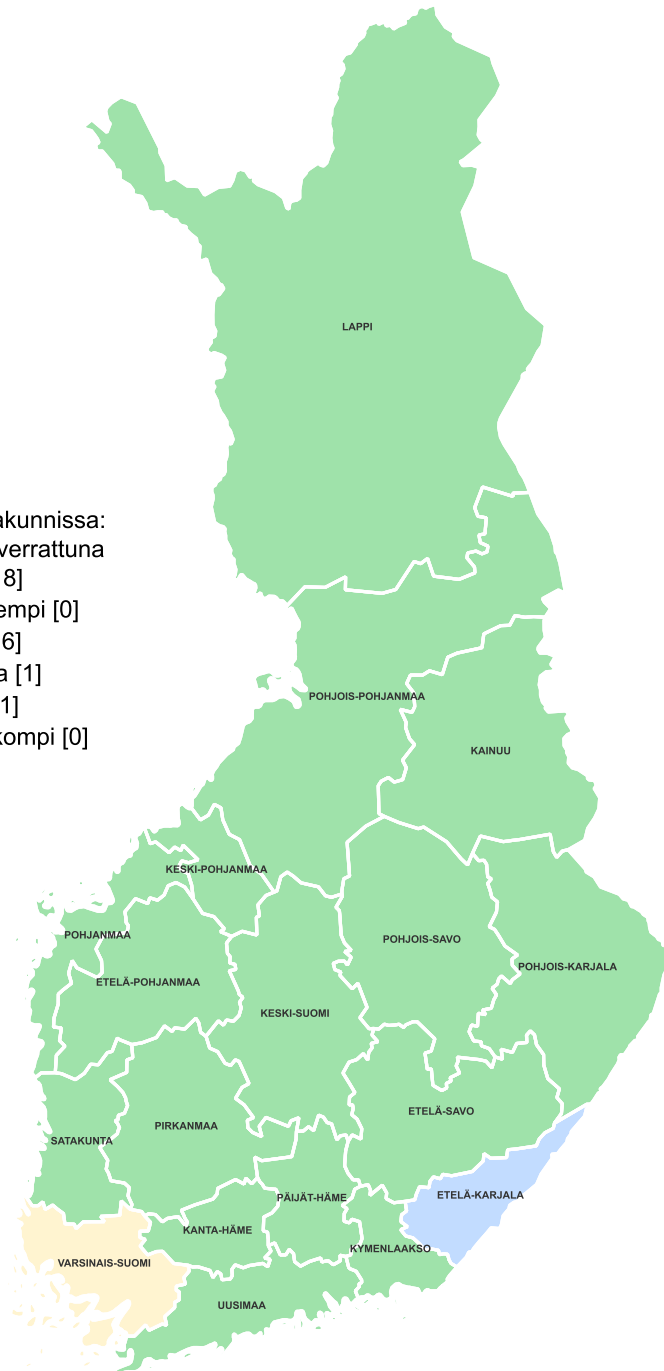

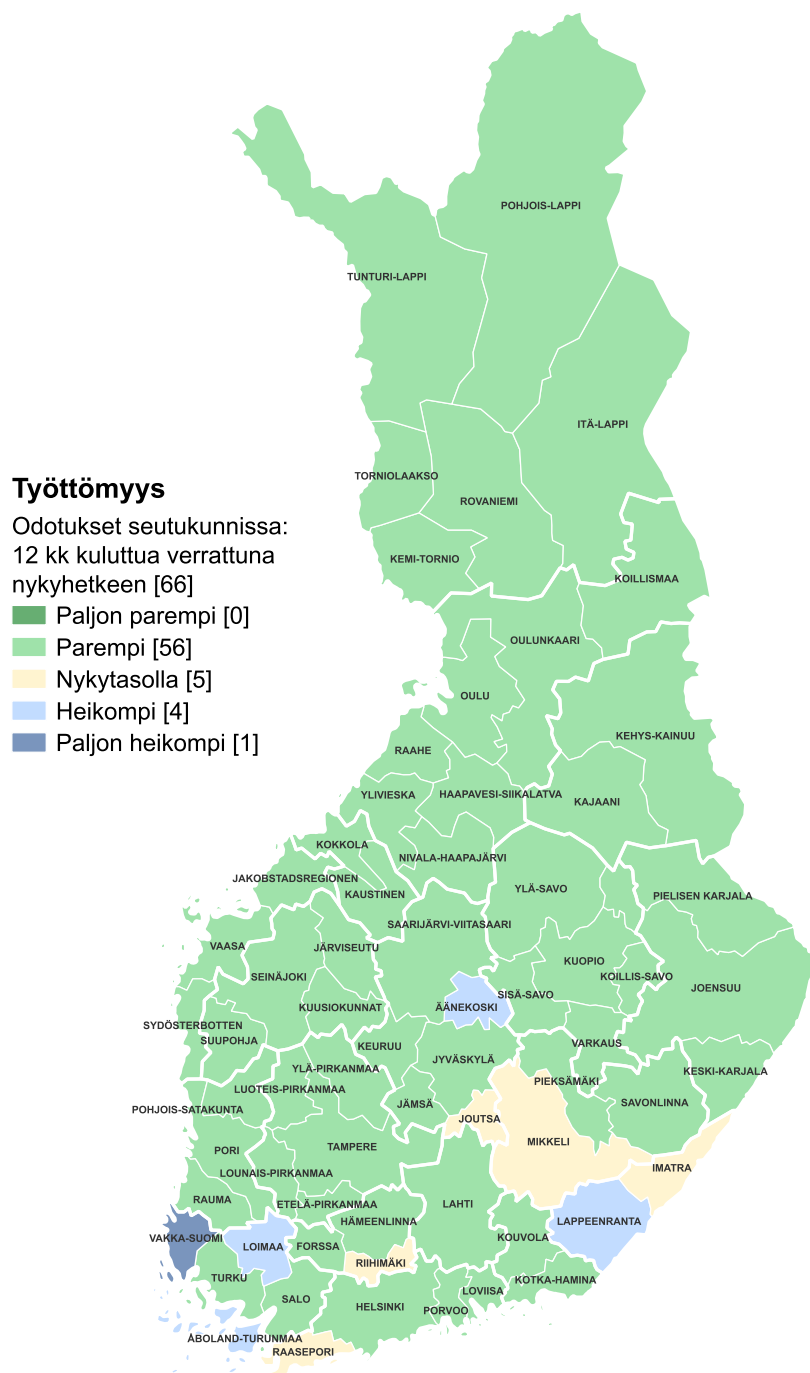

Työttömyys

Odotukset maakunnissa:
12 kk kuluttua verrattuna
nykyhetkeen [18]

- Paljon parempi [0]
- Parempi [16]
- Nykytasolla [1]
- Heikompi [1]
- Paljon heikompi [0]

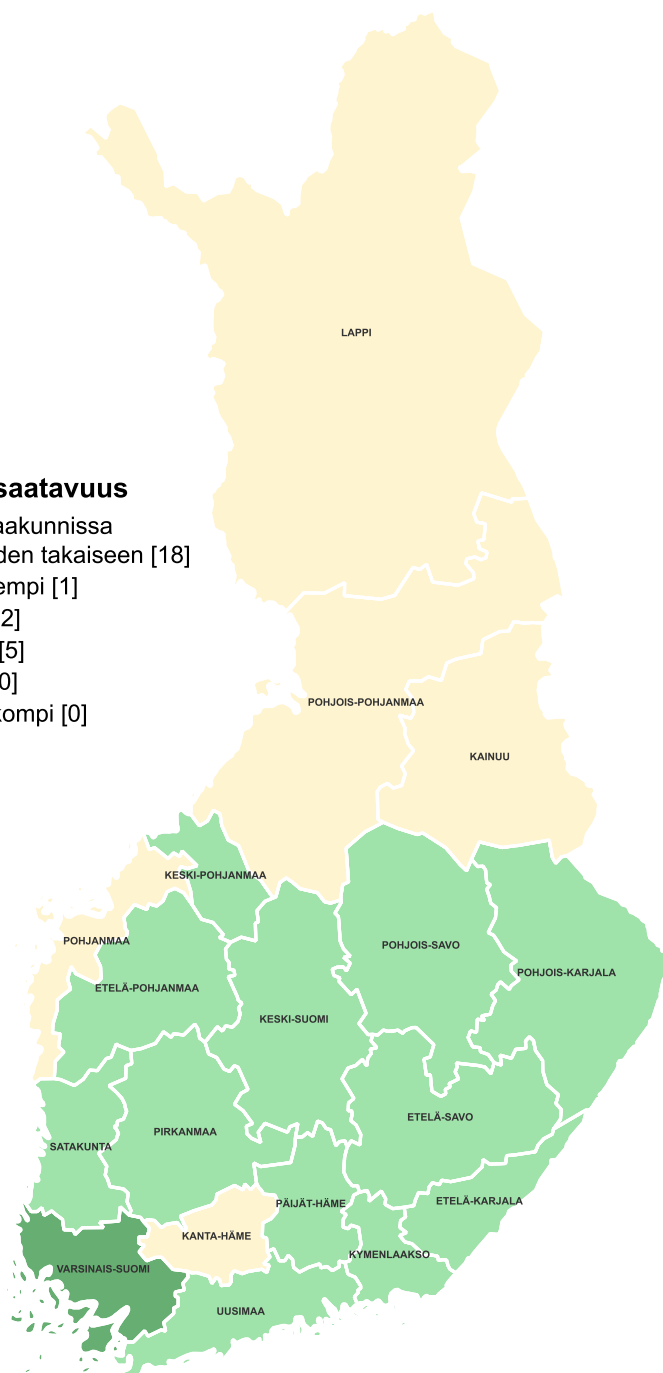

21.3 Työvoiman saatavuus³

Työvoiman saatavuus

Nykytilanne maakunnissa
verrattuna vuoden takaiseen [18]

- Paljon parempi [1]
- Parempi [12]
- Ennallaan [5]
- Heikomp[0]
- Paljon heikomp[0]

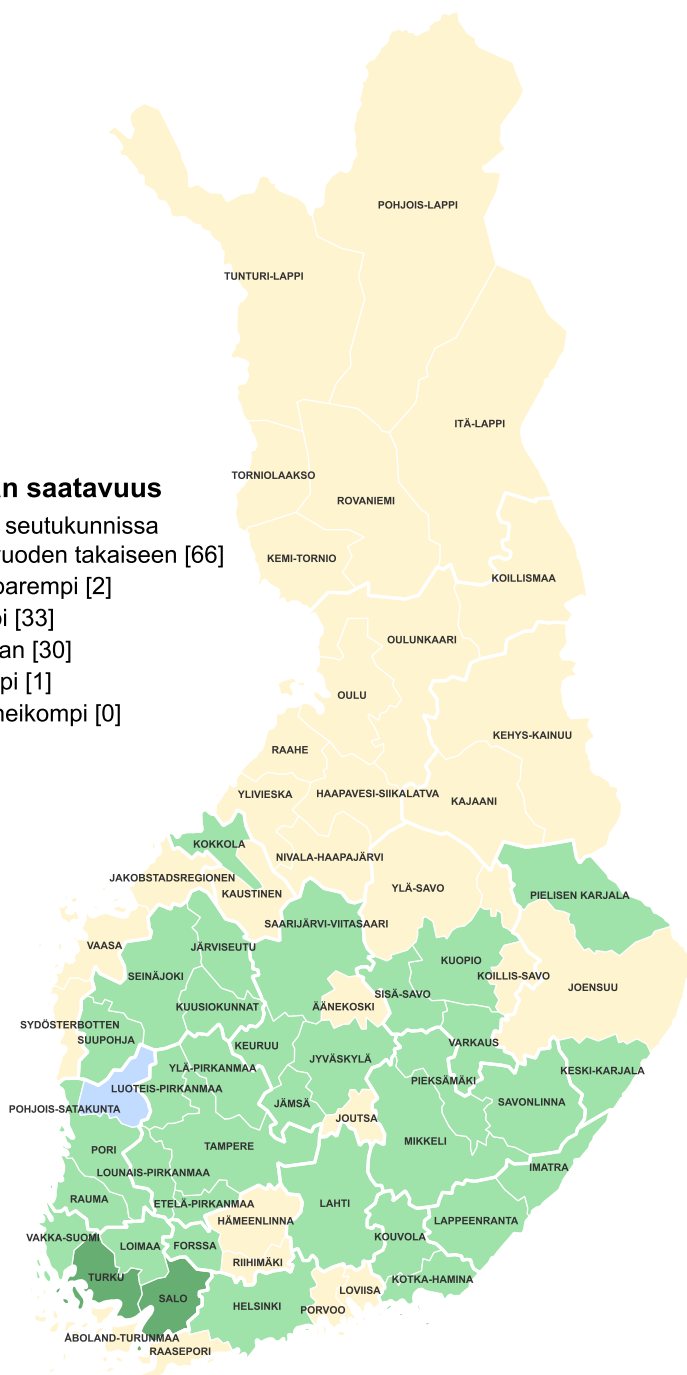

3 10 Karttapohja: tilastointialueet, aineisto on ladattu Tilastokeskuksen rajapintapalvelusta 27.2.2025 lisenssillä [CC BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Työvoiman saatavuus

Nykytilanne seutukunnissa
verrattuna vuoden takaiseen [66]

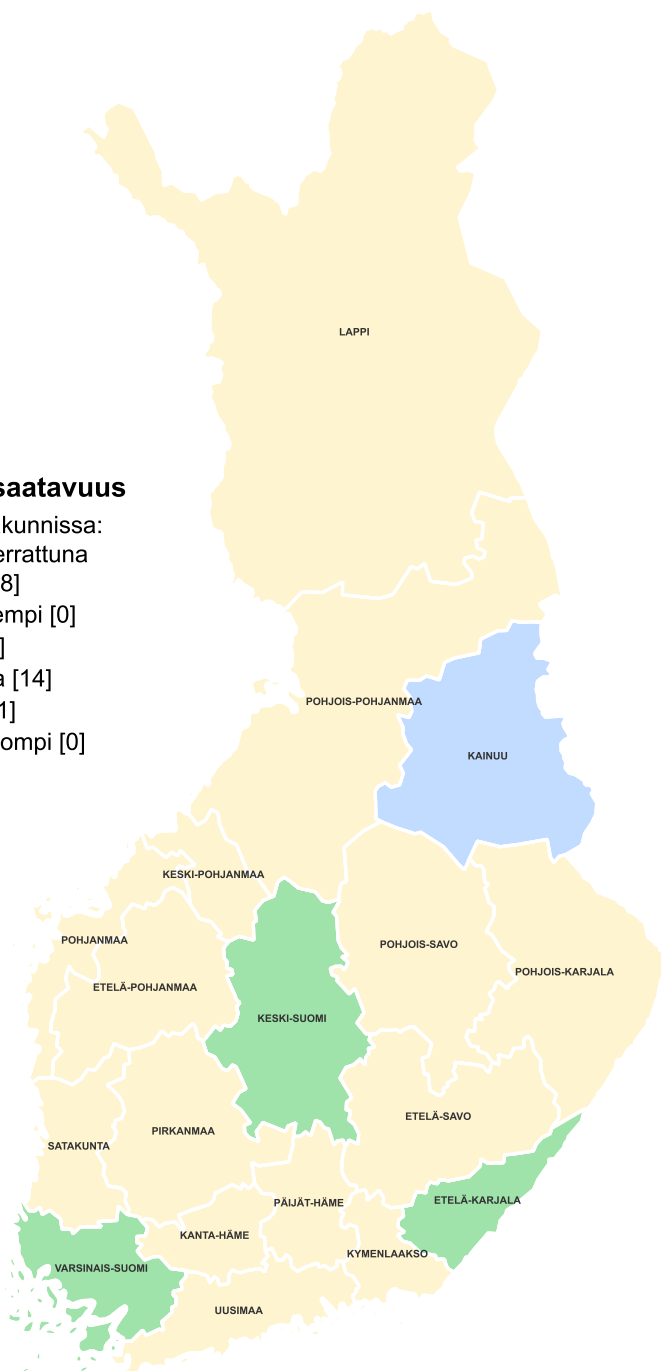
- Paljon parempi [2]
- Parempi [33]
- Ennallaan [30]
- Heikomp[1]
- Paljon heikomp[0]

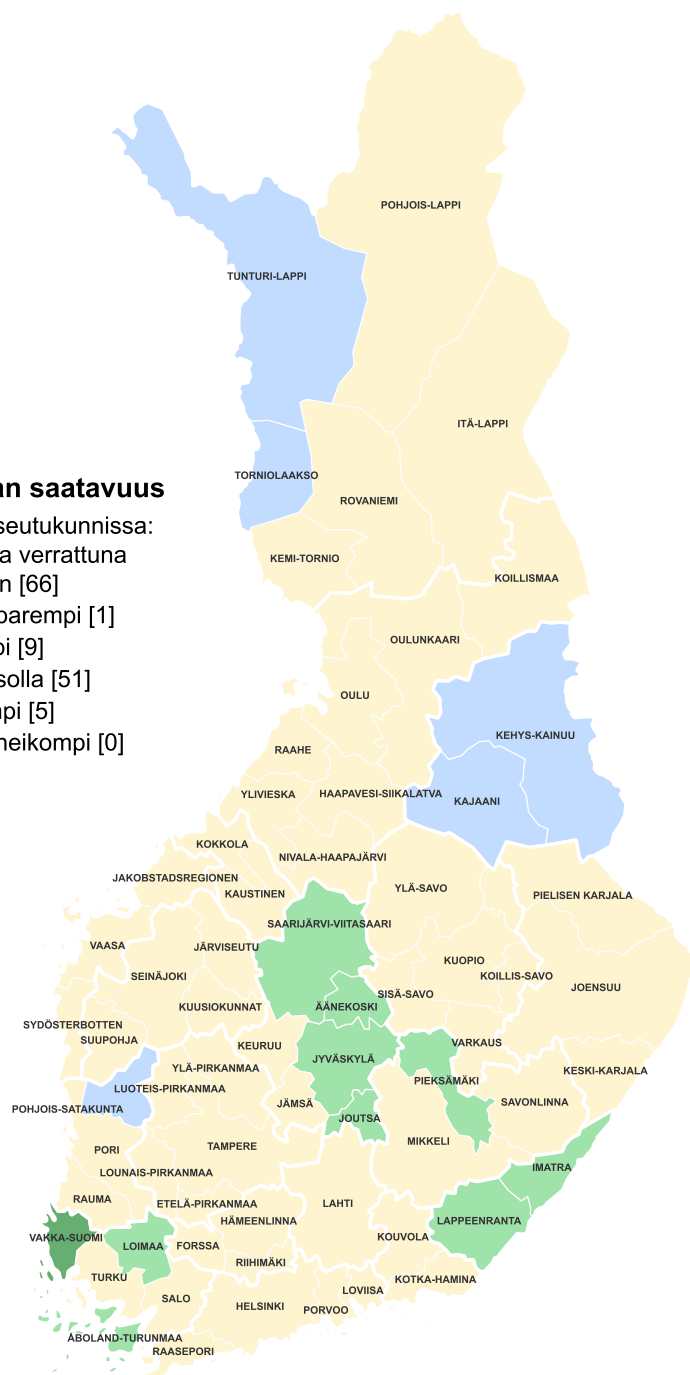

Työvoiman saatavuus

Odotukset maakunnissa:
6 kk kuluttua verrattuna
nykyhetkeen [18]

- Paljon parempi [0]
- Parempi [3]
- Nykytasolla [14]
- Heikompi [1]
- Paljon heikompi [0]

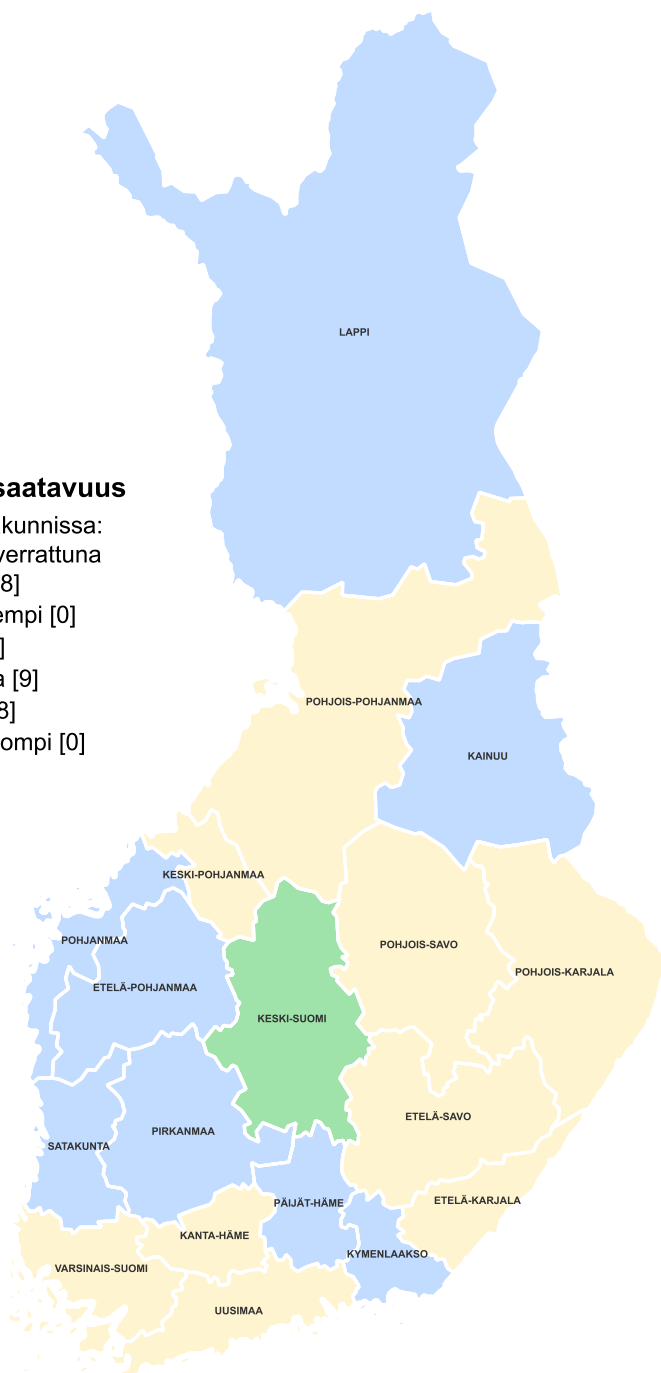

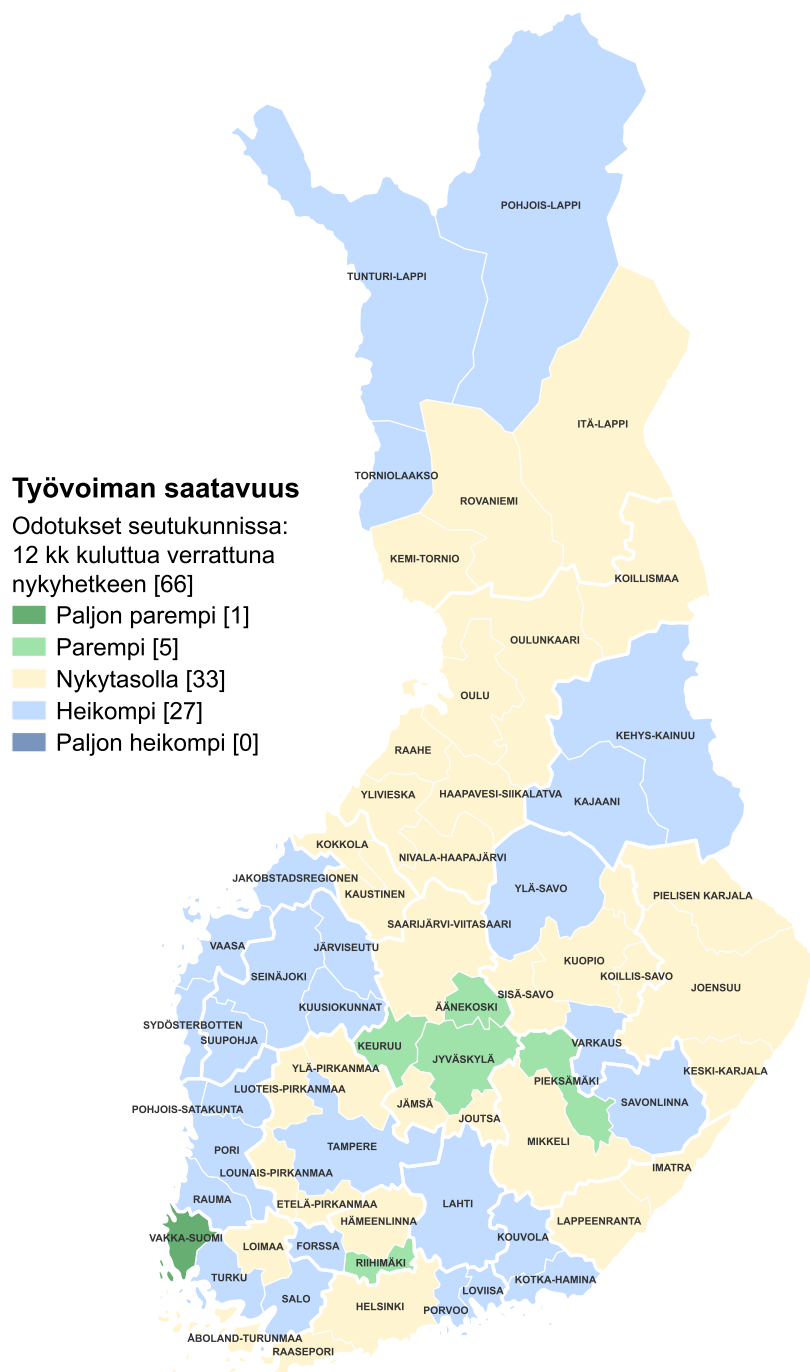

Työvoiman saatavuus

Odotukset maakunnissa:
12 kk kuluttua verrattuna
nykyhetkeen [18]

- Paljon parempi [0]
- Parempi [1]
- Nykytasolla [9]
- Heikompi [8]
- Paljon heikompi [0]

Verkkajulkaisu
ISSN 1797-3562
ISBN 978-952-327-531-7

Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi